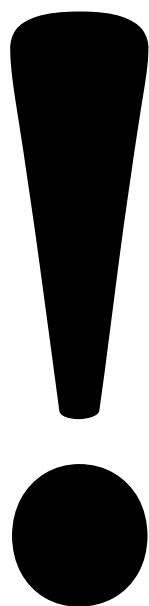

**APLIKACJA
FINAŁOWA**

EUROPEJSKA STOLICA KULTURY

**LUBLIN
2016**

LUBLIN

EUROPEJSKA STOLICA
KULTURY 2016

Aplikacja Finałowa

ZACZYNAJĄC OD LUBLINA

Im głębiej zanurzaliśmy się w proces przygotowań do Europejskiej Stolicy Kultury, tym bardziej uświadamialiśmy sobie, że na Lublinie świat się nie kończy. Rosnącemu zainteresowaniu miastem, odnajdywaniu w nim piękna i potencjału, umacniającym się więzom między ludźmi towarzyszyło – paradoksalnie – coraz silniejsze przekonanie, że uczestniczymy w przygodzie, która zabiera nas daleko poza granice miasta.

Zaczynając od Lublina zastanawialiśmy się nad istotą demokracji i tym, że zmiany ustrojowe to jedynie początek jej ustanawiania, a potem potrzeba wielkiej pracy na wszystkich poziomach życia społecznego, by stała się dobrem wspólnym, a nie tylko uprzywilejowanych. Rozumieliśmy, że jest to wyzwanie także dla twórców kultury.

Zaczynając od Lublina postawiliśmy pytania o wartości inne niż materialne – w tym o duchowość, kreatywność czy wolność – i o ich miejsce w świecie gospodarki rynkowej. Z drugiej strony pogłębiało się nasze rozumienie miejsca kultury w sieci wspólnego gospodarowania, jej udziału w wytwarzaniu i pozyskiwaniu dobra materialnego.

Zaczynając od Lublina bardziej zainteresowaliśmy się potencjałem Lubelszczyzny i Polski Wschodniej. Współpraca naszych miast i regionów zacieśnia się, owocując długofalowymi projektami rozwojowymi, w których kultura – obok turystyki i ekologii – zaczyna odgrywać zasadniczą rolę.

Zaczynając od Lublina budujemy Partnerstwo Wschodnie jako projekt kulturowy. Czujemy się na tym polu reprezentantem Polski, ale także Unii Europejskiej. Jednocześnie rozumiemy, że nasze zaangażowanie wobec Wschodu jest bardzo istotnym, ale nie jedynym przykładem polskiego i europejskiego Lublina.

Wreszcie zaczynając od Lublina jako *Miasta w dialogu*, orientujemy się na Innego – gościa, wykluczonego, imigranta, inaczej myślącego – co domaga się przekroczenia kolejnej granicy.

Program Lublin ESK 2016 daje świadectwo przekraczania granic własnego podwórka, a także przezwyciężenia koncentracji wyłącznie na interesie lokalnym. Świadomość, że na naszym mieście świat się nie kończy, nie oznacza „ucieczki od Lublina”. Jest przeciwnie. Im bardziej staramy się odpowiedzieć na pytanie, jak otworzyć się na to, co inne i ponadlokalne, tym bardziej rozumiemy, że zacząć musimy od siebie, tworząc modele i dobre praktyki tu i teraz, choć łatwiej byłoby – zwłaszcza artystom – znaleźć się wobec nich od razu w przestrzeni europejskiej. Chcemy, aby Lublin wniósł swój wkład do rozwoju idei ESK, pokazując, jak w takim a nie innym czasie i miejscu w Europie, w takich uwarunkowaniach społecznych, gospodarczych i politycznych, kultura może dokonać realnej zmiany i otworzyć, ograniczoną z wielu innych względów, perspektywę rozwoju. O takim właśnie „przypadku Lublina” opowiada nasza aplikacja.

Od 2007 roku Lublin przeszedł długą drogę. Choć złożyło się to w czasie z prawdziwym boorem kulturalnym i skokowo rosnącym budżetem miasta na kulturę, nie ma co ukrywać, że stolica jednego z najuboższych regionów w UE nie należała do miast, którym ten zaszczytny tytuł już się należał. Kluczowe znaczenie miało wejście Lublina do finału konkursu. Przełamana została psychologiczna bariera miasta peryferyjnego, pozbawionego możliwości rozwojowych. Dzięki wspólnemu wysiłkowi samorządu i środowisk twórczych takie możliwości się pojawiły, co zostało uznane za największy sukces miasta od lat.

Niespełna rok od czasu przygotowania Pierwszej Aplikacji wystarczył, aby Lublin stał się w dużo większym stopniu samoświadomy, utwierdzony w swoich możliwościach i gotowy nie tylko do snucia odważnych wizji, ale także do ich odpowiedzialnej realizacji. W procesie tym bardzo pomogła zintensyfikowana obecność twórców lubelskich w polskiej i europejskiej przestrzeni kultury oraz robocze

wizyty europejskiej rangi artystów i ekspertów w Lublinie, i to w skali, której nie powstydziłaby się żadna z dotychczasowych Stolic Kultury. Dziś inaczej myślimy o swoich aspiracjach, o europejskim wymiarze swych działań i o reprezentowaniu Polski. Lublin rzeczywiście udało się wprawić w ruch, od wyobraźni i ambicji poczynając, a na inwestycjach i standardach życia codziennego kończąc. Zadziałało tu także nasze hasło przewodnie *Miasto w dialogu*, za którym kryło się realne zaktywizowanie grup społecznych i dzielnic pozostających dotychczas na uboczu.

Część Pierwszej Aplikacji poświęciliśmy opisowi wizji programowej opartej na czterech tematach przewodnich: „Kultura wiedzy”, „Miasto i region”, „Pamiętanie i antycypacja”, „Wobec Wschodu”, które wyznaczyły główne kierunki pracy i posłużyły za schemat struktury organizacyjnej programu 2016. Wiele wysiłku poświęciliśmy też tworzeniu strategii kultury, której podstawowe założenia przedstawiamy w Aneksie do niniejszej Aplikacji.

Uznaliśmy, że w Drugiej Aplikacji nie jest już konieczny opis samej idei programu i jego tematów przewodnich. Staramy się skoncentrować w niej bardziej na tym, *jak, z kim i dzięki jakim środkom* program ten będziemy tworzyć i realizować. Dowodzimy, że silni jesteśmy nie tylko ideą, ale także zdolnościami organizacyjnymi, myśleniem strategicznym, rozbudowanym partnerstwem polskim i europejskim, zaangażowaniem społecznym, wsparciem politycznym i determinacją w zagwarantowaniu środków finansowych, odważnym marketingiem oraz innowacyjnymi programami badawczymi i edukacyjnymi. Kierując się rekomendacją Komisji rozbudowaliśmy wizję promowania kultury polskiej na forum europejskim i znacznie wzbogaciliśmy zakres współpracy z Hiszpanią. Potrafimy też dużo więcej powiedzieć o samym programie roku 2016 i jego dramaturgicznej konstrukcji.

Aplikację ułożyliśmy tak, aby czytelnie odpowiadała na zasadnicze pytania, które stawiane są zarówno nam, jak i przez nas samych: ku czemu zmierzamy? („Lublin aspiracji”); jak pracujemy nad wizją programową i jej wdrożeniem? („Pracownie Lublina”); jak będziemy reprezentowali wymiar europejski? („Europejski Lublin”), krajowy? („Polski Lublin”) i lokalny? („Obywatelski Lublin”); jaki mamy program? („Lublin 2016”); jak chcemy go zrealizować? („Lublin możliwości”); jak będziemy go kontynuować? („Lublin przyszłości”).

W tytułach rozdziałów dla ułatwienia posługujemy się tylko słowem „Lublin”, jednak mamy nadzieję, że cała nasza aplikacja wystarczająco dowodzi, że powinniśmy je odczytywać jako obejmujące razem Lublin i Województwo Lubelskie. W ciągu ostatniego roku jeszcze mocniej zacieśniła się współpraca miasta z regionem. Jesteśmy przekonani, że zarówno dla Lublina, jak i Regionu Lubelskiego tytuł Europejskiej Stolicy Kultury jest szansą, która zdarza się raz na sto lat.

W przywołanym przez nas dynamicznym dojrzewaniu Lublina jeszcze jedna rzecz jest godna zauważenia, choćby jej odnotowanie w aplikacji konkursowej mogło być ryzykowne: Lublin dojrzał zarówno do udźwignięcia wygranej, jak i przegranej, co znaczy tyle tylko, że proces, o którym tu piszemy, jest nieodwracalny, i już dziś jest to zasadniczo inne miasto, które właśnie w kulturze i w kontynuowaniu rozpoczętego dzieła widzi swoją realną szansę rozwojową.

Krzysztof Hetman
Marszałek Województwa Lubelskiego

Krzysztof Żuk
Prezydent Miasta Lublin

Krzysztof Czyżewski
Dyrektor Artystyczny projektu Lublin 2016 ESK

SPIS TREŚCI

I.1 • I.2 • I.3 • I.4 • I.13 VII.1	{	<u>Lublin aspiracji</u>.....	6
I.15	{	<u>Pracownie Lublina</u>	10
		<u>Zespół Kultura2020</u>	12
		<u>Inne ogniwa</u>	17
I.7 • I.8 • I.10 • I.12c V.2	{	<u>Europejski Lublin</u>.....	18
		<u>Lublin z Europą</u>	20
		<u>Europa z Lublinem</u>	23
		<u>Lublin z Hiszpanią</u>	24
I.12b	{	<u>Polski Lublin</u>.....	26
		<u>Polska Wschodnia</u>	28
		<u>Polskie Stolice Kultury</u>	29
		<u>Polskie synergie</u>	30
		<u>Między Polską i Europą</u>	31
		<u>Partner Polski</u>	31
I.9b • I.11 • I.12a V.1	{	<u>Obywatelski Lublin</u>.....	32
		<u>Kultura Szeroka</u>	37
		<u>Wolontariat</u>	38
		<u>Edukacja Kultura</u>	38
		<u>Wielka Przemiana 2016-2017</u>	39
II.1 • II.2 • II.3	{	<u>Lublin 2016</u>.....	40
		<u>Idea Miasta w Dialogu</u>	42
		<u>Cztery Zasady – 4 x E</u>	43

I.8 • I.9		<u>Program 2016</u>	44
		<u>Trupa Sztukmistrza</u>	46
		<u>Kręgi Pamięci</u>	48
		<u>Arche Nova</u>	50
		<u>Lublin Babel</u>	52
		<u>Europa Pro</u>	54
		<u>Krajobraz bez granic</u>	56
		<u>Kultura Krytyczna</u>	60
		<u>Porwanie Europy</u>	62
		<u>Otwarty Lwów</u>	66
		<u>Gardzienice – Europejska Wioska Kultury</u>	68
		<u>Widzący Lublin</u>	69
		<u>Kultura Wiedzy</u>	70
		<u>Drug@ Przestrzeń</u>	72
		<u>Człowiek – Miasto</u>	74
		<u>Gościnny Lublin</u>	79
		<u>Hiszpański Most</u>	80
		<u>Centrum Spotkania Kultur</u>	81
		<u>Dramaturgia Programu</u>	82
I.5 • I.9a III.1 • III.2 IV.1 • IV.2 • IV.3 V.1 • V.2 VI	{	<u>Lublin możliwości</u>.....	84
		<u>Organizacja i zarządzanie projektem</u>	86
		<u>Finansowanie</u>	90
		<u>Infrastruktura</u>	94
		<u>Komunikacja społeczna</u>	100
		<u>Monitoring i ewaluacja projektu</u>	106
I.6 • I.14 • I.9c VII.2	{	<u>Lublin przyszłości</u>.....	108
VII.3		<i>Aneks dołączony w formie elektronicznej</i>	

LUBLIN ASPIRACJI

*Poczucie możliwej
rzeczywistości należy stawiać
wyżej od poczucia
rzeczywistych możliwości.*

Robert Musil
„Człowiek bez właściwości”

ASPIRACJĄ LUBLINA JEST STOLICA KULTURY NA WSCHODNIEJ RUBIEŻY Unii Europejskiej, która spełni zadania stawiane przed kulturą we współczesnej Europie, stanie się ważnym ośrodkiem realizacji integracji europejskiej na trudnym, zagrożonym kryzysem pograniczu strefy Schengen oraz da wzorce i nadzieję innym miastom i regionom tego obszaru, że poprzez kulturę można tutaj dokonać realnej zmiany, otwierającej perspektywę rozwoju.

ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIA FORMULARZA APLIKACJI:
I.1 • I.2 • I.3 • I.4 • I.13
VII.1

[POWRÓT DO SPISU](#)

To, o czym chcemy w tym rozdziale krótko opowiedzieć, nie przyszło nam łatwo. Z pewnością nie jest to jeden z tych opisów wstępnych przedstawiających rzeczy powszechnie znane. Dla Lublina był to temat od początku trudny: nasze aspiracje. Oczywiście można by nad tym przejść do porządku dziennego, stwierdzając, że zawsze mierzyliśmy wysoko i już w 2007 roku ogłosiliśmy, że przystępujemy do konkursu. Łatwo jednak powiedzieć „chcemy zostać Europejską Stolicą Kultury”, trudniej to sobie wyobrazić. I właśnie sprawa wyobraźni jest tu kwestią zasadniczą.

Wyobrazić sobie Lublin jako najważniejsze miasto kultury w Europie i w Polsce w 2016 roku, zdobywcę tytułu, o który ubiegają się największe metropolie, łącznie ze stolicą kraju, to było zadanie, które od początku determinowało myślenie i działanie wszystkich zaangażowanych w projekt ESK. Wyobrazić sobie znaczyło uwierzyć w siebie, ugruntować swoją tożsamość, próbować przezwyciężyć kompleksy. Znaczyło także: poczuć się reprezentantem kultury polskiej i europejskiej, który jednocześnie je współtworzy. Przede wszystkim jednak znaczyło **przebudzić aspiracje, które przekraczają horyzont prowincji**, są odważne, mierzą daleko w przyszłość. Gdy zaczynaliśmy, w Lublinie zwykło się mówić o twórcy kultury „ciekawym, lecz zbyt ambitnym”. Dzisiaj: „ciekawym, ale za mało ambitnym”. Królewskie ongiś miasto, w dziedzinie kultury na nowo dojrzewa do stołeczności.

Jaki zatem jest ten nowy Lublin aspiracji? Gotowy do wygenerowania pasjonującego, całorocznego festiwalu kultury w 2016 roku? Owszem. Jednocześnie jednak rozumiejący, że to za mało. Po tym, jak dostaliśmy się na „krótką listę”, odezwały się do nas inne miasta Polski Wschodniej i krajów wschodnioeuropejskich, wyrażające solidarność i podkreślające: „może przynajmniej wam się uda”. Wzmocniło to tylko nasze przekonanie, że w ESK, dynamicznie rozwijającym się projekcie Unii Europejskiej, ma szansę zaistnieć z sukcesem **przypadek Lublina**, reprezentatywny dla większej ilości miast i regionów.

Powszechnie wiadomo, że do najbardziej udanych projektów ESK należą te, które poprzez kulturę potrafiły odrodzić miasta dotknięte postindustrialnym kryzysem. Istnieją jednak w Europie, zwłaszcza Wschodniej, miasta i regiony, które nie były zagłębieniem przemysłowym, natomiast zagrożone są kryzysem z innych względów: niedoinwestowania, izolacji komunikacyjnej, biedy, migracji ludności na Zachód, braku perspektyw dla młodych ludzi. Lublin jest właśnie takim „przypadkiem”. I jest miastem, które postawiło na kulturę.

Lublin otrzymał szerokie poparcie miast i regionów Polski Wschodniej oraz krajów Partnerstwa Wschodniego. Nie są to tylko deklaracje na papierze. Powstała Oś Współpracy Kulturalnej Polski Wschodniej, rozpięta między Białymstokiem, Lublinem i Rzeszowem. Lwów, metropolia zachodniej Ukrainy, sąsiedzkie miasto Lublina, przygotowuje działania, które staną się ważną częścią programu 2016. Powodzenie tych planów zależne jest od europejskiego partnerstwa. Dlatego aspiracje Lublina do roli silnego europejskiego ośrodka na Wschodzie rozumiemy jako **pracę na rzecz zbudowania mostu integracyjnego między Wschodem a Zachodem**.

Zdajemy sobie sprawę, że sama kultura nie będzie w stanie unieść zadań, które stawiamy przed programem ESK. Dlatego aspiracją naszą jest **zintegrowanie działań kulturalnych z ekologią, turystyką, edukacją i przedsiębiorczością**. Widoczne to jest w naszym myśleniu strategicznym, dzięki któremu powstaje nie tylko wizja przyszłościowego rozwoju kultury. Proces jej tworzenia udało się włączyć w działanie Rady Rozwoju Lublin 2020, powołanej przez Prezydenta z inicjatywy zespołu ESK, w skład której wchodzi specjaliści z różnych dziedzin pracujący nad kompleksową strategią rozwoju miasta i regionu. Dziś działania związane z ESK nie tyle wpisują się w długofalowe plany rozwoju, ile je współtworzą. Jest to szansa pełnego pokazania Europejczykom ukrytego potencjału regionu, zachowanych skarbów kultury źródłowej, wielokulturowego dziedzictwa i unikalnego środowiska naturalnego, m.in. w takich projektach ESK 2016, jak: „Europejska Wioska Kultury”, „Krajobraz bez granic”, „Gościnny Lublin”.

Osobna uwaga należy się edukacji. Bez szeroko zakrojonej, nowoczesnej i realizowanej na europejskim poziomie edukacji nasze aspiracje oderwane będą od rzeczywistości. Dotyczy to zarówno edukacji kulturalnej prowadzonej „od małego”, której poświęcamy osobną część w „Lublinie oby-

watelskim”, jak również uczenia nowoczesnych kompetencji kulturowych, kształcenia nowej generacji animujących kulturę i nią zarządzających, prowadzenia innowacyjnych programów badawczych i odważnego wdrażania ich wyników. Odpowiedzią na to wyzwanie będą m.in. przedsięwzięcia: Europejskie Centrum Studiów Kulturowych, Obserwatorium Kultury czy MediaLab. Wzbogacone przez takie projekty, jak Europejskie Kolegium Kultury, Wszechnica Miejska, Szkoła Praktyków Kultury, uczynią z Lublina **prawdziwe zagłębienie badań i edukacji w dziedzinie kultury połączonej z innowacyjnością, zmianą społeczną i rozwojem**. Powiązane silnym partnerstwem z ważnymi ośrodkami w UE, swym zasięgiem obejmą Polskę i Europę Środkowo-Wschodnią.

Aspiracją Lublina, mocno wspartą przez środowisko ESK, jest **dokonanie przełomowej zmiany w dziedzinie połączeń komunikacyjnych ze światem**. Słaba dostępność transportowa w dużej mierze przyczyniła się do rozdziału cywilizacyjnego tej części Polski od innych, „lepiej położonych” miast i regionów. Ambicje mieszkańców spotykają się tutaj z działaniami samorządu. Lublin do 2016 roku musi się znaleźć w sieci dróg o europejskim standardzie, mieć szybką kolej (zapewniającą dojazd do Warszawy w czasie półtorej godziny) i międzynarodowe lotnisko. To dzisiaj nie są już mrzonki, lecz plany wdrożeniowe do roku 2015. O sile determinacji Lublinian w tej kwestii świadczy fakt, że na wieść o możliwym opóźnieniu modernizacji drogi S-17 z Warszawy do Lublina (spowodowanym planami cięcia w budżecie centralnym) ruszyła fala zakończonych sukcesem protestów, inicjowanych przez środowisko SPOKO i lubelskich przedsiębiorców, w tym pikiety pod siedzibą Rządu pod hasłem „Bez S-17 Lublin nie będzie ESK”.

O dostępność Lublina i obecność lubelskiej ESK w całej Europie zadbamy także poprzez opisaną w rozdziale „Lublin możliwości” strategię komunikacyjną. Budują ją już dziś Prezydent i Marszałek, po raz pierwszy wspólnie, dla miasta i regionu, opierając ją na kulturze. Doskonale zdajemy sobie sprawę z tego, że Lublin jest niewystarczająco obecny w przestrzeni informacyjnej Polski i Europy. **Tytuł ESK daje miastu i regionowi niepowtarzalną okazję „przebicia się” w świat**.

Olbrzymią szansą dla miast pokroju Lublina są nowoczesne technologie komunikacyjne. Kiedyś, aby być w centrum, trzeba było żyć w stolicy albo wielkiej metropolii. Dzisiaj, odpowiednio wykorzystując nowe media i sieć cyfrową, można stworzyć centrum otwarte na świat i dostępne dla świata w miastach, które ani mieszkańców, ani pasażerów lotnisk i dworców nie liczą w milionach. **Naszą ambicją jest, aby Lublin stał się Stolicą Kultury, która na niespotykaną dotychczas skalę zaistnieje w przestrzeni wirtualnej**. Dokonamy tego dzięki kompleksowemu projektowi cyfrowej i sieciowej „Drugiej Przestrzeni”. Dzięki nowoczesnym technologiom i artystom sieci Europejczycy będą mogli poznawać i zwiedzać miasto, uczestniczyć w programie ESK 2016, a także ten program w dużym stopniu kreować. Najlepszą gwarancją wiarygodności naszych zamierzeń są obecne dokonania Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN” realizującego głośne multimedialne projekty pamięci, jak np. „Listy do Henia” i wirtualne makiety historycznego Lublina, czy neTTTheatre Pawła Passiniego, jeden z pierwszych na świecie teatrów internetowych.

Formułując główne hasło obchodów 2016 roku, Lublin dalekowzrocznie wykreślił linię rozwojową własnych ambicji. *Miasto w dialogu* pozwala rozwiązywać współczesne problemy i myśleć „do przodu”. Naszą aspiracją jest przywrócenie mieszkańcom przyszłości, transformacja miasta o bogatej przeszłości w widzący Lublin. Inaczej mówiąc, *Lublin w dialogu* to miasto o wysokiej kulturze pamiętania, europejskie, dobrosąsiedzkie, zintegrowane wewnętrznie, wychylone ku przyszłości i – koniec końców – z wyobraźnią obejmującą aspiracje, które odważnie przekraczają horyzont prowincji.

PRACOWNIE LUBLINA

NASZA OPOWIEŚĆ O STRUKTURZE PRACY NAD DRUGĄ APLIKACJĄ przedstawia mechanizm budowania programu 2016 oraz odpowiedni dla niego model zarządzania. Przy okazji jednak daje świadectwo, że opisany tu proces stał się generatorem instytucjonalnego rozwoju lubelskich organizacji kultury, a także indywidualnego rozwoju twórców w niego zaangażowanych. Taki właśnie jest lubelski „przemysł kreatywny”, nie jedyny, ale oryginalny, i co więcej – Miasto już w niego odważnie zainwestowało.

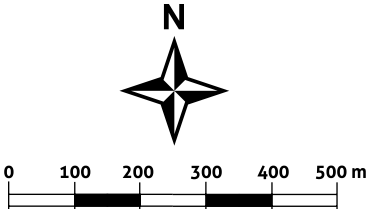
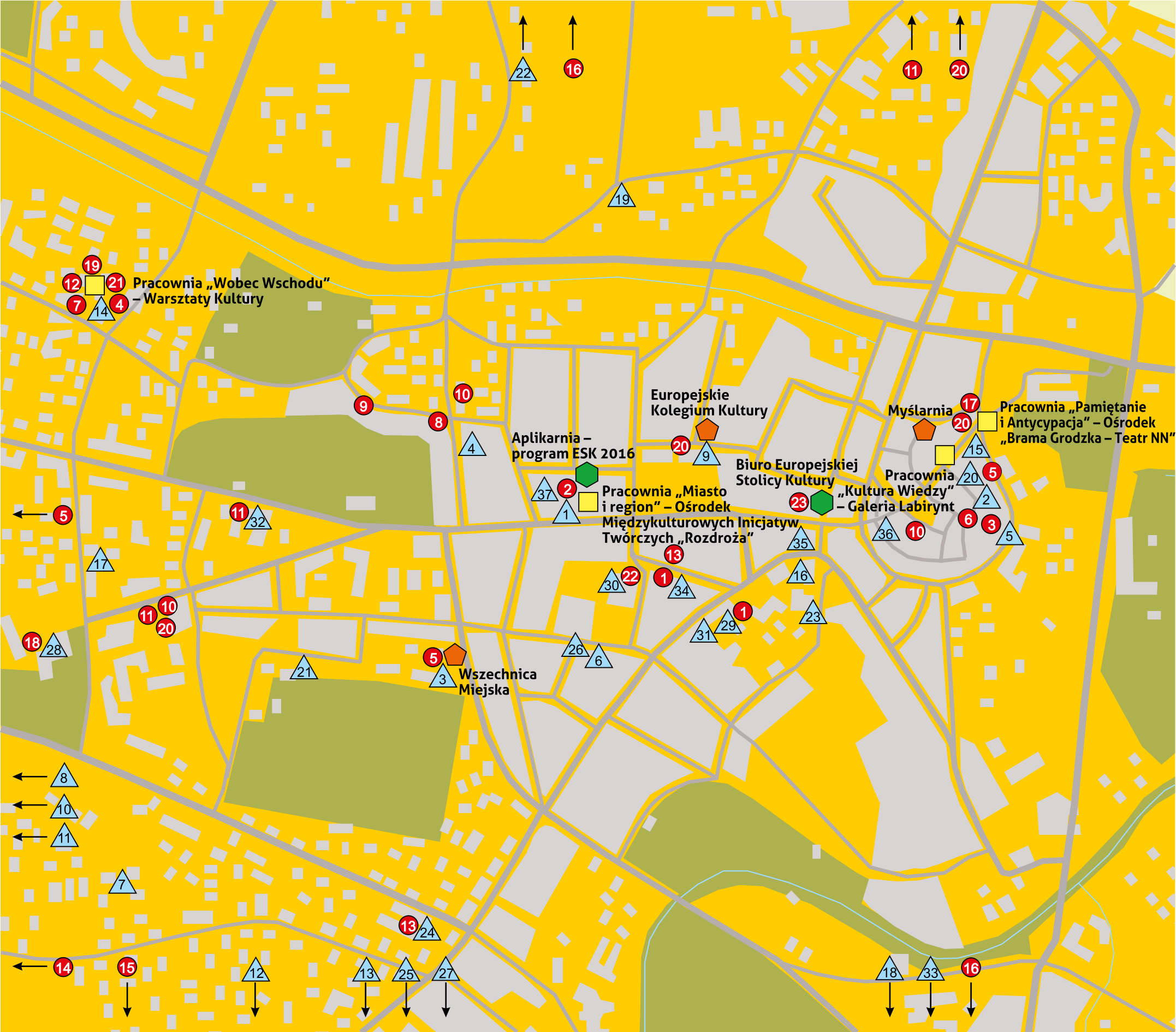
ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIE FORMULARZA APLIKACJI:
I.15

MAPA PRACY NAD APLIKACJĄ

- Koordynacja
- Pracownie Aplikacji
- Pracownie idei
- Zespoły zadaniowe
- SPOKO

- Aplikarnia – program ESK 2016
- Biuro Europejskiej Stolicy Kultury
- Pracownia „Kultura Wiedzy”
- Pracownia „Wobec Wschodu”
- Pracownia „Pamiętanie i Antycypacja”
- Pracownia „Miasto i region”
- Myślarnia
- Europejskie Kolegium Kultury
- Wszechnica Miejska
- 1 Zespół „Edukacja Kulturalna”
- 2 Zespół „Komunikacja Społeczna i promocja”
- 3 Zespół „Strategia Kultury Lublina”
- 4 Zespół „Współpraca z Hiszpanią”
- 5 Zespół „Sztuki Wizualne”
- 6 Zespół „Program 2017”
- 7 Zespół „ESKdesign”
- 8 Zespół finansowy
- 9 Zespół ds. infrastruktury
- 10 Zespół ds. turystyki
- 11 Zespół ds. monitoringu i ewaluacji
- 12 Zespół „Przemysły Kreatywne”
- 13 Zespół „Rozwój Zrównoważony”
- 14 Zespół „Dzielnice Stolicy Kultury”
- 15 Zespół ds. seniorów
- 16 Zespół ds. niepełnosprawnych
- 17 Zespół „Green Connection”
- 18 Zespół „Kultura Szeroka”
- 19 Wolontariat Europejskiej Stolicy Kultury
- 20 Zespół „CyberLublin”
- 21 Zespół „Lwów”
- 22 Zespół „Sztuki performatywne”
- 23 Zespół „Wschodnia Oś Współpracy”

Wybrane organizacje i instytucje
biorące udział w pracach SPOKO:

- Stowarzyszenie Homo Faber 1
- Fundacja TransKultura 2
- Lubelskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych 3
- Przestrzeń Inicjatyw Twórczych „Tekstura” 4
- Fundacja Kultura Enter 5
- Stowarzyszenie „W stronę sztuki” 6
- UMCS, Instytut Germanistyki 7
- Forum Rozwoju Lublina 8
- UMCS, Wydział Politologii 9
- Instytut Architektury Krajobrazu KUL 10
- Dom Kultury „Węglin” 11
- Klub „Między nami” 12
- Międzynarodowy Nieprzetarty Szlak 13
- Warsztaty Kultury w Lublinie 14
- Ośrodek „Brama Grodzka - Teatr NN” 15
- MBP im. Hieronima Łopacińskiego 16
- Stowarzyszenie „Sztuczne” 17
- Fundacja Centrum ARTeterapii 18
- Bawialnia Edukacyjna 19
- Galeria Labirynt 20
- Radio Lublin 21
- Fundacja „Teatrikon” 22
- LSF „Cytadela Syriusza” 23
- Towarzystwo dla Natury i Człowieka 24
- Wydział Budownictwa i Architektury, PL 25
- Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa 26
- Grupa Tańca Współczesnego Politechniki Lubelskiej 27
- Akademiczne Centrum Kultury UMCS „Chatka Żaka” 28
- UMCS, Zakład Pedagogiki Kultury 29
- Centrum Kultury w Lublinie 30
- UMCS, Zakład Estetyki 31
- Katolicki Uniwersytet Lubelski 32
- Stowarzyszenie Festiwal Brunona Schulza 33
- PSPiA KLANZA 34
- Towarzystwo Ukraińskie 35
- Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu 36
- Fundacja Muzyka Kresów 37

Odpowiedź na pytanie, jak tworzyliśmy Drugą Aplikację dotyka tak ważnych dla nas spraw, jak: wytworzenie innowacyjnego modelu pracy merytorycznej i organizacyjnej nad programem 2016 roku, zintegrowanie środowiska twórców kultury, uspołecznienie procesu pracy, zaangażowanie wysokiej klasy specjalistów. W Pierwszej Aplikacji pisaliśmy o tym, jak wielką wagę przywiązujemy do zarządzania kulturą, krytycznie oceniając panujące wówczas w mieście standardy i ukazując ścieżkę ich doskonalenia. W tym rozdziale dowodzimy realizacji naszych zamierzeń, a także tego, że zarządzanie zaliczamy do najważniejszych kompetencji w kulturze.

Zaangażowanie Lublinian w proces ESK zostało dostrzeżone przez Komisję Selekcyjną, ale również w raporcie kwartalnika „Res Publica Nowa” – „DNA Miasta”, badającym realizację kryterium „Miasto i obywatele”, w którym Lublin otrzymał najwyższą ocenę. Proces ten cały czas przybiera na sile. Wśród obywateli i ekspertów, w trzecim sektorze i w mediach panuje zgodna opinia, że w tej dziedzinie Lublin jest już zupełnie innym miastem niż to, które zgłaszało swój udział w konkursie. O tym, jak zamierzamy przekuć ten potencjał na konkretne działania, piszemy w rozdziale „Lublin obywatelski”. Tutaj opowiemy, jak ciekawy i różnicowany front współtwórców udało nam się zbudować wokół przygotowywania Drugiej Aplikacji.

Tworząc strukturę pracy merytorycznej i organizacyjnej, oparliśmy się na czterech grupach sojuszników: Urzędzie Miasta, środowiskach twórczych, społeczeństwie obywatelskim oraz partnerach w Polsce i Europie. W rezultacie udało nam się zaangażować szeroki krąg instytucji kultury z miasta i regionu, niezależnych artystów, biznesmenów, samorządowców, organizacji pozarządowych, grup środowiskowych, pojedynczych obywateli, a także ośrodków i ekspertów spoza Lublina. Fenomen wspólnie tworzonego dzieła najlepiej oddaje mapa otwierająca niniejszy rozdział, obrazująca na jak wiele głosów proces ten został rozpisany, jak wiele twórczych przestrzeni w mieście zagospodarował, jak autentycznie wyemancypował się spod opiekuńczych skrzydeł władz miejskich, jednocześnie czyniąc z magistratu immanentną część twórczej pracy całego zespołu. Zespół ten ukonstytuował się pod nazwą Kultura2020 i wziął odpowiedzialność za przygotowanie Drugiej Aplikacji.

ZESPÓŁ KULTURA2020

Nazwa Kultura2020 daje wyraz przekonaniu, że wprawdzie przygotowanie programu 2016 jest jego najważniejszym zadaniem, na tym jednak jego praca się nie kończy. Od początku wyznaczyliśmy linię działania przekraczającą rok 2016, narzucając perspektywę myślenia strategicznego, odpowiedzialnego za długie trwanie wizji programowej ESK.

Najważniejsze ogniwa struktury Zespołu to: Dyrektor Artystyczny i jego asystenci („Aplikarnia”), Biuro ESK przy Urzędzie Miasta, Pracownie dedykowane czterem osiom tematycznym Pierwszej Aplikacji, twórcy projektów autorskich, Społeczny Komitet Organizacyjny SPOKO, eksperci zewnętrzni oraz konsultanci i koordynatorzy poszczególnych projektów, Zespoły Zadaniowe. Zarówno w tworzeniu zespołu Kultura2020, jak i w jego pracy merytorycznej od początku brali udział Zastępca Prezydenta Miasta, a jednocześnie Pełnomocnik Prezydenta ds. ESK Włodzimierz Wysocki oraz dyrektorka Wydziału Kultury Anna Pajdosz.

Opierając się na doświadczeniu dotychczasowych przygotowań do ESK i na konsultacjach społecznych, Zastępca Prezydenta i Dyrektor Artystyczny zaprosili do zespołu Kultura2020 artystów i animatorów kultury, reprezentantów Komitetu Artystycznego i SPOKO, specjalistów z Urzędu Miasta w dziedzinie infrastruktury i finansów, przedstawiciela Marszałka, lidera przygotowań projektu we Lwowie, liderów organizacji pozarządowych. Miasto udzieliło wsparcia finansowego na działalność merytoryczną i organizacyjną zespołu w okresie od listopada 2010 do czerwca 2011 roku.

W rezultacie zaczęły powstawać dzieła-projekty, zintensyfikowały się podróże krajowe

i zagraniczne, do Lublina przybywali eksperci i partnerzy z innych miast Polski, Unii Europejskiej, krajów Partnerstwa Wschodniego i Rosji, ożywiła się współpraca z regionem. Dokonano wnikliwej ewaluacji Pierwszej Aplikacji, prowadząc rozmowy z każdym z członków Komitetu Artystycznego i innymi reprezentantami społeczności miasta i regionu (w tym z domów kultury, organizacji turystycznych, szkół i przedsiębiorstw) oraz zamieszczając zapytanie ankietowe na stronie internetowej Lublin 2016. Powstała internetowa witryna pracy nad Drugą Aplikacją na bazie otwartej technologii, na której toczyły się dyskusje, załączane były wizje i projekty (ponad 2500 stron maszynopisu) oraz ciągle aktualizowany kalendarz wydarzeń i baza kontaktów. Dostęp do tej wewnętrznej pracy i pełnej informacji o zawartości aplikacji ma 70 osób – co określa liczebność ścisłego kierownictwa zespołu. Jeśli dodamy do tego sieć współpracowników przy poszczególnych projektach, środowiska reprezentowane przez swoich liderów, uznać będziemy musieli, że w pracy zespołu Kultura2020 uczestniczy ponad 400 osób.

DYREKTOR ARTYSTYCZNY I „APLIKARNIA”

Lublin w finalnej fazie konkursu ESK potrzebował lidera. Także Komisja Selekcyjna rekomendowała powołanie Dyrektora Artystycznego projektu. Zespół projektu Lublin 2016 natychmiast po awansie Lublina do finału konkursu rozpoczął więc poszukiwania odpowiedniego kandydata. W październiku 2010 roku przedstawiciele Komitetu Artystycznego zgłosili osobę Krzysztofa Czyżewskiego, jednego z ekspertów odpowiedzialnych za przygotowanie Pierwszej Aplikacji. Miasto tę kandydaturę przyjęło i przedstawiło Komitetowi Artystycznemu oraz społeczności SPOKO pod dyskusję i otwarte głosowanie, które zakończyło się przyjęciem tej kandydatury przez aklamację.

KRZYSZTOF CZYŻEWSKI – praktyk idei, animator kultury, poeta i eseista, redaktor. Lider Fundacji „Pogranicze” i Ośrodka „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”. Autor książek „Ścieżka pogranicza” i „Linia powrotu”. Współpracownik Instytutu Społeczeństwa Otwartego w Budapeszcie. Członek Rady projektu „Kraków – ESK 2000” i Stowarzyszenia Ashoka. Prezydent Europejskiej Sieci Centrów Literatury HALMA. Ambasador Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego.

ASYSTENCI DYREKTORA ARTYSTYCZNEGO

MICHAŁ KARAPUDA – menadżer i animator kultury, szef biura ESK przy Urzędzie Miasta, zastępca dyrektora Wydziału Kultury. Uczestnik programu European Diploma in Cultural Project Management (Fundacja Marcela Hicter). W przeszłości aktor teatrów studenckich i organizator Festiwalu Kultury Alternatywnej ZdaErzenia.

GRZEGORZ KONDRASIUK – redaktor naczelny pisma internetowego „kulturaenter.pl”, dziennikarz, krytyk teatralny, dramaturg i bloger. Pracuje w Warsztatach Kultury.

RAFAŁ KOZIŃSKI – artysta miasta, happener, animator życia kulturalnego w Lublinie, kreator i koordynator Nocy Kultury, kieruje działem programowym Warsztatów Kultury. Twórca wieloletniego programu „Trans_Misja_Lublin_Ukraina” i projektów, m.in. „L²”, „Ukraiński Zriz – Siła Sztuki”. Prezes polsko-ukraińskiej fundacji Trans Kultura.

KAROLINA ROZWÓD – menadżerka kultury, ukończyła m.in. zarządzanie instytucjami kulturalnymi w Ecole Supérieure d’Economie, Art et de Communication w Paryżu (Master, 2003). Koordynatorka Roku Witolda Gombrowicza (2004). Od 2011 roku dyrektorka Teatru Starego w Lublinie.

MARCIN SKRZYPEK – muzyk, animator społeczeństwa obywatelskiego w Lublinie, jeden z inicjatorów SPOKO, pracownik Ośrodka „Brama Grodzka”, publicysta i redaktor pism „Scriptores” i „kulturaenter.pl”. Pomysłodawca i koordynator Forum Kultury Przestrzeni i Wszechnicy Miejskiej. **MICHAŁ MIŁOSZ ZIELIŃSKI** – redaktor naczelny Lubelskiego Informatora Kulturalnego „ZOOM”, specjalista od promocji kultury i współpracy z mediami.

„Aplikarnia” to nazwa zespołu, a zarazem miejsca pracy Dyrektora Artystycznego i jego asystentów. Mieści się w kamienicy udostępnionej przez Miasto organizacjom społecznym i instytucjom kultury, położonej w centrum miasta, nieopodal placu Litewskiego. Miejsce to stało się ośrodkiem pracy nad Drugą Aplikacją, centrum gorących debat i konsultacji, rozrysowywania planów i tworzenia projektów, koordynacji działań Pracowni i Zespołów, organizacji spotkań, wykładów i warsztatów.

BIURO ESK 2016

Biuro to komórka Wydziału Kultury Urzędu Miasta desygnowana do koordynacji starań Lublina o tytuł ESK. Od początku kieruje nim Michał Karapuda, mając do pomocy zespół 7 współpracowników o bogatym doświadczeniu menadżerskim i artystycznym, z których najdłużej pracują: Roman Jaborkhel – odpowiedzialny za współpracę międzynarodową, koordynator udziału Lublina w międzynarodowych programach, takich jak m.in. „Miasta Międzykulturowe”; Marcin Kamola – odpowiedzialny za marketing i obsługę finansową projektu, redaktor portalu kultura.lublin.eu; Anna Machocka – odpowiedzialna za współpracę z mediami i sektorem obywatelskim. Ponadto Biuro inicjuje działania promocyjne, produkuje i upowszechnia materiały informacyjne, organizuje spotkania, warsztaty i konferencje, koordynuje współpracę z miejskimi instytucjami kultury, zabiega o wsparcie dla działań programowych ESK ze strony urzędników, polityków, przedsiębiorców i naukowców. Biuro odpowiada także za produkcję Pierwszej i Drugiej Aplikacji.

PRACOWNIE

W Pierwszej Aplikacji zapowiadaliśmy: W miejsce wyczerpującego wykazu imprez kulturalnych przewidzianych na rok 2016, przedstawiono tematy przewodnie, w ramach których w nadchodzących latach prowadzone będą twórcze eksploracje i poszukiwania. To z tych „pracowni” tematycznych wyłoni się ostateczny kształt programu ESK.

Działalność Pracowni została zainicjowana w listopadzie 2010 roku. Nie musiały one rozpoczynać pracy od podstaw, ponieważ wizja programowa oparta na czterech osiach tematycznych powstawała w oparciu o dokonania członków zespołu Kultura2020. Liderami Pracowni zostali wybitni animatorzy kultury i naukowcy. Jednocześnie w większości są oni dyrektorami miejskich instytucji kultury, co ma istotne znaczenie, ponieważ w pracę programową ESK zaangażowali ich cały potencjał osobowy i organizacyjny. Z drugiej strony wyzwaniem dla nich było wyjście poza mury własnych ośrodków i uczelni, zaangażowanie do współpracy innych twórców, często przedstawicieli organizacji społecznych lub innych dziedzin życia niezwiązanych dotychczas z działalnością *stricte* artystyczną. Wiele projektów domagało się synergii i łączenia sił różnych Pracowni i Zespołów. W rezultacie nieustannie odbywały się spotkania i konsultacje „mieszane”, na których szczególnie zależało Dyrektorowi Artystycznemu, odpowiedzialnemu za to, aby program 2016 roku nie był zlepką osobnych wydarzeń, lecz dramaturgiczną i koncepcyjną całością.

Działalność Pracowni skoncentrowana była na przygotowaniu materiału programowego do Drugiej Aplikacji. Zakładamy jednak, że Pracownie – zajmując się problemami uznanymi za najważniejsze dla rozwoju Lublina – pozostaną aktywne w mieście niezależnie od wyników konkursu. Poza wszystkim innym bowiem wypracowują one idee i projekty, sieci partnerstwa i narzędzia realizacji, które będą miały strategiczne znaczenie dla przyszłego rozwoju najważniejszych instytucji kultury w mieście. To wielki kapitał, który został już zdobyty w procesie uczestniczenia w konkursie ESK. Równie ważna jest integracja środowisk twórczych, której w takiej skali w Lublinie nigdy dotychczas nie było. Współpraca z ośrodkami w regionie, Polsce i Europie zostanie odnotowana przy opisie konkretnych projektów w rozdziale „Lublin 2016”.

PRACOWNIE I ICH LIDERZY

PRACOWNIA „PAMIĘTANIE I ANTYCYPACJA”. Lider: Tomasz Pietrasiewicz. Asystentka: Aleksandra Zińczuk. Instytucja prowadząca: Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN”. Eksperti: Julia Hartwig, Krzysztof Pomian, Jean-Yves Potel, Leopold Unger.

TOMASZ PIETRASIEWICZ – reżyser, animator; twórca i dyrektor Ośrodka „Brama Grodzka”. Autor realizowanych od 2000 roku w otwartych przestrzeniach Lublina Misteriów Pamięci: „Jedna Ziemia – Dwie Świątynie”, „Dzień Pięciu Modlitw”, „Misterium Druku i Papieru”, „Misterium Ulicy Szerokiej”, „Misterium Pamięć Miejsca”. Autor wystaw „Elementarz” (Majdanek), „Portret Miejsca” oraz wystawy poświęconej Sprawiedliwym wśród Narodów Świata.

PRACOWNIA „MIASTO I REGION”. Lider: Mirosław Haponiuk. Asystentka: Barbara Wybacz. Instytucja prowadząca: Ośrodek Międzykulturowych Inicjatyw Twórczych „Rozdroża”. Eksperti: Monika Adamczyk-Garbowska, Jan Adamowski, Jerzy Bartmiński, Jan Bernad, Marian Harasimiuk, Monika Mamińska-Domagalska, Tadeusz Pałka, Roch Sulima.

MIROSŁAW HAPONIUK – antropolog kultury, doktor filozofii, adiunkt w Instytucie Kulturoznawstwa UMCS w Lublinie; przez wiele lat dziennikarz „Gazety Wyborczej”; od września 2008 roku dyrektor Ośrodka „Rozdroża”, w którym realizuje m.in. festiwale „Kody” i „Miasto Otwarte/Open City”.

PRACOWNIA „WOBEC WSCHODU”. Lider: Grzegorz Rzepecki. Asystentka: Maria Artemiuk. Instytucja prowadząca: Warsztaty Kultury, filia Centrum Kultury. Eksperti: Hubert Łaskiewicz, Jerzy Kłoczowski, Mykoła Riabczuk.

GRZEGORZ RZEPECKI – animator, producent; zastępca dyrektora Centrum Kultury, kieruje filią CK – Warsztaty Kultury; zaangażowany we współpracę kulturalną z Ukrainą, m.in. w projektach: „Bruno Schulz. In Memoriam. Lublin – Lwów – Drohobycz”; „Tygodnie Kultury Ukraińskiej”; współtwórca Międzynarodowych Spotkań Teatrów Tańca, Jarmarku Jagiellońskiego i Noc Kultury.

PRACOWNIA „KULTURA WIEDZY”. Liderzy: Jan Hudzik, Piotr Celiński. Asystentka: Magdalenka Kawa. Instytucja prowadząca: Galeria Labirynt. Eksperti: Dobrosław Bagiński, Jean-Pierre Deru, o. Robert Głubisz OP, Małgorzata Kitowska-Łysiak, Roman Kubicki, Dariusz Kubinowski, Wolfgang Leidhold, Jerzy Nikitorowicz, Anna Pajdzińska, Andrzej Radomski, Ewa Rewers, Julita Rybczyńska, Melinda Sipos, Anna Zeidler-Janiszewska.

PIOTR CELIŃSKI – medioznawca, teoretyk nowych mediów i cyberkultury, adiunkt w Zakładzie Filozofii i Socjologii Polityki UMCS.

JAN HUDZIK – filozof i teoretyk kultury, estetyk, profesor nauk humanistycznych, kierownik Zakładu Filozofii i Socjologii Polityki UMCS.

PROJEKTY AUTORSKIE

Do pracy w zespole Kultura2020 zostali zaproszeni wybitni artyści mieszkający w Lublinie i na Lubelszczyźnie bądź też twórczo z miastem związani. W ramach programu 2016 stworzą projekty, jako twórcy i kuratorzy zapraszający do współpracy artystów z Polski i Europy. Oczywiście jest oczekiwanie, że będą to realizacje artystyczne o randze europejskiej, wpisujące się w wizję programową Lublina 2016. W niektórych przypadkach są to projekty powstające na zamówienie Dyrektora Artystycznego lub liderów Pracowni.

W gronie realizatorów projektów autorskich dotychczas znaleźli się: Mirosław Bałka („Lubelska Guernica”), Jan Bernad („Archaika i nowoczesność”), Robert Kuśmirowski („Muzeum Przejścia”), Leszek Mądzik („Barak 56”), Jerzy Onuch („Byzantium Lux”), Janusz Opryński („Widzący Lublin”), Włodzimierz Staniewski („Gardzienice – Europejska Wioska Kultury”).

SPOŁECZNY KOMITET ORGANIZACYJNY SPOKO

Inicjatywa ta, zwana czasem w Lublinie „alternatywną Radą Miasta”, odegrała wielką rolę w uspołecznieniu programu 2016. O jej historii i rozwoju piszemy w rozdziale „Lublin obywatelski”. Tutaj chcemy tylko zaznaczyć, że wielu animatorów SPOKO znalazło się w zespole Kultura2020. Wybrana też została nowa koordynatorka działań SPOKO – Marta Kurowska (dyrektorka i menadżerka, obecnie na emeryturze) oddająca się działaniom społecznym – co jest znakiem, że swym zasięgiem SPOKO (ale także program ESK) zaczyna obejmować w coraz większym stopniu ludzi starszych.

EKSPERCI. KONSULTANCI. KOORDYNATORZY

Ekspertami zewnętrznymi Lublina na etapie tworzenia Pierwszej Aplikacji byli Rose Fenton, Dragan Klaic i Krzysztof Czyżewski. Kontynuują oni współpracę z Lublinem, choć część ich poprzednich zadań przejął zespół Kultura2020, a Krzysztof Czyżewski został Dyrektorem Artystycznym. Jednocześnie do grona doradców dołączył François Matarasso, którego przedstawimy szerzej w rozdziale „Lublin przyszłości” jako doradcę Zespołu ds. Strategii Kultury. Eksperci zewnętrzni konsultowali zawartość programową Drugiej Aplikacji, pomagali w ustanawianiu partnerstwa europejskiego, prowadzili spotkania ze środowiskiem akademickim i biznesowym, dokonywali krytycznej analizy festiwalu lubelskich, modeli zarządzania kulturą i struktury organizacyjnej programu 2016.

ROSE FENTON (Londyn) – niezależna producentka sztuki. Współzałożycielka Londyńskiego Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego (LIFT), przez 25 lat jego dyrektorka. Jedna z założycielek, a w latach 2002-2005 prezeska sieci THEOREM. Członkini zarządu Aerowaves, Dance Across Europe, Dance Umbrella, European House of Culture (Bruksela), prezeska Without Walls. Koordynatorka projektu Festivals in Transition (FIT), doradczyni projektu World Stages London 2012. Współautorka książki „The Turning World: Stories from the London International Festival of Theatre”.

DRAGAN KLAIC (Amsterdam) – analityk kultury, ekspert w dziedzinach polityki kulturalnej, zarządzania kulturą i międzynarodowej współpracy. Visiting professor Central European University w Budapeszcie, Leiden University, University of Bologna, University of Arts Belgrade i Bilgi University w Istambule. W przeszłości dyrektor Theater Instituut Nederland i Europejskiego Forum na rzecz Sztuki i Dziedzictwa (EFAH), założyciel i przewodniczący European Festival Research Project. Autor wielu książek poświęconych polityce kulturalnej i teatrowi.

ZESPOŁY ZADANIOWE

Z inicjatywy społecznej, w tym SPOKO, jak i potrzeb merytorycznych programu 2016 ukonstytuowały się 23 zespoły zadaniowe. Niektóre z nich miejsce dla siebie znalazły w Ratuszu Miejskim, inne oparły swą działalność o organizacje pozarządowe. Oto one: Zespół ds. Finansowych, ds. Infrastruktury, ds. Monitoringu i Ewaluacji, ds. Niepełnosprawnych, ds. Seniorów, ds. Turystyki, CyberLublin, Dzielnicowe Stolicy Kultury, Edukacja Kulturalna, ESKdesign, Green Connection, Hiszpański Most, Komunikacja Społeczna i Promocja, Kultura Szeroka, Lwów, Program 2017, Przemysły Kreatywne, Rozwój Zrównoważony, Strategia Kultury Lublina, Sztuki Performatywne, Sztuki Wizualne, Wolontariat ESK, Wschodnia Oś Współpracy.

INNE OGNIWA

Praca zespołu Kultura2020 wspierana była przez inne ogniwa sieci współpracy, pozwalające przekroczyć kręgi środowiskowe, otworzyć nowe możliwości dla tych, którzy nigdy do tej pory się nie komunikowali. Akcja „Lublin – nowe otwarcie” włączyła do tworzenia programu 2016 zupełnie nowe osoby i inicjatywy, a naszych wschodnich sąsiadów zaskoczyła możliwością perspektywicznej i wielostronnej współpracy. Europejskie Kolegium Kultury oraz Wszechnica Miejska sprowadziły do Lublina całą plejadę znakomitości z Europy i Polski, a lubelskie „Myślarnie” stały się prawdziwą wylęgarnią nowych idei.

LUBLIN – NOWE OTWARCIE

Aby pełniej zaangażować mieszkańców i mieszkanki miasta, w których awans Lublina do finału konkursu ESK wyzwolił nową falę entuzjazmu, Biuro ESK ogłosiło kolejne otwarcie dla pomysłów i inicjatyw obywatelskich. Pomocą zainteresowanym służył „Przewodnik po ESK 2016 w Lublinie” – opracowane przez „Aplikarnię” kompendium informacji na temat specyfiki projektu i założeń lubelskiej aplikacji, dostępny w internecie i dystrybuowany w całym regionie. Kampanię popularyzującą „Nowe otwarcie” przeprowadziły lokalne media. Adresatami akcji byli twórcy kultury i organizacje z miasta i regionu i krajów sąsiednich. Odpowiedzią na akcję „Lublin – nowe otwarcie” było ponad 500 projektów. To kolejny dowód integracji na niespotykaną skalę środowiska kultury Lublina i regionu, a także Ukrainy, z której nadesłano ponad 70 projektów. Wzmacniają one program 2016, a jednocześnie tworzą sieć dynamicznych animatorów i partnerów Lublina na najbliższe lata.

EUROPEJSKIE KOLEGIUM KULTURY

Ten zainicjowany w styczniu 2010 roku cykl eksperckich wykładów i prezentacji najlepszych praktyk kulturalnych w Europie, przekształcił się w sesje warsztatowe i debaty, zorientowane na istotne dla lubelskiej aplikacji tematy, takie jak: Lublin 2.0, europejskie sieci współpracy, partnerstwo z Rosją, organizacja wielkiego wydarzenia kulturalnego, kultura krytyczna. Wśród wykładowców EKK znaleźli się m.in.: Dragan Klaic, John Tusa, Julia Rowntree, Steve Austen, François Matarasso, Hedwig Fijen, Jean Pierre Deru, Piotr Piotrowski, Tomas Venclova. Pełny program EKK podajemy w Aneksie.

WSZECHNICA MIEJSKA

W listopadzie 2010 Komitet SPOKO wyszedł z inicjatywą własnego programu eksperckiego pod nazwą Wszechnicy Miejskiej. Korzystając ze wsparcia Urzędu Miasta, zaprasza specjalistów prezentujących dobre praktyki z dziedziny relacji obywatel-miasto oraz styku aktywności obywatelskiej z kulturą. Ponadto Wszechnica służy integracji środowisk, dostarcza motywacji do działania i wiary w sukces. Listę dotychczasowych gości Wszechnicy przedstawiamy w Aneksie.

„MYŚLARNIA”

Lublin potrzebował przestrzeni nieskrępowanych, szczerych debat, spotkań artystów, naukowców, animatorów, polityków, biznesmenów. Stąd pomysł sokratejskiej „Myślarni” opisanej w „Chmurach” Arystofanesa. Jej gospodarzem został dominikanin Tomasz Dostatni. Odbywała się w różnych miejscach, ale najczęściej w kawiarniach Starego Miasta, nieopodal domu Widzącego z Lublina. Jej gośćmi byli m.in. ks. Adam Boniecki („Tygodnik Powszechny”), Artur Kawa (Emperia Holding S.A.), Jerzy Pomianowski („Nową Polską”). Pełną listę gości „Myślarni” podajemy w Aneksie.

EUROPEJSKI LUBLIN

*Pamięć nie wystarczy,
aby zachować jedność
ze swoją ziemią,
odzyskać własną przeszłość.
Potrzebna jest jeszcze wola
rozszerzenia horyzontów
i chęć przeżycia
nowej przygody.*

Jean-Marie Domenach
„Europa:
wyzwanie dla kultury”

OPOWIADAJĄC O EUROPEJSKIM LUBLINIE POKAZUJEMY, JAK ZAANGAŻOWANIE w konkurs o tytuł ESK mocno i w nowy sposób łączy Lublin z Europą. Dzieje się to poprzez wzmożoną mobilność twórców programu 2016, poprzez znaczne poszerzenie kręgu uczestników tej wymiany, bezpośrednią współpracę nie tylko samorządowców, lecz konkretnych organizacji i osób. Opowiadamy w tym rozdziale także o tym, jaką chcielibyśmy widzieć Europę z Lublinem w 2016 roku. Myślimy tu o wyzwaniach europejskich, w które Lublin chce się szczególnie zaangażować, o tych strategiach, politykach i programach UE, które chcielibyśmy współtworzyć, przede wszystkim w obszarach społeczeństwa wielokulturowego i sąsiedztwa wschodniego. Partnerstwo z hiszpańską stolicą kultury widzimy jako polsko-hiszpański dialog kulturowy, do którego zaprosimy Europejczyków z obu stron granicy Schengen.

ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIA FORMULARZA APLIKACJI:
I.7 • I.8 • I.10 • I.12c
V.2

EUROPEJSKI LUBLIN

- Polska i Hiszpania
- Pozostałe kraje Unii Europejskiej
- Rosja
- Kraje Partnerstwa Wschodniego
- Pozostałe kraje
- Partnerzy Lublina w realizacji programu ESK 2016
- Europejskie Stolice Kultury, z którymi Lublin nawiązał współpracę
- Miasta, z którymi Lublin współpracuje w ramach europejskich sieci m.in. „Miasta Międzykulturowe” i „HerO”

Lublin, ulokowany blisko 700 lat temu na europejskim prawie obywatelskim, przeżywa nową przygodę, której na imię Europa. Nie chcemy przez to powiedzieć, że „wracamy do Europy”, ani też argumentować, że „zawsze w niej byliśmy”. Sporo o europejskim dziedzictwie Lublina pisaliśmy w Pierwszej Aplikacji. Teraz chcemy opowiedzieć o konkretnym projekcie UE zwanym Europejską Stolicą Kultury, który wnosi do miasta inny wymiar europejski, a z nim wyzwania, z którymi dotąd się nie mierzyliśmy. Mówimy o wielkim przedsięwzięciu całego miasta, artystycznym i obywatelskim, który ma umieścić Lublin na mapie Europy w 2016 roku. Jaki to będzie Lublin? Tego nie wiedzą ani Bruksela, ani Warszawa. Nie wiedzą nawet ci, którzy dobrze znają miasto i jego historię. Lublin się wyłoni – nieznany, odmieniony, niespodziewany, a jednocześnie „swoj”, autentycznie tożsamy z najgłębszymi warstwami swej egzystencji. Jaki będzie ten europejski Lublin? Jaka będzie Europa z Lublinem? To jest właśnie ta nowa przygoda, która od jakiegoś czasu mieszkańcom miasta nie daje spać spokojnie.

Opowiadając o europejskim Lublinie, pokazujemy, jak zaangażowanie w konkurs o tytuł ESK mocno i w nowy sposób łączy miasto z Europą. Dotyczy to wzmożonej mobilności twórców programu 2016 na linii Lublin-Europa-Lublin, ale też znacznego poszerzenia kręgu tych, którzy w tej wymianie uczestniczą. Dotyczy także innego rodzaju partnerstwa europejskiego, które z jednej strony łączy największych artystów i animatorów w jedno wspólne dzieło miasta, a z drugiej strony koncentruje się na bezpośredniej współpracy już nie tylko samorządowców, lecz konkretnych organizacji i osób. O zacieśniających się więziach Lublina z Europą dodatkowo świadczą rozszerzające się kręgi geografii programu 2016 oraz gęsta sieć synergii z programami i strategiami EU.

Opowiadamy w tym rozdziale także o tym, jaką chcielibyśmy widzieć Europę z Lublinem w 2016 roku. Myślimy tu o tych wyzwaniach europejskich, w które Lublin chce się szczególnie zaangażować, oraz o tych strategiach, politykach i programach UE, które Lublin chciałby współtworzyć i być ich ambasadorem. Dotyczy to przede wszystkim społeczeństwa wielokulturowego i sąsiedztwa wschodniego. Poruszymy tu tak ważne dla wszystkich tematy, jak pamięć posttotalitarnej Europy czy przenikanie się archaiki z nowoczesnością.

LUBLIN Z EUROPA

MOBILNOŚĆ I SIEĆ PARTNERSTWA

Jednym z głównych zadań zespołu Kultura2020 przy tworzeniu programu 2016 było rozbudowanie europejskiego partnerstwa. Efekty tej pracy są widoczne w rozdziale „Lublin 2016” w opisach poszczególnych programów. Listy naszych partnerstw nie są oczywiście ostateczne i zamknięte, ponieważ zakładamy utrzymanie obecnej dynamiki wzrostu w kolejnych latach.

Pracownie i zespoły zadaniowe otrzymały od miasta wsparcie na podróże i zapraszanie europejskich ekspertów do Lublina. Zależało nam nie tylko na uczestnictwie w europejskich i międzynarodowych programach, co zostało przez nas opisane jako niekwestionowana zdobycz Lublina w Pierwszej Aplikacji (sieć EUROCITIES, programy „Miasta Międzykulturowe”, „Znak Dziedzictwa Europejskiego”, „HerO – Heritage as Opportunity”). Akcent został położony na kontakty bezpośrednie z twórcami i organizacjami kultury, z wysokiej klasy ekspertami i najlepszymi praktykami w dziedzinach istotnych dla naszej wizji programowej. Ich celem było budowanie partnerstwa dla programu 2016 i troska o jego europejską jakość. Dla przykładu Pracownia „Kultura wiedzy” podróżowała do Obserwatorium Kultury w Budapeszcie i do The Ars Electronica Center w Linzu, Biuro ESK wymieniało się doświadczeniami z pracownikami analogicznych biur w Wilnie, Turku, Koszycach, Pilźnie i Istambule; tematami wizyt roboczych u partnerów w Liverpoolu i Essen były

komunikacja oraz monitoring i ewaluacja; przedstawiciele Pracowni „Wobec Wschodu” podczas podróży na Kaukaz nawiązali współpracę z przedstawicielami wydziałów kultury z miast: Chiatura, Tbilisi (Gruzja), Baku (Azerbejdżan), Erewań (Armenia), Kiszyniów (Mołdowa) oraz z organizacjami: Dom Kaukaski, Fundacja Stichting Caucasus, Art Villa, Artisterium (Tbilisi), AICA-Armenia, Utopiana (Erewań), KSA:K, Oberliht (Kiszyniów); podróże do Hiszpanii przygotowane były w oparciu o ustanawianie partnerstwa dla konkretnych projektów czy kręgów tematycznych (o których piszemy w podrozdziale „Lublin z Hiszpanią” i w rozdziale „Lublin 2016”).

PRZYKŁADY POSZERZENIA WSPÓŁPRACY EUROPEJSKIEJ:

- organizatorzy festiwalu Konfrontacje Teatralne zintensyfikowali współpracę z siecią IETM (International Network for Contemporary Performing Arts), stając się współorganizatorami październikowego walnego zgromadzenia, a we współpracy z Instytutem Adama Mickiewicza współtworzą East European Performing Arts Platform;
- Warsztaty Kultury nawiązały współpracę z TEH (Trans Europe Halles), której celem jest wymiana doświadczeń i realizacja wspólnych projektów z członkami sieci; z Centrum Tabacka w Koszycach (ESK 2013), Centrum Stanica w Żylinie (Słowacja), Not Quite (Szwecja) oraz centrami przemysłów kreatywnych w Tartu (Estonia);
- Międzynarodowy Festiwal Sztuki Performance był gospodarzem jednego z jubileuszowych występów grupy Black Market International;
- przedstawiciele Pracowni „Kultura wiedzy” nawiązali współpracę z Marcel Hicter Foundation w celu opracowania programu Europejskiego Centrum Studiów Kulturowych oraz z Kitchen Budapest, Ars Electronica (Linz), Mediadepo (Lwów) dla realizacji projektu „CyberLublin – MediaLab”;
- Zespół Kultura2020 nawiązał współpracę z innymi ESK, m.in. z Lille w zakresie współpracy miasta z regionem i sąsiadami; z Dublinem w zakresie tworzenia kolekcji dla projektu „Byzantium Lux”; z Bolonią w zakresie wspomagania dialogu miasta ze środowiskami akademickimi i biznesowymi; z Stavanger w zakresie ekologii i kultury.

GEOGRAFIA PROGRAMU 2016

Zasięg geograficzny lubelskich obchodów ESK można podzielić na następujące kręgi:

- Hiszpania: ścisła współpraca z partnerską stolicą kultury, rozszerzona na dialog polsko-hiszpański w Europie;
- inne kraje UE: Lublin chce wymiany kulturowej z Zachodem oraz większego zaangażowania mieszkańców wschodnich regionów Polski w proces integracji europejskiej (regiony te należą do najbardziej eurosceptycznych na kontynencie);
- kraje Partnerstwa Wschodniego: Lublin chce budować Europejską Politykę Sąsiedztwa na Wschodzie poprzez kulturę; dotychczasowa bliska współpraca z Ukrainą i Białorusią zostaje stopniowo poszerzana o Gruzję, Armenię, Azerbejdżan i Mołdowę;
- Rosja: Lublin chce zbudować polską platformę dla dialogu Rosji z Europą;
- Reszta świata: idea ESK zasługuje na rozpropagowanie poza Europą.

Ostatni z kręgów, czyli „reszta świata”, wymaga komentarza. Czy program ESK nie powinien ograniczyć się do obszaru Europy? Lublin już dzisiaj jest beneficjentem świetnej idei rozwoju kultury w UE. Współpracując z miastami i organizacjami w krajach, które nie są członkami UE, przekonaliśmy się niejednokrotnie, jak bardzo jest potrzebna również tam podobna filozofia działania w kulturze i poprzez kulturę. Dlatego angażujemy Lwów do współpracy przy programie 2016 i jesteśmy orędownikami rozszerzenia w przyszłości konkursu poza granicę Schengen. Jednocześnie uważamy, że projekt ESK powinien być ważnym elementem polityki zagranicznej UE i zagranicznej promocji kultury UE.

Zdobywając tytuł, chcielibyśmy być ambasadorami takiej właśnie strategii europejskiej. Będziemy dążyli do tego, aby w roku 2016 poprzez Instytut Adama Mickiewicza oraz światową sieć Instytutów Polskich promować nie tylko zwycięskie polskie miasto, ale także samą ideę ESK oraz rozwojową i integracyjną strategię kulturalną UE.

EUROPEJSKIE SYNERGIE

Lubelski projekt ESK realizuje wiele strategii europejskich. W Pierwszej Aplikacji pisaliśmy o wadze procesu bolońskiego dla programu Pracowni „Kultura wiedzy”, której zadaniem jest pogłębienie integracji lubelskiego świata akademickiego z Europejskim Obszarem Szkolnictwa Wyższego. Oczywiście jest również synergia działań Pracowni „Wobec Wschodu” z Europejską Polityką Sąsiedztwa i jej programem Partnerstwo Wschodnie. Tutaj chcemy wskazać przykłady tych programów europejskich, które stanowiły dla nas ważną inspirację i punkt odniesienia.

Lubelska strategia budowania programu ESK ma wiele punktów wspólnych z „Europejską agendą kultury w dobie globalizacji”, ogłoszoną przez Komisję Europejską w 2007 roku, dającą wyraz przekonaniu, że sztuka i kultura sprzyjają zaangażowaniu obywatelskiemu, zachowywaniu dziedzictwa i pamięci, a także – co dla lubelskiego *Miasta w dialogu* jest szczególnie ważne – „umożliwiają nowe formy dialogu, tworzą przestrzeń zrozumienia kulturowego i umożliwiają jednostkom i grupom wykroczenie poza ich własną koncepcję tożsamości”. W agendę tę wpisują się także takie nasze działania, jak tworzenie kreatywnego partnerstwa sektora kultury z innymi sektorami (wiedzy, biznesu, środowiska) oraz budowanie platformy transferu kultury między Wschodem i Zachodem.

Projekty „Lublin 2.0”, „MediaLab” czy inne działania Pracowni „Kultura wiedzy”, a zwłaszcza „Drug@ Przestrzeń”, wizja cyfrowej ESK, realizują założenia „Zielonej Księgi w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej” z 2010 roku. O synergii z tym programem piszemy, omawiając w rozdziale „Lublin możliwości” komunikację, w której nowe technologie informacyjno-komunikacyjne wykorzystane zostaną w docieraniu do szerokiej publiczności i rynków europejskich. Natomiast program Pracowni „Wobec Wschodu” doskonale wpisuje się w „proces ponadgranicznego rozpowszechniania różnorodności kulturowej”. Budując Oś Partnerstwa Kulturalnego Polski Wschodniej, chcemy oprzeć ją w dużym stopniu na upowszechnieniu szybkiego internetu również w regionie i oddalonych gminach, co spotyka się z „Europejską Agendą Cyfrową”, przewodnim projektem EU w ramach strategii „Europa 2020”. Tworząc nowe, dobrze zaprojektowane przestrzenie publiczne (np. Centrum Spotkania Kultur, Centrum Arteterapii, nowe – po szerokich konsultacjach społecznych – zagospodarowanie Podzamcza) oraz ożywiając często biedne i oddalone od centrum dzielnice (program „Dzielnice Stolicy Kultury”) realizujemy postulaty „Karty Lipskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich” z 2007 roku. Dotyczy to także realizowania aktywnej polityki edukacji dzieci i młodzieży w tych dzielnicach przez takie projekty jak „Generacja 2016” i „Kampusy 2016”.

Nasza aspiracja, aby połączyć kulturę z ekologią i turystyką, aby otworzyć program ESK na naturalne i kulturowe bogactwo regionu Lubelszczyzny, spotyka się z „Odnowioną strategią UE dotyczącą trwałego rozwoju z 2006 roku”. W strategii komunikacji społecznej podkreślamy, że stosować będziemy „zielone zamówienia publiczne”, materiały przyjazne środowisku oraz redukcję materiałów drukowanych na rzecz elektronicznych, by również w ten sposób „oddzielić wzrost gospodarczy od degradacji środowiska”. Opisujemy też szerzej jej zgodność z zasadami „Białej Księgi w sprawie europejskiej polityki komunikacyjnej”.

Jedną z czterech wspólnych zasad naszych projektów – empatia – oraz jeden z węzłów programu 2016 – „Człowiek Miasto” – mówią o tym, że my również chcemy się kierować „zasadą, że to człowiek stoi w centrum polityki Unii Europejskiej, czyli: propagować prawa podstawowe, zwalczać wszelkie formy dyskryminacji i działać na rzecz zmniejszania skali ubóstwa i wykluczenia społecznego na świecie”.

EUROPA Z LUBLINEM

Budowanie programu ESK to dla Lublina nie tylko szansa rozwoju i nowego zaistnienia na mapie Europy. Ambicją lubelskiego programu 2016 jest odniesienie się do najistotniejszych wyzwań stojących przed współczesną Europą. Opowiada o tym rozdział „Lublin 2016”, skomponowany wobec takich węzłów programowych, jak „Kultura krytyczna”, „Arche Nova”, „Porwanie Europy” czy „Człowiek Miasto”. Tutaj chcemy skoncentrować się na dwóch wyzwaniach, wobec których Europa w Lublinie znajdzie ważnego partnera: wielokulturowości i wschodnim sąsiedztwie.

EUROPA WIELOKULTUROWA

W Europie już dziś otwarcie mówi się o kryzysie społeczeństwa wielokulturowego, a niektórzy szefowie rządów, jak Angela Merkel czy David Cameron, ogłosili klęskę projektu multi-kulti. Jednocześnie do krajów UE napływają nowe fale imigrantów z Europy Wschodniej i Afryki Północnej. Badania opinii publicznej wskazują na wzrost nastrojów ksenofobicznych. Europejskiej różnorodności kulturowej, uznawanej za bogactwo i dobro cywilizacyjne, grozi przemiana w pogłębiające się podziały kulturowe czy wręcz wojny kultur.

Lublin i Lubelszczyzna poprzez program ESK wniosą do Europy bogaty świat wschodniego pogranicza z niezwykle ciekawym dziedzictwem różnorodności kulturowej. W Pierwszej Aplikacji wspominaliśmy o lubelskim modelu dialogu międzykulturowego, o dobrych praktykach, które chcielibyśmy rozwinąć i wspólnie z naszymi europejskimi partnerami upowszechniać. Pisaliśmy wtedy o „europejskim społeczeństwie obywatelskim”: Rodzi się ono z tysięcy małych, ale zakorzenionych w codziennym życiu, odważnych i długotrwałych akcji transgranicznych, dwu- lub trójstronnych partnerstw i międzyludzkich kontaktów. To na tych pograniczach i w tym stawianiu się dialogu międzykulturowego rodzi się tożsamość europejska, otwarta na wspólnotowość, respektująca prawa człowieka i zdolna przeciwstawić się kulturowej unifikacji.

Lubelski model dialogu międzykulturowego tylko pomocniczo opiera się na spektakularnych festiwalach i innych wydarzeniach, natomiast w swoim głównym nurcie realizowany jest przez codzienne, organiczne działania na poziomie społeczności lokalnych, z silnym zaangażowaniem obywatelskim, przekraczającym granice narodowościowe, religijne czy kulturowe. Projekty, które będą rozwijały ten model w ramach programu ESK, kierują się wspólnymi zasadami: pracy organicznej, długiego trwania, kultury krytycznej, dobrej pamięci, dialogu jako rzemiosła, wiedzy i zrozumienia oraz odzyskanej przyszłości. Pracę nad lubelskim modelem chcemy uczynić częścią europejskiej debaty o nowych wyzwaniach i praktykach dialogu międzykulturowego, której ukoronowaniem w 2016 roku będzie Aeropag Sztuki i Dialogu Międzykulturowego.

Lublin jako uczestnik programu Miasta Międzykulturowe organizowanego przez Radę Europy i Komisję Europejską, czuje się odpowiedzialny za pełnienie ważnej roli w europejskim dialogu międzykulturowym, w szczególności w kontekście współpracy z partnerami z Europy Wschodniej.

EUROPEJSKIE SĄSIEDZTWO WSCHODNIE

Program 2016 w istotnej części dąży do stworzenia z Lublina Stolicy Kultury zorientowanej na wschodnich sąsiadów UE, do zawiązania, poprzez kulturę, partnerstwa Europejczyków podzielonych linią Schengen oraz do upowszechnienia w krajach Europy Wschodniej idei i dobrych praktyk UE. Jak konkretnie chcemy to zrobić? Temat Wschodu obecny jest w działaniach wszystkich Pracowni i zespołów zadaniowych. Wspólnotowość europejska będzie odczuwana w Lublinie szerzej, niż określają to granice UE.

Zaraz po dostaniu się do finału konkursu ESK rozpoczęliśmy pracę nad nowym etapem współpracy ze Lwowem. Jej finalnym efektem będzie projekt „L² – potęgowanie kultury Lublina i Lwowa”,

zaplanowany na wrzesień 2016 roku. Nastąpi wówczas prawdziwy najazd artystycznego Lwowa na Lublin. Jednocześnie w tym samym czasie we Lwowie będzie realizowany program „Otwarty Lwów”. Wydarzenia te przygotowujemy wspólnie jako akcję wykraczającą daleko poza zwykłe promowanie idei ESK i samej UE. Lwów, w mniejszej skali oczywiście, przejdzie ten sam cykl przygotowań co ESK, przed władzami miasta i twórcami kultury zostaną postawione te same wymagania, kryteria i założenia co przed innymi kandydatami do ESK. Ta idea została przyjęta z wielkim entuzjazmem we Lwowie. Władze miejskie wystąpiły z deklaracją uczestnictwa i finansowego wsparcia projektu. Wokół projektu zintegrowały się lwowskie środowiska kultury. Powstał zespół Lwów, który stworzył własną wizję programową. Przez kolejne lata będziemy wspólnie z lwowskimi partnerami przygotowywali się do realizacji tego programu, pomagając sobie w rozwinięciu sieci europejskiego partnerstwa, wspólnie prowadząc warsztaty i szkolenia podnoszące kwalifikacje menadżerów kultury, razem angażując się w Partnerstwo Wschodnie.

Projektem, dzięki któremu Lublin chce realizować Europejską Politykę Sąsiedztwa, jest **Kongres Kultury Partnerstwa Wschodniego** i inne działania związane z tą inicjatywą. Pierwszy Kongres, organizowany w Lublinie już w październiku 2011 roku, otworzy debatę nad tym, jak z Partnerstwa Wschodniego uczynić projekt kulturowy. Kolejny Kongres odbędzie się w 2013 roku i będzie poświęcony otwarciu na Rosję i inicjatywom współpracy kulturalnej krajów UE, Partnerstwa Wschodniego i Rosji. Bardzo ważny będzie Kongres w 2015 roku, poprzez wspólną debatę z partnerami z Zachodu stanie się istotnym etapem przygotowań do jednego z kluczowych wydarzeń w lubelskim kalendarzu 2016 roku – Festiwalu „Integracje”, obejmującej całą Europę manifestacji mocy integracyjnych tkwiących w sztuce i działaniach kulturowych.

Potwierdzeniem realizacji europejskiej polityki sąsiedztwa są także działania skierowane na Białoruś. Lublin, wspierany przez Białystok, w sposób wymierny i znaczący wzmacnia prodemokratyczną współpracę z Białorusią. Na bazie dotychczasowych działań rozwijane są inicjatywy w dziedzinach zarządzania kulturą, stymulowania współpracy z organizacjami pozarządowymi, intensyfikują się kontakty naukowe i artystyczne.

LUBLIN Z HISPANIĄ

Zgodnie z rekomendacjami zawartymi w raporcie Komisji Selekcyjnej miasto Lublin znacznie poszerzyło i skonkretyzowało współpracę ze wszystkimi hiszpańskimi kandydatami do tytułu ESK. W wyniku kilkumiesięcznej pracy, dyskusji prowadzonych korespondencyjnie albo podczas bezpośrednich wizyt i spotkań roboczych, wspólnie z hiszpańskimi partnerami wypracowany został model współpracy, który daje podstawy, by stwierdzić, że bez względu na to, które miasto hiszpańskie zostanie zwycięzcą, Lublin będzie gotowy do skutecznej współpracy z drugą ESK.

Z hiszpańskim zwycięzcą konkursu będziemy współpracowali w następujących obszarach:

- rozwój strategii komunikacji i promocji idei oraz programu ESK;
- rozwój polityki kulturalnej;
- organizacja procesu zarządzania projektem ESK;
- wymiana młodzieży, artystów oraz grup zaangażowanych w proces ESK – rozwijanie kontaktów między instytucjami i społecznościami lokalnymi;
- praca na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;
- realizacja projektu „Trupa Sztukmistrza z Lublina” we wszystkich miastach hiszpańskich, które znalazły się na krótkiej liście, z wielkim finałem w hiszpańskiej ESK;
- zaproszenie hiszpańskiego miasta do szczegółowego opracowania oraz realizacji założeń „Karty Gościnnego Miasta”;

- współpraca w ramach projektów realizowanych na szlaku Via Regia, wychodzącego z Santiago de Compostela, przemierzającego Europę, przechodzącego przez Lublin i zmierzającego do Kijowa i Wilna;
- współpraca w zakresie merytorycznego opracowania oraz realizacji wybranych elementów programu artystycznego obchodów ESK w 2016 roku.

Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna, skupiająca m.in. biura podróży oraz firmy transportowe, przyjęła postanowienie, że w przypadku otrzymania przez Lublin tytułu ESK stworzony zostanie specjalny produkt turystyczny – wyprawa do hiszpańskiej ESK. W ramach przygotowań do jego realizacji zostanie zorganizowana seria szkoleń dla pilotów wycieczek (obejmująca m.in. zagadnienia z historii i kultury miasta) oraz opracowane zostaną różne warianty programu kulturalnego, w którym będą uczestniczyć członkowie wypraw.

W trakcie trwania pracy z naszymi hiszpańskimi partnerami przekonaliśmy się, że główne osie tematyczne, jakie zaproponowaliśmy dla projektu ESK w Lublinie, są również ważne dla miast znajdujących się na drugim końcu kontynentu. I tak w ramach Pracowni „Miasto i region” będziemy współpracować z miastami: Segovia i San Sebastian; „Pamiętanie i antycypacja” – z Burgos, Cordobą, San Sebastian i Saragossą; „Wobec Wschodu” – z Saragossą; „Kultura wiedzy” – z Burgos i Saragossą. Natomiast węzeł programowy „Człowiek Miasto”, jako ten, który w sposób szczególny podkreśla obywatelski charakter projektu, będzie rozwijany we współpracy ze wszystkimi miastami hiszpańskimi.

Dotychczas wypracowane zostały dwadzieścia dwa projekty, o których już dzisiaj możemy powiedzieć, że będą realizowane we współpracy z poszczególnymi miastami hiszpańskimi. Pragniemy podkreślić, że zgodni jesteśmy z naszymi partnerami co do tego, iż projekty te zostaną zrealizowane w takim kształcie bez względu na końcowe wyniki konkursu tak w Polsce, jak w Hiszpanii. Opisujemy je w rozdziale „Lublin 2016”.

POLSKI LUBLIN

POLSKI LUBLIN TO LIDER MIAST I REGIONÓW POLSKI WSCHODNIEJ, który chce dowieść, że kultura jest dla nich wszystkich szansą rozwojową; realizator zadań Polski wobec Partnerstwa Wschodniego, a tym samym budujący silną pozycję Polski w UE; twórca projektów kontynuujących najlepsze tradycje kultury polskiej poprzez wpisanie ich w kontekst nowoczesnej Europy; partner dla twórców i instytucji kultury z całej Polski zaangażowanych w tworzenie programu 2016.

ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIE FORMULARZA APLIKACJI:
I.12b

Pisząc o naszych aspiracjach, podkreślaliśmy, jak dużym wyzwaniem dla mieszkańców zaangażowanych w ESK było wyobrażenie sobie Lublina, konkurującego ze stolicą i największymi metropoliami kraju, jako najważniejszego w 2016 roku miasta kultury polskiej, reprezentującego ją w Europie. Rozumieliśmy też dobrze zainteresowanie Komisji Selekcyjnej tym aspektem naszej aplikacji, skoro mowa jest o 350-tysięcznym mieście położonym w najmniej doinwestowanej wschodniej części kraju. Naszą silną kartą jest dziedzictwo kulturowe. O królewskim mieście sytuującym się na trasie „od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”, o polskich „Atenach teatru alternatywnego” i o wybitnych twórcach, których Lublin dał kulturze polskiej, pisaliśmy w Pierwszej Aplikacji. Tej karty obecnie nie kładziemy na stół. W tym rozdziale chcemy opowiedzieć o Lublinie, który – spośród wszystkich polskich miast – będzie potrafił uczynić najlepszy użytek z otrzymania tytułu Europejskiej Stolicy Kultury. Jest to oczywiście wiara, którą dzielimy z innymi miastami-kandydatami do tego tytułu. Ale nie tylko. Także wizja, determinacja, którą daje „jedna taka szansa na sto lat” i wytężona praca.

POLSKI LUBLIN TO:

- lider miast i regionów Polski Wschodniej, który chce dowieść, że kultura jest dla nich wszystkich szansą rozwojową;
- towarzysz podróży polskich miast po miano ESK, który po finale dba o to, by podróż trwała dalej, z udziałem wszystkich;
- sojusznik w realizacji ważnych dla całego kraju strategii rozwoju poprzez kulturę;
- realizator zadań Polski wobec Partnerstwa Wschodniego, a tym samym budujący silną pozycję Polski w UE;
- budowniczy mostów łączących Polskę z Rosją, Hiszpanią, krajami UE;
- reprezentant bogactwa i zróżnicowania kulturowego małych ojczyzn, silnie zaznaczający obecność Polski na mapie Europy regionów;
- twórca projektów kontynuujących najlepsze tradycje kultury polskiej poprzez wpisanie ich w kontekst nowoczesnej Europy;
- dobry i wymagający partner dla twórców i instytucji kultury z całej Polski, którzy już są bądź też wkrótce zostaną zaangażowani w tworzenie lubelskiego programu 2016.

POLSKA WSCHODNIA

Lublin od początku deklarował bliską współpracę z Białymstokiem, drugim miastem Polski Wschodniej ubiegającym się o tytuł ESK. Na wieść o tym, że Lublin znalazł się w finale, Białystok odpowiedział deklaracją pełnego poparcia naszych starań i twórczego zaangażowania się w program 2016, która już w listopadzie 2010 roku została uroczyście podpisana w lubelskim Trybunale Koronnym przez prezydentów miast. Wcześniej na forum „Warto zapytać o kulturę” członkowie lubelskiego zespołu ESK przedstawili twórcom z Białegostoku i województwa podlaskiego swoją wizję programową i ofertę współpracy. Na początku 2011 roku miał miejsce „najazd” białostockich artystów i animatorów kultury na Lublin. Potem była rewizyta lubelskich liderów środowisk artystycznych w Białymstoku. Podobna wymiana została zainicjowana z Rzeszowem, ważnym centrum południowo-wschodniego pogranicza i stolicą regionu podkarpackiego, sąsiadującego z Ukrainą i Słowacją. W Aneksie zamieszczamy pełną treść podpisanych przez prezydentów miast deklaracji poparcia dla Lublina w staraniach o tytuł ESK.

Współpraca z Białymstokiem i Rzeszowem to wybrane przykłady działań przygotowujących powstanie **Osi Współpracy Kulturalnej Polski Wschodniej**. Dzięki inicjatywie środowisk twórczych i samorządowych miast i regionów wschodniej Polski została ona powołana do istnienia w Lublinie

w kwietniu 2011 roku. Oś – zainspirowana nowoczesnym rozumieniem kultury upowszechnianym przez projekt ESK – stawia sobie następujące zadania:

- uczynić z kultury potencjał rozwojowy jednego z nuboższych regionów UE;
- przełamać marginalizację i niedoinwestowanie Polski Wschodniej przynajmniej w dziedzinie kultury i stworzyć warunki dla jej rozwoju przez mądre inwestowanie w kapitał społeczny, edukację, kreatywność i infrastrukturę;
- zintegrować działania w kulturze z turystyką, ekologią i przedsiębiorczością;
- połączyć siły całej Polski Wschodniej, w tym miast niebędących stolicami regionu, takich jak Biała Podlaska, Chełm, Puławy czy Zamość, dla tworzenia wspólnych, odważnych i wieloletnich programów kulturalnych, które zdolne będą pozyskać fundusze europejskie i krajowe;
- zaangażować się w budowanie Partnerstwa Wschodniego jako projektu kulturowego;
- w oparciu o potencjał akademicki zainicjować kształcenie nowych kompetencji w kulturze, m.in. w dziedzinach zarządzania, animacji kultury, nowych mediów i dialogu międzykulturowego;
- utworzyć wspólny fundusz stypendialny dla animatorów działań kulturalnych na rzecz zmiany społecznej;
- stworzyć sieć wymiany artystycznej i warsztatowej, która wpłynie na podniesienie poziomu edukacji kulturalnej, wzbogaci życie kulturalne i obniży koszty jego organizacji;
- upowszechnić internet jako przestrzeń kreatywności, edukacji i partycypacji;
- zainwestować w turystykę kulturową przez rozwój szlaków kulturowych, wiosek tematycznych, kultury tradycyjnej i rewitalizacji dziedzictwa duchowego;
- wesprzeć Lublin w staraniach o tytuł ESK, a w przypadku osiągnięcia sukcesu doprowadzić do tego, by jego beneficjentem była także Polska Wschodnia.

POLSKIE STOLICE KULTURY

Udział w konkursie ESK ma i tę wartość, że dobrze potrafimy zrozumieć wysiłek włożony w budowanie programu 2016 i docenić osiągnięcia w otwieraniu nowych perspektyw dla rozwoju kultury (i poprzez kulturę) wszystkich polskich miast-kandydatów. Nie można pozwolić, aby ta energia społeczna i twórcza wyczerpała się wraz z wyłonieniem zwycięzcy. Polski Lublin czyni z tego postulatu ważne dla siebie zadanie.

Już na tym etapie zwracaliśmy się o pomoc i współpracę przy wspólnych projektach do osób zaangażowanych w tworzenie aplikacji miast, które nie przeszły do drugiego etapu konkursu. Swoim doświadczeniem, a także wiedzą z zakresu przemysłów kreatywnych, uspołecznienia sztuki i wykorzystania potencjału kultur niezależnych dzielili się z nami Agata Etmanowicz (Łódź), Wojciech Kłosowski (Szczecin), Sławomir Mojsiuszko (Białystok), Ewa Wójciak (Poznań). Jarosław Jaworski (Toruń) na stałe zawitał do Lublina, stał się naszym ekspertem od PR i współpracy z mediami. Są to zaledwie zwiastuny otwarcia się Lublina na „polskie stolice kultury” po tym, jak miasto uzyska tytuł ESK.

Panel Dobrych Praktyk. W grudniu 2011 roku, niezależnie od rozstrzygnięcia konkursu, Lublin chce być gospodarzem spotkania wszystkich polskich kandydatów do tytułu ESK. Zaprezentowany zostanie na nim raport – przygotowywany m.in. przez grupę założycielską lubelskiego Obserwatorium Kultury – opowiadający o tym, co miastom polskim udało się osiągnąć i zmienić dzięki uczestniczeniu w konkursie oraz jakie dla tych osiągnięć istnieją szanse rozwoju i zagrożenia. Jednak głównym przedmiotem spotkania będzie przedyskutowanie najlepszych koncepcji i projektów, które z jednej strony mogą wesprzeć polskie miasto wybrane na ESK, z drugiej natomiast stworzą platformę współpracy dającą szansę optymalnego wykorzystania kulturalnego potencjału tych miast w Polsce i Europie.

Wolne Terytoria Sztuki. Projekt zakłada przygotowanie w Lublinie takich przestrzeni kreatywności, które będą mogły być zagospodarowane przez zaproszonych twórców właśnie w sposób wolny, bez narzuconych przez gospodarza ram, koncepcji i tematów. Tworzyliśmy ten projekt z myślą o twórcach narażonych

często na swoisty paternalizm ze strony swoich partnerów, zapraszających ich już „na gotowe” i oczekujących wpisania się w przygotowane bez ich udziału scenariusze działań. Doskonale to pasuje do sytuacji grożącej miastu „zwycięskiemu” w relacji z innymi kandydatami. Dlatego oferujemy Wolne Terytoria Sztuki wszystkim polskim stolicom kultury, podobnie jak naszym wschodnim sąsiadom. Dla przykładu w przygotowanym przez nas kalendarzu roku 2016 wrzesień w Lublinie będzie należał do Lwowa, a w czerwcu będzie miał miejsce kolejny „najazd” na nasze miasto artystycznego Białegostoku i Rzeszowa. Pragniemy też ugościć podczas Nocy Kultury (cieszącej się olbrzymią popularnością wśród lublinian całonocnej feście kulturalnej) te polskie miasta, które zechcą współtworzyć z nami program „Tysiąca i jednej nocy kultury”. Ponadto zawrzemy porozumienia z innymi miastami polskimi odnośnie do goszczenia u nich z wybranymi elementami programu ESK, zgodnie z naszym przekonaniem wyrażonym już we wstępie tej aplikacji, że na Lublinie świat się nie kończy, a więc nie wszystko w programie ESK będzie się działo dla Lublina i w samym Lublinie.

POLSKIE SYNERGIE

Podobnie jak w przypadku synergii z kierunkami działania wypracowywanymi przez programy UE, program Lublin 2016 wpisuje się w realizację ważnych dla Polski strategii rozwojowych, odpowiadających na zagrożenia i wyzwania stojące nie tylko przed Lublinem. Koncept uczynienia z kultury potencjału rozwojowego **Polski Wschodniej** doskonale wpisuje się w przyjętą przez Radę Ministrów w grudniu 2008 roku „Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020”, w której już na samym wstępie czytamy: „bezprecedensowe zainteresowanie obszarem peryferyjnym, jakim jest Polska Wschodnia, powinno wynikać także z przeświadczenia, iż zbyt duże zróżnicowania regionalne ograniczają możliwości rozwoju całego kraju. Zatem sukcesy w rozwoju Polski Wschodniej nie są tylko realizacją aspiracji i potrzeb regionalnych społeczności, lecz leżą w interesie całego kraju”.

Polski Lublin to jednak nie tylko miasta i regiony na wschód od Wisły. Na początku 2011 roku dowiedzieliśmy się z mediów o wynikach największych badań Polaków (np. „Diagnoza Społeczna”) – alarmujących, że nasz **kapitał społeczny** jest jednym z najniższych w Europie. Potwierdza to też badanie stowarzyszenia Klon/Jawor z 2010 roku, z którego wynika, że w ciągu dwóch lat liczba osób angażujących się w działalność społeczną w Polsce spadła aż o 61 %. Cały rozdział naszej aplikacji poświęcamy „Lublinowi obywatelskiemu”, ukazując, jak kultura może generować kapitał społeczny, zwiększając poziom zaufania między ludźmi, aktywność obywatelską, zakres działania organizacji pozarządowych i uczestnictwo w tworzeniu wspólnego dzieła, jakim jest społeczeństwo obywatelskie. Jesteśmy przekonani, że razem z innymi „stolicami kultury polskiej” zdołamy wypracować model realnego udziału kultury w tworzeniu kapitału społecznego w skali całego kraju.

Innym priorytetem dla Polski, w który Lublin chce się zaangażować z całą siłą, jest realizacja Europejskiej Polityki Sąsiedztwa na Wschodzie. O lubelskim koncepcie **Partnerstwa Wschodniego** jako projektu kulturowego piszemy w rozdziale „Europejski Lublin”. Jest on także jednym z filarów naszego programu 2016, podobnie jak projekt „Konfrontacje”, budujący **platformę spotkania Europy z Rosją**. Tutaj pragniemy tylko podkreślić, że lubelskie koncepcje programowe dotyczą dziedzin, których liderem w UE pragnie być Polska, a ich udana realizacja niewątpliwie wzmocni jej pozycję we Wspólnocie Europejskiej.

MIĘDZY POLSKĄ I EUROPA

Lublin czuje się depozytariuszem polskich tradycji kulturowych, które odcisnęły swoje piętno na programie 2016. W naszym przekonaniu powinny one na nowo wejść w dialog z kulturą europejską.

Zadanie to stawiamy sobie, tworząc projekt „Integracje” połączony z Kongresem Kultury Partnerstwa Wschodniego. W tych inicjatywach wiele zawdzięczamy tzw. linii „Kultury”, pisma redagowanego przez Jerzego Giedroycia w Paryżu, dedykowanego zbliżeniu Polski z jej wschodnimi sąsiadami, wsparciu ich dążeń niepodległościowych i prozachodniej orientacji. W trudnym okresie „zimnej wojny”, wiele lat przed stworzeniem projektu UE, „partnerstwo wschodnie” było realizowane na łamach „Kultury” piórem m.in. Czesława Miłosza, Stanisława Vincenza, Juliusza Mieroszewskiego, Bohdana Osadczyka, Tomasa Venclovy czy związanego z Lublinem Józefa Łobodowskiego. Z kolei projekt „Byzantium Lux” nawiązuje do wielkiego dziedzictwa wschodniego chrześcijaństwa i fascynacji tym dziedzictwem ludzi kultury Zachodu. Wspaniałym tego przykładem jest słynna Kaplica Trójcy Świętej na lubelskim Zamku, do której w swoich dziełach nawiązywać będą wybitni współcześni artyści.

Tradycje te, ciągle mało znane w Europie, zasługują na upowszechnienie w ramach programu ESK. Chcemy to jednak czynić nie tylko przez ekspozycje muzealne czy konferencje naukowe. Tak jak pokazaliśmy to na przykładzie „Integracji” i „Byzantium Lux”, zależy nam bardziej na twórczej kontynuacji tych tradycji niż na ich historycznej prezentacji. Inne przykłady „Lublina 2016”, usytuowanego między Polską a Europą, które chcemy tu przywołać, to „Trupa Sztukmistrza”, „Europa Pro” i „Kultura Krytyczna”. Opisujemy je szerzej w programie, tutaj chcemy tylko nadmienić, że w proces przygotowywania tych projektów zaangażowaliśmy lub angażować będziemy takich wybitnych polskich twórców, jak m.in. Mirosław Bałka, Agnieszka Holland, Paweł Huelle, Dorota Masłowska, Piotr Piotrowski, Andrzej Stasiuk, Leon Tarasewicz, Andrzej Wajda, Ewa Wójciak, Artur Żmijewski.

PARTNER POLSKI

Lublin, jako Stolica Kultury w roku 2016 będzie tym polskim miastem, które przedstawi Europie nie tylko najlepsze tradycje kultury polskiej, ale także możliwość ich twórczej kontynuacji oraz ich atrakcyjność dla świata współczesnego. Nasz program angażował będzie także kulturę w dokonanie zmian wewnątrz kraju, odpowiadających na takie wyzwania, jak rozwój kapitału społecznego, przełamanie marginalizacji Polski Wschodniej czy budowanie polskich kompetencji i zaangażowania dla Partnerstwa Wschodniego.

Opisany w tym rozdziale „polski Lublin” jest naszym pragnieniem i zadaniem, nad którym pracę już rozpoczęliśmy, czego niejednokrotnie dowodzimy w naszej aplikacji. Ale „polski Lublin” jest także naszą wielką potrzebą. Stworzona przez nas wizja programowa ma szansę rzeczywistego i pełnego zaistnienia nie tylko „dla” kultury polskiej, lecz także „dzięki” kulturze polskiej. Budować ją będzie sieć partnerstwa z polskimi twórcami i instytucjami kultury. Proces ten już się rozpoczął i będzie tylko przybierać na sile.

Opisując „Pracownie Lublina”, zwracaliśmy uwagę na twórców, ekspertów i liderów organizacji z Polski zaangażowanych do współpracy przez wszystkie Pracownie i Zespoły Zadaniowe. Nigdy jeszcze w okresie kilku miesięcy nie przyjechało do Lublina tyle wybitnych osobowości z różnych dziedzin kultury na zaproszenie „Myślarni”, Europejskiego Kolegium Kultury, Wszechnicy Miejskiej, ale także poszczególnych zespołów roboczych pracujących nad Drugą Aplikacją. Wszyscy oni stali się współpracownikami programu 2016. O innych piszemy w rozdziale omawiającym program 2016 roku.

Lublin stawia na dobre i wymagające partnerstwo z całą kulturalną Polską.

OBYWATELSKI LUBLIN

*Żyć tak, jak żył Sokrates,
znaczyło (...) dokonywać
samookreślenia
i samostanowienia oraz
przystać na to,
że życie musi być dziełem
sztuki, za którego zalety
i braki pełną i wyłączną
odpowiedzialność ponosi
jego „auktor” (aktor i autor
połączeni w jedno
– twórca, a zarazem
wykonawca projektu).*

Zygmunt Bauman,
„Sztuka życia”

OBYWATELSKI LUBLIN JEST MIASTEM SOKRATEJSKIM, dokonującym samookreślenia i samostanowienia przez kulturę zakorzenioną we wspólnocie. Program 2016 roku opiera się na wielu projektach artystycznych, ale oferuje również miejsce na przedstawienie jeszcze jednego aspektu – życia miasta jako dzieła sztuki samego w sobie, rozwijającego się w czasie. Prawdy o tym, że w Europejskiej Stolicy Kultury pasjonuje nas wspólnota – lokalna i europejska – rozumiana jako dzieło sztuki, dochodziliśmy nie w studiu artystycznym czy uniwersyteckim zaciszu, lecz na miejskiej agorze.

**ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIA FORMULARZA APLIKACJI:
I.9b • I.11 • I.12a
V.1**

Miasto w dialogu buduje Lublin obywatelski. Hasło przewodnie naszego programu zrosło się nierozdzielnie z etosem obywatelskim stwarzanym przez mieszkańców tu i teraz. Nie stoi za nim żadna „marka” historyczna. To, że Lublin był miastem wielokulturowym, nie jest decydujące, choć bardzo ważne. Hasło jest nowe, tak jak rzeczywistość stwarzana przez ludzi zaangażowanych w działanie tym hasłem inspirowane.

Obywatelski Lublin jest miastem sokratejskim, dokonującym samookreślenia i samostanowienia przez kulturę zakorzenioną we wspólnocie. Program 2016 roku opiera się na wielu projektach artystycznych, ale oferuje również miejsce na przedstawienie jeszcze jednego aspektu – życia miasta jako dzieła sztuki samego w sobie, rozwijającego się w czasie. Prawdy o tym, że w Europejskiej Stolicy Kultury pasjonuje nas wspólnota – lokalna i europejska – rozumiana jako dzieło sztuki, dochodziliśmy nie w studiu artystycznym czy uniwersyteckim zaciszu, lecz na miejskiej agorze. Aby dzieło wspólnoty stawalo się sztuką, jej życie społeczne musi się stać oryginalną kreacją artystyczną. Jak chcemy tego dokonać?

Lublin obywatelski jako twórcze dzieło mieszkańców to integracja, nieustanna aktywność, samoorganizowanie się, samokształcenie i kreatywność. Jak to się przekłada na rzeczywistość pokazujemy na wybranych przykładach. Jak konkretne projekty generuje, przedstawiamy w programie roku 2016. Tutaj opisujemy jedynie wybrane działania ciągłe, nie wydarzeniowe, jak „kultura szeroka”, wolontariat, edukacja kulturalna. Opowieść kończymy Wielką Przemianą – świętem społeczeństwa obywatelskiego wieńczącym program ESK i otwierającym „obywatelski rok 2017”.

INTEGRACJA

Miasto w dialogu wyzwoliło niezwykle potężny potencjał, nie tylko partycypacyjny, także – a może przede wszystkim – integracyjny. Programem 2016 zostały objęte oddalone od centrum dzielnice i środowiska nieuczestniczące dotychczas w kulturze, w tym ludzi biednych. To z nimi współtworzone są programy „Dzielnicowych Stolic Kultury” i „Europa w dzielnicach”. Zaangażowani w proces ESK i przeżywający swą „drugą młodość” seniorzy ustanawiają na nowo dialog międzypokoleniowy z ludźmi młodymi, uczestnicząc w projektach historii mówionej i wspólnego malowania graffiti. Mniejszości narodowe i imigranci będą współtworzyć „Gościnny Lublin”. Niepełnosprawni uczynią z Lublina centrum arteterapii, a fani kultur niezależnych platformę rozwoju „kultury szerokiej”. Sztuka zaangażowana społecznie coraz silniej rezonuje wśród studentów, którzy głównie na niej opierają swój wkład w kształt programu 2016.

Lublin zintegrowany to również instytucje kultury, artyści, urzędnicy, liderzy organizacji społecznych, przedsiębiorcy, duchowni, profesorowie uniwersyteccy, dziennikarze i nauczyciele tworzący jeden zespół dla starań o ESK. Od bardzo dawna nie było w mieście tak szerokiego zrzeszenia obywateli dla wspólnej sprawy.

NIEUSTANNA AKTYWNOŚĆ

Działanie obywatelskie nie zna czasu dokonanego. Lublin obywatelski jest uporczywy w nieustannym pobudzaniu nowych akcji, przekształcaniu się i ewolucji. Twórcy inicjatyw obywatelskich, takich jak Forum Kultury Przestrzeni, Porozumienie Rowerowe, Noc Kultury czy SPOKO, w momencie gdy stały się one silne i niezależne, wspomagają działania nowych liderów. W Ratuszu powstała nowa komórka dla koordynacji współpracy z organizacjami społecznymi, prowadzona przez inicjatora SPOKO i lidera Stowarzyszenia Homo Faber, Piotra Chorosia. W styczniu 2011 roku Prezydent zainicjował program „Miasto w działaniu”, którego zespół pracuje nad włączeniem obywatelskich grup eksperckich do współdecydowania o losach miasta oraz przeniesieniem energii przemian, jakie nastąpiły w lubelskiej kulturze, na środowisko biznesu.

Nawet najlepiej rozwiniętemu sektorowi organizacji pozarządowych i najbardziej prospołecznemu Urzędowi Miasta grozi, że za stąpią one aktywność mieszkańców. A to ona właśnie jest istotą Lublina obywatelskiego i na niej opiera się strategia lubelskiej ESK. Dlatego w Lublinie sercem społeczeństwa obywatelskiego stała się kultura, angażująca środowiska, którym jeszcze kilka lat temu kreacja artystyczna nie kojarzyła się ze zmianą społeczną. Przykładem mogą tu być samorządy dzielnic szukające szans rozwoju poprzez inwestycje kulturalne, a nie – jak dotychczas – wyłącznie mieszkaniowe i handlowe: w marcu tego roku jedna z Rad Dzielnicowych przekonywała Prezydenta do utworzenia w przemysłowym budynku „Fabryki Kultury”. W ponad 500 projektach nadesłanych do zespołu Kultura2020 ogromną część stanowią podobne inicjatywy ludzi, dla których kultura stała się szansą społecznego działania.

W odpowiedzi na tę potrzebę, dzięki ESK stworzony zostanie „dom NGO” – inkubator dla organizacji społecznych i kulturalnych, oferujący początkującym inicjatywom zaplecze biurowe, obsługę prawną, księgową, doradztwo projektowe.

SAMOORGANIZOWANIE

Władza, eksperci, rozwiązania systemowe – żadna z tych sił nie jest w stanie „zorganizować” Lublina obywatelskiego. Tę tajemnicę mieszkańcy Lublina posiadli już na samym początku starań o tytuł ESK. W efekcie – program 2016 budujemy ze społeczeństwem będącym w akcji nieustannego samoorganizowania się. Każda nowa potrzeba rodząca się w procesie tworzenia wizji ESK spotyka się z inicjatywą zorganizowania nowego zespołu roboczego czy stowarzyszenia. Okres „generalnych” debat mamy już za sobą, z dyskusji wyłaniają się grupy do realizacji konkretnych zadań. Przedstawiamy tu tylko wybrane przykłady, zapewniające projektowi ESK szerokie uczestnictwo społeczne i silną identyfikację mieszkańców z programem.

SPOKO. Zwana czasami „alternatywną Radą Miasta”, inicjatywa Społecznego Komitetu Organizacyjnego SPOKO odcisnęła mocne piętno już na Pierwszej Aplikacji i przyniosła miastu wysokie oceny za uspołecznienie procesu budowania ESK. W rozdziale „Pracownie Lublina” podkreślamy, że to z udziałem najaktywniejszych członków SPOKO utworzono zespół Kultura2020, że pojawił się nowy lider ruchu ze środowiska seniorów i nowe dla ruchu zadania (m.in. akcja „Lublin – nowe otwarcie”, kampania na rzecz sprawnej modernizacji drogi S-17 Lublin-Warszawa, publiczne debaty nt. programu planowanego Centrum Spotkania Kultur, zachęcanie ludzi kultury do kandydowania do Rad Dzielnic). W międzyczasie powstało „Studenckie SPOKO”. Lista dyskusyjna ciągle się poszerza i jest bardzo aktywna, co często znajduje bezpośredni rezonans w mediach, które „przejmują sprawy” na niej poruszane. Obecnie SPOKO to „grupy zadaniowe” do spraw: wolontariatu, współpracy z Hiszpanią, seniorów, sportu, edukacji kulturalnej, nowego uniwersytetu, niepełnosprawnych, cyberkultury, wykluczeń społecznych, współpracy ze Wschodem, dialogu międzyreligijnego, bibliotek, NGO, sztuki dla dzieci, promocji...

GREEN CONNECTION. Początkiem tej inicjatywy było Forum Kultury Przestrzeni, powstałe w 2005 roku z udziałem wybitnego urbanisty Romualda Dylewskiego, które zaangażowało do wspólnych działań ludzi zajmujących się jakością przestrzeni: od architektury po przyrodę, dziedzictwo niematerialne, transport zrównoważony i krajobraz dźwiękowy. Po dwóch latach z Forum wyłoniło się Porozumienie Rowerowe, nieformalna unia rowerzystów, która wprowadziła do Lublina tzw. Standardy Rowerowe i dziś pomaga urzędnikom w ich wdrażaniu. Po przystąpieniu Lublina do konkursu o ESK powołano w Wydziale Kultury nowe stanowisko ds. kultury przestrzeni, które objęła Ewa Kipta, jedna z aktywistek Forum.

Green Connection to grupa zawiązana jesienią 2010 roku podczas spotkania Prezydenta Miasta ze środowiskami zajmującymi się ekologią, rozwojem zrównoważonym i kulturą przestrzeni. Pierwsze

jej działania to społeczne konsultacje na temat przyszłości okolic ulicy Rusalka, ostatnich niezagospodarowanych zielonych terenów w centrum, oraz zakończona sukcesem interwencja w sprawie ochrony przed degradacją Parku Ludowego, wraz z propozycją zorganizowania w nim Europejskiej Konwencji Żonglerskiej w 2012 roku. Wiosną 2011 roku grupa utworzyła społeczną Radę Kultury Przestrzeni, ciało doradcze Prezydenta, połączone z Forum Kultury Przestrzeni jako internetową grupą dyskusyjną.

Ludzie Green Connection są członkami zespołu Kultura2020, współpracując przy rewitalizacji i pozyskiwaniu nowych przestrzeni dla sztuki, współtworzą takie projekty, jak „Krajobraz bez granic” czy „Wolne Terytoria Sztuki”.

OBYWATELE STUDENCI. Dla studentów zaangażowanie się w ESK to wielka szansa zreformowania skostniałych struktur uczelni od wewnątrz i twórczej obecności w przestrzeni miasta i Europy. W tym celu powstały:

- **ParaFraza** – niezależna inicjatywa kulturoznawców i kulturoznawczyń UMCS i KUL angażująca studentów w tworzenie autorskich i innowacyjnych wydarzeń kulturalnych, a zwłaszcza w współtworzenie programu 2016;
- **Off Akademia** – inicjatywa studencka w celu stworzenia „Nowego Uniwersytetu”, budowanego w oparciu o ideę Europy Wiedzy z procesu bolońskiego oraz takie projekty, jak: „Fabryka Gier Historycznych”, „Tutorial Kulturowy”, „Lublin: Dworzec Wschodni – Peron Europejski” i „Humanistyczny Inkubator Wiedzy”.

OBYWATELE PRZEDSIĘBIORCY. Po tym, jak Lublin zakwalifikował się do finału konkursu ESK, otworzył się nowy rozdział w relacjach kultury i biznesu. Z inicjatywy Mariusza Sagana, doradcy Prezydenta ds. gospodarczych, powstał zespół roboczy dla stworzenia długofalowej strategii współpracy (jego program podajemy w Aneksie). Jego pierwsze propozycje i inicjatywy to:

- wspólne warsztaty i debaty na temat kreatywności i przedsiębiorczości (np. NetDay);
- obecność przedsiębiorców w ciałach doradczych instytucji kultury;
- udział wybitnego europejskiego przedstawiciela biznesu w Europejskim Kolegium Kultury;
- od 2012 roku honorowanie przedsiębiorców zaangażowanych w rozwój kultury podczas corocznej Gali Kultury Miasta Lublin;
- stworzenie i przyznanie nagrody dla najbardziej innowacyjnych, dobrze zarządzanych i przedsiębiorczych organizacji kultury w mieście i regionie;
- udział przedsiębiorców w komisjach zamawiających dzieła sztuki.

W przypadku otrzymania przez Lublin tytułu ESK zespół włączy się w prace nad:

- promocją idei ESK przez i wśród przedsiębiorców (w Polsce oraz Europie), od 2012 roku tworząc sieć „Ambasadorów ESK”;
- strategią pozyskiwania środków na realizację programu 2016 (wdrażaną od 2012 roku);
- wsparciem w zakresie *know-how* zarządzania projektem, w tym szkolenie i wdrażanie uznanych w Europie metodyk zarządzania programami – MSP i projektami – PRINCE2.

SAMOKSZTAŁCENIE

Fenomenem dzieła obywatelskiego jako aktu twórczego jest samokształcenie, czyli permanentna i nieformalna edukacja, którą organizują dla siebie sami mieszkańcy. W ramach programu 2016 już dziś Lublin spontanicznie rozwinął cały szereg tego typu inicjatyw:

- Wszechnica Miejska, o której piszemy w rozdziale „Pracownie Lublina”;
- 6 internetowych list dyskusyjnych: Aplikarnia, Enter2016, Green Connction, Kultura2020, SPOKO, SPOKO muzyka, Strategia Kultury – służą one nie tylko rozmowom, ale również przekazywaniu wiedzy;
- dział „Miasto i obywatele” w czasopiśmie „kulturaenter.pl” – ukazało się w nim 85 tekstów zgłębiających znaczenie tego kryterium starań o tytuł ESK;

- witryna internetowa, cykl wykładów i warsztatów „CyberLublin” (cyberlublin.pl) z udziałem polskich i europejskich ekspertów;
- seminaria i warsztaty na tematy proponowane przez mieszkańców, związane z ich udziałem w tworzeniu programu 2016, np. o dobrych praktykach w relacjach miasto – organizacje społeczne, o „kulturze szerokiej”, o przemysłach kreatywnych.

KREATYWNOŚĆ

Lublin obywatelski w procesie budowania programu 2016 staje się dziełem „auktorów”, czyli połączonych w jedno twórców, a zarazem wykonawców projektu. Zespół Kultura2020, otrzymując kilkaset projektów w ramach wspomnianej akcji „Lublin – nowe otwarcie”, pozyskał nie tylko idee i tematy do zrealizowania, lecz także ich potencjalnych realizatorów, a na pewno współtwórców. Dzięki temu nasza mapa partnerstwa wzbogaciła się o nowych liderów projektów w samym mieście (378), w regionie (48), w Polsce (11), na Ukrainie (63). Zestawienie i opis tych projektów zamieszczamy w Aneksie.

Jest to jeden z przykładów na to, że program ESK staramy się budować według zasady opisanej w Pierwszej Aplikacji, dającej pierwszeństwo „wytwarzaniu kultury” przed masowym importem „produktów” kulturalnych. Wytwarzanie kultury obejmuje oczywiście współpracę z wybitnymi artystami z Polski i Europy. Jeden z wiodących projektów programu 2016 „Arche Nova” powstanie w oparciu o dzieła zamówione u takich twórców, takich jak Arvo Pärt, Thomas Richards i Leon Tarasewicz. Będą one jednak owocem rezydencyjnych pobytów w mieście i regionie, dających możliwość spotkania miejscowych tradycji kultury źródłowej z twórcami, którzy uczestniczyć będą w powstawaniu tych dzieł, ich wykonaniu i późniejszym kontynuowaniu pracy artystycznej zainicjowanej współpracą z mistrzami. Z kolei wielki Festiwal Społeczeństwa Obywatelskiego, prezentujący najciekawsze projekty społecznej sztuki zaangażowanej, realizowany będzie w silnym partnerstwie z miastem hiszpańskim i innymi dobrymi praktykami w tej dziedzinie w Europie.

Lublin obywatelski jest więc dziełem otwartym na ciągle uczenie się od innych i sokratejskim, czyli – idąc za myślą Zygmunta Bauman – nieprzedstawiającym „wybranego przez siebie sposobu życia jako jedynego modelu wartościowego bycia w świecie, który wszyscy inni powinni naśladować”.

KULTURA SZEROKA

Kultura szeroka to nowe określenie, które weszło do słownika lubelskiego programu 2016 dzięki zaangażowaniu tzw. kultur nieformalnych (fanowskich), obejmujących działania od ekologii i turystyki przez kulturę ludową i *street-art* po punk i sporty ekstremalne. Czynią one z Lublina miasto unikalne na mapie Polski i Europy, m.in. dzięki takim inicjatywom, jak: pierwszy w Polsce, organizowany od 20 lat festiwal Mikołajki Folkowe, czołowy polski festiwal fanów fantastyki Falkon czy mający rangę europejską Carnival Sztuk-Mistrzów.

W marcu 2011 roku przedstawiciele 11 środowisk kultur fanowskich na konferencji prasowej przedstawili raport pt. „Księga Wyjścia kultury nieformalnej z cienia” i proklamowali pojęcie „kultury szerokiej”, które znosi wartościujący podział na kulturę „niską” i „wysoką”. Kultura ta reprezentuje społeczny „kapitał ryzyka”, inwestujący w to, co czasem jeszcze nie ma nazwy, ale już generuje twórczą energię społeczną. Oparta jest na umiejętnościach i uczestnictwie będących w zasięgu każdego mieszkańca.

W programie 2016 „kultura szeroka” będzie stale obecna, zwłaszcza w projektach „Lublin Babel”, „Trupa Sztukmistrza”, „Widzący Lublin”, „Wolna Wyspa” czy „Krajobraz bez granic”. Inicjatywa „Konsulatów Kultur Niezależnych” odgrywa istotną rolę w „Gościnnym Lublinie” i naszej strategii komunikacji.

WOLONTARIAT

Nie było dotychczas w Lublinie przedsięwzięcia, które zgromadziłoby aż tylu wolontariuszy, co projekt ESK. Co więcej, dotyczy to nie jednego wydarzenia, lecz ciągu działań przybierających na sile. Od dwóch lat program „Wolontariusz ESK” realizowany jest przez Fundację Kultura Enter i Warsztaty Kultury. Obejmuje on nie tylko nabór wolontariuszy i wskazywanie im zadań, ale również kompleksowe szkolenie i możliwości realizacji własnych pomysłów, co czyni go programem pionierskim w obszarze wolontariatu kulturalnego. Wolontariusze ESK mają dziś w swoim dorobku własne, pozytywnie przyjęte przez Lublinian i odnotowane przez media inicjatywy promocyjne (m.in. akcje „Popieram Lublin 2016”, „Za-loguj się do ESK!”, „Na tropie ESK”).

Program edukacyjny „Vademecum Wolontariusza” zawiera zajęcia z historii i kultury Lublina, idei ESK, programów i strategii UE; warsztaty wiedzy o kulturze obejmują: marketing, prawo, fundraising, redakcję tekstów, obsługę techniki scenicznej; działalność w grupach zadaniowych (np. marketingowa, medialna, ds. wykluczeń, kultury w dzielnicach) oraz udział w realizacji wydarzeń kulturalnych.

Tak budowany kapitał społeczny gwarantuje stworzenie silnej i trwale działającej sieci osób zaangażowanych w budowanie ESK. W latach 2011-2016 realizowane będą programy:

- Wolontariusz ESK – kontynuacja programu dostosowanego merytorycznie do potrzeb ESK;
- Wolontariat kultury w mieście – opracowanie strategii wolontariatu w instytucjach kultury i jej wdrożenie;
- Zarządzanie wolontariatem – cykl szkoleń dla opiekunów wolontariuszy i osób współpracujących z wolontariuszami;
- Wolontariat kultury w Europie – europejskie wymiany wolontariuszy kultury;
- program badawczy wolontariatu we współpracy z Obserwatorium Kultury.

EDUKACJA KULTURALNA

Edukacja kulturalna w Lublinie obywatelskim to już nie pragnienie, a wymóg stawiany wszystkim realizatorom projektów budujących program 2016. Zespół Kultura2020 przy każdym przedsięwzięciu artystycznym stawiał sobie i swoim partnerom pytania o to kto, jak i w jakim czasie przygotuje jego odbiorców i potencjalnych współtwórców. W naszym rozumieniu edukacja kulturalna powinna kształcić nie tylko przyszłych widzów, ale także partnerów w tworzeniu. Jej najważniejszym adresatem jest młode pokolenie, choć nie jedynie. Im bardziej troszczyliśmy się o Lublin przyszłości, tym mocniej uświadamialiśmy sobie, że ten projekt może się udać tylko na fundamencie ciągłości kulturowej, czego warunkiem jest aktywność pokoleń dziadków i rodziców, dla których rok 2016 otworzy nową perspektywę.

GENERACJA 2016

Przygotowanie do roli gospodarzy i odbiorców programu ESK uczniów, którzy w 2016 roku będą maturzystami, poprzez: integrację i rozwój nauczycieli-animatorów, wsparcie szkół w spełnianiu roli lokalnych centrów kulturowych, poznawanie historii i kultury Lublina, wartości i idei UE, przygotowanie młodzieży do twórczej aktywności w życiu społecznym i kulturalnym oraz wykorzystanie dla celów ESK infrastruktury szkolnej (sale, sprzęt, przestrzeń wokół szkoły, biblioteki).

Przykładowe formy działania:

- przestrzeń szkoły jako pole kreacji uczniów we współpracy z performerami, twórcami *designu*, *street-artu*: „ściany wolnej twórczości”, murale tematyczne, graffiti z wierszami;
- poznawanie lokalnego dziedzictwa przez zbieranie starych fotografii i opowieści;

- stworzenie przewodnika po Lublinie z perspektywy młodych, którzy w 2016 roku będą przewodnikami dla zaproszonych do ESK rówieśników z Hiszpanii i innych krajów UE;
- Kampusy 2011-16 – szkoły jako centra letnich spotkań młodzieży z całej Europy; każdego roku ponad 400 młodych ludzi będzie tworzyć filmy, książki, przewodniki, instalacje artystyczne, happeningi itp. wokół tematu przewodniego; prowadzącymi warsztaty będą artyści z całej Europy; uczestnicy mieszkać będą w prywatnych domach uczniów zaangażowanych w projekt; finalna prezentacja wspólnej pracy artystycznej nastąpi latem 2016 roku podczas „Tysiąca i jednej nocy kultury”.

LUBELSKIE PRZESTRZENIE EDUKACJI KULTURALNEJ

Z inicjatywy zespołu Kultura2020 i SPOKO powstała strategia rozwoju edukacji kulturalnej. Jednym z jej filarów realizacyjnych będzie projekt stworzony wspólnie z organizacją Creativity, Culture, Education Projects Ltd., której dyrektor generalny, Paul Collard, w marcu 2011 wykladał w ramach Europejskiego Kolegium Kultury i nawiązał współpracę z instytucjami kultury.

Za szczególnie istotne uznano pojęcie przestrzeni – miejsca na stałe przypisanego człowiekowi, przysposobionego do jego potrzeb i wyobrażeń, wytyczającego mu punkty odniesienia. Punkty te są tym bardziej klarowne, im mądrzej i atrakcyjniej przestrzeń jest wypełniona. Jak pisał Yi-Fu Tuan, autor indywidualistycznej koncepcji miejsca, przestrzeń dostępna jest dla każdego, kto ma powody, by się do niej dostać bądź w niej przebywać.

Program wyodrębnia Przestrzenie Szczególnej Uwagi, dotyczące seniorów, aktywnych zawodowo, studentów-cudzoziemców, dzieci i młodzieży z zaniedbanych dzielnic, dzieci pozostających pod opieką szpitali czy placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dostrzeżenie przestrzeni najmniej wypełnionych powinno inicjować projekty *lifelong learning* i podkreślać działania na rzecz grup wykluczonych, co odpowiada na wnioski zawarte w „Konkluzjach Rady Unii Europejskiej na temat roli kultury w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym”, gdzie postuluje się „podnoszenie rangi uczestnictwa w kulturze, ekspresji kulturalnej i twórczości artystycznej środowisk ubogich lub wykluczonych społecznie, w szczególności przez nasilenie działań w dziedzinie edukacji kulturalnej, mediacji kulturalnej i działalności artystycznej”.

WIELKA PRZEMIANA 2016-2017

Program roku 2016 wieńczy Festiwal Społeczeństwa Obywatelskiego. Jego scenariusz pisze Lublin obywatelski, wsparty na filarach integracji, nieustannej aktywności, samoorganizowania się, samoskształcenia i kreatywności. Będzie to wielkie święto wolontariuszy, edukatorów kulturalnych, obywateli studentów i przedsiębiorców, kultur niezależnych i uspołecznionych mediów; święto nie tylko tych działających w Lublinie, ale także w Polsce, Hiszpanii i Europie. Sztukmistrz z Lublina, gospodarz ESK, wraz ze swą trupą artystów-kuglarzy wędrujący po Europie, by zapraszać do *Miasta w dialogu*, pokaże swoje nowe oblicze – artyści miasta, który swój warsztat kultury poświęca budowaniu i rozwojowi wspólnoty.

Kończąc opowieść o Lublinie obywatelskim, pragniemy podkreślić wymowę „wielkiej przemiany”, której manifestację w planie dramaturgii programu ESK umieszczamy na przełomie lat 2016-2017. Rok skoncentrowanych działań artystycznych, poprzedzony latami twórczej pracy, przygotowuje nowe, obywatelskie założenie miasta w 700 lat po tym, jak ustanowiono je na prawie europejskim. Podążając za myślą i postawą Sokratesa, jesteśmy przekonani, że życie społeczne, aby mogło decydować o naszym samookreśleniu i samostanowieniu, musi stać się kreacją artystyczną. Natomiast, aby dzieło wspólnoty stało się sztuką, a obywatel „auktorem”, sztuka musi stać się „szeroka”, a jej twórca – artystą wspólnoty.

LUBLIN 2016

Jestem głęboko przekonany, że jedynie teatr oparty na metodach nowoczesnego myślenia i widzenia jest zdolny stać się dziś teatrem masowym, zrośniętym ze społeczeństwem. Rezygnacja z pseudo dociekliwej analizy, wyobraźnia wybiegająca poza granice codziennej praktyki życiowej, metafora potęgująca emocjonalność ludzką, zaskakująca i szokująca siłą wyrazu – wszystko to wytwarza pole działania o wielkim napięciu, zdolnym do oddziaływania i przekonywania wielkiej masy ludzi.

Tadeusz Kantor,
„Moja idea teatru”

LUBLIN ROKU 2016 BĘDZIE MIASTEM, W KTÓRYM SZTUKA I DZIAŁANIA kulturowe będą zrośnięte ze społeczeństwem. Nie dlatego, że ograniczą się do kultury masowej, lecz dlatego, że pobudzą „wyobraźnię wybiegającą poza granice codziennej praktyki życiowej”. Ich siłą wyrazu spotęguje twórczy udział mieszkańców w budowaniu wspólnego dzieła miasta, który znosi podział na kulturę wysoką i niską. Każde przedsięwzięcie opisane w tym rozdziale jest owocem „pola działania o wielkim napięciu”, wytworzonego przez szeroki krąg zaangażowanych w *Miasto w dialogu*.

**ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIA FORMULARZA APLIKACJI:
II.1 • II.2 • II.3**

Lublin roku 2016 będzie miastem, w którym sztuka i działania kulturowe będą zrośnięte ze społeczeństwem. Nie dlatego, że ograniczą się do kultury masowej, lecz dlatego, że pobudzą „wyobraźnię wybiegającą poza granice codziennej praktyki życiowej”. Ich siłę wyrazu spotęguje twórczy udział mieszkańców w budowaniu wspólnego dzieła miasta, który znosi podział na kulturę wysoką i niską. Auktorzy lubelskiego projektu ESK tym mocniej będą z nim związani emocjonalnie, im bardziej będzie on zaspokajał ich aspiracje cywilizacyjne i potrzebę włączenia się w rozwój wspólnoty europejskiej. Każde przedsięwzięcie opisane w tym rozdziale jest owocem „poła działania o wielkim napięciu”, wytworzonego przez szeroki krąg zaangażowanych w *Miasto w dialogu*.

Miasto w dialogu tworzy obecnie 125 projektów. Zbudowaliśmy z nich spójny program „jednego roku życia miasta jako dzieła sztuki”, który przedstawiamy w formie 16 Węzłów Programowych i Siedmiu Sezonów. Węzłowe projekty programu to kompleksowe, złożone z wielu wydarzeń działania, skomponowane wokół przewodnich idei, twórców i problemów. Siedem Sezonów ukazuje dramaturgię konstrukcji programu, przemienność nastrojów i estetyk, synergii z kalendarzem rocznym, europejskim i polskim.

Program 2016 jest owocem pracy Zespołu Kultura2020, którego liderów i strukturę organizacyjną przedstawiliśmy w „Pracowniach Lublina”. Jest także owocem konsekwencji w rozwijaniu wizji programowej przedstawionej w Pierwszej Aplikacji, opartej na czterech osiach tematycznych oraz przyjętych strategiach i zasadach budowania projektów. Oto one:

IDEA MIASTA W DIALOGU BĘDZIE REALIZOWANA POPRZEC DZIAŁANIA W RAMACH OSI TEMATYCZNYCH:

„Miasto i region” skupia się na odniesieniu miasta do jego kontekstu regionalnego i źródłowej kultury wiejskiej. Ustanawia dialog między „miejskością” i „wiejskością”, rozumianymi jako matryce kulturotwórcze decydujące o stylach życia, formach sztuki oraz wyborze podstawowych wartości. Uwzględni fakt, iż wielu mieszkańców Lublina pochodzi z terenów wiejskich.

„Pamiętanie i antycypacja” przywołuje materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe. Bada zbiorowe postawy wobec przeszłości i przyszłości miasta, by w ten sposób zachęcić do dialogu o znaczeniu kultury pamięci i jej siły w budowaniu alternatywnych, często sprzecznych ze sobą wizji nie tylko przeszłości, ale w coraz większym stopniu także przyszłości.

„Wobec Wschodu” dedykowane jest wschodniemu pograniczu Unii Europejskiej. Podkreśla zainteresowanie, możliwości i zobowiązania Lublina w zakresie pogłębiania dialogu z partnerami z Białorusi i Ukrainy, a także z innych krajów położonych na Wschodzie oraz uwydatnia fundamentalną rolę miasta w tworzeniu Partnerstwa Wschodniego Unii Europejskiej. Prezentuje Lublin jako pomost dla inicjatyw zainteresowanych współpracą partnerów z Zachodu i Wschodu.

„Kultura wiedzy” wynika z wyjątkowej koncentracji zasobów akademickich w Lublinie i podkreśla ich udział w formowaniu tożsamości, dobrobytu i atrakcyjności miasta. Podejmuje dialog na temat rozwoju kulturalnego i intelektualnego oraz zatrzymywania talentów, tworzenia wiedzy, kreatywności i innowacyjności, inicjatyw badawczych, które uznają konieczność współdziałania między środowiskiem akademickim, grupami społecznymi, podmiotami miejskimi i publicznymi.

W MYŚLENIU NAD ROZWOJEM PROJEKTÓW DOMINOWAĆ BĘDĄ TRZY PODSTAWOWE OBSZARY:

Wytwarzanie kultury otrzymało pierwszeństwo przed masowym importem „produktów” kulturalnych i objęło zarówno artystów lokalnych, jak i zagranicznych twórców zaproszonych do Lublina w celu podjęcia współpracy i partnerstwa z miejscowymi artystami i społecznościami.

Udział w kulturze ma wzrosnąć, ale będzie mu towarzyszyć także wzrost kompetencji i wiedzy o kulturze. Ambitne programy kulturalne często przeceniają faktyczne zainteresowanie odbiorców

i zdolność odbioru sztuki w lokalnych społecznościach. Bywa też, że artyści skupiają się na własnym dziele kosztem odbiorcy. Uznając te zagrożenia, doceniamy znaczenie społecznej edukacji kulturalnej, która umożliwi rozwój kompetencji i zainteresowania kulturą.

Mobilizowanie zasobów wymaga ustawicznego szkolenia menadżerów i innych specjalistów, którzy zadbać o sprzedaż dzieł kultury, rozwój rynku sztuki, partnerstwa z sektorem prywatnym, ambitnej turystyki kulturowej, strategii eksportu kultury.

CZTERY ZASADY – 4 X E

Empatia: Dynamikę budowania lubelskiego programu ESK stymuluje bliskość Innego – człowieka, brzegu, świata. Lublin chce być partnerski wobec Wschodu, pełnić rolę bramy między światami, dać głos innej pamięci, wychodzić poza miasto, zgłębiać archaiczne źródła kultury, spotykać artystów z mistrzami nauki i innych dziedzin, być *Miastem w dialogu*. Nie będzie to możliwe bez zasady empatii, dającej pole obecności Innemu i inspirującej do przekraczania siebie.

Efektywność: Zasada ta nadaje kulturze moc sprawczą, zakorzenienie w rzeczywistości, przekonanie, że dzięki niej można dokonać zmiany społecznej, realnie oddziaływać na życie miasta. Projekty „efektywne” będą przywiązywać wagę do długiego trwania, kontynuacji, rezonansu, jaki budzą w otoczeniu, mądrej ewaluacji i myślenia strategicznego.

Ekologia kultury: Zasada dotyczy oszczędnego gospodarowania zasobami kultury, od energooszczędnych żarówek w teatrach poczynając, a kończąc na sprawnym zarządzaniu instytucjami i projektami. Inny jej aspekt to dbałość o środowisko, w którym tworzy się kulturę. Ludzie mieszkający w sąsiedztwie centrów kultury czy ustawianych na ulicach scen potrzebują rozmowy, też poprzez sztukę, angażującej ich do uczestnictwa. Wielkie przedsięwzięcia kulturalne, takie jak ESK, to nie tylko szczęście dla mieszkańców, także ciężar wielu gości i wielu decybeli do późnych godzin nocnych. Trudno będzie go unieść bez wdrażania zasady ekologii kultury.

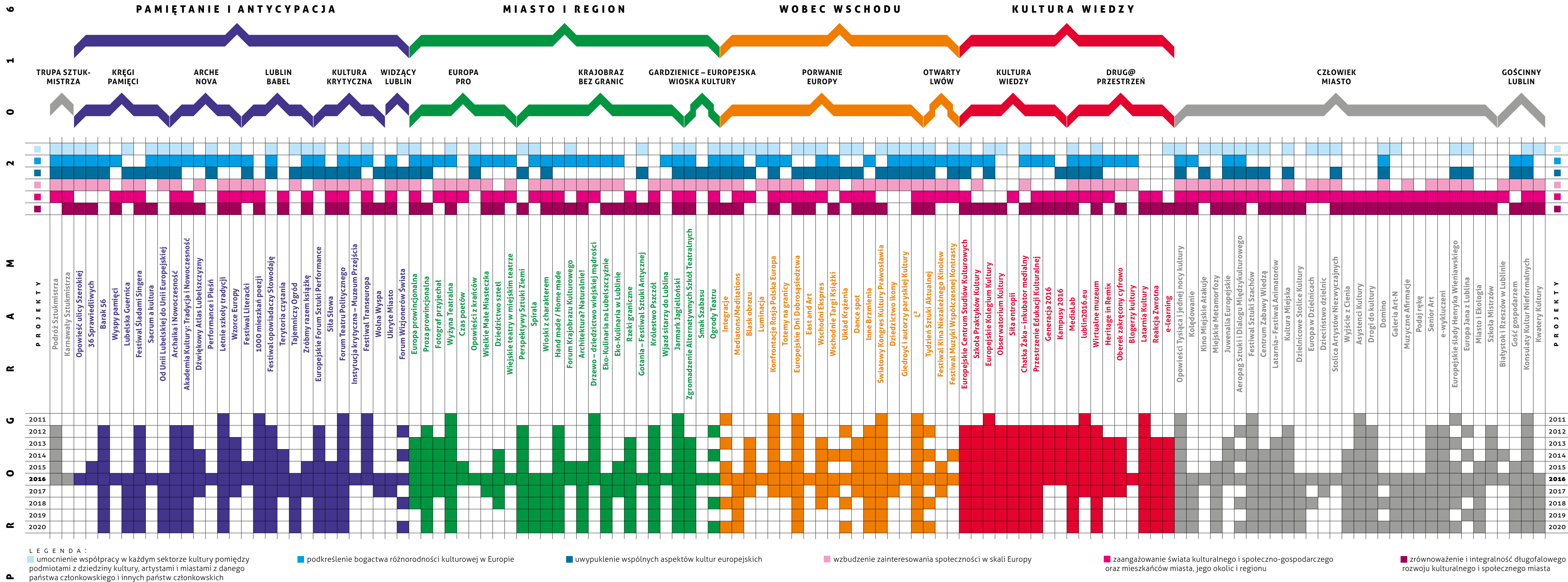
Eksperyment: Lublin ma długą tradycję sztuki niesfornej, burzącej konwenanse, alternatywnej wobec skostniałych form kultury. Jako ESK będzie kontynuował tradycję eksperymentowania, starając się wygospodarować przestrzeń otwartą dla innowacyjności i niekonwencjonalnych form ekspresji.

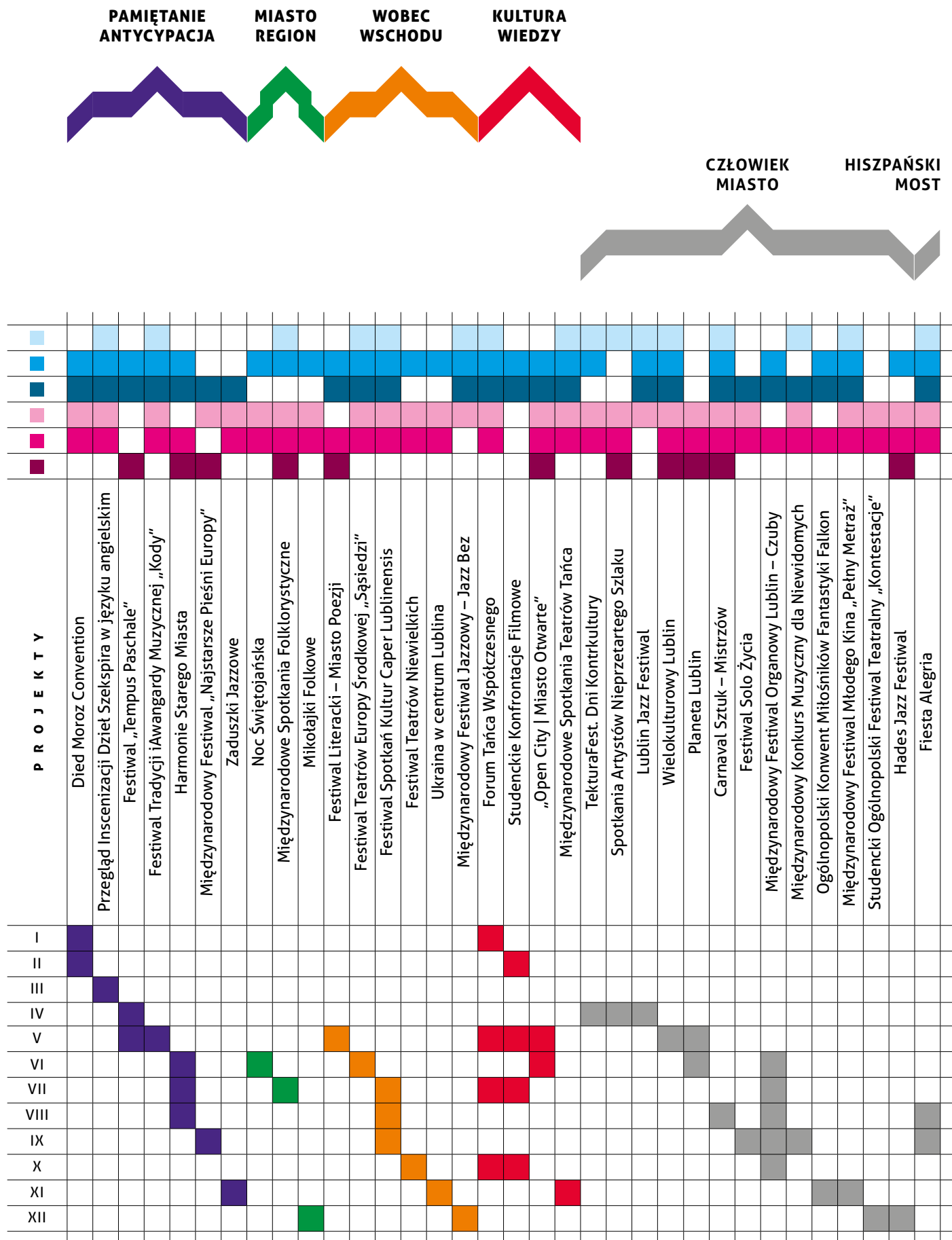
ZASADY SELEKCJI I SPOSOBY POZYSKIWANIA PROJEKTÓW DO PROGRAMU 2016

Ostateczną decyzję o wyborze projektu do programu podejmuje Dyrektor Artystyczny po zasięgnięciu opinii międzynarodowej Rady Programowej, która powstanie przy nowej instytucji Lublin 2016 oraz po konsultacjach z liderami Zespołu Kultura2020. Część kompetencji wyboru projektów przekazana zostanie wybranym przez Pracownię w porozumieniu z Dyrektorem Artystycznym animatorom kultury i kuratorom zaproszonym m.in. w ramach programów „Otwarty Lwów”, „Wolne Terytoria Sztuki”, w myśl zasady nienarzucania rozwiązań partnerom zaproszonym do Lublina.

Projekty będą w dalszym ciągu pozyskiwane przez Pracownię i Zespoły Zadaniowe wchodzące w skład Zespołu Kultura2020, który będzie działał nieprzerwanie do 2017 roku. Będą dokonywane również zamówienia dzieł u polskich i europejskich twórców. Mogą być one inicjowane zarówno przez Dyrektora Artystycznego, jak i liderów projektów. Decyzję o ich włączeniu do programu ESK podejmuje Dyrektor Artystyczny w porozumieniu z Dyrektorem Generalnym. Na ich realizację zarezerwowano 1/3 budżetu programowego.

Źródłem pozyskiwania projektów będą również różne formy otwartego naboru, tak jak to było w przypadku „Nowego Otwarcia” opisywanego w „Pracowniach Lublina”.

TRUPA SZTUKMISTRZA

Trupa nosi imię najslawniejszej postaci literackiej związanej z Lublinem, tytułowego bohatera powieści noblisty Izaaka Bashevisa Singera. Sztukmistrz będzie gospodarzem ESK 2016, charakterystyczną postacią, której kostium, *entourage* i działania odzwierciedlać będą ducha programu.

Sztukmistrz stanie się ikoną, z którą na trwałe zrośnie się wizerunek Lublina zaczarowanego sztuką. Pojawi się już podczas Nocy Kultury 2011. Jego Trupa, którą stanowi kilku asystentów do działań artystycznych i komunikacyjnych, będzie stale poszerzana o „artystów gościnnych”, zapraszanych z Lublina i całego świata. Jej program to „żywa aplikacja” Lublina, przedstawiana przez występy artystyczne połączone z publicznymi dyskusjami, prezentacją materiałów promocyjnych, degustacją potraw itd. Trupa Sztukmistrza stanowi połączenie straganu jarmarcznego, wędrownego teatru, cyrku i kina objazdowego z infokioskiem i mobilnym media-labem. Mieszkańcy każdego odwiedzonego przez nią miasta i miasteczka usłyszą o ideach ESK i zostaną zaproszeni do Lublina. A gdy zdecydują się na przyjazd, w mieście przywita ich ten sam Sztukmistrz, tym razem jako odźwierny bram miasta i mistrz ceremonii Wielkiego Karnawału.

PROJEKTY

PODRÓŻ SZTUKMISTRZA

W swoją wędrówkę Trupa Sztukmistrza wyruszy już w 2012 roku. Pierwszy okres skoncentrowany będzie na budowaniu twórczego partnerstwa z regionem, Osią Współpracy Kulturalnej Polski Wschodniej i „polskimi stolicami kultury”. Właściwym czasem zapraszania będzie rok 2015, kiedy Sztukmistrz wyruszy w Wielką Podróż przez Europę. Oto kalendarz jego wędrówki:

2012 – peryferyjne dzielnice i obrzeża Lublina
2013-14 – podróż przez Polskę ze wschodu na zachód
2015 – podróż przez całą Europę, od krajów Partnerstwa Wschodniego po Hiszpanię.

Warsztat Sztukmistrza

Trupa uda się w podróż wielkim wehikułem, swoistym *theatrum mobilium* stanowiącym samowystarczalną, ruchomą scenę teatralno-muzyczną, wyposażoną w najnowsze oprzyrządowanie sceniczne. Jednocześnie będzie on pełnić funkcję infokiosku, w którym dostępne będą rozmaite materiały i publikacje o ESK, programie 2016 i Lublinie. Do udziału w występach Trupy zaproszeni zostaną aktorzy, muzycy, linochodzi, uliczni buskerzy, artyści multimediiów, tancerze, performerzy i happenery, malarze, fotograficy i pisarze. Ci ostatni będą też kronikarzami podróży. Razem utworzą niezwykły orszak, Trupę Mistrzów Sztuk.

Program i misja Sztukmistrza

Docierając do miast i miasteczek, na europejskie festiwale i lokalne jarmarki, Trupa przywiezie ze sobą opowieść o niezwykłym mieście na wschodniej rubieży UE, które zostało Europejską Stolicą Kultury. Dramaturgia kilkugodzinnego widowiska oparta będzie na przechodzeniu od popołudniowych ludycznych występów happenarów i linochodów przez wieczorny spektakl aż po nocne widowisko tańca współczesnego, muzyki, obrazu z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Widowisko będzie zapowiedzią wydarzeń programu 2016 i gorącym zaproszeniem do Lublina. Umiejętnie połączone z bezpośrednimi akcjami reklamowymi i promocyjnymi może liczyć na zainteresowanie mediów w miastach i krajach, do których zawita, ale również na szeroką promocję w europejskiej przestrzeni medialnej i publicznej. Takie połączenie uniwersalnego mitu kulturowego wędrowniej trupy z widowiskiem artystycznym i kampanią medialną daje szansę efektownego i skutecznego rozpowszechniania idei ESK, kultury polskiej i samego Lublina w Europie.

Coroczne poszerzanie kręgów objazdu Trupy Sztukmistrza stanowi element strategii promocji i budowania tożsamości Lublina ESK, ale także budowania niezwyklej trupy artystów, która zżyta w żywiole codziennych występów, doświadczona objazdem Polski i Europy, dojrzeje do pełnienia roli gospodarza ESK w 2016 roku.

Sztukmistrz Gospodarzem

W roku 2016 Sztukmistrz ze swoją Trupą będzie „mistrzem ceremonii”, łącznikiem dla archipelagu wydarzeń, królem karnawału i błaznem oficjalnych uroczystości, przewodnikiem przejść między Siedmioma Sezonami, odźwiernym Dziewięciu Bram Przejścia, tricksterem zmieniającym szaty i oblicza, Wolandem w czarnej pelerynie i Szeherazadą opowieści „Tysiąca i jednej nocy kultury”. Raz pojawiał się będzie w wykwinnym fraku w paski, innym razem na deskorolce, stanie nawet na scenie Filharmonii, by wyrecytować „Poemat o mieście Lublinie”.

KARNAWAŁY SZTUKMISTRZA

Czasem intensywnej obecności Trupy Sztukmistrza będą Karnawały. Rolę, jaką przyjdzie im odegrać w lubelskiej ESK, najlepiej wyrażają słowa Michaiła Bachtina: „Gdyby świat, jaki jest, był najlepszym z możliwych światów, ludzie najpewniej nie potrzebowaliby do szczęścia zabawy i karnawału.” W ciągu roku obchodów karnawały powrócą kilkakrotnie, wyznaczając kulminacyjne momenty programu. Związane silnie z duchem dramaturgii Siedmiu Sezonów, odzwierciedlać będą ich różnorodność i zmienność. I tak rytm świętowania w duchu „świata na opak” tworzyć będą: Karnawał Zimowy, Karnawał Bohaterów Literackich, Karnawał Czterech Żywiołów, Karnawał Mundi, Karnawał Letniej Nocy, Karnawał Proroków i Wizjonerów. Demiurgiem każdego z nich będzie inne wcielenie Sztukmistrza.

styczeń, maj, czerwiec, sierpień, październik, grudzień

Wielka Przemiana Sztukmistrza

Sztukmistrz z Lublina, magik i przewodnik Trupy Mistrzów Sztuk, zrośnięty od pierwszego dnia z lubelską ESK, depozytariusz marzeń i aspiracji mieszkańców, wierny twórcom i gościom programu 2016 do ostatniej chwili jego trwania... umrze w ostatnim dniu roku, by już następnego odrodzić się jako animator społeczeństwa obywatelskiego, jeden z tysięcy, którzy w 2017 roku dokonają symbolicznego „drugiego założenia” Miasta na europejskim fundamencie.

2012-2016 | Instytucja „Lublin 2016”

LIDERZY: Rafał „koZa” Koziński (Sztukmistrz Wschodu), Grzegorz Reske (producent, Konfrontacje Teatralne, Centrum Kultury w Lublinie).

TRUPA MISTRZÓW SZTUK: Circostrada Network; Cirque Baroque (Villemaréchal); El Circo de la vida (Palma de Mallorca); European Juggling Convention; Federation European Carnival Cities; Stowarzyszenie KeJos The-at-Er (Wrocław); Stella Polaris (Stokke); Teatr im. Łesia Kurbasa (Lwów); Teatr Ósmego Dnia (Poznań).
Z Lublina: Fundacja Sztukmistrzów; Lubelski Teatr Tańca; Przestrzeń Inicjatyw Twórczych Tektura; ReDekonstrukcje; kolektyw kilku.com; PSPiA Klanza; Stowarzyszenie Sztuczne; oraz: Tomasz Bazan, Boniek Falicki, Robert Kuśmirowski.

BUDŻET: 750 000 €

KRĘGI PAMIĘCI

Lublin stanie się centrum działań artystycznych eksplorujących pamiętanie. Nie w konkurencji do muzeum, raczej w rozmowie, otwierającej również przed muzeami nowe perspektywy, inicjującej nowatorskie formy zagospodarowywania i prezentowania pamięci.

W tradycyjnych miejscach upamiętniania, a także tam, gdzie do tej pory panowała niepamięć, zagospzczą artyści i odniosą się do nich językiem sztuki nowoczesnej. Te miejsca to m.in. Barak 56 na Majdanku, lubelski Umschlagplatz, miasteczko Frampol pod Lublinem, w 90% zburzone przez tego samego dowódcę jednostki lotniczej, który zbombardował Guernikę, „singerowskie” miasteczka Lubelszczyzny, miejsca po nieistniejących już świątyniach chrześcijańskich i żydowskich w sercu Starego Miasta.

Na linii pamięci powstawać będzie arteria miasta prowadząca z centralnego Placu Litewskiego do Centrum Spotkania Kultur – „od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”. Współpracujący przy jej tworzeniu artyści staną wobec wyzwania odczytania wielokulturowego dziedzictwa w kontekście współczesności. „Wyspy pamięci” – miejsca naznaczone obecnością różnych kultur – ożyją przez instalacje artystyczne, spektakle, koncerty. „Misterium światła i ciemności” wprowadzi do rytmu całorocznego świętowania chwile ciszy i medytacji nad przeszłością. „Opowieści ulicy Szerokiej” zbudują z pamiętania most transmisyjny od Lublina przez Kraków, gdzie co roku na Szerokiej ma miejsce finał Festiwalu Kultury Żydowskiej, aż po hiszpańską Kordobę, czyli w miejscach, w których zachowała się ta szczególna ulica wiodąca do serca życia wspólnoty żydowskiej. Przestrzeń Klasztoru Dominikanów staną się miejscem prezentacji eksplorujących pamięć sztuki związanej ze sferą sacrum. Rozejście się *via sacra* i *via arte* oraz współczesne poszukiwania ich nowej symbiozy będą przedmiotem europejskiej debaty. Na debatach oparty będzie także cykl „Kręgi Europejskiej Pamięci”, konfrontujący różne doświadczenia radzenia sobie z pamięcią w społeczeństwach doświadczonych totalitaryzmem. Świat trwa i ma przyszłość dzięki pamiętaniu. Tradycja żydowska mówi o 36 Sprawiedliwych, którzy na swych barkach trzymają świat, w 2016 roku spotkają się oni w Lublinie i podzielą opowieściami – to ludzie, którzy oso-

bistym męstwem i wielkim sercem zmieniali bieg dziejów bądź uratowali choćby jedno życie.

PROJEKTY

OPOWIEŚĆ ULICY SZEROKIEJ

Spojrzenie na historię Europy poprzez pryzmat dziejów ulic Szerokich (Żydowskich), istniejących w takich miastach, jak: Kraków, Amsterdam, Budapeszt, Praga, Wilno, Ryga, Lwów, Kordoba. Swoje dzieła zaprezentują twórcy nawiązujący do dziedzictwa żydowskiego. Wieńczący projekt koncert rozpocznie się na Szerokiej w Lublinie i w Krakowie, a potem równocześnie we wszystkich innych miastach, transmitowany poprzez telebimy i internet.

lipiec | Ośrodek „Brama Grodzka” | Janusz Makuch

36 SPRAWIEDLIWYCH

Projekt zakłada powstanie 36 opowieści o historii Europy z perspektywy osób, które z narażeniem własnego życia przeciwstawiały się złu i ocalały życie innym. Osoby te zostaną wybrane z udziałem partnerów z różnych krajów Europy. Przyjadą do Lublina na Zgromadzenie Sprawiedliwych, by podzielić się swymi historiami w otwartej przestrzeni muzeum na Majdanku. Ich opowieści zostaną spisane, opublikowane i upowszechnione w internecie. Staną się też inspiracją dla filmów i instalacji artystycznych.

luty-marzec | Ośrodek „Brama Grodzka” | Tomasz Pietrasiewicz

BARAK 56

Przestrzeń baraku na Majdanku stanie się miejscem spotkania sztuki i pamięci. Jej gospodarzem będzie Leszek Mądzik, reżyser teatralny i artysta. Obok spektakli Sceny Plastycznej KUL, odbywać się tu będą spektakle i wystawy twórców ze świata, a także warsztaty dla młodych artystów.

luty-grudzień | Scena Plastyczna KUL | Leszek Mądzik

WYSPY PAMIĘCI

Dzielnica żydowska, cmentarze, nieistniejące cerkwie, puste miejsca po protestantach, Ormianach i innych kulturach – w tych opuszczonych i często zapomnianych przestrzeniach ożyją „wyspy pamięci”. Przez muzykę i śpiew zostaną oplakane, a potem przywrócone miastu przez działania artystyczne – instalacje i performance, taniec współczesny, film, poezję.

luty-marzec | Stowarzyszenie InCorpore | Borys Somerschaf

LUBELSKA GUERNICA

Położony niedaleko od Lublina Frampol podzielił los hiszpańskiej Guerniki. Picasso dał tej tragedii genialny wyraz w sztuce. Jakim językiem artystycznym posłużyliby się współcześni artyści? Projekt eksploruje ewolucję środków wyrazu sztuki nowoczesnej wobec tragedii i bolesnej pamięci. Do podjęcia tego wyzwania zapraszamy wybitnych artystów, w tym Mirosława Bałkę i Anzelma Kiefera. Przy współpracy z Lublinem San Sebastian zrealizuje własny projekt odnoszący się do problemu Guerniki i Frampola: „Lluvia de poemas”.

luty-grudzień | Galeria Labirynt | Waldemar Tatarczuk

FESTIWAL „ŚLADAMI SINGERA”

W latach 2012-2015 realizowany będzie cykl warsztatów artystycznych i edukacyjnych dla mieszkańców byłych miasteczek żydowskich Lubelszczyzny. Prowadzić je będą wybitni animatorzy kultury z Polski i Europy. Ich zwieńczeniem w 2016 roku będzie wędrowny festiwal różnych form sztuki powstałych w ramach warsztatów, który gości Stolicy Kultury i młode pokolenie mieszkańców wprowadzi w wielokulturowy kosmos wschodniego pogranicza.

lipiec-sierpień | Ośrodek „Brama Grodzka” | Witold Dąbrowski

SACRUM A KULTURA

W 2016 roku zakon dominikanów świętować będzie 800. rocznicę swojego istnienia w Europie. Przygotowane z tej okazji artystyczno-intelektualne „Euroimaginaria” przywołają dzieła i idee odnoszące się do związku sfer sacrum i kultury. Wydarzenia skoncentrują się wokół

trzech poziomów tematycznych: *Ratio* (seminaria i wykłady z udziałem intelektualistów z Europy i świata, przedstawicieli różnych wyznań i poglądów); *Ars* (wystawy malarstwa ze zbiorów europejskich zakonów dominikańskich); *Fides* (ekumeniczny festiwal sakralny).

grudzień | Klasztor oo. Dominikanów w Lublinie | o. Tomasz Dostatni OP

OD UNII LUBELSKIEJ DO UNII EUROPEJSKIEJ – multimedialna opowieść historyczna o Lublinie w kontekście Polski i Europy.

maj-wrzesień | Instytut Europy Środkowo-Wschodniej | Jerzy Kłoczowski

MISTERIUM ŚWIATŁA I CIEMNOŚCI

Upamiętnienie Zagłady Żydów lubelskich.

KRĘGI EUROPEJSKIEJ PAMIĘCI

– bilateralne debaty historyków, program edukacyjny, publikacje.

MISTRZOWIE: Klaus Bachman (dziennikarz), Mirosław Bałka (artysta), Vladimir Birgus (fotograf), Svetlana Broz (pisarka), Barbara Engelking-Boni (historyk), Jan Gross (socjolog), Ulrike Grossarth (artystka), Norman Davies (historyk), Anzelm Kiefer (artysta), Aleksandras Macijauskas (fotograf), Piotr Mitzner (pisarz), Aleksander Owerchuk (architekt), Krzysztof Pomian (filozof), Marcel Łoziński (filmowiec), Andrzej Titkow (filmowiec), Andrzej Wajda (filmowiec).

PARTNERZY: Associazione Vicolocorto (Pesaro); Center for European Initiatives (Ukraina), Europejska Sieć „Pamięć i Solidarność”; Festiwal Kultury Żydowskiej (Kraków); Fundacja „Krzyżowa” Dla Porozumienia Europejskiego (Krzyżowa); La Fundación Transición Española (Madryt); Fundacion Manuel Giménez Abad (Sagossia); Instytut Jana Pawła II (Kraków); Instytut Tertio Millennio (Kraków); International Education and Resource Network (Izrael); NGO Sokuturi (Tallin); Shadow Casters, Boris Bakal i Katarina Pejovic (Zagrzeb); Ośrodek „Karta” (Warszawa); Państwowe Muzeum na Majdanku (Lublin); Stowarzyszenia Wspólnota Kulturowa „Borussia” (Olsztyn); Stowarzyszenie Memoriał (Moskwa); Theatre de Complicite (Londyn); Volunteers Centre (Skopje); Zakład Kultury i Historii Żydów UMCS (Lublin).

BUDŻET: 700 000 €

ARCHE NOVA

Lublin i Lubelszczyzna staną się sceną spotkania kultur źródłowych ze sztuką nowoczesną, miejscem wspólnej pracy twórców sztuki współczesnej i ludowych artystów.

Europejskie i amerykańskie awangardy, odrzucając sztukę mieszczańską, kulturę masową i popularną, często szukały powinowactwa własnych praktyk artystycznych z kulturą źródłową. Archaiczne kultury plemienne i europejskie kultury ludowe inspirowały bezkompromisowych poszukiwaczy rudymenarnych kodów nowej sztuki. Odcisnęły piętno na eksperymentach muzycznych, twórczości kubistów i konstruktywistów, reformatorach tańca i teatru, którzy z poznawania archaicznych rytuałów czynili najważniejsze artystyczne wtajemniczenie.

„Arche Nova” podąża tymi tropami. Nie jest przypadkiem, że powstała w regionie lubelskim jako szczerze obdarzonym wciąż żywą i różnicowaną kulturą ludową, ale też kompetentnymi badaczami i twórcami, gotowymi nowatorsko odczytywać przesłanie tradycji.

Wspólne występy artystów współczesnych i ludowych zobaczymy na festiwalu „Archaika i Nowoczesność”. Spotkanie sztuki performancie z najstarszymi pieśniami Europy zaowocuje powstaniem dzieł wybitnych performerów inspirowanych sztuką śpiewu tradycyjnego. Wystawa oraz międzynarodowe targi „Wzorce Europy” zainicjują dialog między ginącym rzemiosłem a nowoczesnym designem.

„Arche Nova” to także nowatorski program zachowania i włączenia archaicznych tradycji w krwiociąg współczesnej kultury przez programy edukacyjne i badawcze, warsztaty mistrzowskie i szkoły letnie. W Lublinie powstanie w tym celu „Akademia Kultury: Tradycja i Nowoczesność”, a w różnych częściach regionu zainicjowane zostaną letnie szkoły tradycji.

PROJEKTY

ARCHAIKA I NOWOCZESNOŚĆ

Program jest próbą usytuowania archaicznych tradycji w perspektywie szeroko rozumianej sztuki współczesnej: teatru, tańca, muzyki współczesnej, sztuk wizualnych i sztuki perfor-

mance. Odwoływać się będzie do idei Jerzego Grotowskiego.

Wybór artystów festiwalu poprzedzony będzie międzynarodowym konkursem (2012). W latach 2013-2015 odbędą się cykle pobytów rezydencyjnych i spotkań z mistrzami. Zaproszeni artyści poznają miejscowe tradycje kultury ludowej i jej twórców, którzy uczestniczyć będą w powstawaniu dzieł, ich wykonaniu i kontynuacji nurtu pracy artystycznej. Wszystkie prace zostaną pokazane w 2016 roku, a ich prezentacja będzie ujęta w swoisty artystyczny rytuał. W 2016 pokazane będą również dzieła korespondujące z ideą festiwalu, które powstały poza konkursem. Osobnym punktem programu będzie zorganizowany pod patronatem Arvo Pärta konkurs kompozytorski na utwory łączące szeroko rozumianą tradycję muzyczną ze współczesnymi poszukiwaniami.

kwiecień-maj | Ośrodek „Rozdroża” | Jan Bernad

AKADEMIA KULTURY: TRADYCJA I NOWOCZESNOŚĆ

Interdyscyplinarny program, a zarazem eksperyment kulturowy, będący spotkaniem kultury materialnej i duchowej Lubelszczyzny z kulturą współczesnego miasta. Wypracowanie nowego modelu edukacji stworzy warunki sprzyjające naturalnemu przekazywaniu tradycji. U podstaw programu leży silne przekonanie, że bez uznania kultury wiejskiej Lubelszczyzny jako wartości twórczej nie ma szans na zachowanie tożsamości mieszkańców miast regionu.

Aspekt badawczy programu stworzy zaplecze źródłowo-naukowe dla jego realizacji. Aspekt edukacyjny to regularne zajęcia praktyczne dla dzieci i młodzieży prowadzone przez twórców ludowych w przedszkolach i szkołach oraz staże studentów. Do udziału w nich zapraszani będą także artyści wyłonieni w konkursie rezydencyjnym festiwalu „Archaika i Nowoczesność”. Program realizowany będzie we współpracy z ośrodkami akademickimi, środowiskami artystycznymi, władzami samorządowymi, placów-

kami oświatowo-edukacyjnymi oraz twórcami sztuki ludowej i współczesnej.
cały rok | Ośrodek „Rozdroża” | Mirosław Haponiuk

DŹWIĘKOWY ATLAS LUBELSZCZYZNY

Ideą projektu jest stworzenie utworów muzyki współczesnej w oparciu o dźwięki i melodie nagrane w ciągu jednego dnia, o różnych porach, w miastach i wioskach regionu. Do udziału w projekcie zaproszeni będą znani kompozytorzy z Polski i zagranicy, m.in. Eugeniusz Rudnik, założyciel Studia Muzyki Eksperymentalnej. Brzmienia życia codziennego poddane kompozytorskiej interpretacji zachowane zostaną w oryginalnym wydawnictwie muzycznym.

luty-marzec | OBUH Records | Wojciech Czern

PERFORMANCE I PIEŚŃ

W efekcie spotkania jednej z najmłodszych dziedzin sztuki – performance’u ze sztuką najstarszą – śpiewem tradycyjnym, powstaną dzieła sztuki inspirowane doświadczeniem pracy nad rekonstrukcją dawnych pieśni. Performerzy wezmą udział w zajęciach poświęconych technikom oddychania i emisji głosu, poznają funkcje i kontekst wykonywania pieśni. W ich praktyce artystycznej archaiczny śpiew zyska nową siłę oddziaływania symbolicznego.

luty-marzec | Fundacja Sztuki Performance | Waldemar Tatarczuk

LETNIE SZKOŁY TRADYCJI

Program zakłada organizowanie na Lubelszczyźnie Międzynarodowych Letnich Szkół Muzyki Tradycyjnej dla młodzieży z różnych stron Polski i z zagranicy, która będzie uczestniczyła w zajęciach poświęconych nauce śpiewu, tańca i muzyki instrumentalnej oraz w wykładach i projekcjach filmów etnograficznych. Zajęcia prowadzone będą przez wykładowców z m.in. Białorusi, Litwy, Rosji, Serbii, Ukrainy i Polski. Organizacja letnich szkół poprzedzona będzie kwerendą w archiwach oraz badaniami terenowymi dotyczącymi tradycji muzycznych Lubelszczyzny. Uczestnicy programu spotykać się będą z lokalnymi śpiewakami, tancerzami i muzyka-

mi, by w praktyce poznać ich tradycje wykonawcze.

lipiec-sierpień | Fundacja „Muzyka Kresów” | Monika Mamińska-Domagalska

WZORCE EUROPY

Projekt inicjujący dialog pomiędzy ginącym rzemiosłem a nowoczesnym projektowaniem. Lokalne tradycje wzornicze staną się inspiracją dla wzornictwa przemysłowego i współczesnego *designu* krajów UE, Partnerstwa Wschodniego i Rosji. W jego ramach otwarta zostanie międzynarodowa wystawa konfrontująca lokalne i regionalne tradycje wzornicze z wzornictwem przemysłowym wykorzystywanym przez wszystkie branże przemysłu. Wystawie towarzyszyć będą targi, cykl praktycznych prezentacji rzemiosł oraz konferencja.

grudzień | MediaLab | Zbigniew Sobczuk

MISTRZOWIE: Andy Goldsworth (artysta), Jewhen Jefremow (etnomuzykolog), Jerzy Kornowicz (muzyk), Ihor Macijewski (muzykolog), Arvo Pärt (kompozytor), Monika Szewczyk (kurator sztuki), Thomas Richards (aktor), Eugeniusz Rudnik (muzyk), Krzysztof Topolski (muzyk), Zbigniew Warpechowski (performer).

PARTNERZY: ARTELEKU – Centro de arte y cultura contemporáneo (San Sebastian); ERTZ Festival (Navarra); Galeria Arsenál (Białystok); Instytut Historii Sztuki (Warszawa); Konserwatorium Muzyczne (Kijów); Stowarzyszenie Twórców Ludowych; Tartu Centre for Creative Industries; Workcenter of Jerzy Grotowski and Thomas Richards (Pontedera); Związek Kompozytorów Polskich (Warszawa).

BUDŻET: 1 325 000 €

LUBLIN BABEL

Arcydziela literackie powołały do życia światy tak intensywne, że nieomal rzeczywiste. Dzięki nim w naszej wyobraźni zagościły dziesiątki niezapomnianych postaci, wzbogacając ją o mity tworzące obszary społecznych emocji, lęków i nadziei. „Lublin Babel” stanie się agorą spotkania bohaterów literackich tej ponadnarodowej wspólnoty marzeń.

Wędrująca przez Europę Trupa Sztukmistrza zaprosi do Lublina najśłynniejsze postacie literackie, których uliczna parada zainauguruje wielki karnawał literatury. Przyjadą one m.in. z La Manchy (Don Kichot i Sancho Pansa), Pragi (Józef K. i Szwejk), Elsynoru (Hamlet), Dublina (Leopold Bloom), Gdańska (Oskar z blaszanym bębenkiem i Weiser Dawidek), Kopenhagi (Dziewczynka z zapalkami), Werony (Romeo i Julia), Indii (Siddharta), Wilna (Konrad), Szwarcwaldu (Narcyz i Złotousty), Moskwy (Woland ze swoją świtą), Transylwanii (Dracula), Drohobycza (Ojciec), Florencji (Beatrycze), Odessy (Benia Krzyk), Krakowa (Pan Cogito). Spotkają się z bohaterami literackimi stworzonymi przez geniuszy słowa związanych z Lublinem: Isaaka B. Singera, Józefa Czechowicza czy Władysława Panasa.

„Lublin Babel” zawładnie całym miastem, jego przestrzeniami intymnymi i publicznymi. Stare Miasto zamieni się w Międzynarodową Scenę Opowiadaczy, a współtwórcami i animatorami projektu „1000 mieszkań poezji” staną się sami mieszkańcy. W centrum Lublina powstanie „Tajemniczy Ogród” – prawdziwe królestwo literatury dla najmłodszego pokolenia, przestrzeń twórczej zabawy z postaciami z bajek. W szkołach, przedszkolach, bibliotekach, ale i w miejscach niekojarzonych z książkami, zostaną otwarte „Terytoria czytania”, animowane przez emerytowanych nauczycieli i aktorów. Uczestniczące w akcji „Zróbmy razem książkę” dzieci same wymyślą i wykonają książki artystyczne. Na koniec dorośli i dzieci przybędą na Wielki Bał, aby przemienić się w postaci ze swoich ukochanych książek i tańczyć i radować się przy muzyce Baśniowej Orkiestry.

PROJEKTY

FESTIWAL LITERACKI

Wielkie czytanie arcydzieł, zmieniające Lublin w miejsce spotkania z nieśmiertelnymi bohaterami literackimi. Festiwal otworzy parada postaci literackich, wykreowanych przez zaproszone teatry uliczne oraz samych lublinian, którzy wcielą się w swoich ulubionych bohaterów. W różnych punktach miasta odgrywane będą przygotowane przez lubelskie teatry etiudy, pojawią się instalacje wykorzystujące znaki i symbole związane z dziełami klasyki literackiej oraz graffiti przywołujące istotne cytaty. Znane osobistości ze świata nauki, sportu, biznesu i kultury wspólnie z mieszkańcami odczytają fragmenty książek europejskiej wspólnoty wyobraźni, wybranych w „referendum” przez mieszkańców Lublina oraz miast partnerskich Lublina.

maj | Instytucja „Lublin 2016” |

1000 MIESZKAŃ POEZJI

Projekt proponuje nowe podejście do formuły festiwalu poprzez zastępowanie wielkich i kosztownych imprez licznymi niewielkimi wydarzeniami, których organizatorami są osoby prywatne. Współtwórcami i animatorami projektu są mieszkańcy Lublina udostępniający swoje domy na potrzeby otwartych spotkań z poetami i tłumaczami z Polski i Europy, jako miejsca wspólnych lektur ulubionych wierszy, dyskusji o książkach, odsłon „galerii jednego obrazu”, nawiązującego do poezji lub ilustrującego tom wierszy. Ten wieloletni projekt powstał wraz z początkiem kandydowania Lublina do tytułu ESK. Mieszkań Poezji z roku na rok przybywa, do 2016 roku będzie ich tysiąc, co sprawi, że całe miasto przemówi poezją.

maj | Ośrodek „Brama Grodzka” |

Witold Dąbrowski

FESTIWAL OPOWIADACZY

„SŁOWODAJĘ”

Opowiadanie historii stanowi integralną część dziedzictwa kultury mówionej. Przygotowując się do festiwalu, już w 2012 roku powołamy nieformalną szkołę opowiadaczy. W 2016 roku otwarta zostanie Międzynarodowa Scena Opowiadaczy „Re-Telling Europe”. Wystąpi na niej kilkudziesięciu mistrzów słowa różnych pokoleń, którzy sięgną do skarbcza kultury oralnej i opowiedzą na nowo duchowe dzieje Europy. Festiwalowi towarzyszyć będą: konferencja poświęcona refleksji nad dawnym i współczesnym sposobem opowiadania oraz sesje storytellingu, *free style’u* i *slam poetry*.

maj | Warsztaty Kultury | Grzegorz Rzepecki

TERYTORIA CZYTANIA

Terytoria powstaną w większości przedszkoli, szkół podstawowych, bibliotek i domów kultury oraz w innych, nietypowych, przestrzeniach Lublina; także w miejscach zdegradowanych. Obok wspólnego czytania książek, odbywać się w nich będą spotkania z pisarzami, teatralne adaptacje literatury dziecięcej, warsztaty literackie i ilustratorskie dla dzieci i ich rodzin. Działania festiwalowe wspierać będzie rzesza wolontariuszy, w tym seniorów, emerytowanych nauczycieli i aktorów. Od początku w powstawanie Terytoriów zaangażowani zostaną niepełnosprawni. Ponadto zorganizowane zostaną sympozjum naukowe „Literatura – Dzieci – Czas” oraz międzynarodowa wystawa najpiękniejszych ilustracji książkowych autorstwa klasycznych, XIX- i XX-wiecznych ilustratorów.

maj-wrzesień | Miejska Biblioteka Publiczna | Piotr Tokarczuk

TAJEMNICZY OGRÓD

Położony w centrum Lublina Ogród Saski zamieniony zostanie w dziecięcą, magiczną krainę marzeń, przygody i przyjaźni – w „Tajemniczy Ogród”. Bohaterowie z baśni i bajek będą uczyli dzieci empatii, szacunku dla odmienności i drugiego człowieka, miłości do przyrody i wszelkich istot żywych. Specjalne zajęcia przygotowują lubelskie organizacje zajmujące się osobami niepełnosprawnymi, wykluczeniami społecznymi i ekologią. W „Tajemniczym Ogrodzie”

powstanie też scena dla spektakli plenerowych z udziałem dzieci i dla dzieci, na której prezentowane będą spektakle przygotowane przez Teatr im. H.Ch. Andersena, spektakle taneczne zespołu dziecięcego Lubelskiego Teatru Tańca oraz muzyczne widowiska realizowane przez Klub Dobrej Piosenki Lubelskiej Federacji Bardów.

maj | Teatr im. Andersena

ZRÓBMY RAZEM KSIĄŻKĘ

Nie ma nic bardziej fascynującego od możliwości stworzenia rzeczy, którą możemy podzielić się z innymi. Wspólnie z zaproszonymi artystami dzieci będą miały możliwość wymyślenia, napisania, zaprojektowania i wykonania książek artystycznych związanych z bohaterami istotnych wydarzeń w historii Lublina i Europy. Stworzone z myślą o swoich rówieśnikach z innych regionów Europy, książki artystyczne zostaną przedstawione na objazdowej wystawie. Pracy nad książkami towarzyszyć będzie cykl wykładów i warsztatów poświęconych historii pisma i druku.

maj | Dom Słów | Tomasz Pietrasiewicz

MISTRZOWIE: Bohdan Butenko (ilustrator), Paul Collard (edukator), Konstanty Gebert (dziennikarz), Julia Hartwig (poetka), Paweł Huelle (pisarz), Istvan Kovacs (poeta), Ryszard Krynicki (poeta), Bruno de La Salle (artysta), Andrzej Peciak (wydawca), Paweł Śpiewak (socjolog), Tomas Venclova (poeta), Oksana Zabuzko (pisarka), Dorota Masłowska (pisarka).

PARTNERZY: Conservatoire contemporain de Littérature Orale (Vendôme); Centrum Wiedzy o Kraju i Języku „Studia-Movia” (Mińsk); Creativity, Culture and Education Project Ltd. (Newcastle); Forum Wydawców (Lwów); Hay Festival (Walia); Instytut Książki (Kraków); Miasta Partnerskie Lublina; Muzeum Bajek, Baśni i Opowieści (Konstancin-Jeziorna); Ukrainian, Research Center of Literature for Children and Youth (Kijów); Wschodnia Fundacja Kultury „Akcent” (Lublin).

BUDŻET: 450 000 €

EUROPA PRO, CZYLI EUROPEJSKICH PROWINCJI PORTRET WŁASNY

Kompleksowe przedsięwzięcie artystyczne, w którym Lublin upomina się o polską tradycję kultury „małych ojczyzn”, mocniej niż do tej pory wpisując ją w Europę regionów.

Zróżnicowanie kulturowe zarówno Polski jak i Europy w dużym stopniu zawdzięcza swe bogactwo silnej kulturze regionów, która niewiele ma wspólnego z prowincjonalizmem, natomiast bardzo wiele z pielęgnowaniem tożsamości kulturowej prowincji, odległych niekiedy od węzłów komunikacyjnych. To małe centra świata, prawdziwy rezerwuar genialnych twórców i wspaniałych idei, ale też miejsca dotknięte problemami społecznymi i cywilizacyjnymi, gdzie jak w soczewce odbija się współczesny świat.

W Lublinie powstanie otwarta galeria „portretu europejskich prowincji” stworzona m.in. przez film, reportaż radiowy, prozę dokumentalną, fotografię. Do jej współtworzenia zaprosimy wszystkie polskie regiony i ich partnerów z Europy. W małych miasteczkach zagości kino objazdowe z filmami nagrodzonymi w międzynarodowym konkursie oraz wędrowny teatr. Do eksploracji „Europy nieoswojonej” zaproszeni zostaną reporterzy literaccy i radiowi, którzy stworzą książkę-portret europejskiej prowincji. Książka z płytą będzie także, obok wystawy, ważnym owocem projektu „Fotograf przyjechał”. W samym Lublinie festiwal „Wielkie Małe Miasteczka” ukaże witalność małomiasteczkowej kultury, a teatrem miejskim zawładną teatry obrzędowe, aby wielką biesiadą teatralną uwieńczyć spotkanie miasta i regionu.

PROJEKTY

EUROPA PROWINCJONALNA

Projekt wieloetapowy zainicjowany międzynarodowym konkursem filmów dokumentalnych portretujących europejskie prowincje, którego zwycięskie prace w miasteczkach regionu pokaże kino objazdowe. Liderem projektu jest reżyser Tadeusz Pałka, zapraszający do udziału w konkursie wybitnych dokumentalistów z Europy, którzy następnie prowadzić będą warsztaty formy audiowizualnej dla młodzieży pt. „Skręć swój świat”. W ich efekcie powstanie „lubelskiej prowincji por-

tret własny”, zaprezentowany na portalu internetowym Stolicy Kultury.

[kwiecień | Ośrodek „Rozdroża” | Mirosław Haponiuk](#)

PROZA PROWINCJONALNA. KONWENT EUROPEJSKIEGO FAKTU I FIKCJI

Projekt ma na celu literackie poznawanie „Europy nieoswojonej”. Wskaże na interesujące obszary penetracji reporterskiej i literackiej: żywiołowe pojawianie się nowych zjawisk kulturowych, znikanie rustykalności, problemy na styku kultur, religii, państw. Konwent podsumuje kilkuletnie (2012-15) rozpoznawanie prowincji, m.in. przez międzynarodowy program rezydencyjny dla pisarzy i warsztaty dla młodych reportażyistów. Ich reportaże, eseje, opowiadania zostaną opublikowane w księdze „Europa prowincjonalna” wraz z płytą z reportażami radiowymi.

[kwiecień | Wydawnictwo Czarne | Monika Sznajderman](#)

FOTOGRAF PRZYJECHAŁ

Wędrowki po miasteczkach i wsiach Lubelszczyzny fotografów-portrecistów posługujących się wielkoformatowymi, starymi kamerami fotograficznymi. Dawne techniki wymagają cierpliwości i zaangażowania, tworząc szczególną więź pomiędzy fotografem a społecznością lokalną. Zaproszeni z Europy artyści w trakcie rezydencji (2013-15) wykonają portrety, aby w 2016 roku stworzyć objazdową wystawę wraz z audiowizualnym katalogiem – dokumentującym miejsca, spotkania, rozmowy, opowieści i ludzkie losy.

[kwiecień | Stowarzyszenie Grupa Projekt](#)

WYŻYNA TEATRALNA

Projekt nawiązuje do idei teatru wędrownego Juliusza Osterwy. Efektem wielkiego teatralnego desantu będą trwale więzi między uznanymi twórcami teatru a artystami z małych miasteczek i wsi Lubelszczyzny. Jego cen-

tralnym wydarzeniem będzie festiwal „Wyżyna Teatralna”, podczas którego uznani aktorzy, reżyserzy i dramaturdzy będą gośćmi najlepszych amatorów z Lubelszczyzny. Na projekt złożą się: „Przegląd Najciekawszych Widowisk” (wyłoni najlepsze teatry amatorskie i obejmie je opieką uznanych twórców teatru), „Teatr w remizie” (prezentacje w małych miejscowościach wschodniej Polski), „Teatr w walizce” (objazd najlepszych spektakli jednego aktora), „Autobus teatralny” (powołanie sieci najaktywniejszych twórców teatrów prowincjonalnych).

[kwiecień-maj | Wojewódzki Ośrodek Kultury | Henryk Kowalczyk](#)

CZAS POETÓW

Nocne wielojęzyczne wydarzenia, spotkanie poezji z finezją tłumaczy, pomysłowością improwizujących muzyków i multimedialnymi wizualizacjami – w naturalnej scenerii parków i leśnych obrzeży. Spektakl poetycki poprzedzi konkurs dla młodzieży szkół artystycznych na wizualizacje i interpretacje muzyczne wybranych wierszy.

[lipiec-sierpień | Wschodnia Fundacja Kultury „Akcent” | Bogusław Wróblewski](#)

OPOWIEŚCI Z KRAŃCÓW – PODRÓŻ DOKOŁA GRANIC EUROPY

Specjalnie wyposażonym wehikułem wyruszy w podróż dookoła Europy grupa młodych pisarzy, filmowców i dziennikarzy. Uczestnicy prowadzić będą internetowe dzienniki podróży. Powstanie opowieść o Europie widzianej z perspektywy jej najdalszych krańców i prowincji. Wyprawa będzie służyć promocji ESK przez prezentacje multimedialne w odwiedzanych miejscowościach, a uczestnicy podróży staną się ambasadorami Lublina i kultury polskiej.

[czerwiec-październik | Instytucja „ESK Lublin”](#)

WIELKIE MAŁE MIASTECZKA

Festiwal europejskich miasteczek dumnych ze swej obecności w kulturze światowej, tak jak dumny jest Drohobycz z Schulca, Biłgoraj szczyci się Singerem, a Kazimierz Dolny swym artystycznym *entouragem*. Do Lublina przyjadą twórcy i liderzy „małych ojczyzn”, którzy zaprezentują artystycznie swoje wielkie-małe miasteczka. Wido-

wiskom towarzyszyć będą konferencje, targi dobrych praktyk i europejski sejmik regionalistów. [kwiecień, maj | Wojewódzki Ośrodek Kultury](#)

DZIEDZICTWO SZTETL

Projekt poświęcony mitowi żydowskiego sztetl, narodzonego m.in. na Lubelszczyźnie, który za sprawą dzieł Izaaka B. Singera, Icchoka Pereca czy Marca Chagalla stał się uniwersalnym modelem świata. W ramach projektu powstaną tłumaczenia na język polski wybranych „ksiąg pamięci”, w których dawni żydowscy mieszkańcy wspominają swoje rodzinne miasteczka. Kolejnym edycjom towarzyszyć będą programy edukacyjne przygotowane w miasteczkach razem z miejscowymi regionalistami i nauczycielami.

[cały rok | Zakład Kultury i Historii Żydów UMCS Monika Adamczyk-Garbowska](#)

WIEJSKIE TEATRY

W MIEJSKIM TEATRZE

Na kilka dni Lublin opanują najlepsze wiejskie teatry obrzędowe z różnych regionów Polski. Zaprezentują widowiska, przeprowadzą warsztaty dla dorosłych i dzieci wprowadzające w unikalne techniki wykonawcze, pokażą zachowane zbiory kultury materialnej, tradycyjne techniki rękodzielnicze i umiejętności. Spotkanie zakończy wiejska zabawa taneczna połączona z kursem tańców tradycyjnych.

[kwiecień-maj | Teatr Muzyczny, Teatr Osterwy](#)

MISTRZOWIE: Jurij Andruchowycz (pisarz), David Assaf (historyk), Jerzy Bartmiński (językoznawca), Anders Bodegård (tłumacz), Maciej Drygas (filmowiec), Bogdan Konopka (fotograf), Hanna Krall (pisarka), Tue Steen Muller (filmowiec), Jan Peszek (aktor), Martin Pollack (pisarz), Jewgienij Skrobocki (dziennikarz), Tadeusz Słobodzianek (dramaturg), Małgorzata Szejnert (pisarka), Lech Śliwonik (teatrolog), Agnieszka Holland (filmowiec), Bohdan Zadura (poeta).

PARTNERZY: DOX European Documentary Film Review, The European Broadcasting Union, European Documentary Network (Kopenhaga), Titirimundi (Segovia), Muzeum Historii i Kultury Żydów Białorusi (Mińsk), Ukraińskie Centrum Badań nad Holocaustem (Kijów), TKUMA (Dniepropietrowsk), Towarzystwo Kultury Teatralnej (Warszawa), Związek Polskich Artystów Fotografików.

BUDŻET: 950 000 €

55

KRAJOBRAZ BEZ GRANIC

Czas na wyjście poza bramy miasta, na spotkanie z żywiołem przyrody. Czas na wkroczenie do miasta sztuki zrodzonej w bliskim obcowaniu z pięknem krajobrazu.

Krajobraz nie jest czymś danym raz na zawsze, zmienia się, domaga poznania i ochrony. Jest przestrzenią, w której człowiek realizuje nie tylko swoje przedsięwzięcia praktyczne, ale również te o wymiarze estetycznym. Pytając o krajobraz, pytamy o sztukę i ekologię, o dziedzictwo kulturowe i estetyczny wymiar codziennej aktywności człowieka. O to, o czym zapominamy w mieście. „Wyjście z miasta” dokona się przez takie projekty jak „Drzewo”, w którym czerpiąc z tradycji wiejskich proza Wiesława Myśliwskiego będzie inspiracją do teatralnej podróży przez region. Goście ESK skorzystają z bogatej oferty podróży gęstą siecią szlaków kulturowych oraz „wiosek z charakterem”. „Kulturalne” przekraczanie rzek Wisły i Bugu, budujące więzi sąsiedztwa na obu brzegach, zaowocuje szeregiem akcji artystycznych. Festiwal filmowy „Dwa brzegi” w Kazimierzu Dolnym będzie gościł mistrzów kina ukazujących związki człowieka z naturą. Żywioł kultury wiejskiej, bliskiej naturze, „wejście do miasta” wraz z sitarzami, jedną z niewielu grup wędrownych rękodzielników i handlarzy, która pomimo wędrówek po Europie i Azji, zachowała swoje tradycje. Pięknie położone na wzgórzach miasta Muzeum Wsi Lubelskiej stanie się miejscem permanentnych warsztatów rzemiosł tradycyjnych, jarmarków i obrzędów świętujących kalendarz roczny. Eko-Kulinaria promować będą *slow food* Lubelszczyzny, czyli tradycyjne, produkowane ręcznie potrawy regionalne. Wielka wystawa „Perspektywy Sztuki Ziemi” prezentuje dzieła mistrzów *land artu*. Lublin będzie też gospodarzem Forum Krajobrazu Kulturowego.

PROJEKTY

PERSPEKTYWY SZTUKI ZIEMI

Wystawa twórczości najważniejszych przedstawicieli *land artu*, takich jak Richard Long, Dennis Oppenheim, Christo, Robert Smithson, Walter de Maria. Multimedialnej prezentacji prac (także projektów niezrealizowanych i utopijnych) to-

warzyszyć będą komentarze krytyków i historyków sztuki. Drugi nurt projektu stanowić będą realizacje *land artu* w zaniedbanym Parku Ludo- wym oraz w zielonej dolinie rzeki Bystrzycy, płynącej przez środek miasta. Na Lubelszczyźnie powstanie Park Land Artu oraz dzieła na styku Polski i Ukrainy, przekraczające granice Unii Europejskiej, do współtworzenia których zostaną zaproszeni m.in. Richard Long, Andy Goldsworthy, Leon Tarasewicz.

[lipiec, sierpień](#) | [Lubelskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych](#)

SPIRALA

Projekt spotykający sztukę nowoczesną z kulturą regionalną w stworzonych przez wybitnych artystów europejskich realizacjach *site-specific*. Kuratorzy z Polski i Europy zaproszą artystów do realnej, a zarazem symbolicznej podróży po spirali, zataczającej kręgi od Lublina poprzez Lubelszczyznę aż po Ukrainę (Lublin, Zamość i Lwów). Ich mniejsi sąsiedzi zaoferują rezydencje dla artystów i możliwość współpracy z twórcami lokalnymi.

[kwiecień wrzesień](#) | [Galeria Labirynt](#) | [Wojciech Krukowski](#)

WIOSKI Z CHARAKTEREM

Goście ESK zostaną zaproszeni na specjalne szlaki wsi tematycznych. To miejsca, w których pielęgnuje się lokalne zwyczaje i zajęcia, codzienne i świąteczne obrzędy można poznać w naturalnej scenerii, a ludowe rękodzieło i rzemiosło powstaje na naszych oczach. Szlaki obejmą m.in. rumiankową wieś Hołowno, mleczną wieś Żeszczynka, miodową Pszczelą Wolę, kowalską stolicę Polski – Wojciechów, tatarską wieś Studzianka czy też wieś słynącą z rękodziela garncarskiego – Łązek Garncarski. Patrz: mapa szlaków kulturowych.

[lipiec, sierpień](#) | [Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna](#)

HAND MADE / HOME MADE

Długofalowy program działań artystycznych i edukacyjnych dedykowany zanikającym rzemio-

łom (m.in. tkactwo, hafciarstwo, snycerstwo, bednarstwo, kowalstwo, garncarstwo, sitarstwo, wikliniarstwo). Muzeum Wsi Lubelskiej otworzy warsztaty dla chętnych do nauki oraz stragany z rękodziełem. „Latające warsztaty rękodzielnic- twa” stworzą sieć pracowni w całym regionie dla wszystkich grup wiekowych. Patrz: mapa szlaków kulturowych.

[cały rok](#) | [Stowarzyszenie Twórców Ludowych](#)

FORUM KRAJOBRAZU

KULTUROWEGO

Spotkanie geografów, architektów, urbanistów, ekologów, antropologów kultury, etnografów i artystów poświęcone krajobrazowi jako czynnikowi waloryzującemu egzystencję jednostki i wspólnoty. Uczestnicy zapytają o krajobrazy transgraniczne i dźwiękowe, partycypację społeczną w kształtowaniu krajobrazu, sztukę w krajobrazie, krajobra- zy sakralne oraz o turystykę kulturową. Integralną częścią Kongresu będą prezentacje artystyczne: „Sztuka w krajobrazie / krajobraz w sztuce”.

[kwiecień](#) | [Instytut Architektury Krajobrazu KUL](#)

ARCHITEKTURA? NATURALNIE!

Konkurs dla młodych architektów prowadzony na zasadach studium przypadku i kilkuletnich spotkań warsztatowych. Jego celem będzie wypracowanie modelu nowoczesnej architektury regionalnej Lubelszczyzny. Studenci architektury z całej Polski będą pracowali z najlepszymi architektami polskimi i zagranicznymi, próbując odnaleźć i zdefiniować *genius loci* krajobrazu kulturowego regionu. W roku 2016 efekty tej pracy zaprezentuje wystawa multimedialna i europejska debata o architekturze regionalnej.

[kwiecień](#) | [Wydział Budownictwa i Architektury Politechniki Lubelskiej](#)

„DRZEWO” –

DZIEDZICTWO WIEJSKIEJ MĄDROŚCI

Spektakl według dramatu Wiesława Myśliwskiego grany „od drzewa do drzewa”, w trakcie pielgrzymowania teatralnego po Lubelszczyźnie. W kolejnych prezentacjach uczestniczą zawodowi aktorzy i mieszkańcy goszczących artystów wsi. Każdy spektakl poprzedzi rozmowa z najstarszy-

mi mieszkańcami, depozytariuszami pamięci lokalnej.

[czerwiec-wrzesień](#) | [Fundacja Kresy 2000](#)

KULTURA KULINARNA

Lubelszczyzna to najbardziej ekologiczny obszar Polski, nieskażony przemysłem i zdominowany przez drobne gospodarstwa rolne. Jest to także re- gion, w którym ludzie zżywają się ze swoimi ma- łymi ojczyznami, niechętnie je opuszczając i kulty- wując dawne tradycje. Dzięki temu produkty spo- żywcze pochodzące z Lubelszczyzny są ekologicz- ne, a nasza regionalna żywność jest wciąż silnie związana z tradycyjną kuchnią.

Eko-Kulinaria na Lubelszczyźnie

Nieustający festiwal kuchni regionalnej, które- go „bohaterami” będą m.in.: lubelski cebularz, pi- róg biłgorajski, potrawy z kaszy, miody i nalewki. Możliwość uczestnictwa w regionalnych festynach i jarmarkach, m.in. w święcie pierogów w Bycha- wie, nadbużańskim święcie pszczoł w Okszowie, święcie kaszy w Janowie Lubelskim czy święcie chmielarzy i piwowarów w Krasnymstawie. Patrz: mapa szlaków kulturowych.

[czerwiec-wrzesień](#) | [Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna](#)

Eko-Kulinaria w Lublinie

Eko-Kulinaria będą wielką prezentacją naturalnej żywności w mieście. To kilkumiesięczna uczta od- bywająca się w lubelskim Muzeum Wsi Lubelskiej, w czasie której goście ESK będą mogli spróbować przygotowanych produktów i kupić wszelkie ro- dzaje regionalnej ekożywności. Wydarzeniem fina- łowym będzie Europejski Festiwal Smaku prezen- tujący tradycyjne kuchnie słowiańskie. Muzeum z centrum miasta połączy specjalna turystyczna linia autobusowa.

[maj-październik](#) | [Muzeum Wsi Lubelskiej](#)

RZEKI GRANICZNE

Dolina Bugu jest naturalną wschodnią granicą Pol- ski i UE z Ukrainą i Białorusią. Dolina Wisły od- dziela Lubelszczyznę od zachodnich regionów Pol- ski. Obie należą do ostatnich dzikich rzek Europy. Program zamierza oswoić rzeki – ułatwić ich prze- kraczanie oraz wypromować ich rekreacyjne wy-

korzystanie. Tak, aby przestały dzielić, a stały się pretekstem do integracji społeczności żyjącej po obu ich brzegach i rozwoju turystyki wzdłuż i dolin.
lipiec, sierpień | Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna

GOTANIA – FESTIWAL SZTUKI ANTYCZNEJ

Światową sławę zdobyło odkrycie przez archeologów z UMCS w okolicach Hrubieszowa na Lubelszczyźnie pierwszej w historii stolicy Gotów. W miejscu tym grupy rekonstrukcyjne z kraju i zagranicy odtworzą realia życia codziennego sprzed 1700 lat, tworząc obóz historyczny prezentujący dawne rzemiosła i warsztaty. Pokazy artystyczne przedstawiać będą obrzędy i życie Gotów.
sierpień | Instytut Archeologii UMCS | Andrzej Kokowski

KRÓLESTWO PSZCZÓŁ

Na bazie jedyne w świecie Technikum Pszczelarskiego projekt popularyzuje kulturę pszczelarzy poprzez animację sieci (facebook, blogi, website), wystawę fotograficzną, koncerty i instalacje. Opowieść o wierzeniach, zwyczajach dawnych bartników i pszczelarzy zostanie połączona z szeroką kampanią informacyjną poświęconą zagrożeniu masowego wymierania pszczół.
lipiec, sierpień | Lubelskie Towarzystwo Pszczelarskie

LIDERZY I MISTRZOWIE: Jan Adamowski (etnograf), Peter Androsch (muzyk, kompozytor), Wojciech Burszta (antropolog), Tadeusz J. Chmielewski (architekt krajobrazu), Marian Harasimiuk (geograf), Jan Kamiński (architekt krajobrazu), Martijn van de Koolwijk (artysta), Sławomir Marzec (malarz, pisarz), Wiesław Myśliwski (pisarz), Paul Panhuysen (kompozytor), Raymond Murray Schaffer (pisarz, kompozytor), Bolesław Stelmach (architekt), Roch Sulima (antropolog), Waldemar Tatarczuk (artysta, kurator), Hildegard Westerkamp (kompozytorka), Jerzy Wilde (entomolog).

PARTNERZY: Białowiecki Park Narodowy; Centrum Dokumentacyjne na rzecz Europejskiego Dziedzictwa Kulturowego; Instytut Nauk o Ziemi UMCS; International Federation of Landscape Architects; Landscape Europa; Kongres Apimondia; Międzynarodowe Centrum Urbanizmu, Architektury i Krajobrazu (Bruksela); Muzeum Idei (Lwów); Narodowy Instytut Dziedzictwa; Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu; Polski Związek Pszczelarski; Roztoczański Park Narodowy; Miasto Segovia; Społeczna Organizacja Mistrzów Sztuki Ludowej i Rzemiosł Miasta Brześcia i Regionu Brzeskiego (Białoruś); Tipping Point; Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.

BUDŻET: 600 000 €

WJAZD SITARZY DO LUBLINA

Sitarze z Biłgoraja wędrowali po całej Europie i w głąb Rosji. Ich żegnanie i witanie przybrało formę unikalnego obrzędu pożegnania wyjeżdżających i powitania powracających po roku taborów sitarskich („Żałosne” i „Radosne”). Zrekonstruujemy drogę sitarzy z Biłgoraja do Lublina, której towarzyszyć będą prezentacje artystyczne zwieńczone świętem powitania kultury regionu w lubelskiej ESK.

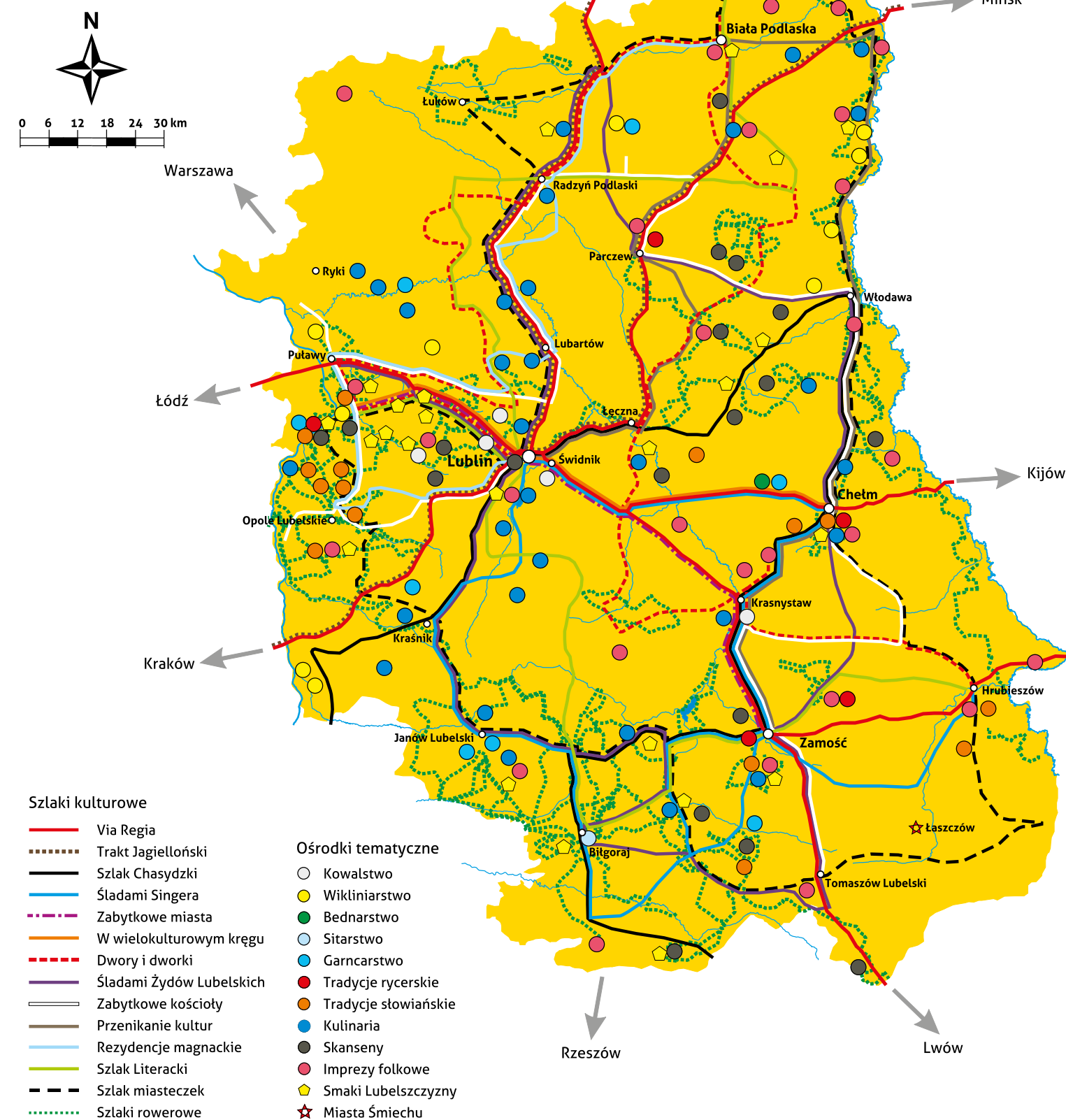
kwiecień | Fundacja Kresy 2000

JARMARK JAGIELLOŃSKI

Jarmark to połączenie tradycji historycznych jarmarków ze współczesną wymianą kulturalną i gospodarczą, dwutygodniowe spotkanie rękodzieła ludowego z produktami manufaktur i rzemieślników miejskich, miks obrzędów ludowych z kulturą miejską. Na scenach koncertowych w ramach projektu „3000 km muzyki” zagości muzyka tradycyjna z jazzem i hip-hopem z Polski i Hiszpanii. Równolegle z prezentacjami artystycznymi całe centrum miasta opanuje ponad tysiąc stoisk artystów i rękodzielników z krajów i miast położonych na szlakach „Via Carpatia” i „Via Regia”, a także z krajów Afryki Północnej i Kaukazu.

sierpień | Centrum Kultury

SZLAKI KULTUROWE LUBELSZCZYZNY

KULTURA KRYTYCZNA

Lublin chlubi się bogatą tradycją sztuki zaangażowanej i teatrów alternatywnych. Tym bardziej dzisiaj chce się włączyć w działania zmierzające do odrodzenia „ducha krytycznego”.

O tożsamości kultury europejskiej przez wieki decydowały krytycyzm, autoironia, zaangażowanie społeczne i polityczne. W dobie dominacji rynku, autopromocji, podporządkowania kultury domenie narodowej wartości te zostały zagrożone. Uświadamiamy sobie, że przezwyciężenie kryzysu, o którym coraz częściej dyskutuje się w Europie, związane będzie z odrodzeniem kultury krytycznej. Rozumiemy przez to tworzenie sztuki, która nie jest wyizolowana z kontekstu, świadoma tradycji, odważnie reaguje na problemy polityczne, jest czułym barometrem przemian społecznych, chce być obecna w przestrzeni publicznej, kładzie akcent na margines i zjawiska wypierane z dominującego dyskursu, a jej orężem często bywają niesforność i eksperyment formalny.

Zmieniają się systemy polityczne i władcy, ale walka ze „zniewolonym umysłem” i w imię wolnego słowa zachowuje swoją aktualność. Lublin był jednym z inicjatorów „Solidarności”, słynącym z podziemnych drukarni i niezależnych wydawnictw. Tradycje te udokumentuje i upowszechni „Dom Słów”, który zostanie otwarty na bazie zrekonstruowanej podziemnej drukarni w 2012 roku. Jego projekt „Siła Słowa” stawia pytania o zagrożoną wolność słowa dzisiaj i zaprasza artystów i pisarzy z całej Europy do manifestacji buntu w języku sztuki i literatury.

Forum Teatru Politycznego zamieni Lublin w agorę publicznej debaty o sprawach, wobec których współczesny Europejczyk nie powinien przechodzić obojętnie. Podobnie festiwal „Transeuropa” eksplorujący takie problemy społeczne, jak równość mężczyzn i kobiet, różnorodność kulturowa czy mniejszości i wykluczenia. Polskie tradycje sztuki performance staną się punktem wyjścia dla konfrontacji wybitnych performerów podczas Europejskiego Forum Sztuki Performance. Osobną formę sztuki osądzającej stworzy Robert Kuśmirowski, dekonstruując muzeum i tworząc unikalną Instytucję Krytyczną – Muzeum Przejścia.

PROJEKTY

EUROPEJSKIE FORUM SZTUKI PERFORMANCE

Wieloletni projekt spotykający historię polskiego performance’u i jego współczesność, z najbardziej znaczącymi światowymi artystami tej dziedziny sztuki. Dzięki Forum powstanie pierwsze w kraju zdigitalizowane archiwum, które przypomni czterdziestoletnią historię sztuki akcji w Polsce, ukazując jej rolę w kształtowaniu się europejskiej kultury niezależnej. W ramach cyklu „Ślady” prace stworzą najbardziej znaczący artyści światowej i polskiej sztuki performance. Forum towarzyszyć będą sympozja, realizacje filmów dokumentalnych, warsztaty, część otwarta przeznaczona dla młodych artystów. W 2016 roku cały Lublin stanie się również obszarem sztuki performance, rozumianej jako interwencja w przestrzeniach „nieartystycznych”, zapomnianych, zdegradowanych i naznaczonych trudną sytuacją społeczną. Istotnymi ścieżkami Forum będą retrospektywy twórczości artystów krytycznych, m.in.: Józefa Robakowskiego, Krzysztofa Wodiczki.

[czerwiec | Galeria Labirynt](#)

SILA SŁOWA

Słowo to jedna z najskuteczniejszych broni używanych przez człowieka. Program „Siła Słowa” ukaze, jak można tę broń wykorzystywać w walce o wolność, opowiadając o tych niezależnych obywatelskich działaniach, które tworzyły fundament dla europejskiej demokracji. Wystawy, koncerty, program edukacyjny przedstawią historię niezależnego obiegu wydawniczego poza totalitarną cenzurą i przypomną osobowości pieśniarzy – bardów wolnego słowa. W ramach tego programu lubelski „Dom Słów” zrealizuje projekt „Wolność zagrożona”, w formie prezentacji artystycznych i debat eksplorujący współczesne zagrożenia wolności słowa i twórczej ekspresji. Integralną częścią tego programu będą warsztaty

ty przeciwdziałania „sytuacjom cenzuralnym” w krajach Europy Wschodniej i Zachodniej.

[czerwiec | Dom Słów](#)

FORUM TEATRU POLITYCZNEGO

Od lat 70. Lublin jest stolicą teatrów alternatywnych, kontestujących i poszukujących. Aktualny wymiar tej tradycji nada Forum Teatru Politycznego, spotkanie grup komentujących sytuację polityczną i społeczną w aspekcie lokalnym i globalnym, upominających się o prawa człowieka, etyczną konsumpcję, prawa mniejszości, problemy związane z ochroną środowiska i zmianami klimatu. Teatr polityczny z założenia wytrąca z automatyzmu postrzegania świata. Przewartościowuje sfery związane z podmiotowością, inspiruje do aktywności w przestrzeni publicznej i partycypacji obywatelskiej. Forum jako antyfestiwal zakłada długofalową pracę w przestrzeniach zdegradowanych, opartą na współpracy z liderami lokalnych społeczności.

[czerwiec | Centrum Kultury | Interkunst e.V. \(Berlin\)](#)

INSTYTUCJA KRYTYCZNA – MUZEUM PRZEJŚCIA

Instytucja powołana specjalnie na obchody Stolicy Kultury prowadzona będzie przez Roberta Kuśmirowskiego, artystę określanego jako „genialnego fałszerza i manipulatora rzeczywistości”, i postawi problem artystyczno-badawczy: „Instytucja krytyczna – fakt kulturowy czy utopia?”. Kuśmirowski zbuduje obiekt – budynek muzeum, który jako dzieło sztuki przyjmie formę istniejącego niegdyś lubelskiego miejsca kaźni Domu Kata. Muzeum Przejścia gościć będzie prezentacje współczesnej sztuki krytycznej, odnoszącej się do tematu śmierci człowieka, towarzyszących jej rytuałów przejścia i obumierania otaczających go przedmiotów. To gra pozorów krytycznej sztuki w nieistniejącym muzeum, próba badawcza możliwości funkcjonowania instytucji krytycznej w konserwatywnym społeczeństwie.

[cały rok | Instytucja „Lublin 2016” | Robert Kuśmirowski](#)

FESTIWAL TRANSEUROPA

Specjalna edycja międzynarodowego „Festiwalu Transeuropa”, wydarzenia łączącego sztukę, edukację i publicystykę. Wystawy, wykłady, warsztaty, dyskusje, spektakle, performance prezentowane w jego ramach odnoszą się do wielości kultur, różnorodności tożsamości i orientacji seksualnych. Transeuropa to święto demokracji lokalnej, feminizmu, ekologii, queer i sztuki wrażliwej społecznie, to upominanie się o prawa kobiet, mniejszości, przybyszów.

[maj | Centrum Kultury](#)

WOLNA WYSPA

W ścisłym centrum miasta, obok biurowców Urzędu Miasta i Urzędu Marszałkowskiego, od kilku lat funkcjonuje Przestrzeń Inicjatyw Twórczych Tektura – squat, a zarazem dynamiczny ośrodek kultury niezależnej, działań społecznych i edukacyjnych. Kolektyw Tektura stworzy na terenie wokół swojej siedziby Wolną Wyspę – autonomiczne terytorium wspierające inicjatywy wolnościowe i kulturę alternatywną, żywo reagujące na aktualne napięcia artystyczne i społeczne

[cały rok | Kolektyw Tektura](#)

ARTYŚCI I KURATORZY: Marina Abramović, Janusz Bałdyga, Laslo Beke, Jerzy Bereś, Cezary Bodzianowski, Stuart Brisley, Oskar Dawicki, Jan Fabre, Esther Ferrer, Gilbert & George, Elizabeth Jappe, Paweł Leszkowicz, Teresa Murak, Natalia LL, Boris Nieslony, Zygmunt Piotrowski, Józef Robakowski, Ulrike Rosenbach, Jarosław Suchan, Tracey Warr, Krzysztof Wodiczko, Ewa Wójciak, Ben Vautier, ZAJ, Artur Żmijewski.

PARTNERZY: Akademia Ekumeniczna (Praga); Amnesty International; ArtsAdmin; Artpool (Budapeszt); Berliner Compagnie (Berlin); Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski (Warszawa); EPI Zentrum European Performance Institut (Kolonia); European Alternatives; Free Word; Fundacja Helsińska; ICA London; Instytut Sztuki Aktualnej (Lwów); Imagine 2020; Live Art Archive (Londyn); Muzeum Sztuki (Łódź); National Review of Live Art (Glasgow); Stowarzyszenie Homo Faber (Lublin).

BUDŻET: 1 100 000 €

PORWANIE EUROPY

Lublin chce porwać Europę na Wschód, przypominając o wspólnocie korzeni cywilizacyjnych i odwołując się do solidarności społecznej, która jest jedną z fundamentalnych wartości europejskich.

Porwanie Europy na Wschód dokona się na początku jesieni 2016 roku, choć zapowiadać je będą wcześniejsze projekty i długie lata przygotowań. W pierwszych dniach września na placu Litewskim będzie miało miejsce wielkie widowisko pantomimiczne, podczas którego w rolę byka wcieli się Sztukmistrz Wschodu, wprowadzając piękną Europę do Lwowa. Na wspaniałej uczcie godowej dokonają się zaślubiny Wschodu z Zachodem. Ich świadkami będą spadkobiercy tradycji bizantyjsko-słowiańskich, zafascynowani nią twórcy z łacińskich krajów Zachodu oraz wszyscy budujący mosty między tymi dwiema cywilizacjami.

Dokonując tego porwania, Lublin zbliży Unię Europejską z Europą Wschodnią, ukaże jej wspa- niałe tradycje duchowe i dzisiejszy wielki poten- cjał dla współpracy kulturalnej, rozładuje lęki i uprzedzenia zapieczętowane po obu stronach, odczaruje granicę rozdzielającą te dwa światy – i zaczaruje Zachód oryginalnymi wizjami arty- stycznymi. W duszy „Starej Europy” Lublin prze- budzi tęsknotę za Wschodem, żywą w niej od za- wsze, i stanie się partnerem w jej zaspokajaniu.

PROJEKTY

BYZANTIUM LUX

Przekraczające granice pomiędzy dziedzinami sztuki całoroczne, wielowymiarowe wydarzenie artystyczne. Przywoła w perspektywie współcze- sności pytania o obopólną fascynację: świata za- chodniego mitem Wschodu (Ex Orient Lux) oraz świata wschodniego chrześcijaństwa kulturą Za- chodu. Jego inspiracją i punktem odniesienia jest słynna Kaplica Trójcy Świętej na lubelskim Zam- ku, żywe świadectwo transgresji kulturowej: bi- zantyjskie wnętrze (dusza Orientu) zamknięte w gotyckiej bryle (skorupa Okcydentu).

„Byzantium Lux” składa się z trzech dopeł- niających się części: festiwalu „Mediacje/Medy- tacje”, cyklu wystaw „Blask obrazu” oraz pro-

jektu „Luminacja”, tworząc wieloaspektowy pro- gram działań wystawienniczych, edukacyjnych i wydawniczych.

Mediatons/Meditations

Wschodnio-ruskie freski w gotyckiej kaplicy jawią nam się jako dowód istnienia szczeliny w okcydentalnym monolicie, przez którą wle- wa się światło tradycji europejskiego Orientu, rzeczywistego symbolu przestrzeni medytacji i mediacji. Triada pojęciowa mediacje/medyta- cje/transgresja stanowić będzie klucz konstruk- cyjny w budowaniu 12-miesięcznego cyklu im- prez ideowo powiązanych z dualistycznym cha- rakterem Kaplicy Trójcy Świętej. Dwunastu wy- bitnych artystów zakorzenionych w zachodnim idiomie sztuki stworzy dzieła w relacji do for- malnej i religijnej spuścizny ikony. Istniejące w Lublinie instytucje będą przygotowywać autono- miczne projekty, mieszczące się w ramach wy- znaczonych przez problem mediacje/medytacje/ transgresja. Idea mediacji, jako nadrzędna, reali- zowana będzie w nieustannym dialogu kuratora z poszczególnymi galeriami, instytucjami, festi- walami, historią i sztuką współczesną. Pozosta- łe działania artystyczne i towarzyszące im semi- naria, konferencje i warsztaty, w które zaangażo- wane będą lubelskie galerie i uniwersyteckie wy- działy artystyczne, odbywać się będą w trzech 3-miesięcznych cyklach obejmujących cały rok. Takie pojęcia, jak: kanon, idol, hierarchia, trans- cendencja, frontalność, powierzchnia czy styliza- cja, ustanowią ideową ramę poszczególnych reali- zacji umieszczonych w różnych punktach Lublina.

cały rok | Instytucja „Lublin 2016” | Jerzy Onuch

Blask obrazu

Kluczowe etapy przemian relacji między Zacho- dem a wyobraźnią Wschodu, charakterystyczne dla sztuki XIX i XX wieku, zostaną zaprezen- towane poprzez cykl wystaw poświęconych każ- dorazowo jednemu arcydziełu sztuki moderni- stycznej. Wybrany obraz stanie się osnową wielo-

wymiarowej lektury źródeł, reinterpretacji i pre- zentacji towarzyszących mu kontekstów. Będą to m.in.: dzieła Blake’a, Moreau, Klimta, Bernar- da, Sérusiera, Gauguina, Malewicza, Mondria- na, Strzebińskiego, Kandinsky’ego, Nowosiel- skiego, Rothko.

cały rok | Lubelskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych

Luminacja

Wyświetlony na fasadzie Centrum Spotkania Kultur obraz medialny powstanie dzięki transmi- sjom światła przesłanym z najróżniejszych miejsc na „bliskim i dalekim Wschodzie i Zachodzie”. Artyści zaangażowani w projekt wybiorą jeden z tematów związanych z mitami i fantazmatami dotyczącymi pojęcia „Wschód” i „Zachód” i zre- alizują w wybranym przez siebie miejscu prace o charakterze *site-specific*. Lublin stanie się na czas wystawy centrum skupiającym światło z przeciwległych biegunów geograficznych.

styczeń, wrzesień | MediaLab

INTEGRACJE

Jedno z najważniejszych wydarzeń artystycznych 2016 roku, którego program wypracowany zo- stanie przez kolejne Kongresy Kultury Partner- stwa Wschodniego (2011, 2013, 2015). Jego ideą jest włączenie Europy Wschodniej w budowa- nie wspólnej europejskiej przestrzeni kulturo- wej. Pierwsze edycje Kongresu skoncentrują się na stworzeniu z Partnerstwa Wschodniego pro- jektu kulturowego oraz na rozszerzaniu współ- pracy kulturalnej z Rosją. Natomiast zrealizowa- ny w 2016 roku ogólnoeuropejski projekt „Inte- gracje”, poprzez prezentacje artystyczne, debaty publiczne i pokazy najlepszych praktyk postara się odpowiedzieć na pytanie, jak w Europie ju- tra kultura może pełnić rolę „tkanki łącznej”. Po- wstanie również wędrująca po Europie wystawa poświęcona twórcom, których dzieła i postawa życiowa w sposób istotny wpłynęły na integra- cję wspólnoty europejskiej.

wrzesień | Instytucja „Lublin 2016”

KONFRONTACJE

ROSJA-POLSKA-EUROPA

Bazą dla tego projektu jest festiwal „Konfronta- cje Teatralne”, którego główną osią prezentacji

w najbliższych latach będzie teatr rosyjski. W roku 2016 przerodzi się on w wielką platformę kulturalnego spotkania Rosji z Europą. Obok te- atru obejmie inne dziedziny twórczości, w tym sztuki wizualne, film, taniec i literaturę. W roku 2016 na specjalne zamówienie lubelskiej ESK wy- brani reżyserzy z Rosji oraz krajów Partnerstwa Wschodniego zostaną zaproszeni do wyreżyse- rowania spektakli razem z wybranymi teatrami z Unii Europejskiej. W następnym roku proces ulegnie odwróceniu – reżyserzy z UE zostaną zaproszeni na rezydencje do teatrów rosyjskich. „Konfrontacje” to również całoroczny cykl debat na temat znaczenia kultury dla zbliżenia Rosji i Europy oraz roli Polski w tym procesie.

październik | Centrum Kultury w Lublinie | Janusz Opryński

TRANSGRANICZNA KONTRABANDA KULTUROWA

Cykl działań angażujących europejskich arty- stów, animatorów kultury i społeczności lokal- ne w symboliczne przekraczanie wschodniej gra- nicy UE.

Totemy na granicy

W pogranicznych miejscach, zarówno tych uczęszczanych przez turystów, jak i ukrytych, powstaną rzeźby, instalacje, totemy – artystycz- ne interpretacje słupów granicznych, oraz monu- mentalne realizacje *land art*, których integralnym elementem będzie pas graniczny. Prace te oży- wią martwą okolicę granicy państwowej poprzez specjalne nasadzenia roślin i krzewów oraz wy- korzystanie materiałów biodegradowalnych. Pro- ces naturalnej estetyzacji wywołany przez prze- miany natury i kolejne pory roku będzie można obserwować poprzez specjalną stronę interneto- wą wykorzystującą zdjęcia satelitarne.

sierpień-październik | Fundacja Trans Kultura

Europejskie Dni Dobrosąsiedztwa

Wspólne dzieło partnerów z Polski i Ukrainy, an- gażujące przygraniczne gminy po obu stronach linii Schengen. Interdyscyplinarny festiwal, który przekształca sposób życia społeczności od „od- wróconych do siebie plecami” do wspólnego ży- cia „twarzą w twarz”. Po obu brzegach granicz- nej rzeki Bug staną kilometrowe stoły biesiadne,

przy których zasiądą okoliczni mieszkańcy, artyści i animatorzy. W trakcie uczty odbędzie się szereg działań artystycznych, szczególnie ponadgraniczny „barter” pieśni, tańców, scenek rodzajowych i występów obrzędowych.

wrzesień | Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza | ks. Stefan Batruch

East and Art

Cykl koncertów organizowanych na granicznej rzece Bug. Oprawa wizualna (trójwymiarowe projekcje na ścianie drzew), dobór zespołów muzycznych (filharmonicy, didżeje, gwiazdy muzyki popularnej i eksperymentalnej) i pływające sceny na barkach złożą się na spektakularny efekt. Interaktywny spektakl teatralny „Wesele”, dzieło reżyserów z Polski i Ukrainy, oparty na rozmowach przy weselnym stole, zaangażuje zawodowych aktorów, zaproszonych gości i mieszkańców regionu.

wrzesień | Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego | Marek Bem

WSCHODNI EXPRESS

Jedną z największych przeszkód w rozwijaniu współpracy kulturalnej między Wschodem i Zachodem jest bariera językowa. Mniej odczuwalna w obszarach muzyki, sztuk wizualnych i performatywnych, dotkliwie izoluje ludzi pióra – poetów, prozaików, dziennikarzy. Europejska recepcja wschodniej tożsamości będzie możliwa dzięki Wschodniemu Expressowi: kompleksowemu programowi wydawniczemu wspierającemu tłumaczenia literatury państw Partnerstwa Wschodniego. Nowa formuła współpracy ze środowiskami literackimi Europy Wschodniej oparta będzie na kształceniu młodych tłumaczy oraz poszerzaniu dostępności literatury wschodnioeuropejskiej w Polsce i UE, poprzez regularną działalność wydawniczą oraz sesje warsztatowe i programy rezydencjalne dla literatów i tłumaczy.

lut, marzec, wrzesień, październik | Warsztaty Kultury

WSCHODNIE TARGI KSIĄŻKI

Targi wypromują literaturę i wydawnictwa Europy Wschodniej i Środkowo-Wschodniej, tworząc platformę współpracy pomiędzy dystrybutorami, au-

torami, tłumaczami i wydawcami. Celem Targów jest przełamywanie wzajemnej izolacji kulturowej pomiędzy krajami UE a krajami Europy Wschodniej. Tematyka Targów obejmie zarówno literaturę piękną, wydawnictwa naukowe, specjalistyczne, wydawnictwa multimedialne, jak i czasopisma. Targom towarzyszyć będą panele dyskusyjne dotyczące przyszłości książki i prezentacje nowoczesnych technik przekazu informacji.

październik | Warsztaty Kultury

UKŁAD KRAŻENIA

W ramach tego interdyscyplinarnego wydarzenia artyści nowego tańca, muzycy, plastycy, performerzy wystąpią w przestrzeniach Lublina oraz miast i miasteczek regionu, takich jak podwórka, centra handlowe, ulice, place, instytucje publiczne. Ideą projektu jest ożywianie wielorako rozumianych układów „centra – peryferie” poprzez wsparcie współpracy artystów pracujących w dużych miastach Europy z młodymi tancerzami pochodzącymi z regionu. W ramach projektu powstanie również Wschodnioeuropejskie Forum Tańca Współczesnego – platforma współpracy centrów choreograficznych z Polski oraz Europy Wschodniej i Zachodniej, a zarazem ośrodek szkoleniowo-artystyczny dla tancerzy, choreografów i pedagogów tańca.

lipiec-sierpień | Lubelski Teatr Tańca | Ryszard Kalinowski

DANCE SPOT

„Dance spot” to miejsce żywego eksperymentu na styku tańca współczesnego i nowych technologii oraz spotkania tancerzy o tradycji baletowej z krajów Partnerstwa Wschodniego i Rosji z europejskimi mistrzami tańca współczesnego. Głównym założeniem „dance spotu” jest inspirowanie i wspieranie realizacji projektów artystycznych, w których choreografowie, tancerze, artyści obrazu wspólnie z programistami i futurologami będą badać możliwości zastosowania technologii cyfrowych w obrębie sztuk performatywnych. Praca „dance spotu” zaowocuje pokazami performance’ów wizualnych i spektakli oraz specjalną edycją festiwalu Spotkania Teatrów Tańca.

listopad | Grupa Tańca Współczesnego Politechniki Lubelskiej

L² – POTĘGOWANIE KULTURY LUBLINA I LWOWA

Wieloletni i wieloaspektowy projekt transgranicznej współpracy kulturalnej. Okres przygotowawczy zakłada szkolenia dla ukraińskich menadżerów i producentów z Ukrainy (zarządzanie kulturą), organizację wspólnych wydarzeń artystycznych, wymiany artystyczne połączone z rezydencjami. Efektem finałowym będzie „artystyczny najazd Lwowa na Lublin” we wrześniu roku 2016. W Lublinie zagospodzą specjalne edycje lwowskich festiwali: Tydzień Sztuki Aktualnej, Festiwal Kina Niezależnego „Kinolew”, Festiwal Muzyki Współczesnej „Kontrasty”. Wybrane lubelskie instytucje kultury i organizacje kulturalne na miesiąc oddadzą się wtedy we władanie artystom i menadżerom lwowskim. Lwowscy animatorzy przygotowują cykle koncertów, dzięki którym na lubelskich scenach zobaczymy wybitnych muzyków ze Lwowa. Aktorzy oddadzą się we władanie lwowskim reżyserom, a galerie pokażą sztukę współczesną Ukrainy. Jednocześnie we Lwowie odbędzie się projekt „Otwarty Lwów”.

wrzesień | Fundacja Trans Kultura | Markiyan Ivashchyslyn

INNE BRZMIENIA. Festiwal twórców z krajów Partnerstwa Wschodniego zaprezentuje muzykę z pogranicza awangardy, ethno, jazzu, rocka i elektroniki, połączoną z wieczorami poezji i instalacjami multimedialnymi.

ŚWIATOWY KONGRES KULTURY PRAWOSŁAWIA. Kongres ukaze miejsce i rolę prawosławia w historii i kulturze europejskiej, a także współczesne wyzwania wobec dziedzictwa duchowego prawosławia. Towarzyszyć mu będą koncerty i wystawy sztuki cerkiewnej.

DZIEDZICTWO IKONY. Nowocześnie zaaranżowana wystawa będzie próbą pokazania bogactwa formy i znaczeń ikony. Zgromadzi ekspozycje z obszarów oddziaływania religii prawosławnej w całej Europie. Wystawie będą towarzyszyć konferencja oraz warsztaty „pisanie” ikon.

JERZY GIEDROYĆ I AUTORZY PARYSKIEJ „KULTURY”: NOWE ODCZYTANIA. Wystawa i konferencja, połączone z publiczną debatą skoncentrują się nad odczytaniem dorobku polskiej tradycji dialogu ze wschodnimi sąsiadami w kontekście nowych, zmieniających się realiów europejskich i Partnerstwa Wschodniego.

MISTRZOWIE: Jurij Andruchowycz (pisarz), Amrit Chusuwan (artysta), Karen Foss (artystka), Aleksandra Hnatiuk (badaczka), Wiktor Jerońfiejew (pisarz), Ireneusz Kania (orientalista), Artur Klinau (pisarz), Jerzy Kłoczowski (historyk), Oleg Kulig (artysta), Jerzy Owsiak (animator społeczny), Piotr Piotrowski (historyk sztuki), Frederic Guerrero Solé (ślawista), Aleksandra Sosznicowa (artystka), Andrzej Stasiuk (pisarz), Leon Tarasewicz (artysta), Rachel Whiteread (artystka).

PARTNERZY: „Arche” (Białoruś); Armenian Open University; Art Villa „Artistarium” (Tbilisi); Azerbejdżańskie Centrum Przekładu Literackiego i Związków Literackich (Baku); Baku Jazz Festival; Bunker (Lublana); Centrum Badań nad Literaturą dla Dzieci i Młodzieży (Lwów); Centrum Sztuki Współczesnej KSA:K (Kiszyniów); Dom Kaukaski (Tbilisi); Dom Omladine (Belgrad); East European Performing Arts Platform; The European Cultural Foundation (Amsterdam); Festiwal Teatralny „Złota Mask” (Moskwa); Galeria Y (Mińsk); Instytut Europy Środkowo-Wschodniej (Lublin); Instytut Muzyki i Tańca (Warszawa); Instytut Polski w Kijowie; „Ji” (Ukraina); Kaitheater (Bruksela); Konsulat Generalny Ukrainy w Lublinie; „Krytyka” (Ukraina); „Kyjiws’ka Rus” (Ukraina); LIFT (Londyn); Lwowska Rada Artystyczna „Dialog”; Manifesta Foundation (Amsterdam); Meridians - European Network for The Performing Arts in Non-conventional Venues; Nadburzański Oddział Straży Granicznej; „Peace Times” (Gruzja); „Potiah 76” (Ukraina); Prawosławna Diecezja Lubelsko-Chełmska; Stichting Caucasus (Amsterdam-Tbilisi); Stowarzyszenie na Rzecz Literatury Dziecięcej (Helsinki); Stowarzyszenie Tańca TSEH w Moskwie (Rosja); „Sud-Est” (Mołdowa); Szwedzki Instytut Literatury Dziecięcej (Sztokholm); Towarzystwo Ukraińskie (Lublin); Trafo (Budapeszt); NGO Utopiana (Genewa-Erewań); Young Vic (Londyn).

BUDŻET: 2 000 000 €

OTWARTY LWÓW

Zaproszenie Lwowa do programu lubelskiej Europejskiej Stolicy Kultury to logiczna konsekwencja wieloletniej i wielotorowej współpracy samorządów, organizacji pozarządowych i artystów obu miast, ale zarazem modelowy przykład realizacji idei Partnerstwa Wschodniego.

Lublin od wieków pełnił rolę bramy pomiędzy Zachodem i Wschodem. Dziś, dzięki Partnerstwu Wschodniemu, stał się również aktywnym ambasadorem Unii Europejskiej poza jej wschodnimi granicami, ale równocześnie – ambasadorem państw Europy Wschodniej w Unii. Lubelskie i lwowskie święto ESK przypomni, że kraje Europy Wschodniej nigdy nie opuściły europejskiego kręgu cywilizacyjnego. Do długofalowego procesu przygotowań zaprosiliśmy prężne lwowskie środowisko kulturalne. Wspólnie stworzony program obejmuje inicjatywy artystyczne, edukacyjne i społeczne realizowane równolegle w Lublinie i Lwowie. „Otwarty Lwów” to wrzesniowa miesięczna prezentacja bogactwa kulturalnego Lwowa, natomiast „L² – potęgowanie kultury Lublina i Lwowa”, artystyczny najazd Lwowa na Lublin (również wrzesień 2016), opisaliśmy w węzle „Porwanie Europy”.

Nie Euro 2012, a ESK 2016 jest szansą dla Lwowa, bo daje miastu nową ideę rozwoju oraz tożsamości opartej na historycznym dziedzictwie kultury – ideę europejskiego miasta dialogu.

Lwowska Rada Artystyczna „Dialog”

Projekt „Otwarty Lwów” jest wynikiem wieloletniej i intensywnej współpracy środowisk kulturalnych Lublina i Lwowa, owocującej takimi projektami, jak: „L² – potęgowanie Kultury Lublina i Lwowa”, „Siła Sztuki”, „Ukraiński Zríz”, „Tydzień Sztuki Aktualnej”, „Fortmisja”. Stworzyły one przestrzeń autentycznego dialogu pomiędzy środowiskami twórczymi, instytucjami i społecznościami obu miast, zmieniły optykę wzajemnego oglądu obu sąsiednich narodów. Lwów jest strategicznym partnerem Lublina, intensywnie włączając się w pracę programową i lubelski proces przygotowań do ESK. Integralnym elementem wymiany kulturalnej była edukacja menadżerów w dziedzinie zarządzania kulturą i polityk kulturalnych UE. Zaproszeni na sta-

łą rezydencję menadżerowie i producenci ze Lwowa: Roman Hankewycz i Iryna Magdysz, obserwowali pracę lubelskiego zespołu Kultura2020, przekazując *know-how* ESK lwowskim organizacjom kulturalnym.

Aby przygotować projekt odpowiadający europejskim standardom, a także zaangażować społeczność mieszkańców, lwowskie środowisko zawiązało konsorcjum najważniejszych operatorów kulturalnych: władz samorządowych, instytucji kultury, organizacji pozarządowych, podmiotów prywatnych. Konsorcjum przeprowadziło analizę aktualnej sytuacji kultury instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej Lwowa i, w oparciu o kryteria i wytyczne ESK, przygotowało strategię rozwoju kultury Lwowa. W wyniku niespotykanego zainteresowania środowisk kulturalnych i rosnącej dynamiki tego procesu konsorcjum powołało 60-osobową Lwowską Radę Artystyczną „Dialog”. Kontynuuje ona pracę nad strategią rozwoju kultury i komunikacji, wspiera rozwój społeczeństwa obywatelskiego i monitoruje proces zmiany poprzez kulturę. Żaden wcześniejszy projekt nie wywołał tak dużego społecznego poruszenia i konsolidowania się środowisk kulturalnych wokół wspólnych celów. Rozpoczął się proces wdrażania zmian nie do odwrócenia.

Lwowska Rada Artystyczna „Dialog” w odpowiedzi na zdefiniowane problemy zainspirowała liczne projekty artystyczne, edukacyjne i społeczne, koncentrujące się na ukazaniu współczesnej kultury, która – odcinając się od totalitarnego dziedzictwa – chce pokazać nową twarz Ukrainy i jej europejskie aspiracje. Określono trzy kluczowe rodzaje projektów przeznaczonych do realizacji we wrześniu 2016 roku:

WIELOLETNIE PROJEKTY RAMOWE

TYDZIEŃ SZTUKI AKTUALNEJ prezentuje szerokie spektrum kierunków w sztuce współczesnej – od malarstwa tradycyjnego przez instalacje, performance aż po sztukę nowych mediów – konfrontując twórczość artystów ukraińskich z pracami zaproszonych twórców z Europy.

FESTIWAL SUBKULTUR stworzy we Lwowie symboliczną krainę społeczności fanowskich.

MIĘDZYNARODOWE FORUM WYDAWCÓW WE LWOWIE jest największym wydarzeniem poświęconym książce, literaturze i refleksji intelektualnej na Ukrainie. W trakcie Forum spotykają się wydawcy, pisarze, tłumacze z całej Europy. W jego ramach odbędą się „Międzynarodowy Festiwal Literacki”, „Festiwal Literatury Dziecięcej”, a także „Forum Bibliotekarzy”.

MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL KINA NIEZALEŻNEGO „KINOLEW” prezentuje niezależnych twórców filmowych z różnych części świata, także przedstawicieli filmu dokumentalnego, gier video, animacji. W 2016 roku w jego ramach odbędzie się otwarty konkurs dla uznanych i początkujących twórców filmowych, których prace związane będą z przesłaniem festiwalu: poszukiwaniem niezależności i wewnętrznej wolności.

MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI WSPÓŁCZESNEJ „KONTRASTY” skonfrontuje twórczość kompozytorów ukraińskich i zagranicznych. Festiwal odbędzie się w salach koncertowych, jak i w nietypowych przestrzeniach publicznych. W jego trakcie będą miały miejsce premierowe wykonania oraz zrealizowane zostaną projekty „Urodzeni we Lwowie”, „Nowa generacja dla nowej muzyki” oraz „Razem z Europą”.

MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL TEATRALNY będzie zderzeniem tradycji teatru klasycznego z teatrem poszukującym nowego języka teatralnego. Zaangażuje lwowskie teatry instytucjonalne i zespoły teatralne.

DŁUGOFALOWE PROJEKTY STRATEGICZNE

Projekty przygotowane we współpracy z władzami samorządowymi i państwowymi, dążące do reformy systemu edukacji kulturalnej: BIBLIOTEKA 2017, PEDAGOGIKA MUZEALNA, HISTORIA KULTURY I SZTUKI.

PROJEKTY AUTORSKIE

DUTY FREE ART międzynarodowa podróżna orkiestra jazzowa występująca na lotniskach Europy; EKG KULTURY włączanie kultury środowisk zmarginalizowanych w życie społeczne miasta; WESOŁA EUROPA – festiwal komedii scenicznej i humoru w sztuce europejskiej; RE-ANIMA – sztuka inspirowana zapomnianymi lub zniszczonymi obiektami sakralnymi.

Inne projekty: Via Regia; Leo Poltvis; Mezuzo Drom; Sumno.com; East-West Blog Platform; Lwów KlezFest; Oblicza Miast; Kody; Wschód czy Zachód?; Drzwi, które naprawdę są; Literatura, dzieci, czas; Lwów – Lublin. Terytorium tworzenia i czytania; Podwórko TV; Szlakami tradycyjnych rzemiosł; KinoMania; NieObojętność; Szkoła jazzu; Żywnienie ludzkich historii; A-Z-Art; Peretyn; Jeżyk – nowa bajka.

Pełny opis projektu „Otwarty Lwów” znajduje się w Aneksie.

wrzesień | Lwowska Rada Artystyczna „Dialog”

Projekt „Otwarty Lwów” zostanie sfinansowany ze środków UE z programu Partnerstwa Wschodniego, z budżetów Miasta Lwów, Miasta Lublin oraz sponsorów.

GARDZIENICE – EUROPEJSKA WIOSKA KULTURY

W Gardzienicach, wiosce położonej w bezpośrednim sąsiedztwie Lublina, przy drodze biegnącej na Wschód do Lwowa i dalej do Morza Czarnego, gdzie ma swą siedzibę słynny Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice”, w roku 2016 powstanie „Europejska Wioska Kultury”. Będzie to całoroczny, kompleksowy program działań artystycznych, edukacyjnych, naukowych i ekologicznych.

Gardzienice to unikalne w świecie miejsce łączące teatr awangardowy z praktykowaniem kultury korzeni Europy – starożytnej Grecji. Do 2016 roku powstanie tu, na bazie odrestaurowanego kompleksu pałacowo-ogrodowego, Europejska Interdyscyplinarna Akademia Praktyk Teatralnych.

W 2016 roku Gardzienice staną się miejscem Wielkiego Zgromadzenia twórców, teoretyków i pedagogów teatru alternatywnego z Europy i innych kontynentów. Przyjadą tu także mistrzowie sztuki inspirowanej ogrodami, przywódcy duchowi różnych wyznań i ekolodzy kultury. Niektóre z przedsięwzięć Europejskiej Wioski Kultury przyjmą formę widowisk. Wyruszą one na Wyprawę po wsiach i miasteczkach województwa lubelskiego, do których będą mogli dołączać goście Stolicy Kultury. Inne transmitowane będą przez mosty internetowe i telewizyjne.

Powstanie też specjalna linia komunikacyjna między Lublinem a Gardzienicami, umożliwiająca dojazd na wydarzenia artystyczne i spotkania, które będą tu miały miejsce niemal każdego dnia.

PROJEKTY

MIĘDZYNARODOWE ZGROMADZENIE ALTERNATYWNYCH SZKÓŁ TEATRALNYCH

Ten festiwal skupi kilkuset młodych uczestników i kilkudziesięciu mistrzów dydaktyki, którzy zaprezentują swoje prace (spektakle, filmy, wystawy, publikacje), poprowadzą klasy mistrzowskie, wezmą udział w konferencjach i debatach. Poprzez praktykę i teorię, krzewienie szlachetnie rozumianego kosmopolityzmu, zastosowanie sprawczych metod teatralnych wpłyniemy na kształtowanie postaw „człowieka w działaniu”. Wydarzenia te zagarną teren całej wsi – zagrody wiejskie, malownicze plenery, ruiny archa-

icznych obiektów przeobrażone zostaną w rezydencje i sceny zaproszonych Szkół.

Chcemy wyraźnie powiedzieć, że nie chodzi tutaj o epatowanie egzotyką prezentowania różnych kultur i języków, lecz o heurezę i „roznoszenie wieści” na temat różnych wymiarów wolności.

SMAK SZABASU

Cykl dwunastu spotkań trwający przez cały rok 2016, po jednym każdego miesiąca. Jego celem jest doświadczenie Szabasów wedle różnych tradycji duchowych. Każdy z szabasowych rytuałów będzie prowadził przedstawiciel innego wyznania. Uczestniczenie w obrzędzie ma nam przypominać, czym jest Wspólnota Ludzka, i kierować nas ku zrozumieniu istoty dialogu i pojednania. Obrzędowi temu towarzyszyć będą wykłady i spotkania.

OGRODY TEATRU

Międzynarodowa konferencja z udziałem specjalistów z całego świata, poświęcona idei *genius loci* oraz związkowi środowiska naturalnego i kultury. Towarzyszyć jej będzie wystawa „Sztuka w Otoczeniu Ogrodów”. Filozofia, estetyka i praktyka uprawiania ogrodu jako ewokacji ambicji i marzeń estetycznych była w dawniejszych czasach nie tylko domeną wielkich, bogatych ordynacji, ale każdej wiejskiej chaty. Osią projektu będą działania artystyczne i ich styk z naturą. Rola środowiska naturalnego jako inspiracji i ważnego elementu w teatrze będzie przedmiotem refleksji specjalistów.

cały rok | Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice”

MISTRZ: Włodzimierz Staniewski

BUDŻET: 250 000 €

WIDZĄCY LUBLIN

Lublin pyta o przyszłość. Jest ciekawy wizji tego, co będzie i odpowie na pytanie: „jak żyć?”. „Widzący Lublin”, w symbiozie z działaniami ugruntowującymi tożsamość kulturową i pamięć, odbudowuje perspektywę „długiego trwania”.

Wizje przyszłości kształtują wyobraźnię, indywidualną i zbiorową, a tym samym w dużym stopniu decydują o tym, jak żyjemy. Dlatego tak ważna jest ich jakość. W dobie kultury masowej poddani jesteśmy naciskom maszynierii promocyjnej kreującej wyobrażenia o przyszłości tak, aby uczynić z nas „nabywców przyszłości” jako towaru rynkowego. Nie są to jednak wizje odpowiadające potrzebom człowieka autentycznie zatroskanego o to, jak żyć.

Zadaniem sztuki od zawsze było budzenie niepokoju o przyszłość. I tak jak ongiś, również dziś artyści powinni tworzyć w żywym dialogu z filozofami, teologami i naukowcami. Lublin był już kiedyś centrum debaty o przyszłości. Postać Jakuba Horowitza, „Widzącego z Lublina”, przywołuje czas, kiedy kamienica przy Szerokiej 36 była miejscem peregrynacji ludzi spierających się o losy świata. Uwiecznił to Martin Buber w słynnej książce „Gog i Magog”. Teraz mędrcy zatroskani o przyszłość spotkają się na Forum Wizjonerów Świata.

PROJEKTY

UKRYTE MIASTO

Każde miasto ma swoją tajemnicę, swoje drugie dno, swoje zakamarki pamięci i legend. Mit ukrytego miasta jest jednym z najbardziej fascynujących w kulturze. Program 2016 roku rozpoczniemy od zaproszenia artystów i pisarzy eksplorujących ten mit. Będzie to czas sztuki odkrywającej ukryte, zarówno w samym Lublinie, jak i przez opowieści o miastach zatopionych, podziemnych czy niewidzialnych, jak Atlantyda, rosyjski Kiteż i azjatycka Szambala. Filmy, wystawy, instalacje, pokazy multimedialne, widowiska światła i dźwięku zamienią Lublin w tajemnicze miasto, w którym objawia się niewidzialne. Właśnie ten moment wybraliśmy, aby światu objawić oblicze nowej Europejskiej Stolicy Kultury. Ceremonia otwarcia ESK połączona będzie z odsłonięciem

instalacji „zatopionego miasta”, stworzonej pod przezroczystą powierzchnią, po której poruszać się będą widzowie.

styczeń | Galeria Biała

FORUM WIZJONERÓW ŚWIATA

Spotkanie wybitnych humanistów i wizjonerów inspirowanych wyobraźnią i pogłębiających wrażliwość etyczną. Wykłady i debaty stawiające pytania o przyszłość swoją i swoich najbliższych, o mierzenie się z zagrożeniami cywilizacyjnymi. Ludycznym wymiarem Forum będzie Karnawał Proroków i Wizjonerów połączony z festiwalem artystycznych wizji przyszłości. Ważnym elementem projektu jest stworzenie „Nagrody Widzącego”, od 2016 roku przyznawanej co dwa lata w trakcie kolejnych edycji Forum. Laureat wygłosi cykl wykładów, i wskaże „młodego wizjonera”, któremu miasto Lublin zapewni mieszkanie i stypendium.

grudzień | Centrum Kultury

POZOSTAŁE PROJEKTY

KAMIENICE OPOWIADAJĄ SWOJE TAJEMNICE – multimedialne projekcje życia codziennego na fasadach budynków na Starym Mieście

PODZIEMNE MIASTO – specjalna aranżacja podziemnej trasy pod Starym Miastem

PIWNICA POD FORTUNĄ – XVI-wieczne freski i najnowsza technologia multimedialna

MISTRZOWIE: Zygmunt Bauman (socjolog), Manfred Eicher (inżynier dźwięku, ECM), Zaha Hadid (architekt), Michał Heller (kosmolog), Werner Herzog (filmowiec), Pascal Quignart (pisarz), Olga Tokarczuk (pisarka), Cezary Wodziński (filozof).

PARTNERZY: Literarisches Colloquium (Berlin), De Balie (Amsterdam), Muzeum Idei (Lwów).

BUDŻET: 300 000 €

KULTURA WIEDZY

Projekt „Kultura wiedzy” zmieni Lublin w ważny ośrodek upowszechniania nowych kompetencji kulturowych i kształcenia nowoczesnych liderów w takich dziedzinach, jak: zarządzanie kulturą, dialog międzykulturowy, animacja kultury, nowe media, prawo autorskie, europejskie strategie i sieci współpracy. Jego celem jest również rozwój europejskiego partnerstwa pomiędzy operatorami działającymi na styku świata kultury i wiedzy.

Podstawą rozwoju projektu jest współpraca środowisk kulturalnych i akademickich. Dąży on do otwarcia instytucji i organizacji kulturalnych na wizje i rozwiązania proponowane przez akademików i ekspertów (np. w dziedzinach planowania strategicznego, komunikacji społecznej, monitoringu i ewaluacji) oraz do strukturalnego włączenia uczelni wyższych w przedsięwzięcia kulturalne. „Kultura wiedzy” zamiast podtrzymywać sztuczne bariery dzielące języki i sposoby patrzenia na świat różnych dyscyplin akademickich będzie tworzyć holistyczną wiedzę o świecie. Równie ważne są w tym projekcie edukacja i rozwijanie umysłów „imaginacyjnych”, zdolnych łączyć ze sobą szereg danych z różnych dziedzin i pól kulturowych – naukowych, politycznych, literackich, filozoficznych i artystycznych.

Promieniowanie lubelskiego zagłębia kultury wiedzy obejmie nie tylko Lublin, ale także: region, Oś Partnerstwa Kulturalnego Polski Wschodniej, inne polskie regiony i miasta, wreszcie kraje Partnerstwa Wschodniego. Wszędzie tam będziemy wspierać projekty dążące do dokonania zmiany poprzez kulturę, do których realizacji potrzebne jest *know-how*, domagające się nowych kompetencji i nowatorskich koncepcji.

Pracownia „Kultura wiedzy” włączyła do współpracy przy tworzeniu programu nie tylko ludzie nauki, reprezentujących różne uczelnie, tradycje i dyscypliny badawcze, ale także studentów. Ich intelektualna witalność i otwartość jest manifestacją „Nowego Uniwersytetu”, która znalazła ujście w projektach „Siła Entropii”.

PROJEKTY

EUROPEJSKIE CENTRUM STUDIÓW KULTUROWYCH

ECSK będzie spełniać funkcje badawcze i edukacyjne, oferując programy studiów podyplo-

mowych (zbudowane na ideach kreatywności i kształcenia ustawicznego) i doktoranckich realizowane przez interdyscyplinarne zespoły, których zakres badań wykraczać będzie poza tradycyjne przedmioty. Programy dotyczyć będą w szczególności problemów powstających w wyniku interferencji kultury, społeczeństwa i polityki, związanych z obszarem Polski Wschodniej i, szerzej, Europy Wschodniej. Przekazywana wiedza, oparta na świadomości performatywnej i umysłach „imaginacyjnych”, generowana będzie przez komunikowanie się między sobą różnych dziedzin/gier/pól kulturowych – naukowych, politycznych, literackich, filozoficznych i artystycznych. O profilu edukacyjnym i badawczym ECSK współdecydować będzie spełniająca funkcje doradcze i opiniodawcze Międzynarodowa Rada Naukowa, składająca się z autorytetów akademickich, artystycznych i menadżerskich z obszaru kultury.

Opisany w rozdziale „Pracownie Lublina” cykl wykładów i sesji warsztatowych (Europejskie Kolegium Kultury) zostanie włączony do programu ECSK i przyczyni się do wzmocnienia kontaktów międzynarodowych, transferu dobrych praktyk i usytuowania działań lokalnych w kontekście europejskim.

Organizacyjnie ECSK będzie centrum naukowym działającym w strukturze UMCS (Wydział Politologii), powstałym na podstawie porozumienia z innymi uczelniami i instytucjami badawczymi. Będzie ubiegać się o uzyskanie statusu Krajowego Naukowego Ośrodka Wiodącego (KNOW).

cały rok | Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

SZKOŁA PRAKTYKÓW KULTURY

Studium przygotowuje ludzi kultury do pełnienia roli liderów projektów nastawionych na współpracę transgraniczną pomiędzy Polską i krajami Partnerstwa Wschodniego. Konstrukcja pro-

gramu Studium będzie oparta na przenikaniu się wiedzy teoretycznej i praktycznej, a do jego tworzenia wykorzystamy doświadczenia naszych wschodnich i zachodnich partnerów. Trwałość efektów projektu będzie polegać na przygotowaniu do 2016 roku grupy ponad 100 osób gotowych do zarządzania projektami kulturalnymi po obu stronach granicy Unii Europejskiej.

cały rok | Warsztaty Kultury

OBSERWATORIUM KULTURY

Niezależny zespół ekspercki, który stanie się mostem między sferami kultury i nauki, a jednocześnie zaznaczy obecność Lublina w europejskiej sieci obserwatoriów. Do jego zadań będzie należało m.in. monitorowanie i ewaluacja realizacji programu 2016, a po roku 2016 ocena znaczenia ESK dla rozwoju miasta. Szczególną uwagę Obserwatorium przywiązywać będzie do nowoczesnych, efektywnych i transparentnych modeli zarządzania kulturą – ich poznawania i upowszechniania. Ponadto będzie sporządzać roczne raporty o stanie kultury w mieście i regionie, wesprze tworzenie miejskiej i regionalnej strategii rozwoju kultury oraz strategii instytucji kultury. Realizować będzie własne programy badawcze, publikować książki i analizy itd. W rezultacie stanie się ośrodkiem opiniotwórczym, strategicznym współtwórcą rozwoju miasta, wykraczającym oddziaływaniem także poza Lublin i region, wzmacniając wymianę kulturową między wschodem i zachodem Europy.

cały rok | Miasto Lublin

SIŁA ENTROPII

Projekty realizowane przez organizacje studentów i doktorantów, które od kilku lat zabiegają o zmiany feudalnych struktur i obyczajów uniwersyteckich. Oddolny *hacking* uniwersytetu dokonywać się będzie przez „Off Akademię”, budowaną w oparciu o ideę Europy Wiedzy z procesu bolońskiego oraz takie działania, jak: „Fabryka Gier Historycznych”, Tutorial Kulturowy i „Lublin: Dworzec Wschodni – Peron Europejski”, „Humanistyczny Inkubator Wiedzy”. Niezależna inicjatywa „ParaFraza” zaangażuje studentów do współtworzenia programu 2016.

cały rok | organizacje studenckie

„CHATKA ŻAKA”

– INKUBATOR MEDIALNY

Projekt UMCS i Akademickiego Centrum Kultury „Chatka Żaka”, który stanie się nowoczesnym centrum twórczości i edukacji medialnej. Inkubator będzie dysponował unikalnym w skali regionu zapleczem technologicznym, z którego korzystać będą pracownie Nowych Mediów, Dziennikarstwa Prasowego i Internetowego.

cały rok | ACK UMCS Chatka Żaka

PRZESTRZENIE EDUKACJI KULTURALNEJ

Projekt współpracy i koordynacji wszystkich działań związanych z edukacją kulturalną w ramach programu 2016. Oparty będzie na szkoleniu edukatorów, opracowywaniu diagnoz problemów i wyzwań edukacyjnych, tworzeniu i wdrażaniu wizji rozwoju edukacji kulturalnej takich jak Generacja 2016, Kampusy 2011-16. Projekt skierowany do wszystkich grup wiekowych, począwszy od zabawy sztuką dla najmłodszych aż do e-wykluczonych seniorów.

cały rok | Instytucja „Lublin 2016”

MISTRZOWIE: Steve Austen (menadżer kultury), Paul Collard (edukator), Jean Pierre Deru (menadżer kultury), Milena Dragicević-Sesić (kulturoznawca), o. Robert Głubisz OP (przeor lubelskich Dominikanów), Jan Hudzik (kulturoznawca), Péter Inkei (kulturoznawca), Małgorzata Kitowska-Łysiak (historyczka sztuki), Levan Khetaguri (menadżer kultury), Roman Kubicki (filozof), Dariusz Kubinowski (pedagog), Wolfgang Leidhold (politolog, artysta), Jerzy Nikitorowicz (pedagog społeczny), Anna Pajdzińska (językoznawczyni), Lidia Varbanova (kulturoznawca), Anna Zeidler-Janiszewska (kulturoznawca).

PARTNERZY: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji (Lublin), Politechnika Lubelska oraz: Arts Research Institute of Ilia State University (Tbilisi), Center for Urban History of East Central Europe (Lwów), Culture and Communication Observatory (Madryd), Instytut Europy Środkowo-Wschodniej (Lublin), Marcel Hicter Foundation (Bruksela) Regional Observatory on Financing Culture in East-Central Europe (Budapeszt).

BUDŻET: 1 000 000 €

DRUG@ PRZESTRZEŃ

„Drug@ Przestrzeń” to ponadgraniczna i transkulturowa platforma (inter)aktywności medialnej.

Wydarzenia programu 2016 będą dostępne dla krajowych i zagranicznych internautów, angażując do interaktywnego ich współtworzenia. Wspólnie zbudujemy otwartą na świat cyfrową stolicę kultury. Dla Lublina będzie ona nie tylko nowoczesnym medium kultury, ale i skutecznym sposobem mierzenia się z cywilizacyjnymi wyzwaniami, przed którymi postawiła nas rewolucja informacyjna.

Poprzez „MediaLab”, działalność edukacyjną i ekspozycyjną sztuki mediów zaprzyjaźnimy Lublin, region i naszych gości z dobrodziejstwem i możliwościami komunikacji cyfrowej. Jednocześnie prowadzona będzie krytyczna debata z kulturowym „duchem” tych technologii. Pozwoli to nam zbudować e-Lublin w wersji 2.0, czyli przełożyć program kulturalny i społeczny ESK na kreatywny potencjał społeczeństwa medialnego.

Dla Lublina i Lubelszczyzny – regionu definiowanego jako agrarny, o „innej” prędkości cywilizacyjnej – zasadnicze jest rozwiązanie problemów wykluczenia cywilizacyjnego i technologicznego. Dlatego też projekt będzie skorelowany z Programem Rozwoju Polski Wschodniej „II.1. Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej”, zakładającym budowę infrastruktury szerokopasmowej na rzecz sieci nowej generacji. Współfinansowana ze środków unijnych cyfryzacja zapewni masowy dostęp do sieci, a projekt „Lubelskiej Biblioteki Wirtualnej” otworzy dostęp do zdigitalizowanych zasobów kultury.

„Drug@ Przestrzeń” będzie funkcjonować na wszystkich rozpoznanych już poziomach aktywności sieciowej: 1.0, 2.0 i 3.0, tworząc również synergię pomiędzy nimi.

1.0: Transmisja i translacja

Przygotujemy multimedialną wersję wydarzeń rozgrywających się w świecie rzeczywistym i pokażemy je w języku zrozumiałym i atrakcyjnym dla społeczności internetowych.

2.0: Interakcja i remix

Zapraszając do aktywnego udziału w progra-

mie 2016, zapewnimy możliwości interaktywnej partycypacji społecznej poprzez udostępnienie otwartego oprogramowania i atrakcyjnych interfejsów społecznościowych. Remix to hasło przewodnie naszej strategii angażowania internautów do kreatywnego współtworzenia cyfrowej ESK. Będzie on wspomagać obieg dóbr kultury, ich antycypacyjne przetwarzanie (zamiast muzealnego zachowania). W ten sposób poddajemy recyklingowi energię kulturową i społeczną dziedzictwa miasta i regionu.

3.0: Stolica budowana cyfrowo

W przestrzeni sieci, na bazie materiału wypracowanego na poziomie 1.0 i 2.0, będziemy budowali alternatywne, poszerzone „miasto cyfrowe”, które otwiera przestrzeń twórczej (inter)aktywności w cyberprzestrzeni.

PROJEKTY

MEDIALAB

Laboratorium, w którym artyści mediów, teoretycy cyberkultury i inżynierowie wspólnie pracują z najnowszymi technologiami komunikacyjnymi, realizują programy edukacyjne, naukowe i artystyczne. Tworzone już dziś, stanie się animatorem wspierającym koncepcyjnie i technologicznie kluczowe projekty Drugiej Przestrzeni. Jego istotną częścią będzie MediaLab Akademia, proponująca programy edukacyjne i projekty badawcze, zainicjowana w 2010 roku cyklem otwartych wykładów i seminariów pt. „cyberLublin”.

cały rok | Centrum Spotkania Kultur

LUBLIN 2.0

Na bazie materiału wypracowanego na poziomie 1.0 i 2.0 zbudowane zostanie alternatywne „miasto cyfrowe”, które stworzy możliwości uczestniczenia i współtworzenia programu 2016. Oto jego najważniejsze narzędzia strukturalne:

Portal www.lublin2016.eu

Portal udostępni relacje z wydarzeń kulturalnych i artystycznych; będzie miejscem spotkania i dialogu dla wirtualnych społeczności i partnerów programu 2016 w Europie.

cały rok | Instytucja „Lublin 2016”

Wirtualne muzeum

W sieci odtworzymy historię Lublina i regionu. Każdy internauta będzie mógł udać się w wirtualną podróż na przykład po nieistniejącym już dziś Lublinie renesansu czy przedwojennej dzielnicy żydowskiej. Takich historycznych ujęć proponujemy wiele: powstaną także towarzyszące im różne narracje, mapy i przewodniki wykorzystujące w niespotykanej dotąd skali dokumenty archiwalne, ikonografię i historię mówioną.

cały rok | Ośrodek „Brama Grodzka”

HERITAGE IN REMIX

Programy edukacyjne i upowszechniające dziedzictwo historyczne i kulturowe poprzez jego kreatywne, multimedialne przetwarzanie.

cały rok | Lubelska Biblioteka Wirtualna

Oberek zakręcony cyfrowo

Do świata mediów cyfrowych zostaną wprowadzone, unikalne w skali Polski, analogowe zasoby kultury tradycyjnej, zgromadzone głównie przez zespół prof. Jerzego Bartmińskiego. Będą one służyć projektom badawczym i edukacyjnym, w tym „Akademii Kultury: Tradycja i Nowoczesność”. Cyfrowe zbiory muzyki ludowej udostępnione zostaną internautom do remiksowania.

cały rok | Ośrodek „Rozdroża”

BLOGGERZY KULTURY – KONKURS I REZYDENCJE

Któż jest dziś bardziej wiarygodny i czujny w obszarze zmian społecznych i kulturowych niż blogerzy? Właśnie im, rekrutujących się z różnych krajów Europy, powierzymy rolę inspirowania wielojęzycznej i wielokulturowej debaty wokół wydarzeń naszej stolicy.

cały rok | kulturaenter.pl, summno.com

LATARNIA KULTURY

Głównym zadaniem tego sieciowego projektu będzie gromadzenie i popularyzacja wiedzy na te-

mat inicjatyw, instytucji i środowisk związanych z działalnością kulturalną. „Latarnia” będzie je promować, pomagać w nawiązywaniu relacji pomiędzy nimi i dokumentować ich aktywność. Działający w jej ramach projekt społecznościowy „Wspólny Lublin” będzie wspierać realizację wolontariackich akcji kulturalnych i edukacyjnych.

cały rok | Ośrodek „Brama Grodzka”

E-LEARNING

Wybrane programy edukacyjne Europejskiego Centrum Studiów Kulturowych, Europejskiego Kolegium Kultury oraz Studium Kultury (ze szczególnym uwzględnieniem kursów praktycznych dla animatorów i menadżerów kultury) będą bezpłatnie udostępniane w sieci w postaci kursów e-learningowych, przygotowanych w językach: polskim, angielskim, ukraińskim i białoruskim.

cały rok | Europejskie Centrum Studiów Kulturowych

REAKCJA ZWROTNA

Wędrujący projekt artystyczno-informatyczny skierowany do przyszłych programistów. Prezentacje sztuki nowych mediów z kolekcji lubelskich „Zachęty” w szkołach i domach kultury województwa lubelskiego, połączone z szeroko zakrojonym programem edukacyjnym.

cały rok | Wojewódzki Ośrodek Kultury, Fundacja Mindware

LIDERZY: Piotr Celiński, Jan Hudzik.

MISTRZOWIE: Jerzy Bartmiński (etnograf), Edwin Bendyk (publicysta), Radosław Bomba (kulturolog), Yehuda Elkana (filozof nauki), Christopher Lindinger (artysta nowych mediów), Andrzej Radomski (kulturolog), Ewa Rewers (kulturolog), Melinda Sipos (menadżer kultury), John Tusa (administrator sztuki, dziennikarz).

PARTNERZY: ARS Electronica (Linz), Centrum Badań Humanistycznych przy Uniwersytecie im. I. Franko (Lwów), Kitchen Budapest, Ośrodek Badań nad Przyszłością i Collegium Civitas (Warszawa), Ośrodki Kultury Województwa Lubelskiego, Polskie Towarzystwo Badania Gier (Poznań), Prado Media Lab (Madryt), Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet w Białymstoku, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji (Lublin).

BUDŻET: 450 000 €

CZŁOWIEK–MIASTO

Tworzymy Nieustający Festiwal Obywatelski, trwający cały 2016 rok, aby życie społeczne samo w sobie stało się dziełem sztuki, aby aktywność obywateli przybierała formę oryginalnej kreacji artystycznej, aby mieszkańcy przemieniali się w „auktorów” – połączonych w jedno twórców i wykonawców projektów. Chcemy, aby w Lublinie narodził się „Człowiek-Miasto”, czyli wspólnota ludzi silnie utożsamionych z miejscem swojego zamieszkania, zaangażowanych w jego rozwój i połączonych więzami dobrego współżycia.

Nieustający Festiwal Obywatelski poprzez kreowanie działań twórczych w przestrzeni społecznej pokaże, jak sztuka pomnaża kręgi współlistnienia. Będzie to swoiste laboratorium kumulowania kapitałów społecznego i kreatywnego, uznające wagę i wartość Europejskiego Modelu Społecznego przyjętego przez Radę Europejską na szczycie w Barcelonie w 2002 roku, który jest dziś jednym z zasadniczych wyzwań, a zarazem potrzeb poszerzonej Europy.

Festiwal nawiązuje do idei „Człowieka-Miasto”, po raz pierwszy przywołanej podczas „Nocy Kultury” w 2009 roku. Wizerunek postaci człowieka odnaleziony w układzie lubelskich ulic stał się symbolem odnowy miasta, wiary mieszkańców w uzyskanie przez Lublin tytułu Europejskiej Stolicy Kultury.

PROJEKTY

OPOWIEŚCI TYSIĄCA I JEDNEJ NOCY KULTURY

Lubelska „Noc Kultury”, największa manifestacja kulturowej wspólnoty mieszkańców, w 2016 roku przemieni się w cykl letnich zgromadzeń wokół nocnych prezentacji artystycznych i innych mikrowydarzeń. Przestrzeń miasta stanie się jedną wielką sceną dla obywateli miasta, dla przedsięwzięć edukacji kulturalnej, „kultury szerokiej”, wolontariuszy, projektów tworzonych przez środowiska seniorów, niepełnosprawnych, więźniów oraz dla gościnnych realizacji wsi i miasteczek regionu.

czerwiec-sierpień | Instytucja „Lublin 2016”

KOLEĐOWANIE

Koleđowanie to staropolski zwyczaj bożonarodzeniowy odwiedzania domostw przez przebie-
rańców, którzy niosą opowieści o Dobrej Nowi-

nie. Z tej tradycji uczynimy wielką akcję zapraszania mieszkańców do obchodów roku 2016. Tysiące wolontariuszy, chóry lubelskie, duchowni wszystkich wyznań, działacze społeczni, ludzie kultury, a także władze miasta na czele z prezydentem wezmą udział w „kulturalnym koleđowaniu”. Do drzwi domów i mieszkań w całym Lublinie zapukają „koleđnicy ESK”, wręczając mieszkańcom programy obchodów ESK, upominki i zaproszenia na wydarzenia artystyczne. Zapraszający dotrą także do osób samotnych, szpitali, więzień, przytułków społecznych, obozów dla uchodźców. Zapraszaniu towarzyszyć będą miniwystępy artystyczne (pieśni, etiudy teatralne, klaunady i tańce).

styczeń | Instytucja „Lublin 2016”

KINO MIEJSKIE ATAKUJE

Niezależne kino wschodnie to temat nieznany w Europie Zachodniej. Środowisko skupione wokół Festiwalu Filmowego Podlasie zrealizuje długofalowy projekt pokazujący dokonania tej sceny, prezentujący najciekawszych artystów i ich produkcje w kontekście. Oprócz Lublina, pokazy będą się odbywały we wsiach i w małych miasteczkach Lubelszczyzny.

czerwiec | Kinoteatr Projekt

MIEJSKIE METAMORFOZY

Festiwal światła i *mappingu* (czyli wielkoformatowych projekcji na fasadach budynków), przygotowany przez zespoły kreatywne (designerzy, muzycy, historycy, reżyserzy) z Lublina i hiszpańskiej ESK, spotka ze sobą oba miasta przez ustanowienie multimedialnej transmisji. Przygotowana wizualizacja pokaże przenikanie się światów dwóch miast, z wykorzystaniem ich atrybutów architektonicznych i krajo-
brazowych.

czerwiec | Instytucja „Lublin 2016”

JUWENALIA EUROPEJSKIE

Majowe Juwenalia studenckie zostaną przygotowane przez studentów kierunków animacyjnych, kulturoznawczych i artystycznych, wspartych przez twórców Międzynarodowego Kampusu Artystycznego „Fama”. Młodzi artyści sztuk performatywnych, sztuk wizualnych, filmu, muzyki ukażą dorobek europejskich akademii artystycznych. Juwenalia stawiają sobie ambitny cel integracji europejskich środowisk studenckich.

maj | ACK Chatka Żaka

AEROPAG SZTUKI I DIALOGU MIĘDZYKULTUROWEGO

Projekt realizujący w praktyce założenia przedstawione w rozdziale „Europejski Lublin”, dotyczące europejskiego modelu praktyk międzykulturowych. Będzie kontynuacją festiwalu Wielokulturowy Lublin i kulminacją wszystkich działań z zakresu międzykulturowości, wpisanych w program roku 2016.

kwiecień | Centrum Kultury

FESTIWAL SZTUKI SZACHÓW

Święto szachów i sztuki przez nie inspirowanej. Turniej z arcymistrzowską obsadą, połączony z otwartymi turniejami dla dzieci i młodzieży rozgrywanymi w dzielnicach Lublina. Równolegle z nimi odbywać się będą spotkania literackie, dyskusje filozoficzne i prezentacje artystyczne z udziałem tancerzy, muzyków i artystów multimedialnych. Turniejowe partie transmitowane będą w internecie. Patronem festiwalu jest Jan Zukertort – pierwszy wicemistrz szachowy świata, urodzony w Lublinie polsko-niemiecki szachista żydowskiego pochodzenia.

maj | Lubelski Związek Szachowy

CENTRUM ZABAWY WIEDZĄ

Centrum będzie miejscem edukacji kulturalnej dla grup szkolnych, uruchomionym w odnowionych wnętrzach byłego dworca kolejowego Lublin Północ. Powstanie partnerskiego Centrum planowane jest we Lwowie w ramach wspólnego programu „Nauka na pograniczu – centra nauki w Lublinie i Lwowie”.

cały rok | Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA

FESTIWAL ANIMATORÓW „LATARNIA”

Projekt zainicjowany zostanie w 2013 roku. Umożliwi współpracę twórców kultury z wolontariuszami i działaczami społecznymi przy animacji wydarzeń artystycznych i społecznych Nieustającego Festiwalu Obywatelskiego. W jego ramach powstaną Szkolne Centra Animacji, angażujące młodzieży w tworzenie kultury. Co roku najlepszemu społecznemu animatorowi zostanie przyznana Nagroda „Latarnia” im. Barbary Koterwas, lubelskiej animatorki i działaczki społecznej.

cały rok | Instytucja „Lublin 2016”

KULTURA MIEJSKA

Street art, skateboarding, parkour, freerun, bmx, miejski hacking oraz szeroko rozumiana kultura klubowa budują emocjonalne więzi z miastem, rozwijają kompetencje kulturowe oraz podnoszą jakość życia. Program wspierania kultury miejskiej realizowany będzie przez środowiska z Polski i Europy. Partnerami działań będą liderzy z Białegostoku, Rzeszowa, Krakowa, Berlina, Kijowa, Londynu, Moskwy, Paryża, Sofii i Sztokholmu.

czerwiec | Europejska Fundacja na rzecz Kultury Miejskiej

DZIELNICE LUBLINA

Moc kulturalna dzielnic Lublina to ludzie tworzący tożsamość swoich osiedli oraz potencjał tkwiący w przestrzeniach miejskich, niezdo-
bytych jeszcze przez sztukę. Związek z miejscem zamieszkania i potrzeba jego pozytywnej zmiany inspirują do pracy nad jakością wspólnej przestrzeni społecznej, przyjaznej dzieciom i osobom starszym, otwartej na formy ekspresji kulturalnej i ekologii.

Dzielnicowe Stolicy Kultury

27 dzielnic miasta w programie Europejskiej Stolicy Kultury zaprezentuje własne wydarzenia artystyczne i akcje społeczne. W przygotowaniu ich programu uczestniczyć będą lokalni animatorzy kultury i stowarzyszenia obywatelskie, mieszkający w tych dzielnicach artyści i studenci, zaproszeni twórcy. Projekt pozwoli także na zdobycie dla kultury nowych prze-

strzeni miejskich, w których działania kreatywne kontynuowane będą po 2016 roku.
cały rok | Dzielnicowy Dom Kultury Węglin

Europa w Dzielnicach

Projekt realizowany będzie w ramach programu „Kontenerowe Centra Kultury”. Grupy animatorów z Europy zaprezentują najlepsze praktyki i doświadczenia w aktywizacji miejsc wykluczonych, zdegradowanych i trudnych. W działaniach prowadzonych na żywo na dzielnicach wezmą udział również edukatorzy i streetworkerzy z Lublina. „Kontenerowe Centra Animacji” zapewnią wędrującą po wszystkich dzielnicach bazę dla działań teatralnych, instalacji artystycznych, kina, spotkań literackich itd.
lipiec, sierpień | Dzielnicowy Dom Kultury Węglin

Dzieciństwo dzielnic

Siedmiu dramaturgów i reżyserów z krajów Europy Wschodniej i Zachodniej wspólnie z mieszkańcami lubelskich dzielnic przygotowuje etiudy teatralne na kanwie autentycznych historii z ich dzieciństwa. Powstanie spektakl-opowieść o mikroklimatach „małych ojczyzn” Lublina, prezentowany w miejscach wspominanych wydarzeń.
czerwiec | Fundacja Scena Prapremier InVitro

STOLICA ARTYSTÓW NIEZWYCZAJNYCH

W Lublinie powstaje Centrum Arteterapii dla osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych tworzących własne grupy artystyczne, w tym zawodowy teatr terapeutyczny. Centrum opiera się na wieloletnich dokonaniach środowiska realizującego w Lublinie i na Lubelszczyźnie innowacyjny program Nieprzetarty Szlak, który dzisiaj obejmuje także Śląsk, Ukrainę i Białoruś.

W 2016 roku Lublin stanie się Europejską Stolicą Artystów Niezwykłych – międzynarodową platformą spotkania i prezentacji najciekawszych artystycznie form sztuki ze współudziałem osób niepełnosprawnych, a także konferencji i warsztatów poświęconych arteterapii. Wybrane projekty:

Wyjście z Cienia

Program dedykowany osobom i społecznościom zagrożonym lub objętym wykluczeniem społecznym. Organizacje i instytucje kulturalne wspólnie z reprezentantami środowisk wykluczonych, ekspertami i pracownikami socjalnymi opracują i wdrożą strategię integracji i aktywizacji społecznej poprzez wykorzystanie do tego celu istniejącego potencjału życia kulturalnego Lublina.

Asystenci Kultury

Projekt „Asystenci Kultury”, wdrażany od 2011 roku, polega na przeszkoleniu i przygotowaniu 500 wolontariuszy do pełnienia funkcji przewodników, którzy będą wsparciem w szeroko pojmowanej „drodze do korzystania z kultury”. Jest to działanie skierowane do osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych ruchowo. W ramach projektu zostanie również uruchomione telefoniczno-internetowe Centrum Asystentów Kultury, kontaktujące wspierających ze wspieranymi.

Drogi do kultury

Projekt aktywizowania dzieci i młodzieży pochodzącej z rodzin patologicznych i o niskich dochodach, polegający na włączaniu ich w życie kulturalne miasta, także poprzez całoroczne warsztaty oraz udział w pracy artystycznej profesjonalistów w różnych obszarach sztuki. Projekt będzie monitorowany przez psychologów i terapeutów.

Domino

Międzynarodowa Premiera Teatru Osób Niepełnosprawnych Domino zrealizowana przez aktorów z niepełnosprawnością intelektualną z Lublina, Berlina i San Sebastian, którzy będą współpracować z profesjonalnymi artystami. W 2016 roku pokazy spektaklu odbędą się w wyżej wymienionych miastach.

Galeria Art-N

W styczniu w 2016 roku uruchomiona zostanie Galeria Art-N, prezentująca sztukę osób niepełnosprawnych i sztukę naiwną, zarówno w kontekście historycznym, jak i współczesną (artyści z Lublina, Polski i Europy, m.in. Séraphine de Senlis, Henry Darger, Edmund Monsiel, Niki-

for Krynicki). Cykl 16 wydarzeń obejmie różne rodzaje aktywności twórczej (sztuki plastyczne, fotografia, film, literatura) dotyczące problemu „inności”.

Muzyczne Afirmacje

Warsztaty, festiwal i seminarium Muzyczne Afirmacje prezentuje dorobek kompozytorów i wykonawców muzyki terapeutycznej, a także metody i techniki wykorzystywania muzyki w działaniach terapeutycznych. Odbywać się będzie zarówno w salach koncertowych, jak izospitalach czy ośrodkach rehabilitacyjnych.

Podaj rękę

Warsztaty taneczne i teatralne młodzieży sprawnej i niepełnosprawnej pod kierunkiem doświadczonych terapeutów, z udziałem profesjonalnych artystów scen polskich. Celem projektu jest wspieranie wzrostu solidarności społecznej, a efektem pracy cykl 20 pokazów etiud teatralnych w Lublinie i regionie.

cały rok | koordynacja – Centrum Arteterapii w Lublinie | Michał Stanowski
| Maria Pietrusza-Budzyńska

SENIOR ART

Seniorzy są bardzo ważnym środowiskiem twórców i odbiorców programu 2016. Oto wybrane projekty dające temu świadectwo, które rozwijać się zaczną już w 2012 roku, w odpowiedzi na Europejski Rok Aktywnego Starzenia się:

Szkoła Babć i Dziadków

Kilkumiesięczne warsztaty o tematyce: w co się bawić z dziećmi, jak opowiadać im bajki i historie prawdziwe, jak zorganizować imprezę dla grupy dzieci, jak udzielać pomocy w nagłych wypadkach.

e – wykluczeni i matrix

Kursy dla seniorów w zakresie nowych technologii (komputer, internet, bankowość elektroniczna). Także działania „w odwrotną stronę” kursy dla wnuków: mowa ciała, sztuka opowieści, *sa-voir-vivre*.

Wreszcie my

Festiwal twórczości scenicznej i plastycznej, połączony z aukcją prac.

Zaułki Ciszy

Stworzenie w mieście enklaw ciszy, miejsc do odpoczynku, intymnej rozmowy i czytania (instalacje eko-art).

Moje Miejsce na Ziemi

Spektakl, film, wydawnictwo i wystawa oparta na osobistych historiach mówionych, zebranych przez wolontariuszy.

Upiększanie Świata

Integracyjne akcje porządkowania i estetyzacji przestrzeni publicznej.

Senior Graffiti

Odnawianie przestrzeni publicznych sztuką graffiti wspólnie przez młodzież i seniorów.

Jeden Świat

Twórcze spotkanie i wymiana seniorów z Polski, Hiszpanii i Ukrainy: dzielenie się oryginalnymi sposobami spędzania wolnego czasu, stworzenie „seniorskiej” sieci tanich noclegów będących odpowiedzią na problem niskich emerytur i rent uniemożliwiających mobilność seniorów.

Manifest dla Wnuków

Strona internetowa i książka – antologia tekstów, które zbierać będą najważniejsze przesłania dla młodego pokolenia ze strony osób starszych, piszących dla swoich wnuków.

Poczytaj mi Dziadku/Babcu

projekt audioteki złożonej z nagrań najpiękniejszych książek dla dzieci i młodzieży, czytanych przez seniorów, połączony ze wspólnym czytaniem książek w klubach osiedlowych, kawiarniach, parkach itd.

cały rok | koordynacja Dom Kultury Skarpa
| Renata Kielbińska

MUZYCZNE WIECZORY NA STARYM MIEŚCIE

Muzyczne Wieczory to wielka muzyka podana w przystępnej formie. Ten projekt edukacyjny dąży do poszerzenia grona fanów muzyki klasycznej, oferując całoroczny cykl bezpłatnych koncertów związanych z legendarnymi artystami z Lublina: Henrykiem Wieniawskim i Janem z Lublina.

cały rok | Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego

Europejskie ślady Henryka Wieniawskiego

Utwory Wieniawskiego, charakterystycznie „skrzypcowe”, o specyficznej elegancji brzmienia, są stałą pozycją światowego repertuaru skrzypcowego. Wieczory z muzyką Wieniawskiego staną się swoistym forum sztuki wiolinistycznej XXI wieku, festiwalem wirtuozów nowoczesnej Europy. Przyjadą oni do Lublina z krajów, w których polski skrzypek zostawił swój artystyczny ślad, pamięć „o tajemniczym skrzypku, który czarodziejską sztukę gry na skrzypcach odziedziczył po Paganinim”.

cały rok | Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego | Teresa Ksińska-Falger

Europa Jana z Lublina

Tabulatura organowa Jana z Lublina jest zabytkiem bezcennym dla polskiej i europejskiej kultury muzycznej, stanowiąc przekrój całej ówczesnej twórczości. Zaplanowane w Teatrze Starym cykle koncertów muzyki renesansowej będą powrotem do źródeł muzyki Europy, próbą odczytania wieloznaczności dawnych prawideł i założeń estetycznych, poznania magicznego świata rodzącej się polifonii, harmonii i zasad formalnych. Wezmą w nich udział czołowe zespoły i soliści z Europy i Polski, specjalizujący się w wykonywaniu muzyki dawnych epok.

cały rok | Filharmonia Lubelska

MIASTO I EKOLOGIA

Lublin, jako stolica jednego z najbardziej ekologicznych obszarów Polski, stanie się miejscem kreatywnego połączenia sztuki z ekologią, realizując modelowy dla innych miast Polski festiwal Recykling/Reuse, poświęcony zjawiskom recyklingu sztuki i ekologii wobec architektury.

cały rok | Towarzystwo dla Natury i Człowieka

SZKOŁA MISTRZÓW

Projekt skierowany do uzdolnionej wokalnie młodzieży z Lublina, zakładający powstanie nieformalnej szkoły, w której mistrzami mogłyby być gwiazdy muzyki popularnej, m.in. Beata Kozidrak i Krzysztof Cugowski. Drugi nurt Szkoły poprowadzą mistrzowie śpiewu tradycyjnego: Monika Mamińska i Jan Bernad. Jej zwieńczeniem będą wydanie płyty oraz cykl koncertów.

cały rok | Instytucja „Lublin 2016”

BIAŁYSTOK I RZESZÓW W LUBLINIE

Współpraca artystyczna nawiązana przez trzy wojewódzkie miasta Wschodniej Osi Współpracy (opisanej w rozdziale „Polski Lublin”) do 2016 roku będzie polegała na wymianie artystycznej, realizacji wspólnych projektów kulturalnych i wzajemnym udostępnianiu *know-how*. W 2016 roku artyści z Białegostoku i Rzeszowa otrzymają pełne wsparcie organizacyjne, prezentując w ramach projektów „Czas Białegostoku” i „Czas Rzeszowa” to, co najlepsze w ich życiu kulturalnym. Projekty te będą koordynowane przez menadżerów z obu tych miast.

czerwiec | Instytucja „Lublin 2016”

BUDŻET: 2 250 000 €

GOŚCINNY LUBLIN

W świecie rosnącej mobilności społeczeństw i zwiększającego się ruchu turystycznego gościnność staje się kluczową cechą, dzięki której budujemy przestrzeń wzajemnych spotkań i akceptacji. Zagospodarujemy ją przez działania artystyczne i społeczne.

Gościnność wpisana jest w historię ludzkości. Jako otwarty projekt kulturowy nakłada obowiązek zarówno na gospodarza, jak i na gościa. Wierzymy, że odwołanie się do tej starej idei może tchnąć nowego ducha w dotychczasową praktykę układania relacji między europejskimi społecznościami. Jako Europejska Stolica Kultury 2016 będziemy rozwijać „wyobraźnię gościnności”. Traktując polską tradycję jako punkt wyjścia, poszukamy dla gościnności współczesnych form i wyznaczymy jej nową misję w wielokulturowym i multimedialnym świecie.

PROJEKTY

Gość gospodarzem

Program kompleksowej edukacji, skierowany do przybyszy z zagranicy na stałe lub czasowo mieszkających w Lublinie, obejmujący zajęcia artystyczne dla dzieci, warsztaty filmowe, lekcje językowe, kursy specjalistyczne itd. Jego celem jest zaproszenie do współtworzenia filmowych i tekstowych narracji o mieście i regionie oraz przygotowanie programu obsługi gości ESK przez zawodowych i wolontariackich przewodników rekrutujących się z różnych grup obcokrajowców.

cały rok | Stowarzyszenie „Dla Ziemi”

Konsulaty Kultur Nieformalnych

Projekt opiera się na synergii ESK i niezwyklej aktywności lubelskich środowisk kultury nieformalnej, czyli przedstawicieli „kultury szerokiej” opisanych w rozdziale „Obywatelski Lublin”. W skali międzynarodowej społeczności te tworzą niezależne „republiki”, często zrzeszone w sieci. Lubelskie kultury nieformalne stworzą w ramach ESK swoje „konsulaty”, pomagające w goszczeniu i organizacji widowni złożonej z fanów z Polski i zagranicy. Każdy konsulat będzie widoczny na portalu ESK jako strona zawierająca m.in.: adres siedziby danego środowiska, kontakty do osób władających językiem obcym, fo-

rum internetowe, ofertę uczestnictwa skierowaną do gości z Polski i zagranicy.

cały rok | Instytucja „Lublin 2016”

Lubelska Karta Gościnności

Zainspirowani przykładem Linz Chart, chcemy stworzyć Lubelską Kartę Gościnności, która skodyfikuje zasady, które staną się podstawą przyznawania europejskiego znaku „Miasto Gościnne”. Opieramy się na takich założeniach, jak: uznanie gościnności jako elementarnego składnika naszego życia i publicznego dobra kultury, które można doskonalić; rozwój poczucia odpowiedzialności związanej zarówno z rolą gospodarza, jak i gościa; wielość obszarów, które wymagają gościnności (np. zagospodarowanie przestrzenne, partycypacja społeczna, *design*, kultura organizacyjna). „Karta” będzie powstawała we współpracy z siecią Miasta Międzykulturowe oraz innymi ESK.

cały rok | Lubelski Ośrodek Informacji Turystycznej i Kulturalnej

Bramy Miasta

Program przygotowania „bram Lublina”, czyli przestrzeni pierwszego kontaktu gości z miastem (dworce, lotnisko, taksówki, parkingi, pociągi, autobusy), tak aby zapewniły wszystkim przybyszom dostęp do najpotrzebniejszych informacji.

cały rok | Instytucja „Lublin 2016”

Kwaterny Kultury – program udostępniania stacji, mieszkań studenckich i apartamentów prywatnych turystom kulturowym, koordynowany przez Centrum Wynajmu Kwater Prywatnych (patrz „Lublin możliwości”).

Otwarte Akademiki – konkurs na najgościnniejsze mieszkanie studenckie.

Twórcze Poddasza – program adaptacji strychów kamienic Starego Miasta na pracownie dla menadżerów i artystów-rezydentów. Poddasza wesprą długofalowe przygotowania programu ESK.

BUDŻET: 300 000 €

HISZPAŃSKI MOST

Most łączący Lublin z Hiszpanią wspierać się będzie przede wszystkim na partnerstwie z miastem, które otrzyma tytuł ESK. Realizowany będzie poprzez wspólne projekty i działania w przestrzeni kultury europejskiej, zgodnie z ideami zawartymi w programach obu miast. Niezależnie od wyników konkursu, będziemy dążyli do realizacji wszystkich poniższych projektów, które przez obie strony uznane zostały za otwierające przestrzeń do wzajemnej wymiany i kooperacji, zgodnie z deklaracją stałej współpracy wyrażoną w rozdziale „Europejski Lublin”.

BURGOS

- udział Ośrodka „Brama Grodzka” w projekcie „Pamięć Burgos” – wystawy interdyscyplinarne;
- bilateralne programy rezydencyjne;
- współpraca z Uniwersytetem Burgos w programie Europejskiego Centrum Studiów Kulturowych;
- „Sacrum a kultura” – wspólne projekty artystyczne przy współpracy klasztorów dominikańskich.

KORDOBA

- 2011-2015 wymiana artystów wprowadzająca ich w projekty planowane na 2016 rok;
- „Festiwal Społeczeństwa Obywatelskiego” wspólnie z projektem „Calle Imágenes”;
- udział w projektach „Kręgi Europejskiej Pamięci” i „36 Sprawiedliwych”;
- wspólne opracowanie kart pamięci europejskiej.

SAN SEBASTIAN

- współpraca projektów „La Calle Canta” i „Festiwal Społeczeństwa Obywatelskiego”, nawiązujących do tradycji sztuki zaangażowanej;
- „El Circo de la vida” partnerem „Trupy Sztukmistrza z Lublina”;
- program „Soinumapa”: współpraca przy tworzeniu dźwiękowej mapy Europy;
- programy „Lluvia de Poemas” i „Lubelska Guernica” – sztuka współczesna wobec posttotalitarnej pamięci Europy.

SARAGOSSA

- programy „Cheap Boxes” i „El Hostelito. Punk Bistro” połączone z programami rezydencyjnymi w Lublinie;
- programy: „Pocztówki” i „Skanowanie pamięci” we współpracy z projektami „Kręgi Europejskiej Pamięci” i „Wirtualne Muzeum”;
- Centrum Sztuki i Technologii oraz Obserwatorium Kultury we współpracy z MediaLabem, Eu-

- ropejskim Centrum Studiów Kulturowych i Obserwatorium Kultury;
- program „Pamięć zmysłów” i „Organizacja ESK” we współpracy z projektem „Widzący Lublin”;
- program „Edukacja – Szkoły – Przestrzenie kreatywne” i „Campus Iberus” we współpracy z Europejskim Centrum Studiów Kulturowych;
- program „Europa bez Europejczyków” we współpracy z projektem „Festiwal Społeczeństwa Obywatelskiego”;
- projekt „Moje korzenie – sztuka i natura” we współpracy z projektem „Land art na granicy”.

SEGOVIA

- program „Witamy” we współpracy z programem „Gościnny Lublin”;
- program „Krajobrazy” we współpracy z projektami węzła „Arche Nova”;
- program „Bravo!” we współpracy z projektami w ramach węzła „Człowiek – Miasto”;
- stworzenie Europejskiej Sieci Wolontariatu Kulturalnego we współpracy z programami dla wolontariuszy w obu miastach;
- program „Konexionex”: Festiwal Marionetek w Segovii we współpracy z programem „Wyżyna Teatralna”;
- Festiwal Urban Folies we współpracy z projektem „Architektura? Naturalnie!”;
- wymiana artystów w ramach Nocy Pełni Księżyca w Segovii i Nocy Kultury w Lublinie.

W 2011 roku artyści z Lublina wystąpią podczas Białej Nocy w Burgos, a artyści z Burgos i Segovii – podczas lubelskiej Nocy Kultury; w Lublinie i regionie odbędą się koncerty muzyków i zespołów hiszpańskich (Paco Montalvo, Cuadro Flamenco, projekt „A Musical Octahedron – Metamorphosis of Traditional Melodies”, Xabier Erkizia).

BUDŻET: 450 000 €

CENTRUM SPOTKANIA KULTUR

Centrum Spotkania Kultur to jedna z kluczowych inwestycji kulturalnych Lublina i regionu. Jego budynek wyznacza dominantę krajobrazu ścisłego centrum miasta, łącząc Śródmieście z Dzielnicą Akademicką. W roku 2016 ustanowi nowe symboliczne centrum, agorę gromadzącą mieszkańców i gości Stolicy Kultury. Ta unikalna na skalę polską inwestycja, drugi co do wielkości obiekt kulturalny w Polsce, dzięki dofinansowaniu Unii Europejskiej w trakcie obchodów ESK uzyska pełną funkcjonalność.

Obiekt, który obecnie w ukończonej części mieści Filharmonię i Teatr Muzyczny zajmujące ok. 1/3 powierzchni, wzbogaci się o sale teatralne, kinowe i konferencyjne o zróżnicowanej wielkości (największa na 1200 osób), a także MediaLab, przestrzeń działań artystycznych dla dzieci oraz miejsce na nowe inicjatywy społeczne i kulturalne. Monumentalna fasada Centrum zmieni się w multimedialny ekran, a na jego dachu powstanie żywy, kwitnący ogród, miejsce wypoczynku, rozmów i kameralnych wydarzeń artystycznych rozgrywających się w zielonych kawiarniach z panoramą miasta. Te założenia architektoniczne zrealizują ideę Spotkania Kultur – pamięci o wielokulturowej przeszłości ze współczesnym dialogiem międzykulturowym; kultury „wysokiej” z „popularną”; nowoczesnych technologii z naturą; profesjonalistów i amatorów, miasta i regionu.

Centrum wprowadzi do Lublina nowe standardy kreowania przyjaznych przestrzeni spotkania społeczności ze sztuką. Będzie nie tylko konglomeratem interdyscyplinarnych audytoriów, studiów pracy laboratoryjnej i siedzibą niezależnych organizacji z dziedziny kultury i sztuki, ale także marketem sztuki i miejscem codziennych spotkań.

„Plany przekształcenia wnętrza CSK są dobrze przemyślane, a przewidziana w nich gotowość do wykorzystania na działalność związaną ze sztuką przestrzeni jego miejskiego otoczenia świadczy o wyobraźni projektantów”.

Sir John Tusa,
dyrektor londyńskiego Barbican Center

CSK zapewni Lublinowi infrastrukturę kulturalną o niespotykanych do tej pory możliwościach, wspierając liczne projekty programowe ESK. Jednocześnie stanie się domem dla polskiej kultu-

ry, miejscem prezentacji jej wybitnych, innowacyjnych, reprezentatywnych dzieł. CSK, jako niezależna instytucja kultury, stworzy w 2016 roku własny program promocji kultury polskiej w Europie, realizowany przy ścisłej współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytutem Adama Mickiewicza, Narodowymi Instytucjami Kultury oraz Instytutami Polskimi. Program ten będzie zsynchronizowany z dramaturgią lubelskich obchodów ESK i jej węzłami tematycznymi. Do jego stworzenia zaprosimy dyrektorów programowych i kuratorów najważniejszych centrów w Europie, m.in. Barbican (Londyn), Centre Pompidou (Paryż), Bozar (Bruksela), Cameri (Tel Aviv), a także Brooklyn Academy of Music (Nowy Jork).

Program roku 2016 w CSK rozpocznie przegląd najciekawszych projektów odwołujących się do europejskich mitów kulturowych oraz wspólnej europejskiej pamięci. W okresie wiosenno-letnim zaprezentujemy najciekawsze zjawiska kultury popularnej oraz jej niszowe, eksperymentalne remiksy muzyczne, filmowe, wizualne. Podczas teatralnej lubelskiej jesieni w Centrum zagospodarują najważniejsi twórcy polskiego teatru, zarówno ze spektaklami uznanymi przez publiczność międzynarodową, jak też z premierowymi produkcjami. Zakończeniem rocznego programu będzie przegląd najciekawszych zjawisk w dziedzinie nowoczesnej architektury, designu i mody, sytuujących się wobec nowej ekologii miasta.

Opierając się na najlepszych wzorcach europejskich, opracowujemy model zarządzania Centrum, opierający się na symbiozie instytucji funkcjonujących w budynku z nowymi inicjatywami kulturalnymi. Dążymy do rozwiązania, w którym bogaty program artystyczny wspierany przez otoczenie komercyjne zrównoważony zostanie z możliwościami utrzymania instytucji przez samorząd.

DRAMATURGIA PROGRAMU

Kompozycja programu 2016 roku zostanie stworzona w oparciu o Siedem Sezonów. Każdy z nich będzie miał swój własny nastrój, kolorystykę, idee przewodnie, odnosząc się nie tylko do kalendarza rocznego, ale i cyklu zmian w naturze. Przekraczanie granic pomiędzy Sezonami stanie się ważnym elementem konstrukcji rytmu i dynamiki obchodów i otrzyma formę publicznych zdarzeń artystycznych, swoistych Bram Przejścia przeprowadzających uczestników tej Wielkiej Podróży do nowego etapu.

Kompozycja Siedmiu Sezonów stworzy z projektów zawartych w 16 Węzłach Programowych dramaturgiczną całość, zapraszającą do uczestniczenia w całorocznej wędrówce, a nie tylko w wybranych wydarzeniach, ustanawiającą dla mieszkańców i gości Lublina przyjazny i czytelny rytm, w którym spiętrzenia wydarzeń i karnawałowe świętowanie istnieje na przemian z uspokojeniem i kontemplacją.

DYRYGENT I ODŹWIERNY

Bardzo ważną rolę w kreowaniu dramaturgii programu 2016 będzie odgrywał Sztukmistrz ze swoją Trupą. To on zostanie dyrygentem kompozycji Siedmiu Sezonów i odźwiernym Bram Przejścia. Jego kostium, rekwizytornia, akcje w przestrzeni publicznej odzwierciedlać będą charakter każdego Sezonu. Stanie się on przewodnikiem dla zagubionych i ciekawych, informującym o tym, na jakim etapie Wielkiej Podróży się znajdujemy, co nas czeka wkrótce i ku czemu zmierzamy. Czynił to będzie zarówno w przestrzeni realnej, spełniając zadanie swoistego „rzecznika” ESK, jak i wirtualnej, posiadając własne miejsce w internetowej „Drugiej przestrzeni”.

SIEDEM SEZONÓW

Na charakterze oraz dramaturgicznej konstrukcji Siedmiu Sezonów odcisnęły swe piętno zawartość merytoryczna projektów tworzących program 2016, poszukiwanie wyrazu dla *Miasta w dialogu*, a także – a może przede wszystkim – idea/wyzwanie „jednego roku życia miasta jako dzieła sztuki”. Poszczególne sezony zostały przez nas precyzyjnie wpisane w kalendarz 2016 roku oraz przypisane konkretnym projektom. Przedstawiamy zwięzłą charakterystykę każdego z Sezonów.

Sezon Niewidzialnego. Po krótkiej introdukcji (świętującej sylwestrowe spotkanie Pilzna i Mons przekazujących „pałeczkę ESK” miastom z Hiszpanii i Polski i inicjującej akcję zapraszania przez „kołędników ESK”), Lublin – przysypyany śniegiem i okryty tajemnicą tego, co się dopiero wydarzy – stanie się „Miastem ukrytym”, zapraszającym do zejścia w głąb, pod powierzchnię realności, ku archetypowym złożom podświadomości i rubieżom wyobraźni. Artyści – wysłannicy niewidzialnego, operując światłem, dźwiękiem i ruchem, znakiem ciała i obiektu, przestrzenią i opowieścią, zabiorą mieszkańców i gości w podróż śladem mitów kulturowych opowiadających o „innym mieście” – podziemnym, zatopionym, istniejącym w innym wymiarze.

Sezon Intymności. Po otwarciu ESK, połączonym z odsłonięciem instalacji „Zatopione Miasto” w sercu lubelskiej Starówki i świętującym to wydarzenie Karnawałem Zimowym, Sztukmistrz przeprowadzi wszystkich przez Bramę Pamięci. Rozpocznie się okres namysłu nad przeszłością, eksploatacji kultury pamiętania przez sztukę nowoczesną i intelektualne debaty. Ton wydarzeniom programu nadawać będą misteria pamięci, prezentacje archaicznych pieśni Europy i inne formy obecności „starożytnych pamiątek” w kulturze współczesnej.

Sezon Witalności. Wraz z nadejściem wiosny i przekroczeniem Bramy Przebudzenia Lublinem zawładnie duch nowego życia, wciskającego się w każdy zakamarek miejskiej przestrzeni. Pierwszy impuls przyjdzie od strony regionu i przybierze postać obrzędowego wjazdu sitarzy do miasta, przyby-

wających z „nasionami wzrostu”, symbolizującymi idee i wartości „do rozsiania”. Na ulicach i placach pojawią się twórcy eko-artu. Seniorzy i wolontariusze ruszą do akcji upiększania miasta, poczynając od klatek schodowych i podwórek. Charakter tego wiosennego święta określą: Karnawał Bohaterów Literackich, święto dzwonów, festiwal europejskich prowincji, dialog muzycznych archaików z awangardą, uczestnictwo artystów i każdego chętnego w igrzyskach szachowych.

Sezon Kontestacji. Pora na bunt, niesforność, młodzieńczą niezgodę na świat zastany, spontaniczną solidarność z tymi, którzy doświadczają niesprawiedliwości i wykluczenia. Czas na studenckie władanie w mieście, na kulturę krytyczną i sztukę zaangażowaną, na ruszenie z posad bryły świata przez wyobraźnię dziecka i geniusz poetów. Czas na przypomnienie świetności tradycji lubelskiej kultury alternatywnej i na nowe jej wcielenia.

Sezon Podróży. Po prawdziwej „orgii zaangażowania” na miejskiej agorze przychodzi okres wyjazdów z miasta, letnich szkół i rezydencji artystycznych, festiwali w małych miasteczkach, wędrówki szlakami kulturowymi i odwiedzania „wiosek z charakterem”. W mieście to czas czarodziejskich podróży w krainę tysiąca i jednej nocy kultury, mistrzowski kunszt innych brzmień, jarmarków z organiczną żywnością i warsztatów rzemiosł tradycyjnych. Czas Karnawału Mundi, w którym Sztukmistrz z błazna staje się królem magicznych sztukmistrzów i buskerów.

Sezon Widowisk. Zainauguruje go przekroczenie Bramy Wschodu i wielkie widowisko porwania Europy. Na miesiąc Lublinem zawładną twórcy ze Lwowa. Ale to będzie jedynie początek. Miasto stanie się wielką areną konfrontacji teatrów z Rosji i Europy, światowego tańca współczesnego, największych osiągnięć artystów niepełnosprawnych we współpracy z teatrami, orkiestrami i mistrzami sztuk wizualnych. Wielkie święto widowisk dopełnią teatry w walizce i jednego aktora, obrzędowe i uliczne.

Sezon Przemiany. Po Karnawale Wizjonerów i Proroków oraz po przekroczeniu Bramy Widzącego otworzą się czas i przestrzeń dla działań na rzecz przyszłości. Festiwal obywatelski spotka twórców inwestujących w kreatywność, społecznienie, edukację, eksperyment. „Miasto ukryte” przemieni się w „Miasto otwarte”, angażujące się w szeroką dostępność kultury, komunikację społeczną i innowację organizacyjną. Z udziałem innych ESK zbuduje też platformę dobrych praktyk dla długiego trwania wielkich wydarzeń kultury. Nastanie czas refleksji nad zmianą, która dokonała się w ciągu 2016 roku i nad kontynuacją rozpoczętego dzieła. Sztukmistrz z Lublina przemieni się w animatora społeczeństwa obywatelskiego, jednego z tysięcy, do których należeć będzie rok 2017.

BRAMY PRZEJŚCIA

Bramy są trwałym elementem krajobrazu kulturowego Lublina. Zachowane z czasów średniowiecza Brama Krakowska i Grodzka, znajdujące się na starym trakcie królewskim wiodącym z Krakowa na Litwę i Ruś, stanowią historyczny symbol grodu. W programie 2016 staną się ważnym elementem organizującym dramaturgię i przestrzeń wydarzeń. Nie wszystkie ich nazwy zostały już ustalone. W sumie powstanie Dziewięć Bram Przejścia, wokół których rozegrają się wydarzenia artystyczne, publiczne spotkania i karnawały. W partyturze Siedmiu Sezonów pełnić będą rolę dominant kompozycyjnych. Zaistnieją też jako nowe obiekty artystyczne w przestrzeni miasta, na trwałe wpisując ESK w dzieje Lublina i przechowując opowieść o ideach i marzeniach mieszkańców, którzy porwali się na stworzenie wielkiego wspólnego dzieła.

LUBLIN MOŻLIWOŚCI

TEN ROZDZIAŁ OPOWIADA O LUBLINIE, KTÓRY W DYNAMICZNY SPOSÓB NAD-
rabia dziesięciolecia infrastrukturalnych zaniedbań. Dzięki wsparciu
funduszy strukturalnych UE oraz we współpracy z województwem
i sąsiednimi gminami realizowane są liczne inwestycje. W ciągu pięciu
lat miasto trzykrotnie zwiększyło wydatki na kulturę. Korzystając
z możliwości, jakie oferuje zwiększony napływ kapitału, zainicjowano
wdrażanie ambitnych, dalekosiężnych programów rozwoju infrastruk-
tury miejskiej, w tym – kulturalnej i turystycznej. Udział w konkursie
ESK 2016 i przypadające rok później obchody 700-lecia miasta dają
szansę na prawdziwy skok cywilizacyjny. W najbliższych latach znacznie
poprawi się dostępność Lublina dla polskich i zagranicznych gości,
a ponadto zmodernizowane zostaną obiekty i przestrzenie
użyteczności publicznej.

ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIA FORMULARZA APLIKACJI:

I.5 • I.9a

III.1 • III.2

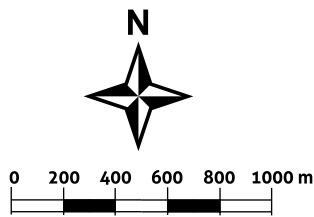
IV.1 • IV.2 • IV.3

V.1 • V.2

VI

INFRASTRUKTURA KULTURY LUBLINA

- Najważniejsze nowe inwestycje
- Centra i ośrodki kultury
- Domy i kluby kultury
- Muzea
- Galerie
- Teatry
- Filharmonie
- Kompleksy akademickie
- Biblioteki
- Centra konferencyjne
- Obiekty sportowe
- Kina

ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE PROJEKTEM

Dotychczasowe działania związane z udziałem Lublina w konkursie ESK prowadzone były przez utworzone w tym celu w 2008 roku Biuro ESK. Funkcjonuje ono w strukturze Wydziału Kultury Urzędu Miasta, ściśle współpracując z Biurem Marketingu, Wydziałami Oświaty, Sportu i Turystyki, Inwestycji i Funduszy Europejskich. Działania te od początku, tj. od 2007 roku, koordynuje Włodzimierz Wysocki, Zastępca Prezydenta Miasta Lublin i jednocześnie pełnomocnik Prezydenta ds. ESK.

DYREKTOR ARTYSTYCZNY I SPOSÓB JEGO POWOŁANIA

Bezpośrednio po przejściu do finału konkursu Miasto Lublin, po konsultacjach z ekspertami Draganem Klaicem i Rose Fenton, określiło profil kompetencyjny Dyrektora Artystycznego:

- bogate doświadczenie w tworzeniu i programowaniu wydarzeń kulturalnych;
- doskonała znajomość kultury współczesnej w jej różnorodnych przejawach;
- zdolność do współpracy z organizacjami kulturalnymi i społecznymi, artystami i producentami, umiejętność rozpoznawania oryginalnych i innowacyjnych pomysłów;
- wysokie zdolności komunikowania wizji i koncepcji, w mowie i piśmie, na europejskim poziomie akademickim;
- znajomość infrastruktury kulturalnej Lublina, Lubelszczyzny i Polski;
- znakomita orientacja w europejskiej scenie kulturalnej, europejskich sieciach kulturalnych, kluczowych ośrodkach i indywidualnościach świata kultury oraz możliwościach finansowania;
- biegła znajomość języka angielskiego w mowie i piśmie;
- gotowość do intensywnych podróży.

Po szerokich konsultacjach m.in. z Komitetem Artystycznym i Społecznym Komitetem Organizacyjnym SPOKO stanowisko to zostało powierzone Krzysztofowi Czyżewskiemu, jednemu z ekspertów współpracujących z Lublinem przy tworzeniu Pierwszej Aplikacji, odpowiedzialnemu za wizję programową Lublin 2016 oraz za budowanie projektów artystycznych tworzących jej fundament.

INSTYTUCJA „LUBLIN 2016”

Po zdobyciu tytułu ESK miasto utworzy w październiku 2011 roku samorządową instytucję kultury pod nazwą „Lublin 2016 Europejska Stolica Kultury”. Instytucja statutowo odpowiedzialna będzie za przygotowanie i realizację obchodów roku 2016. Będzie także współpracowała w realizacji Festiwalu Społeczeństwa Obywatelskiego i w innych programach zapewniających ciągłość działań kulturalnych po 2016 roku.

Nowa instytucja kultury powołana zostanie przez Prezydenta Miasta oraz Radę Miasta i będzie współfinansowana przez Miasto Lublin oraz Województwo Lubelskie, posiadając także możliwości pozyskiwania innych dochodów. Zatrudniała będzie od 12 osób w roku 2012 do 40 osób w roku 2016.

Funkcja Dyrektora Artystycznego w pierwszej kolejności zostanie zaproponowana obecnemu Dyrektorowi Artystycznemu projektu Lublin 2016, w przypadku nieosiągnięcia konsensusu Prezydent Miasta Lublin ogłosi międzynarodowy konkurs na to stanowisko.

Dyrektor Generalny zostanie wybrany w międzynarodowym konkursie do końca 2011 roku i powołany przez Prezydenta (podobnie jak Dyrektor Artystyczny) na okres do końca czerwca 2018 roku, tak aby zoptymalizować zarządzanie programem ESK i projektami zapewniającymi ciągłość działań w roku 2017.

Statut instytucji „Lublin 2016” będzie zawierał zapisy precyzujące zakresy odpowiedzialności Dyrektora Generalnego i Dyrektora Artystycznego, tak by zagwarantować ich współpracę, a jednocześnie jednoznacznie rozdzielić ich kompetencje. Dyrektor Generalny będzie odpowiadał za funk-

cjonowanie instytucji i jej finanse, Dyrektor Artystyczny będzie miał zagwarantowaną niezależność w zakresie tworzenia i realizacji programu ESK.

Dyrektorowi Artystycznemu podlegać będą bezpośrednio:

- pion ds. programowych;
- pion ds. artystycznych;
- pion ds. produkcji.

Dyrektorowi Generalnemu podlegać będą bezpośrednio:

- pion ds. finansowych;
- pion ds. organizacyjnych (HR, administracja, dział prawny);
- pion ds. fundraisingu i sponsoringu;
- pion ds. promocji, marketingu i komunikacji społecznej;
- pion ds. współpracy międzynarodowej.

Instytucja będzie miała status samorządowej instytucji kultury, jej cele, misja i zadania będą wprost wynikać z aplikacji w konkursie o tytuł ESK 2016. Organizator czyli Miasto Lublin zapewni nowej instytucji niezależność. Podjęte przez Miasto Lublin i Województwo Lubelskie uchwały intencyjne w sprawie finsnowania projektu gwarantują instytucji „Lublin 2016” środki na działalność w odpowiedniej wysokości, którymi będzie mogła samodzielnie zarządzać.

Powołanie samorządowej instytucji kultury zagwarantuje racjonalne zarządzanie budżetem projektu Lublin 2016 oraz zapewnienie niezależności Dyrektorowi Artystycznemu i umożliwienie mu pełnej realizacji programu.

Nowa instytucja będzie koordynowała wszelkie działania związane z przygotowaniem oraz realizacją programu ESK, w tym współpracę z instytucjami kultury w Lublinie i poza nim, organizacjami społecznymi, artystami i innymi podmiotami zaangażowanymi w przygotowanie projektów i programów kulturalnych.

W momencie utworzenia nowej instytucji Prezydent powoła jednocześnie Radę ESK, będącą ciałem doradczym i opiniotwórczym. W skład rady wejdą przedstawiciele: Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ogólnopolskich organizacji turystycznych, Miasta Lublin, Województwa Lubelskiego, Komitetu Artystycznego, lubelskich samorządowych instytucji kultury, makroregionalnych organizacji biznesu, lubelskich uczelni wyższych (publicznych i niepublicznych), lubelskich organizacji pozarządowych oraz przedstawiciel europejskiego środowiska kulturalnego zaproponowany przez zagranicznych ekspertów projektu Lublin 2016. Przewodniczącym Rady będzie przedstawiciel Miasta Lublin. Rada będzie się spotykała od 2 do 4 razy w roku.

Do kompetencji Rady należeć będzie opiniowanie i monitorowanie realizacji strategii programowej, finansowej, promocyjnej i współpracy międzynarodowej, bieżącej działalności instytucji oraz rocznych sprawozdań finansowych i merytorycznych. Rada udzieli także wsparcia w procesie przygotowania i przeprowadzenia międzynarodowego konkursu na Dyrektora Generalnego jesienią 2011 roku.

Dyrektor Artystyczny powoła międzynarodową Radę Programową ESK, składającą się z przedstawicieli Komitetu Artystycznego oraz europejskich artystów i kuratorów, która będzie stanowiła ciało doradcze przy przygotowaniu i realizacji programu 2016. Jednocześnie przy instytucji działać będzie Komitet Honorowy istniejący od początku starań o tytuł ESK.

Zewnętrzną analizę pracy instytucji i postępów w organizacji ESK będą stanowić roczne raporty sporządzone przez Obserwatorium Kultury, zatrudniające niezależnych ekspertów (opis Obserwatorium Kultury w rozdziale „Lublin 2016”).

KOORDYNACJA DZIAŁAŃ MIASTA Z REGIONEM I INNYMI PARTNERAMI

Koordinacja działań projektu ESK na poziomie miejskim i regionalnym będzie się odbywać przez specjalnie powołanego pełnomocnika Prezydenta Miasta i pełnomocnika Marszałka. Ich rolą będzie monitorowanie prac wykraczających poza program kulturalny, m.in. w obszarach turystyki, bazy noclegowej, harmonogramu realizacji inwestycji. Pełnomocnik Marszałka stworzy sieć koordynatorów w wyznaczonych miejscowościach na terenie województwa lubelskiego, zaangażowanych w projekt (organizatorzy imprez, przedsięwzięć wpisanych w program obchodów), którzy odpowiadać będą za sprawy merytoryczne i finansowe realizowanych u siebie projektów. Osobnych koordynatorów wyznaczą miasta i regiony włączone we Wschodnią Oś Współpracy Kulturalnej (Białystok, Rzeszów). Miasto Lwów wyznaczy swojego własnego pełnomocnika, odpowiedzialnego za realizację projektu „Otwarty Lwów”.

Instytucja „Lublin 2016” będzie realizowała program roku 2016 w ścisłej współpracy z instytucjami miejskimi oraz marszałkowskimi (mieszczącymi się w Lublinie i regionie), koordynując te elementy programu instytucji, które są włączone w obchody ESK 2016.

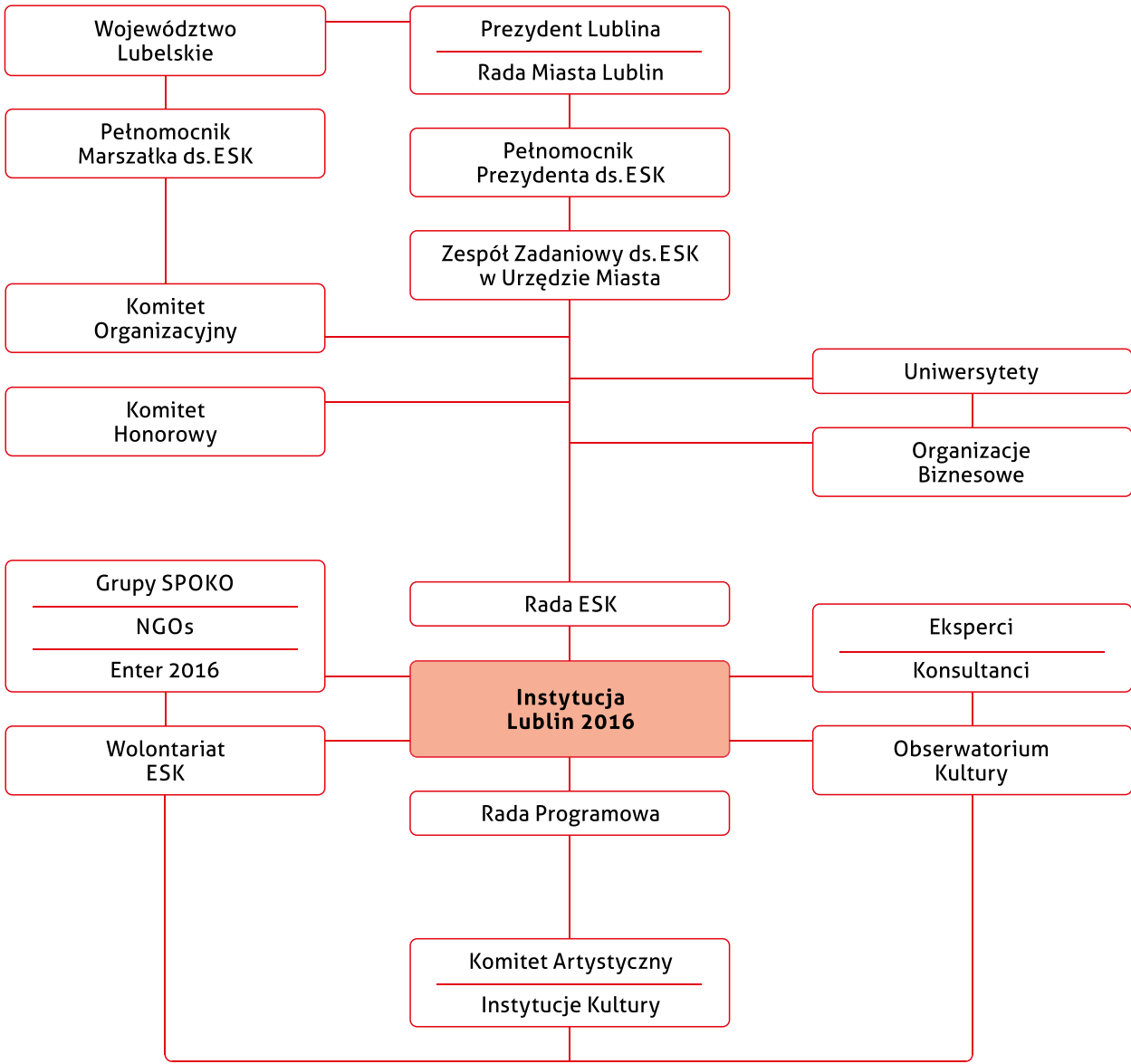
KANDYDATURA Z SILNYM POPARCIEM

Kandydatura miasta Lublina do tytułu ESK uzyskała bardzo szerokie poparcie. Radni miasta reprezentujący wszystkie opcje polityczne jednogłośnie przyjęli uchwałę zatwierdzającą finansowy udział miasta w realizacji programu 2016. Podobnie silne wsparcie nadeszło z Sejmiku Wojewódzkiego. Nie chodzi tu tylko o wsparcie finansowe, także o umieszczenie programu ESK w promocji miasta i regionu oraz w ich strategiach rozwojowych.

Lublin otrzymał dla swej kandydatury do ESK wsparcie wszystkich większych miast i gmin województwa lubelskiego. Dużą wagę dla późniejszej realizacji programu 2016 mają deklaracje wsparcia Białegostoku i Rzeszowa, a w ślad za nimi stworzenie Wschodniej Osi Współpracy Kulturalnej. Osobne wsparcie nadeszło od prezydenta Lwowa, a Rady Miasta Lublina i Lwowa przypieczętowały to jeszcze wspólną uchwałą.

Wreszcie kandydatura Lublina do tytułu ESK została poparta uchwałą zgromadzenia parlamentarnego Rady Najwyższej Ukrainy, Sejmu Republiki Litewskiej oraz Sejmu i Senatu RP. Pełną dokumentację poparcia dla Lublina zawiera Aneks do niniejszej aplikacji.

Schemat organizacyjny projektu Lublin 2016

FINANSOWANIE

W ostatnich pięciu latach (2007-11) Miasto Lublin przeznacza coraz więcej środków finansowych na realizację działań kulturalnych. Dowodzi to, że w świadomości władz i społeczeństwa ta sfera życia staje się z roku na rok coraz ważniejsza.

Rok	Środki budżetowe przeznaczone na kulturę (w euro)	Środki budżetowe przeznaczone na kulturę (jako procent całego rocznego budżetu miasta)
2007	5 328 066,55	1,99%
2008	7 992 020,93	2,62%
2009	8 542 420,96	2,50%
2010	11 656 071,00	3,11%
2011	15 164 000,00	4,01%

Dodatkowo kwotą ponad 11 mln rocznie Urząd Marszałkowski finansuje kluczowe dla lubelskiej kultury instytucje (m.in. Filharmonia Lubelska, Muzeum Lubelskie, Teatr Muzyczny, Teatr im. J. Osterwy, Wojewódzka Biblioteka Publiczna, itp.) i projekty kulturalne realizowane w Lublinie.

Ogólna struktura budżetu projektu Lublin 2016

Łączne wydatki w budżecie	Wydatki na działalność (OPEX)	Wydatki na działalność (OPEX, w %)	Wydatki inwestycyjne (CAPEX)	Wydatki inwestycyjne (CAPEX, w %)
638 700 000	28 700 000	4,49%	610 000 000	95,51%

Wszystkie planowane inwestycje prezentujemy w tabelach w podrozdziale „Infrastruktura”.

Środki finansowe ujęte w powyższych i poniższych tabelach to nowe, specjalne linie budżetowe Urzędu Miasta i Urzędu Marszałkowskiego dedykowane projektowi ESK. Tabele nie uwzględniają stałych dotacji na kulturę dla instytucji miejskich, marszałkowskich oraz innych operatorów kultury (NGO), których udział w programie obchodów 2016 roku można oszacować na dodatkowe 4 000 000 euro rocznie.

Łączne dochody budżetu	Z sektora publicznego	Z sektora publicznego (w %)	Z sektora prywatnego	Z sektora prywatnego (w %)
638 700 000	608 760 000	95,31%	29 940 000	4,69%

Dochód z sektora publicznego	w euro	w %	Proszę określić: kwota planowana, kwota zapewniona
Rząd krajowy	3 750 000	0,62%	Kwota planowana
Miasto	244 800 000	40,21%	Kwota zapewniona
Region	27 660 000	4,54%	Kwota zapewniona
UE	319 685 000	52,51%	Kwota planowana
Inne	12 865 000	2,11%	Kwota planowana

BUDŻET OPERACYJNY PROJEKTU LUBLIN 2016

Wydatki na działalność

Łączne wydatki na działalność (w euro)	Wydatki programowe (w euro)	Wydatki programowe (w %)	Promocja i marketing (w euro)	Promocja i marketing (w %)	Wynagrodzenia, koszty ogólne, administracja (w euro)	Wynagrodzenia, koszty ogólne, administracja (w %)	Inne (monitoring, ewaluacja, archiwizacja) (w euro)	Inne (monitoring i ewaluacja, archiwizacja) (w %)
28 700 000	20 377 000	71%	4 305 000	15%	3 157 000	11%	861 000	3%

Harmonogram wydatków na działalność

Okres wydatkowania	Wydatki programowe (w euro)	Wydatki programowe (w %)	Promocja i marketing (w euro)	Promocja i marketing (w %)	Wynagrodzenia, koszty ogólne, administracja (w euro)	Wynagrodzenia, koszty ogólne, administracja (w %)	Inne (monitoring, ewaluacja, archiwizacja) (w euro)	Inne (monitoring, ewaluacja, archiwizacja) (w %)
2011	340 000	52,31%	60 000	9,23%	200 000	30,77%	50 000	7,69%
2012	542 000	54,20%	78 000	7,80%	300 000	30,00%	80 000	8,00%
2013	720 000	57,60%	100 000	8,00%	350 000	28,00%	80 000	6,40%
2014	740 000	46,25%	300 000	18,75%	460 000	28,75%	100 000	6,25%
2015	4 908 000	68,17%	1 277 000	17,74%	820 000	11,39%	195 000	2,71%
2016	13 127 000	77,22%	2 490 000	14,65%	1 027 000	6,04%	356 000	2,09%
2017	1 775 000	71%	375 000	15%	275 000	11%	75 000	3%

Łączny budżet na lata 2011-16 wynosi 28 700 000 euro. Dodatkowo Miasto Lublin przeznaczy kwotę 2 500 000 euro na kontynuację projektów obywatelskich rozpoczętych w ramach projektu Lublin 2016 w ramach obchodów 700-lecia miasta w 2017 roku.

Wydatki inwestycyjne

Wydatki inwestycyjne (w euro)	Tworzenie nowej infrastruktury lub ulepszanie istniejących obiektów (włącznie z muzeami, galeriami, teatrami, salami koncertowymi, centrami sztuki itp.) (w euro)	Rewitalizacja miasta (remonty placów, ogrodów, ulic, zagospodarowanie przestrzeni miejskiej) (w euro)	Infrastruktura (inwestycje w zakresie metra, stacji kolejowych, stoczni, dróg itp.) (w euro)
610 000 000	111 500 000	83 000 000	415 500 000

Wydatki inwestycyjne z podziałem na lata realizacji

Lata	Wydatki inwestycyjne (w euro)	Tworzenie nowej infrastruktury lub ulepszanie istniejących obiektów (włącznie z muzeami, galeriami, teatrami, salami koncertowymi, centrami sztuki itp.) (w euro)	Rewitalizacja miasta (remonty placów, ogrodów, ulic, zagospodarowanie przestrzeni miejskiej) (w euro)	Infrastruktura (inwestycje w zakresie metra, stacji kolejowych, stoczni, dróg itp.) (w euro)
2011	168 800 000	19 800 000	25 000 000	124 000 000
2012	135 200 000	20 000 000	27 000 000	88 200 000
2013	114 160 000	21 580 000	14 830 000	77 750 000
2014	107 930 000	24 950 000	15 680 000	67 300 000
2015	83 910 000	25 170 000	490 000	58 250 000
2016				
Razem	610 000 000	111 500 000	83 000 000	415 500 000

Po decyzji o ubieganie się o tytuł ESK program wydatków przeznaczonych na inwestycje kulturalne został podporządkowany tym staraniom. Miasto zmodyfikowało wieloletni plan inwestycyjny tak, aby zostały one sfinalizowane do końca 2015 roku i nie kolidowały z rokiem obchodów.

DECYZJE WSPARCIA FINANSOWEGO PROJEKTU LUBLIN 2016

Rada Miasta Lublin w dniu 31 marca 2011 roku, a Sejmik Województwa Lubelskiego w dniu 18 kwietnia 2011 roku podjęły jednogłośnie stosowne uchwały intencyjne odpowiednio nr 86/VIII/2011 oraz nr VIII/105/2011 o zabezpieczeniu środków finansowych zawartych w aplikacji Miasta Lublin na przygotowanie i przeprowadzenie obchodów Europejskiej Stolicy Kultury 2016 w Lublinie. Na podstawie ww. uchwał Rada Miasta oraz Sejmik Wojewódzki będą uwzględniały zagwarantowane środki w budżetach na lata 2012-16. Kopie uchwał znajdują się w Aneksie.

Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów Nr 172/2009 z dnia 2 października 2009 roku w sprawie koordynacji udziału Rzeczypospolitej Polskiej w działaniu Wspólnoty na rzecz obchodów „Europejskiej Stolicy Kultury” podjęto decyzję o ustanowieniu programu wieloletniego na lata 2014-2016, w celu wsparcia zwycięskiego miasta w realizacji Programu „Europejska Stolica Kultury 2016”. Niestety, obecnie nie jest znana dokładnie kwota wsparcia finansowego, jakie otrzyma od polskiego Rządu miasto, które zdobędzie tytuł Europejskiej Stolicy Kultury. W budżecie projektu Lublin 2016, uwzględniając opinię na temat prognozy budżetowej zawartej w Pierwszej Aplikacji, oszacowano go na 3 750 000 euro.

UDZIAŁ SPONSORÓW

Szybki wzrost liczby przedsiębiorstw (przyrost o ponad 30% w 2010 roku), rozwój inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej, a także fakt włączenia środowisk biznesowych w proces tworzenia projektu Lublin 2016 (patrz podrozdział „Obywatele przedsiębiorcy”, w rozdziale „Obywatelski Lublin”) dobrze wróży możliwościom pozyskiwania sponsorów lokalnych.

Doświadczenia dotychczasowych ESK pokazują, że wśród sponsorów obchodów duży udział mają przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne. O ich wsparcie będziemy zabiegać po nominacji Lublina na ESK, a realny wkład finansowy od tej grupy zakładamy w latach 2015-17. Podobną strategię zastosujemy wobec firm inwestujących na Ukrainie oraz ukraińskich przedsiębiorstw działających na polskim rynku. W dalszej kolejności zwrócimy się o wsparcie do przedsiębiorstw inwestujących na terenie innych krajów Partnerstwa Wschodniego oraz tych firm krajów Partnerstwa Wschodniego, które wchodzi na rynki polskie i europejskie. Osiągnięcie oczekiwanego wsparcia sponsorów w wysokości 13% budżetu będzie możliwe również dzięki sprzedaży prawa do wykorzystania marki „Lublin 2016” oraz wymiany barterowej z koncernami mediowymi obejmującej upowszechnianie informacji o obchodach.

HARMONOGRAM PRZEKAZYWANIA ŚRODKÓW FINANSOWYCH

Środki przeznaczane na pokrycie wydatków na działalność

Okres wydatkowania	2011	2012	2013	2014	2015	2016
UE					250 000	1 750 000
Rząd krajowy				250 000	500 000	3 000 000
Miasto	650 000	875 000	1 000 000	1 100 000	3 825 000	4 750 000
Region		125 000	250 000	250 000	2 115 000	3 000 000
Sponsorzy					250 000	3 500 000
Inne					260 000	1 000 000

Powyższa tabela ostrożnie prognozuje możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Prognozy te są realistyczne z punktu widzenia dnia dzisiejszego. Zakładamy jednak, że po uzyskaniu tytułu ESK nasze możliwości pozyskiwania finansów zewnętrznych ulegną znacznej poprawie.

Środki przeznaczane na pokrycie wydatków inwestycyjnych

Źródło środków	2011	2012	2013	2014	2015	2016
UE	75 000 000	62 500 000	54 720 000	71 730 000	53 735 000	
Rząd krajowy						
Miasto	57 040 000	55 360 000	57 500 000	34 250 000	28 450 000	
Region	11 030 000	7 300 000	940 000	1 325 000	1 325 000	
Sponsorzy						
Inne	25 730 000	10 040 000	1 000 000	625 000	400 000	

Intencją władz miasta jest, aby w przypadku uzyskania przez Lublin tytułu ESK wydatki na kulturę po roku obchodów 2016 w rocznym budżecie kształtowały się na poziomie 6% całego budżetu miasta oraz dodatkowo 2 500 000 euro na rzecz kontynuacji projektów społecznych ESK w ramach obchodów 700-lecia miasta.

INFRASTRUKTURA

ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY MIEJSKIEJ

W ciągu ostatnich trzech lat Lublin uruchomił liczne inwestycje, realizowane dzięki wsparciu funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz we współpracy z województwem i sąsiednimi gminami. Dzięki dalekosiężnym programom rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, kulturalnej i turystycznej do roku 2016 istotnie poprawi się komfort życia w Lublinie, a turyści przyjadą do miasta stawiającego na ekologiczne środki transportu. Nakłady na ten cel sięgają poziomu 20% budżetu miasta. Inwestycje obejmują między innymi:

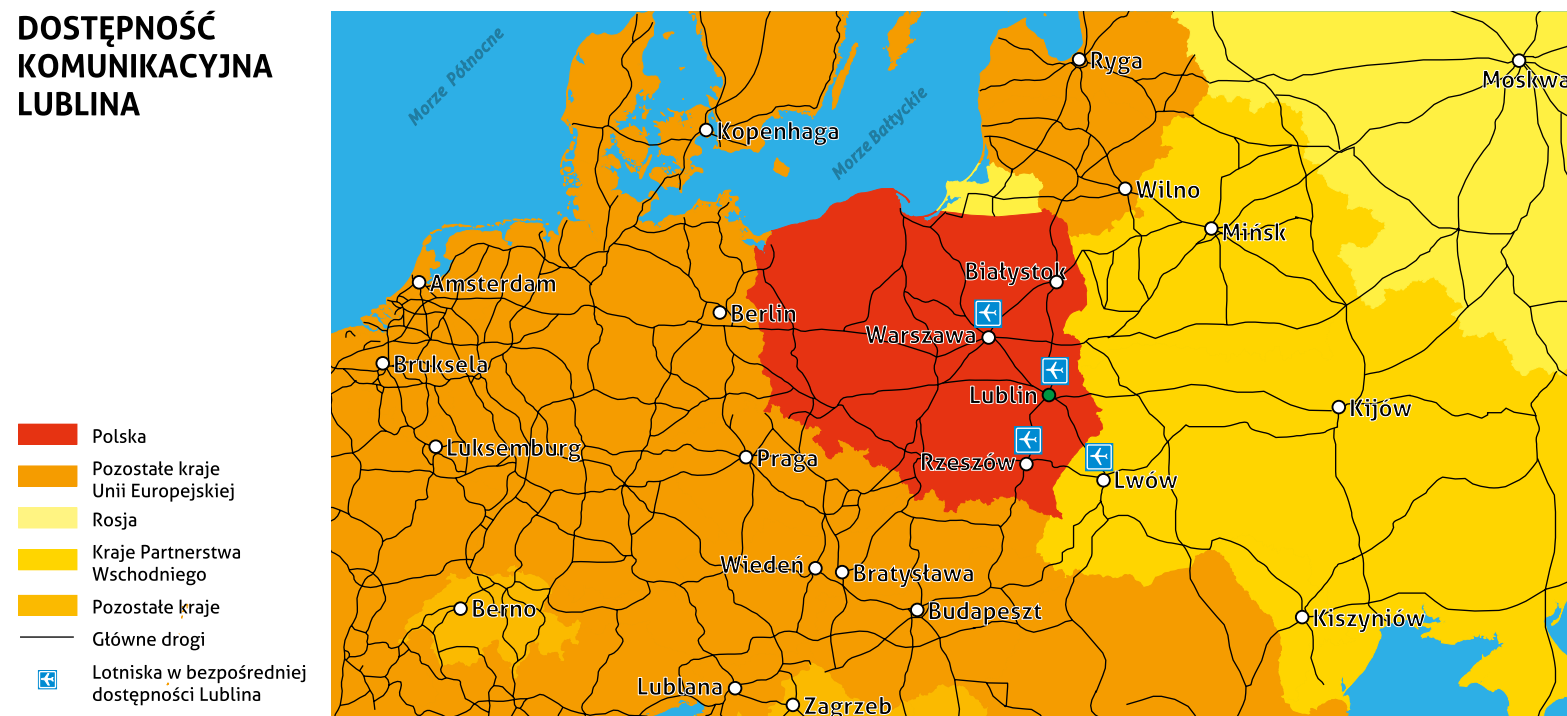
- przebudowy mające na celu udrożnienie najważniejszych arterii komunikacyjnych miasta;
- budowę dróg dojazdowych do obwodnicy Lublina;
- modernizację taboru komunikacji miejskiej, rozbudowę sieci trakcji trolejbusowej,
- rozbudowę sieci dróg rowerowych, budowę systemu wypożyczalni bezpłatnych rowerów miejskich
- rewitalizację parków i dzielnic.

DOSTĘPNOŚĆ LUBLINA

Równoległe z rozwojem miasta prowadzone są starania o rozwój infrastruktury regionalnej, zapewniającej poprawę dostępności Lublina i Lubelszczyzny. Najważniejsze inwestycje obejmują:

- budowę portu lotniczego Lublin-Świdnik;
- przebudowę dróg krajowych i dróg ekspresowych (S-12, S-17 wraz z obwodnicą Lublina, S-19);
- poprawę systemu dróg wojewódzkich i powiatowych;
- budowę nowego mostu w rejonie Solca nad Wisłą (łąiącego Lubelszczyznę z autostradą A-1);
- rozbudowę sieci przejść granicznych połączoną z modernizacją Nadbużanki, drogi obsługującej tereny nadgraniczne;
- budowę sieci dróg rowerowych, o zasięgu obejmującym cztery województwa Polski Wschodniej, która jest uzupełniana rosnącą siecią dróg rowerowych w miastach;
- modernizację odcinków linii kolejowych o ograniczonej prędkości (przebudowa przestarzałych przejazdów kolejowych, planowana przez PKP PLK modernizacja odcinka Puławy-Naęczów).

DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA LUBLINA

Gwarancję realizacji powyższych inwestycji do 2015 roku zawarto w rządowych planach inwestycyjnych, w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 i w Programie Operacyjnym Rozwoju Polski Wschodniej.

Podsumowując: o ile Lublin, jako miasto na wschodnim skraju UE, nie dysponuje obecnie tak dobrą dostępnością z kierunków zachodnich, jak inne miasta Polski pretendujące do tytułu ESK 2016, to jednak istnieją twarde dowody na to, że ulegnie ona zasadniczej poprawie. Jednocześnie lokalizacja Lublina pozwala na znacznie lepszy dostęp do terenów położonych na wschód od Wisły, które, pomimo niewątpliwych walorów kulturowych, nie zostały jeszcze w pełni objęte „europejską świadomością kulturową”.

BAZA NOCLEGOWA I TURYSTYCZNA LUBLINA

Posiłkując się wiedzą na temat liczby turystów odwiedzających wcześniejsze Stolice Kultury oraz mając na uwadze zainteresowanie, jakie może wzbudzić nieodkryty i atrakcyjny cenowo Lublin, wychodzimy naprzeciw potrzebie przyjęcia ogromnej rzeszy turystów. Dlatego też już w 2012 roku uruchamiamy specjalny program Kwatery Kultury, który będzie obsługiwało Centrum Wynajmu Kwater funkcjonujące przy Lubelskim Ośrodku Informacji Turystycznej i Kulturalnej oraz w internecie. W Lublinie, mieście akademickim, funkcjonuje niezwykle rozbudowany rynek nieruchomości do wynajęcia. Na dzień dzisiejszy w bieżącym obrocie w trakcie roku akademickiego znajduje się przeszło 500 pokoi i 1000 mieszkań i apartamentów o zróżnicowanym standardzie i cenie – zarówno bardzo ekskluzywnych, jak również i tych o standardzie hostelowym. W okresie wakacyjnym liczba dostępnych mieszkań rośnie, oferując imponującą liczbę 20 000 miejsc noclegowych. Zadaniem Centrum będzie przeprowadzenie bezpłatnych szkoleń dla wynajmujących, wprowadzenie programów wspierania obsługi turystów i przystosowania kwater do standardów hotelowych. Dzięki konsekwentnemu czteroletniemu procesowi przygotowującemu liczymy na wprowadzenie na rynek usług hotelarskich kilku tysięcy nowych miejsc noclegowych będących doskonałym uzupełnieniem tradycyjnej bazy noclegowej. W 2009 roku Lublin dysponował siecią 26 obiektów noclegowych różnej klasy z 2759 miejscami noclegowymi. W okresie letnim dostępnych jest dodatkowo 8500 miejsc w akademikach. Ze względu na duży rynek wynajmu nieruchomości (publikowane co tydzień ogłoszenia o wynajmie proponują około 500 pokoi i 700 mieszkań, które mogą pomieścić łącznie blisko 2500 gości). Centrum Wynajmu Kwater Prywatnych, będzie pośredniczyło w udostępnianiu turystom pokoi i apartamentów prywatnych. Ponadto, od czerwca do września istnieje możliwość korzystania z kempingu nad Zalewem Zemborzyckim. Obecnie, w ramach nowej koncepcji zagospodarowania tego rekreacyjnego obszaru przewiduje się wybudowanie około 100 miejsc noclegowych z bezpośrednim dostępem do tworzonej równoległe oferty rekreacyjnej (baseny, marina, pole golfowe, wyciąg nart wodnych), ale istnieją możliwości zwielokrotnienia tej liczby dla gości ESK 2016.

Uzupełnieniem bazy noclegowej Lublina mogą być także ważne ośrodki turystyczne i miejskie położone w odległości do 50 minut drogi od centrum miasta. Szczególnie atrakcyjna pod tym względem jest oferta Naęczowa, miasteczka uzdrowskiego położonego 20 kilometrów od Lublina, którego baza noclegowa szacowana jest na ponad 2000 miejsc. Drugim takim miastem jest Kazimierz Dolny, jedno z najpopularniejszych miast turystycznych Polski, położony 40 kilometrów od Lublina, który dysponuje ponad 3000 miejsc noclegowych.

Niewątpliwie poprawa dostępności miasta, a tym bardziej wybór Lublina na ESK w roku 2016, znacząco wpłynie na wzrost inwestycji obejmujących lokalną bazę noclegową. Do 2016 roku można spodziewać się wzrostu liczby miejsc noclegowych o około 25%. Obok budowy nowych obiektów prowadzona jest rozbudowa i modernizacja istniejących. Przewiduje się, iż połowa tych inwestycji będzie obejmowała przekształcania zabytkowych budynków na hotele i pensjonaty. Dotyczy to zwłaszcza centrum Lublina i Starego Miasta, gdzie znajdują się budynki, które po adaptacji z powodzeniem mogą funkcjonować jako stylowe hoteliki o walorach historycznych.

W 2011 roku w Lublinie działa ponad 180 restauracji o zróżnicowanej ofercie i przystępnych cenach posiłków. Większość restauracji oferuje dania kuchni regionalnej, wysoko cenionej w Polsce i atrakcyjnej dla turystów zagranicznych. Szczególnie interesująca jest staromiejska oferta gastronomiczna, której towarzyszą różne formy aktywności kulturalnej (galerie, kabarety, muzyka wykonywana na żywo).

W 2010 roku, na mocy porozumienia pomiędzy Miastem Lublin a samorządem Województwa Lubelskiego, w strukturach Lubelskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej został powołany Lubelski Ośrodek Informacji Turystycznej i Kulturalnej w Lublinie. W oparciu o LOITIK tworzony jest zintegrowany system informacji turystycznej i kulturalnej miasta Lublina i regionu lubelskiego. Dzięki aktualnej, rzetelnej i wielojęzycznej informacji świadczonej w sieci ośrodków i punktów informacji oraz nowoczesnemu portalowi internetowemu możliwa jest sprawniejsza obsługa turystów i dotarcie z informacją o programie kulturalnym.

BAZA NOCLEGOWA I USŁUGI TURYSTYCZNE REGIONU LUBELSKIEGO

Region lubelski oferuje 19 000 miejsc noclegowych w różnych kategoriach zakwaterowania, dodatkowo 1200 miejsc dostępnych jest w schroniskach młodzieżowych, na kempingach i w centrach konferencyjnych. W regionie znajdują się 43 hotele, jest też kilkadziesiąt campingów i 255 innych obiektów; część z nich przeznaczono do rozbudowy i modernizacji. Istnieje również możliwość rozszerzenia bazy noclegowej w oparciu o placówki oferujące usługi sanatoryjne i odnowy biologicznej, a także skorzystania z dynamicznie rozwijanej regionalnej oferty agro- i ekoturystycznej. W 2009 roku prawie 400 gospodarstw w tym sektorze oferowało łącznie ponad 3000 miejsc noclegowych, przy czym liczba ta w ostatnich latach stale wzrasta.

PROJEKTY INWESTYCYJNE W DZIEDZINIE INFRASTRUKTURY MIEJSKIEJ I TURYSTYCZNEJ, W TYM RENOWACJA ZABYTKÓW

Od kilku lat nakłady na rozwój infrastruktury miejskiej sięgają poziomu 20% budżetu miasta. Do granic możliwości swojego budżetu miasto wykorzystuje środki unijne dostępne na ten cel. Przekłada się to powoli na aktywizację lokalnej gospodarki. Rozwój infrastruktury miejskiej jest trwałym priorytetem polityki miejskiej realizowanym konsekwentnie od wielu lat, przy wsparciu funduszy unijnych. O ile inwestycje drogowe od dawna znajdują się w centrum uwagi, to starania o tytuł ESK zmodyfikowały plany inwestycyjne miasta i przekierowały znaczne środki finansowe na rzecz poprawy infrastruktury kulturalnej i turystycznej. Rozpoczęto już szereg projektów, które niebawem zapewnią zarówno lepsze warunki istniejącym już instytucjom, jak i pozwolą uruchomić nowe struktury i formy działalności. Oto one:

Tabela 1. Infrastruktura kulturalna w Lublinie – inwestycje zaawansowane

Projekt	Opis	Finansowanie	Koszt w mln €	Lata realizacji
Teatr Stary [R]	Powierzchnia 1000 m ² ; widownia na 165 miejsc, ekspozycje historyczne; zabytkowy budynek teatralny z 1822 r.;	L UE	6,68	2009-11
Dom Kultury Węglin	Powierzchnia 300 m ² , dzielnicowe centrum kultury, 5 sal wielofunkcyjnych, biblioteka	L	0,88	2010-11
Piwnice pod Fortuną [R]	Powierzchnia 200 m ² ; multimedialne muzeum historii Lublina, ekspozycja zabytkowych polichromii	L UE	0,58	2011
Biblio	Powierzchnia 500 m ² , multimedialna biblioteka w dzielnicy Czuby	L	1,05	2010-11
Renowacja klasztoru na Centrum Kultury [R]	Powierzchnia 7700 m ² ; 5 sal wielofunkcyjnych, widownie łącznie na 1000 miejsc, sale wystawowe, sale baletowe, biblioteka, wirydarz i ogród (ok. 2 ha) z plenerową wystawą rzeźb; adaptacja klasztoru z 1720 roku	L UE	11,68	2009-13
Europejski Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice” [R]	Renowacja kompleksu pałacowo-parkowego w Gardzienicach. Ośrodek, położony ok. 20 km od Lublina, działa w ścisłym kontakcie z bazą w Lublinie	OPT „G” UE	4,99	2011-13
Razem			25,86	

W tabelach symbolem [R] oznaczono projekty polegające na renowacji zabytków

Równolegle trwają zaawansowane przygotowania do realizacji kolejnych projektów, z których większość przyniesie radykalną poprawę oferty kulturalnej miasta i pozwoli sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na kulturę. Ich spis uporządkowano zgodnie z terminem planowanego zakończenia prac:

Tabela 2. Infrastruktura kulturalna w Lublinie – inwestycje przygotowane do realizacji

Projekt	Opis	Finansowanie	Koszt w mln €	Lata realizacji
Centrum Artterapii	Renowacja i instytucjonalizacja placówki dla niepełnosprawnych na bazie aktywności „Fundacji Nieprzetartego Szlaku” (NGO). Faza 1	L	0,06	2011
ACK „Chatka Żaka” [R]	Renowacja kompleksu oraz poszerzenie funkcji o inkubator multimedialny (2000 m ² , sala wielofunkcyjna, widownia na 300 miejsc)	UMCS UE	4,95	2010-11
Dom Słów [R]	Renowacja kamienicy z ekspozycją Izby Drukarskiej z unikalnym wyposażeniem z początków XX wieku	L	0,50	2011-12
Lubelska Biblioteka Wirtualna	Udostępnienie w postaci cyfrowej kolekcji, zbiorów archiwalnych i księgarskich	L UE	7,11	2011-13
Centrum Spotkania Kultur	Powierzchnia 23 000 m ² , sala z widownią na 1200 miejsc, kino i sala kameralna po 250 miejsc, sale wielofunkcyjne, MediaLab, galeria, Aleja Kultur, kawiarnie, centrum dla dzieci, ogród na dachu	M UE L	35,00	2011-14
Szkoła Muzyczna	Adaptacja budynku dla potrzeb szkoły muzycznej i budowa sali koncertowej na 200 miejsc	L UE	1,22	2012-14
Filharmonia i Teatr Muzyczny	Modernizacja sali Filharmonii na 600 miejsc oraz sali teatralnej na 400 miejsc, obie z foyer i zapleczem	M UE	20,00	2013-15
Muzeum Wsi Lubelskiej	Odtworzenie tradycyjnej zabudowy miasteczka (sztetl) – około 20 obiektów drewnianych	M UE	3,30	2011-15
Renowacja Warsztatów Kultury	Renowacja modernistycznego przemysłowego obiektu (2500 m ² , wraz z placem teatralno-koncertowym)	L UE	4,25	2014-15
Razem			76,39	

Awans Lublina do finału konkursu ESK spowodował pojawienie się szeregu nowych inicjatyw rozszerzających zakres inwestycji w kulturę. Większość poniższych projektów polega na renowacji istniejących budynków w celu ich adaptacji na potrzeby kultury i programu Lublin 2016. Listę tych przedsięwzięć uporządkowano według zaawansowania ich przygotowania:

Tabela 3. Projekty inicjowane w ostatnim okresie

Projekt	Opis	Finansowanie	Koszt w mln €	Lata realizacji
Barak 56 w Muzeum na Majdanku [R]	Renowacja baraku obozu koncentracyjnego na Majdanku na ekspozycje autorskie Leszka Mądzika (Scena Plastyczna KUL)	L UE	0,25	2012
Centrum Zabawy Wiedzą	Adaptacja budynku nieczynnego dworca kolejowego na centrum nauki i zabawy wiedzą (2000 m ²)	L / PKP UE	4,00	2014-16
Centrum Artterapii	Renowacja placówki dla niepełnosprawnych (800 m ² , sala na 200 miejsc, pracownie arteterapeutyczne, kawiarnia). Faza 2	L UE	2,00	2013-14
Centrum Sztuki Współczesnej	Renowacja i adaptacja budynków przemysłowych na Centrum Sztuki Współczesnej (5000 m ²)	b.d.	b.d.	b.d.
Twórcze Poddasza	Adaptacje strychów kamienic na pracownie dla artystów-rezydentów	L	b.d.	b.d.
Inkubator NGO	Adaptacja i powołanie nowego ośrodka kulturalno-społecznego: sale wielofunkcyjne, pomieszczenia biurowe i szkoleniowe (3000 m ²)	L	2,75	b.d.
Suma zidentyfikowanych kosztów projektów			9,00	

Wobec zbliżającego się jubileuszu 700-lecia aktu lokacji miasta, renowacja zabytkowej zabudowy miasta jest ważnym aspektem działań rewitalizacyjnych w Lublinie. Znaczące wsparcie funduszy UE dla tego typu inwestycji umożliwia odnawianie coraz większej liczby budynków objętych ochroną konserwatorską, których w samym centrum Lublina jest aż 258. Poniższa lista obejmuje najważniejsze projekty renowacyjne, których realizacja będzie miała wpływ na realizację programu ESK 2016 i na atrakcyjność turystyczną miasta:

LEGENDA
DO TABEL

b.d. – brak danych

K.E.-A. – Kościół Ewangelicko-Augsburski

KSSiP – Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

L – Urząd Miasta Lublin

M – Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego

OPT „G” – Europejski Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice”

P – środki prywatne

PKP – Polskie Koleje Państwowe

TS – Totalizator Sportowy

UE – fundusze Unii Europejskiej

UMCS – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Tabela 4. Renowacja obiektów historycznych w Lublinie

Projekt	Opis	Finansowanie	Koszt w mln €	Lata realizacji
Klasztor OO. Dominikanów	Renowacja najstarszego zachowanego obiektu sakralnego z 1253 roku. Adaptacja części pomieszczeń na cele kulturalne	Zakon UE	5,50	2009-11
Katedra Prawosławna na Podzamczu	Renowacja cerkwi oraz budowa Centrum Prawosławia: wielofunkcyjnego ośrodka kulturalnego dla społeczności prawosławnej	Cerkiew UE	1,50	2009-12
Klasztor św. Brygidy	Renowacja kościoła i klasztoru z 1410 roku, wraz z ekspozycją XV-wiecznych polichromii; adaptacja część klasztoru na cele kulturalne	Kuria UE	4,00	2010-14
Pałac Morskich	Adaptacja pałacu dla Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury	KSSiP UE	5,00	2010-13
Wieża Trynitaraska	Renowacja zabytkowego kolegium na muzeum archidiecezjalne wraz z punktem widokowym	Kuria UE	1,13	2010-12
Muzeum Lubelskie	Przekształcenie wieży zamkowej z XIII wieku na punktu widokowy. Powiększenie i modernizacja ekspozycji. Renowacja Bramy Krakowskiej i Muzeum Historii Lublina	M UE	3,55	2010-12
Jesziwas Chachmei Lublin	Renowacja dawnej szkoły talmudycznej na centrum turystyki dziedzictwa żydowskiego	P	3,00	2010-12
Kościół pw. Ducha Świętego	Konserwacja i ekspozycja wnętrza kościoła w stylu „renesansu lubelskiego”	Kuria UE	4,00	2010-12
Kościół Ewangelicko-Augsburski	Konserwacja klasycystycznego kościoła z końca XVIII wieku Zagospodarowanie otoczenia kościoła (w tym: lapidarium)	K.E.-A. UE	2,00	2010-12
Renowacja kamienic staromiejskich	Renowacja kilkunastu zabytkowych kamienic będących własnością miasta. Remonty elewacji, dachów, modernizacja instalacji	L UE	0,98	2011-13
Ogród Saski	Rewaloryzacja zabytkowego XIX-wiecznego parku miejskiego o unikalnych walorach krajobrazowych	L UE	4,30	2012-14
Pałac Gubernialny	Modernizacja pałacu przy głównym placu miejskim, z adaptacją dla potrzeb dydaktyczno-naukowych Uniwersytetu	UMCS UE	1,74	2012-14
Razem			36,70	

Miasto Lublin opracowuje plan zintegrowanego zarządzania dziedzictwem kulturowym (PZZDH) realizowany w ramach programu URBACT II, we współpracy z miastami: Regensburg (lider projektu), Graz, Liverpool, Neapol, Poitiers, Sighișoara, Valetta i Wilno. Wstępna wersja tego planu zakłada skoordynowanie procesu przygotowania wniosku Lublina o wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Jednym z jego oczekiwanych rezultatów będzie przyspieszenie procesu odnowy zabudowy publicznej i prywatnej, stymulowanej zachętami finansowymi i organizacyjnymi, jak też poprawa zarządzania zasobami dziedzictwa i należyta dbałość o stan zabytków.

Uczelnie wyższe, po wielu latach zastoju, korzystają z możliwości inwestowania, stworzonych dzięki wsparciu funduszy strukturalnych. Dotyczą one przede wszystkim budowy nowych obiektów dydaktycznych i badawczych oraz centr kongresowych, kompleksów sportowych, akademików, przestrzeni integracyjnych dla studentów. Warto zaznaczyć, że zmiany te mają istotne znaczenie dla podnoszenia rangi tych uczelni, wzmacniają „Kulturę wiedzy” (jeden z filarów programowych kandydatury Lublina) oraz tworzą przestrzeń, które można wykorzystać w celach kulturalnych, edukacyjnych i społecznych dla środowisk akdemickich, mieszkańców Lublina i gości.

Sport i rekreacja są traktowane w Lublinie przede wszystkim jako składnik kultury powszechnej, wpływającej znacząco na jakość życia i stan zdrowia mieszkańców miasta. Częstą praktyką jest wykorzystywanie obiektów sportowych do organizacji imprez kulturalnych, którym coraz częściej towarzyszą wydarzenia artystyczne.

Zamierzenia na lata 2011-15 dotyczą, w większym niż wcześniej stopniu, modernizacji kluczowych dla rangi miasta obiektów sportowych i turystycznych lub poprawy zagospodarowania głównych terenów rekreacyjnych. Wiąże się to ze staraniami o zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej. Przedstawiamy wybrane inwestycje, wobec których już dziś mamy konkretne plany przy realizacji programu obchodów ESK 2016:

Tabela 5. Infrastruktura turystyczna, sportowa i rekreacyjna – projekty kluczowe

Projekt	Opis	Finansowanie	Koszt w mln €	Lata realizacji
Stadion piłkarski	Budowa stadionu na 15 tys. widzów, dostosowanego do organizacji masowych wydarzeń kulturalnych	L + UE	38,75	2011-13
Marina nad Zalewem	Budowa przystani żeglarskiej nad Zalewem Zemborzyckim	P + UE	0,50	2011-12
Akademia Golfa	Budowa pola golfowego	P + UE	0,30	2011-12
Kompleks MOSiR	Modernizacja kompleksu obiektów sportowych, hale sportowe, baseny	L + UE	1,50	2010-12
Drogi rowerowe w Lublinie	Rozwój sieci dróg rowerowych; kolejny etap budowy miejskiego systemu transportu rowerowego wraz z siecią wypożyczalnią rowerów	L + UE	4,50	2011-15
Konny tor wyścigowy	Odtworzenie dawnego toru wyścigowego o powierzchni 4 ha	TS + L	1,0	2012-13
Razem			46,55	

Kluczową i najistotniejszą inwestycją drogową jest budowa drogi ekspresowej łączącej Lublin z Warszawą oraz budowa obwodnicy Lublina, które są realizowane i finansowane przez Główną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad. Równie istotną inwestycją transportową jest budowa portu lotniczego, finansowana ze środków samorządowych, unijnych i rządowych. Realizacja tych inwestycji wymaga zapewnienia dróg dojazdowych, domknięcia pierścieni obwodnic wewnątrzmijskich oraz budowy linii kolejowej łączącej Lublin z lotniskiem. Pociąga to za sobą konieczność rozwoju sieci miejskiego transportu publicznego. Sfinalizowanie tych inwestycji przyniesie radykalne usprawnienia obsługi komunikacyjnej Lublina. Inwestycje w tym zakresie ilustruje poniższa tabela:

Tabela 6. Infrastruktura transportu i przestrzeń publiczną – kluczowe projekty

Projekt	Opis	Finansowanie	Koszt w mln €	Lata realizacji
Port lotniczy Lublin	Budowa portu lotniczego wraz z infrastrukturą obsługującą i dojazdami drogowymi i kolejowymi	L + M + UE + P	90,00	2010-13
Modernizacja dróg	Droga dwupasmowa łącząca centrum miasta z obwodnicą i lotniskiem	L + UE	37,50	2010-12
Przedłużenie drogi	Droga dojazdowa do obwodnicy w kierunku Warszawy	L + UE	100,00	2012-14
Trasa Zielona	Droga dojazdowa do dworca kolejowego, terenów Międzynarodowych Targów Lubelskich i nowego stadionu	L UE	22,50	2013-15
Dworzec autobusowy	Budowa dworca autobusowego obok kolejowego (węzeł intermodalny)	L	5,00	2013-15
Zintegrowany system transportu publicznego	Modernizacja i rozbudowa sieci transportu miejskiego; wytyczanie bus-passów, nowe linie trolejbusowe, modernizacja taboru autobusów i trolejbusów	L UE	130,50	2010-15
Drogi główne układu miejskiego	Budowa i modernizacja ulic i skrzyżowań głównych ulic – uzupełnianie miejskiego systemu drogowego	L UE	25,00	2011-15
Przestrzeń publiczną	Poprawa jakości ulic i placów; urządzenie parków i skwerów	L + UE	5,00	2011-15
Razem			415,5	

Łączna wartość opisanych wyżej inwestycji wynosi 610 000 000 euro na wydatki uwzględnione w tabeli „Wydatki inwestycyjne”. Dodatkowo Lublin ma zagwarantowane 250 000 000 euro w budżecie państwowej GDDKiA przeznaczone na budowę obwodnicy miasta.

Projekty związane z rozwojem infrastruktury kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i turystycznej wymagają nakładów wynoszących **194 500 000 euro**, czyli 23% łącznej wartości ważnych dla miasta inwestycji. Wskazuje to na zachowywanie prawidłowych proporcji pomiędzy rozwojem niezbędnej infrastruktury transportowej, od których szczególnie zależy rozwój gospodarczy, a realizacją zadań, od których zależy jakość życia w mieście. Większość wymienionych projektów będzie realizowana niezależnie od tego, czy Lublin zdobędzie tytuł ESK. Gdyby jednak tak się stało, część z nich może ulec redukcji lub przesunięciu na późniejszy termin. Impuls rozwojowy zapewniony przez projekt ESK oznacza nie tylko niezwykle program kulturalny, ale także skok cywilizacyjny, rekompensujący lata zaniedbań i przyczyni się do zrównoważonego rozwoju zachowującego specyfikę miasta i regionu.

KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

Jaką strategię komunikacji w zakresie nagłaśniania obchodów ESK powinno przyjąć miasto, wprowadzie największe w Polsce wschodniej, ale w skali europejskiej niewielkie i niebogate, do tego mało znane w świecie? Na pewno inną niż miasto wielkie i usytuowane w centrum szlaków komunikacyjnych. Ta prosta konstatacja stanowi uczciwy punkt wyjścia, bo najbardziej zwodnicze w tej sytuacji jest pretendowanie do tego, czym się nie jest i nigdy nie będzie.

Priorytety strategii komunikacji programu ESK 2016 to:

1. Silne zaistnienie Lublina na mapie Europy i Polski;
2. Upowszechnienie idei ESK i wartości UE w krajach Partnerstwa Wschodniego;
3. Zaangażowanie kultury na rzecz europejskiego społeczeństwa obywatelskiego.

1. STRATEGIA „PRZEBICIA SIĘ”

W tym priorytecie strategii spotykają się dwie bardzo silne determinanty naszych działań: świadomość, że uzyskując prestiżowy tytuł ESK, mamy zadanie realizacji jego misji w przestrzeni europejskiej oraz świadomość, że dla samego Lublina to jedna na sto lat taka szansa awansu cywilizacyjnego i zaistnienia na mapie Europy. Dlatego mówimy o „przebicium się” Lublina, czyli dokonaniu prawdziwej, nawet rewolucyjnej zmiany. I to jest w tym projekcie fascynujące!

PORWANIE EUROPY

Jaki Lublin zdoła porwać Europę? Nieznany i przez to ciekawy. Wschodni i przez to niezwyčajny. Szukający własnej drogi i przez to niepokojący. Elementy naszej wizji programowej spotykają się tu z elementami marketingu i budowania marki.

Tę część naszej strategii opieramy na zbudowaniu silnego przekazu i oddziaływania poprzez długofalowy proces współpracy z konkretnymi środowiskami w Europie, mającymi zdolność wpływania na opinię społeczną i mogącymi realnie pomóc w przygotowanych przez nas kampaniach marketingowych i projektach promocyjnych. Najważniejsze z nich to:

- **Sojusznicy** – dzielą z nami wspólnotę interesów, misję, sympatię czy wręcz emocjonalną więź z Lublinem, Lubelszczyzną, Polską i Europą Wschodnią. Do ich grona zaliczamy: hiszpańską ESK i inne Europejskie Stolicy Kultury, Instytuty Polskie, europejskie sieci, których jesteśmy członkami (np. Eurocities, Miasta Międzykulturowe), miasta partnerskie Lublina, znane osobistości pochodzące z Lublina lub z nim związane (np. członkowie Komitetu Honorowego kandydatury Lublina – księżna Irina Sayn-Wittgenstein-Berleburg, Arvo Pärt, Norman Davies), parlamentarzystów europejskich, sieci i organizacje europejskie, których misja obejmuje wschód Europy, bądź spotyka się z wizją programową Lublina.
- **Fani** – środowiska kultur nieformalnych, takich jak wielbiciele fantastyki, twórcy graffiti, praktycy arteterapii, fani muzyki etnicznej, kuglarze należący do ruchu „nowego cyrku”, eko-turyści, itd. Są liczni, świetnie zorganizowani, aktywni w sieci, transgraniczni. W Lublinie mają swoje silne przedstawicielstwa. Dlatego stworzyliśmy projekt „Konsulatów Kultur Nieformalnych”, które nie tylko będą gościć i organizować ich twórcze działania w mieście, ale także komunikować Lublin z całą rzeszą tych środowisk w Europie. Lublin 2016 stanie się częścią takich sieci, jak: Juggling Association, Circostrada Network, Cultural Mobility Move, Aerowaves, itd.
- **Partnerzy** – twórcy, menadżerowie, zespoły i organizacje z całej Europy, z którymi będziemy współtworzyli program 2016 staną się częścią naszej strategii komunikacyjnej. Będzie to tym bardziej możliwe, że – jak to wykażemy poniżej – wiele z naszych projektów łączy funkcje artystyczne i komunikacyjne. Ponadto wielu z nich ma w dyspozycji własne media, takie jak strony internetowe (np. LabforCulture), pisma kulturalne (np. lwowskie pisma „i” i „A-Z-ART”),

programy radiowe i telewizyjne, przestrzenie do instalacji outdoorowych, itd. Naszymi partnerami przy realizacji konkretnych projektów będą również same media (np. BBC przy „Kręgach Europejskiej Pamięci”, europejski kwartalnik „Granta” przy „Kulturze Krytycznej”, Program 2 Polskiego Radia razem z europejską siecią radiową „Euranet” przy „Arche Nova”, kijowski magazyn „Krytyka” przy „Integracjach”, hiszpańskie pismo „Raices” i portal Yad Vashem przy „36 Sprawiedliwych”).

- **Dziennikarze** – nasza specjalna oferta dotyczy pracowników wszystkich rodzajów mediów. Analiza Instytutu Monitoringu Mediów oraz PRESS-SERVICE pokazuje, że Lublin jest jednym z dwóch miast kandydujących, którym media poświęcały najwięcej uwagi. Będziemy dążyć do współpracy z coraz szerszym gronem dziennikarzy i krytyków w Polsce i Europie oraz wspierać działania mediów lokalnych. Wśród realizowanych projektów znajdują się:
 - **Tour de Lublin** – cykl media tourów dla dziennikarzy z całego świata, odbywających się kilka razy do roku, przy okazji największych imprez kulturalnych;
 - **Rezydencje młodych dziennikarzy i krytyków** – stypendia dla młodych dziennikarzy z Europy, którzy staną się naszymi nowymi ambasadorami, ale i recenzentami;
 - **Honorowe akredytacje** – wybitni dziennikarze i krytycy sztuki otrzymają specjalne zaproszenia na najważniejsze wydarzenia roku 2016;
 - **Press Club Lublin ESK** – klub dziennikarza pełniący funkcję integracyjną, szkoleniową i wymiany doświadczeń, wspierający współpracę zwłaszcza w zakresie stałej obecności tematu ESK w mediach oraz dokumentowania drogi Lublina do ESK.

HISZPANIA

Strategia współpracy z Hiszpanią to znakomita komunikacja między Lublinem i zwycięskim miastem hiszpańskim, a ponadto wspólna praca nad promocją naszych programów i kultur w Hiszpanii i Polsce, Unii Europejskiej i krajach Partnerstwa Wschodniego.

Po rozmowach z miastami kandydującymi ustaliliśmy, że przy wzajemnym udostępnianiu wiedzy oraz narzędzi i kanałów wykorzystywanych dla promocji obchodów ESK w obu miastach główny nacisk położymy na nowoczesne technologie komunikacyjne. Z naszej strony duże możliwości w tej dziedzinie otworzy MediaLab i program „Drug@ Przestrzeń”, które do tej wymiany przygotowane będą również językowo, prowadząc działania komunikacyjne w językach angielskim i hiszpańskim.

W planie rozbudowy portalu lublin2016.eu zaplanowaliśmy utworzenie stałych mostów informacyjnych pomiędzy Lublinem i miastem hiszpańskim. Dużą wagę przywiązywać będziemy do dziennikarstwa społecznego (np. współpraca z blogerami, live-stream video).

2. STRATEGIA UPOWSZECHNIANIA

Lublin, poprzez swoje położenie i zaangażowanie na Wschodzie, daje znakomitą szansę upowszechnienia zarówno idei ESK, jak i wartości UE w krajach Partnerstwa Wschodniego. Wszystkie projekty realizowane wobec Wschodu będą spełniały kryterium „misji komunikacyjnej”, czyli upowszechniającej wiedzę o UE, budującej współpracę na dobrze ustanowionej komunikacji oraz promującej koncepcję działania w kulturze właściwą projektowi ESK. Warto podkreślić, że realizacja tej strategii obejmuje obszar oddzielony granicą Schengen, a także Polskę Wschodnią, gdzie występuje jeden z najwyższych wskaźników postaw eurosceptycznych. W krajach Partnerstwa Wschodniego zmagają się ze sobą tendencje pro- i antyunijne czy wręcz antyeuropejskie. To prawdziwe wyzwanie dla kultury w roli medium komunikacyjnego.

Właśnie dlatego jesteśmy rzecznikami rozszerzenia w przyszłości konkursu o ESK na kraje niebędące członkami UE. Właśnie taki był postulat Lublina na zainicjowane przez Komisję Europejską konsultacje publiczne dotyczące rozwoju ESK po 2019 roku. Zaczęliśmy go realizować już w chwili

przetłumaczenia „Przewodnika dla ESK” na języki rosyjski i ukraiński i rozdystrybuowania go w krajach Partnerstwa Wschodniego, w rezultacie czego otrzymaliśmy aż 70 projektów współpracy przy programie 2016. Przy okazji warto podkreślić wagę kwestii językowej – dla wiarygodności i skuteczności tej komunikacji niezbędna jest otwartość na języki wschodnioeuropejskie.

Główną i dalekosiężną próbą zbudowania marki ESK i upowszechniania wartości UE na Wschodzie są projekty „L² – Potęgowanie kultury Lublina i Lwowa” i „Otwarty Lwów”. Już na etapie przygotowawczym stają się elementem szerokiej kampanii promującej ESK i UE w całej Ukrainie i wszystkich krajach Partnerstwa Wschodniego. Równie istotny będzie kierunek zachodni tej kampanii, przekazujący do krajów UE sygnał, że ukraińskie miasto może być znakomitym, wiarygodnym partnerem dla projektów europejskich i dla budowania wspólnej europejskiej przestrzeni kulturalnej.

3. STRATEGIA ZAANGAŻOWANIA

„Kiedy widzę, jak dużo zaangażowania jest wokół kandydatury Lublina – to wierzę w pomyślny wynik” – to zdanie Alicji Kapuścińskiej, żony słynnego pisarza, powtarzane jest przez wielu. Zaangażowanie społeczne przekonuje do Lublina jako ESK zarówno jego mieszkańców (i to tych, którzy do tej pory woleli raczej narzekać), jak i postronnych obserwatorów z Polski i Europy. Staje się marką lubelskiej kandydatury. W połowie 2009 roku Instytut Socjologii UMCS przeprowadził analizę „Konsumpcja Kultury”, badając recepcję i oczekiwania mieszkańców Lublina w tej dziedzinie. Odpowiedzi grupy 1400 mieszkańców miasta wykazały, że blisko 86% mieszkańców chce dla Lublina tytułu ESK, natomiast 90% uważa, że kultura jest istotnym czynnikiem rozwoju ich miasta.

W ślad za tymi faktami idą działania medialne. Tu już nie chodzi tylko o to, że Lublin należy do tych kandydatów ESK, którym media poświęcają najwięcej uwagi. W lubelskich mediach toczy się bezprecedensowa debata o ESK, a w istocie o roli kultury w życiu społecznym i rozwoju cywilizacyjnym. Telewizja (np. program „Afisha kulturalna”), radio (np. „Laboratorium Opinii”), prasa (np. „Debata Gazety Wyborczej”) każdego tygodnia organizują debaty na tematy wybrane z lubelskiej aplikacji, które przeradzają się w publiczne dyskusje czy internetowe spory. To nie są już jedynie „newsy”, lecz poważne rozmowy z udziałem wielu środowisk. Ponieważ uważamy, że zarówno intensywność tej debaty, jak i jej wymiar merytoryczny wykraczają poza standardowe relacje medialne i stanowią osobną, wytworzoną przez proces przygotowywania do ESK jakość, w Aneksie naszej aplikacji zamieszczamy obszerną dokumentację tego procesu.

Założeniem naszej strategii komunikacyjnej jest nie tylko kontynuacja prowadzonej w mediach debaty, ale jej rozprzestrzenienie w całym kraju pod hasłem „Kapitał Kultury”. Debata ta dotyczyć będzie perspektyw rozwojowych dla Polski w kontekście kultury. W rozdziale o „Polskim Lublinie” pisaliśmy o tym, że w kraju o niskim poziomie kapitału społecznego chcemy z kultury uczynić instrument zmiany w tej dziedzinie. Konieczna jest do tego kampania medialna. Zaangażujemy w nią TVP Kultura, TVP Polonia, radio publiczne, tygodniki „Polityka”, „Przekrój” i „Tygodnik Powszechny”, dzienniki „Gazetę Wyborczą” i „Rzeczpospolitą”, tradycyjne i internetowe pisma kulturalne „Res Publica Nowa” i „dwutygodnik”, a także znakomitych dziennikarzy (Katarzyna Janowska, Piotr Mucharski, Roman Pawłowski, Jacek Żakowski i in.). Uczynimy to wspólnie z innymi „polskimi stolicami kultury”, traktując to działanie jako mądre zagospodarowanie twórczych energii, które pozostawił po sobie w polskich miastach konkurs ESK.

Realizację projektu debaty „Kapitał Kultury” planujemy także w przestrzeni europejskiej. Wezmą w niej udział partnerzy medialni, których wymieniamy, opisując strategię „porwania Europy”. Jej podsumowanie będzie jednym z zasadniczych tematów Kongresu Kultury Partnerstwa Wschodniego w 2015 roku. Analogiczne podsumowanie odbędzie się u naszego hiszpańskiego partnera, obejmujące także Partnerstwo Śródziemnomorskie.

Cele strategii komunikacji osiągniemy dzięki:

1. Łączeniu kreatywności artystów i liderów projektów kulturalnych z komunikacją
2. Nowatorskiemu wykorzystaniu mediów społecznościowych
3. Synergii działań kulturowych z turystyką
4. Kierowaniu się zasadami zgodnymi z „Białą Księgą” w sprawie europejskiej polityki komunikacyjnej
5. Stworzeniu Laboratorium Komunikacji Społecznej
6. Kształceniu kompetencji komunikacyjnych zespołu ESK i mieszkańców miasta.

1. KOMUNIKACJA I KREATYWNOSĆ

Na jednym ze spotkań Zespołu Kultura2020, gdy zastanawiano się nad znalezieniem agencji do nagłośnienia obchodów ESK, padł postulat „zrobmy to po swojemu”. Nie znaczy to, że Lublin rezygnuje ze współpracy z wyspecjalizowanymi w marketingu profesjonalistami, wybierając partnerów będzie kierował się dwoma kryteriami: kompetencjami w promocji kultury oraz doświadczeniem na arenie europejskiej. W „Lublinie aspiracji” podkreślaliśmy, że Prezydent i Marszałek po raz pierwszy tworzą wspólną strategię promocyjną, w której kultura będzie odgrywała wiodącą rolę.

Przywołując tutaj postulat „zrobmy to po swojemu”, chcemy powiedzieć, że priorytetem dla nas jest realizacja projektu kulturalnego, który powinien mieć swoją tożsamość artystyczną wyrażającą się w nowatorstwie i wysokich standardach estetycznych.

Cechą wspólną bardzo wielu naszych projektów jest ich funkcja komunikacyjna, nie narzucona, lecz inspirująca i wspomagająca ich twórczy i społecznościowy charakter. Doskonałym tego przykładem jest „Trupa Sztukmistrza”, która całej Europie przekaze opowieść o Lublinie i jego Programie 2016 przez fascynujące działania artystyczne, wpisując ją jednocześnie w mit kulturowy wędrownych artystów-kuglarzy. Oto aktualne przykłady komunikacyjnej misji kultury:

- Outdoor. W 2007 roku lubelski artysta Jarosław Koziara stworzył pierwszy artystyczny baner Lublina kandydującego do tytułu ESK; od tego czasu odchodzimy od przemysłowego i nieestetycznego charakteru reklam, które zdominowały przestrzeń publiczną Polski; wybierając artystyczną formę promocji ESK, opracowanie reklam outdoorowych oddajemy w ręce wybitnych designerów i artystów.
- Akcje społeczne – doskonała współpraca z Wolontariuszami ESK spowodowała, że akcje społeczne stały się skuteczną i lubianą przez mieszkańców formą promocji; np. w lutym 2011 roku wolontariusze stworzyli duży logotyp Lublina, złożony z 9000 kolorowych podpisów zebranych w ciągu 2 tygodni wśród mieszkańców miasta i regionu; akcja skończyła się tak dużym sukcesem, że Urząd Miasta zdecydował się na przekształcenie „społecznego logotypu” w dużą reklamę outdoorową, która przez miesiąc była prezentowana na centralnym placu Lublina; od tego czasu w Lublinie wsparcie społeczne dla ESK liczy się w metrach kwadratowych.

2. NOWATORSKIE WYKORZYSTANIE MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH

„Drug@ Przestrzeń”, jeden z węzłowych projektów Programu 2016, który przeniesie lubelską ESK w rzeczywistość cyfrową, obok opisywanych przez nas wcześniej możliwości stymulowania współpracy i kreatywności stworzy dla Lublina olbrzymi potencjał komunikacyjny. Projekt oparty jest na silnym europejskim partnerstwie i nowatorskim wykorzystaniu technologii. Oto wybrane przykłady działań komunikacyjnych w jego ramach:

- utworzenie wirtualnej przestrzeni społecznej, która będzie dostosowana do potrzeb odbiorców ESK, animatorów i artystów w Polsce i Europie;
- rozbudowany portal Lublin2016.eu z możliwościami angażowania użytkowników, funkcjonujący jako internetowy węzeł kultury, sieciujący w spójną całość środowiska i wydarzenia związane z ESK w całej Europie;

- popularyzowanie programu 2016 poprzez rozwój blogosfery, przestrzeni dyskusyjnych, internetowych akcji artystycznych itd., z wykorzystaniem programów motywacyjnych (np. darmowe wejściówki dla społecznych recenzentów i web-artystów, projekt „52 Weeks of Culture” – co tydzień użytkownicy lublin2016.eu otrzymają bezpłatny e-podarek: muzyka, wideo, gry i inne elektroniczne przesyłki związane z programem ESK);
- szkolenia i programy rezydencyjne dla dziennikarzy społecznych z Polski i Europy.

3. SYNERGIA DZIAŁAŃ KULTUROWYCH Z TURYSTYKĄ

W Pierwszej Aplikacji opisywaliśmy, jak wielkim potencjałem turystycznym (kulturalnym, krajoobrazowym, ekologicznym) dysponuje Lublin, a zwłaszcza Lubelszczyzna. Uzyskanie tytułu ESK wzmocni bardzo możliwości jego optymalnego wykorzystania. Pojawi się także szansa na „sprzężenie zwrotne”, czyli na szerokie i efektywne nagłośnienie lubelskiego programu ESK poprzez ścisłą współpracę z branżą turystyczną. W tym celu planujemy m.in.:

- bliską i długofalową współpracę z Polską Organizacją Turystyczną; Lublin wysłał wniosek o wpisanie promocji zwycięskiej ESK do Strategii Marketingowej Polski na lata 2010-2015 oraz 2016-2020; z regionalną filią tej organizacji umowa już została podpisana; do promocji ESK wykorzystamy 14 biur zagranicznych POT-u w Europie i na świecie;
- przygotujemy wspólną z POT-em strategię promocyjną na najważniejszych międzynarodowych targach turystycznych, na których nasza oferta już dotychczas spotykała się z dużym zainteresowaniem;
- w 2012 roku zakończymy prace nad interaktywnym portalem turystycznym www.openeast.eu z aplikacjami tworzącymi indywidualne plany wycieczek dla osób i grup, z funkcją helpdesku dla turystów, interaktywnym kalendarium i systemem rezerwacji on-line noclegów, usług przewodnickich, biletów do muzeów i na wydarzenia artystyczne;
- rozwinimy niestandardowe formy promocyjne, m.in. przygotowanie zabytkowego pociągu w brandingu Lublin 2016, który będzie kursował pomiędzy Lublinem a najatrakcyjniejszymi turystycznie miastami Polski;
- przygotujemy pakiety promujące zbiorowe środki transportu (turyści, którzy przyjadą do Lublina pociągiem bądź autobusem, uzyskają promocyjne ceny biletów na wydarzenia artystyczne, a bilety z wydarzeń kulturalnych będą uprawniały do zniżek w środkach komunikacji);
- wspólnie z Lubelską Regionalną Organizacją Turystyczną opracujemy specjalne produkty turystyczne (wyprawa do hiszpańskiej ESK, programy turystyczne łączące poznawanie i wypoczynek w regionie z uczestnictwem w wydarzeniach ESK, programy turystyczne oparte na potencjale Wschodniej Osi Współpracy oraz Lwowa).

4. ZASADY „BIAŁEJ KSIĘGI”

W tworzeniu strategii komunikacji dla programu Lublin 2016 ważnym punktem odniesienia dla nas są zasady i standardy zapisane w „Białej Księdze w sprawie europejskiej polityki komunikacyjnej”. Kładziemy nacisk na realizację zasady **włączania społecznego** (szeroki dostęp do informacji i współtworzenia dla różnych grup społecznych i środowisk, np. Konsulaty Kultur Niezależnych), **różnorodności** (profilowanie informacji i używanie języków właściwych określonym grupom odbiorców, np. wdrożenie sformułowanej przez nas „kompetencji językowej”) i **uczestnictwa** (dialog z odbiorcami, angażowanie do aktywnego odbioru, nastawienie na komunikat zwrotny, np. projekt „Drug@ Przestrzeń”). Priorytetem dla nas będzie tworzenie **kultury uczestnictwa**. Kierować się będziemy pełną **świadomością ekologiczną**, uwzględniającą „Zielone zamówienia publiczne”, stosowanie materiałów przyjaznych środowisku oraz redukcję materiałów drukowanych na rzecz treści elektronicznych. W promocji szczególnie nacisk zostanie położony na **nieinwazyjne wkraczanie** w przestrzeń akustyczną i wizualną miasta.

5. LABORATORIUM KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Za organizację i realizację strategii komunikacji odpowiedzialna będzie Instytucja „Lublin 2016”, w której strukturze przewidujemy osobny dział temu polu działalności dedykowany. Przedstawiany tu projekt LKS nie obejmuje tych kompetencji i odpowiedzialności. Jest to inicjatywa wspomagająca, tworzona przy niezależnym Obserwatorium Kultury. Jej zadaniem będzie monitoring i ewaluacja działań komunikacyjnych oraz prowadzenie działań badawczych. Opiekunem merytorycznym LKS będzie Edwin Bendyk. Najważniejsze działania LSK to:

- ewaluacja wdrożenia i realizacji strategii komunikacyjnej
- opracowywanie innowacyjnych rozwiązań komunikacyjnych
- wymiana najlepszych praktyk komunikacji społecznej, zwłaszcza z innymi ESK
- przeprowadzanie badań i analiz na potrzeby komunikacji społecznej i promocji (m.in. doprecyzowanie grup docelowych ESK, zogniskowane wywiady grupowe FGI).

EDWIN BENDYK

wykłada w Centrum Nauk Społecznych PAN oraz w Collegium Civitas. Stały publicysta tygodnika „Polityka”, współpracuje także z „Res Publiką Nową” i „Krytyką Polityczną”. Autor książek „Zatruta studnia. Rzecz o władzy i wolności”, „Antymatriks. Człowiek w labiryncie sieci” i projektu „Polska 2.0, czyli smutek peryferiów”.

6. KSZTAŁCENIE KOMPETENCJI KOMUNIKACYJNYCH

Oddalenie i inność Lublina mogą u Europejczyków wywoływać zrozumiałe obawy o dostępność, możliwości porozumiewania się, bezpieczeństwo, standardy gościnności. Nasze działania komunikacyjne muszą odpowiedzieć na te obawy, kształcąc odpowiednie kompetencje, takie jak:

- **Kompetencja językowa** – upowszechnianie znajomości języków obcych, zwłaszcza angielskiego, to nasz priorytet od początku starań o tytuł ESK. Miasto ufundowało specjalny fundusz dla pracowników kultury uczących się angielskiego; program samokształceniowy społeczeństwa obywatelskiego, o którym piszemy w „Lublinie obywatelskim”, obejmie naukę angielskiego, a także rosyjskiego, hiszpańskiego, ukraińskiego i białoruskiego; standard, do którego dążymy, to posługiwanie się tymi językami przez zarówno liderów projektów, jak i wolontariuszy.
- **Kompetencja transportowa** – Lublin stanie się „dostępny” przez wszechstronną kampanię informacyjną o możliwościach transportowych, obejmującą wszystkie środki komunikacji (od samolotów po rowery i kajaki), opartą na szerokiej gamie „przewodników” (od cyberprzestrzeni i nowych technologii po przewodników-wolontariuszy, mapy i informatory, gęstą sieć drogowskazów).
- **Kompetencja gościnności** – poświęcamy jej osobny projekt opisany w programie 2016 pt. „Gościnny Lublin”, który przysłowiową „wschodnią gościnność” ma przenieść w pragmatyczne realia ESK; daje on gwarancje, że w *Mieście w dialogu* również Inny będzie u siebie.
- **Kompetencja medialna** – projekty MediaLabu i Inkubatora Multimedialnego ACK UMCS „Chatka Żaka” zakładają programy szkoleniowe dla dziennikarzy i animatorów sieci z zakresu promocji informacji i publicystyki kulturalnej; będziemy zwiększać kompetencje osób związanych z różnymi rodzajami mediów, a także budować środowisko dziennikarzy społecznych zaangażowanych w ESK.

MONITORING I EWALUACJA PROJEKTU

System monitoringu i ewaluacji projektu ESK Lublin 2016 jest konsekwencją zmian w lubelskiej kulturze, zapoczątkowanych w 2007 roku decyzją o zgłoszeniu miasta do konkursu. Jest on spójny z programem Obserwatorium Kultury opisanym w rozdziale „Lublin 2016”. Monitoring i ewaluacja realizowane będą przez zespół zewnętrznych i niezależnych od Instytucji „Lublin 2016” ewaluatorów – reprezentantów lubelskiego środowiska akademickiego, przy aktywnym zaangażowaniu studentów. Projekt wykorzystuje dotychczasowe doświadczenia z badań monitorujących ESK (w tym program ESK Liverpool „Impact08”), a także innych badań w obszarze kultury, jednakże uwzględnia te wymiary życia kulturowego, które są specyficzne dla Lublina i regionu. Stworzony został przez zespół Monitoringu i Ewaluacji, w skład którego weszli reprezentanci trzech lubelskich uczelni wyższych: KUL, UMCS, WSPiA przy wsparciu władz miasta.

Ewaluacja zbada proces realizacji celów założonych w programie ESK, umożliwiając nie tylko śledzenie postępu przygotowań i ich efektywności, ale dostarczając również analiz niezbędnych do podejmowania koniecznych modyfikacji w realizowanej strategii ESK na każdym etapie jej wdrażania. Dostarczy również danych empirycznych pomocnych w projektowaniu i realizacji działań kulturalnych wykraczających poza założenia ESK, w kształtowaniu przez różnego typu instytucje kultury strategii własnego rozwoju. Procesowi towarzyszyć będzie systematyczne zbieranie oraz analizowanie danych ilościowych i jakościowych w celu sprawdzenia, czy podejmowane działania są zgodne z założonymi celami. Najistotniejszymi kryteriami dla proponowanej ewaluacji będą: trafność, efektywność, oddziaływanie, trwałość efektów. Różnorodność stosowanych metod oraz grup respondentów przełoży się na wysoki poziom triangulacji.

Ewaluacja i monitoring przeprowadzone zostaną w ramach trzech programów:

- **Program I:** Uczestnictwo w kulturze.
- **Program II:** Ekonomia i rynek: analiza wskaźników ekonomicznych miasta i regionu.
- **Program III:** Pole i domeny kultury: badanie twórców, grup, środowisk, instytucji, organizacji i ich otoczenia. Ewaluacja współpracy, edukacji kulturalnej, promocji kultury, wdrażania dokumentów strategicznych i programów rozwoju, wydatkowania środków publicznych na poszczególne podmioty i dziedziny kultury czy oddziaływania na środowisko społeczne i kulturalne.

Na poziomie trzech programów określono podstawowe pytania i wskaźniki ogólne ewaluacji. Ich uszczegółowienie w postaci listy konkretnych wskaźników dokonane zostało poprzez dwanaście autonomicznych projektów badawczych:

- Partycypacja w kulturze (poziom uczestnictwa i stopień satysfakcji);
- Współzależność ekonomia – gospodarka – kultura;
- Wykluczenie z kultury – badanie grup marginalizowanych;
- Organizacje pozarządowe;
- Turystyka;
- Kształtowanie wizerunku miasta i regionu w przekazach medialnych;
- Mapa mentalna Lublina: miasto w świadomości mieszkańców;
- Media – monitoring treści i kształtowania wizerunku;
- Kultura nieinstytucjonalna – dziedziny, liderzy, trendy;
- Kultura akademicka: współpraca międzyuczelniana i międzynarodowa, kultura studencka, Lublin i region jako przedmiot badań w różnych dyscyplinach naukowych;
- Edukacja kulturalna oraz konsultacje społeczne z przedstawicielami różnych domen kultury wraz z monitoringiem rozwoju instytucji zarządzających kulturą w mieście i regionie;
- Komunikacja między podmiotami kultury i jej odbiorcami: formy komunikacji, grupy odbiorców komunikacji, treść oraz narzędzia informacji i promocji.

Główne pytania badawcze

W jaki sposób ESK wpływa na kierunek rozwoju kultury w mieście i regionie? Jaki jest kierunek zmian partycypacji poszczególnych grup społecznych w wydarzeniach kulturalnych miasta i regionu? Jak kultura wpływa na rozwój ekonomiczny miasta i regionu? Jak rozwijają się instytucje kultury? Jak zwiększa się współpraca: regionalna, ponadregionalna, międzynarodowa w polach kultury? Jak rozszerzają się pola kultury, struktura partycypacji i zatrudnienia podmiotów działających w tym polu? Jak zmienia się współpraca międzysektorowa (instytucje samorządowe, pozarządowe)?

Przykładowe wskaźniki dla projektów badawczych

- **Program I:** ilościowe (m.in. częstotliwość, wielokierunkowość, wzrost aktywności kulturalnej, w tym międzynarodowej); jakościowe: kierunki aktywności (m.in. wydarzenia artystyczne na poziomie europejskim, transregionalnym, regionalnym i lokalnym), dostosowanie oferty kulturalnej dla osób wykluczonych.
- **Program II:** rozwój infrastruktury miasta i regionu, wzrost ilości inwestycji, zmiany na rynku pracy, (w tym w polu kultury), dynamika demograficzna, zwiększenie dochodów niektórych sektorów gospodarki (np. turystyka, oświata i kultura), rozwój infrastruktury proekologicznej (m.in. zwiększenie długości ścieżek rowerowych), wzrost nakładów na promocję działań proekologicznych.
- **Program III:** rozwój wolontariatu, rozwój sieci współpracy organizacji pozarządowych i profilu ich działalności, zmiana wizerunku miasta w mediach, rozwój sektora naukowego, współpracy międzynarodowej, rozwój edukacji międzykulturowej, skuteczność kanałów komunikacji, wdrożenie programu konsultacji społecznych w obszarze kultury, uruchomienie programów edukacji kulturalnej i ich monitoring, rozwój działań proekologicznych w ramach inicjatyw kulturalnych.

Każdy z przedstawionych dwunastu projektów badawczych będzie realizowany cyklicznie, w trzech etapach: Diagnoza (2012-2015) – ewaluacja ex-ante; Wdrożenie (2016) – ewaluacja mid-term; Efekty (2017-2020) – ewaluacja ex-post.

Wybrane projekty realizowane będą na wszystkich trzech etapach, pozostałe na pierwszym oraz trzecim. Podczas konstruowania narzędzia badawczego, przeprowadzania badań i interpretacji wyników będą odbywały się konsultacje społeczne, m.in. z organizacjami pozarządowymi, środowiskami twórców kultury, kręgami akademickimi, uczestnikami kultury i władzami samorządowymi. Pomogą one w zdiagnozowaniu barier i problemów w rozwoju kultury, a także w opracowaniu programów ich rozwiązywania. Wyniki badań opracowane w formie raportów częściowych oraz raportu końcowego, wraz z aktualnymi informacjami o przebiegu ewaluacji i monitoringu, będą regularnie publikowane, m.in. na stronie internetowej projektu Lublin 2016.

W 2007 roku Miasto Lublin, u początku starań o tytuł ESK, przeprowadziło kompleksowe, ilościowe i jakościowe badania, dokonując „inventaryzacji potencjału Lublina” m.in. w dziedzinach: kultura, zabytki, edukacja, nauka, biznes. W 2012 i 2017 roku, w ramach programu monitoringu i ewaluacji ESK, zostaną przeprowadzone podobne badania. W ten sposób, poprzez raporty wejścia i wyjścia, udokumentowany zostanie szczególny **przypadek Lublina** w całej dekadzie uczestnictwa w projekcie. Jego pełny obraz może posłużyć innym miastom szukającymi dróg rozwoju poprzez kulturę.

LUBLIN PRZYSZŁOŚCI

LUBLIN PRZYSZŁOŚCI WIDZIMY JAKO MIASTO CIĄGŁOŚCI KULTUROWEJ, długiego trwania skutków programu 2016, dobrego życia i nowej kultury. Europejska Stolica Kultury daje olbrzymią szansę na stworzenie koncepcji, wypracowanie narzędzi wykonawczych, kumulację kapitału społecznego i kreatywnego, aby sprostać zadaniu realizacji tej wizji.

ROZDZIAŁ ODPOWIADA NA NASTĘPUJĄCE PYTANIA FORMULARZA APLIKACJI:
I.6 • I.14 • I.9c
VII.2

CIĄGŁOŚĆ

Dziedzictwo historyczne i kulturowe Lublina sytuowało miasto pomiędzy Wschodem i Zachodem, na skrzyżowaniu szlaków handlowych, linii podziałów politycznych i trendów życia duchowego. Dzięki temu Lublin, nazywany często Bramą Wschodu, stał się częścią wielkiego dziejowego procesu spotkania cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej, budowania unii politycznej i wielokulturowej wspólnoty. *P r o c e s t e n t r w a n a d a l*. A udział w nim to także odpowiedzialność za jego kontynuację.

Opowieść o Lublinie przyszłości świadomie rozpoczynamy przypomnieniem o fundamencie, na którym budowana była tożsamość miasta i jego rozwój. W poprzednich rozdziałach podkreślaliśmy wagę tego, co się rodzi i tworzy w mieście i regionie tu i teraz, spontanicznie i oddolnie. Na hasło przewodnie naszego programu wybraliśmy nie to, które akcentuje wielokulturową tradycję: *Miasto dialogu*, ale *Miasto w dialogu* – z przeszłością, z różnymi kulturami, środowiskami i przestrzeniami. Zależało nam na tym, aby uwiarygadniać aspiracje kulturowe współczesnych mieszkańców nie tylko bogactwem tradycji, zabytków i dzieł epok minionych. Dzięki temu lubelscy „auktoryści” mieli otwarte pole działania ku przyszłości, ku temu co nowe i oryginalne. Teraz jednak jest pora na refleksję o tym, że nowatorstwo i autentyczne współbrzmienie z nowoczesnością nie stoją w sprzeczności z pamiętaniem i poznawaniem dziedzictwa, wręcz przeciwnie, mogą być źródłem siły duchowej. Podobnie jak przyszłość, której rozpoznawanie i kształtowanie wiele zawdzięcza odczytaniu kart przeszłości i klarowności przekazu pokoleniowego.

Dlatego właśnie Lublin przyszłości widzimy jako miasto ciągłości kulturowej. Nie jest to oczywiste i łatwe do osiągnięcia, zważywszy na fakt burzliwych, często tragicznych dziejów tej części Europy, w wyniku których ta ciągłość była wielokrotnie zrywana, pamięć o przeszłości zakłamywana albo zacierana, a obiekty materialnego i niematerialnego dziedzictwa niszczone i rujnowane. Jest to więc fundamentalne zadanie dzisiejszych mieszkańców – obywateli wolnej Polski i zjednoczonej Europy. Olbrzymią szansę stwarza w tej dziedzinie Europejska Stolica Kultury. Lubelski program 2016 zrealizuje i upowszechni wizję, wypracuje narzędzia wykonawcze oraz kapitał społeczny i kreatywny zdolne sprostać temu zadaniu. Wywiązując się ze swojej historycznej odpowiedzialności, Lublin stanie się przykładem dla wielu innych miast, dla których odbudowanie ciągłości kulturowej stanowi podobne wyzwanie.

Lublin widzący swą przyszłość jako kontynuator procesu dziejowego symbolizowanego przez łacińsko-bizantyjską Kaplicę Świętej Trójcy i tradycje Unii Lubelskiej, to miasto nowoczesnej Pracowni „Wobec Wschodu” – centrum kompetencji wschodnich, zaangażowania w Partnerstwo Wschodnie i sztukę jako twórczą formę integracji mieszkańców europejskiego archipelagu różnych kultur.

TRWAŁOŚĆ

Myśląc o trwałych skutkach programu 2016, i to już o tych średnioterminowych, podjęliśmy działania skoncentrowane wokół rozbudowy infrastruktury kulturalnej i pozyskania na to środków zarówno krajowych, jak i europejskich. Z danych inwestycyjnych, które przedstawiamy w rozdziale „Lublin możliwości”, wynika, że do 2016 roku powierzchnia przestrzeni dla działalności kulturalnej w mieście zwiększył się o blisko 90%. Nie wliczamy w to nowych terytoriów dla kultury tworzonych przez innowacyjne projekty artystyczne i inicjatywę społeczną, takich jak podwórka na Starym Mieście i tereny zielone w dzielnicach, „mieszkania poezji” czy miejsca zagospodarowywane przez fanów „kultury szerokiej”.

Renowacja, rozbudowa i stworzenie nowych obiektów kulturalnych pociągnie za sobą poważny wzrost zatrudnienia w sektorze kultury. Ponadto w niniejszej aplikacji deklarujemy, że w przypadku

uzyskania przez Lublin tytułu ESK wydatki na kulturę osiągną wysokość 6% całkowitego budżetu (obecnie – 4%). Niezależnie od tego wzrostu, zagwarantowana została także kwota 2,5 mln euro na rzecz kontynuacji projektów społecznych ESK w ramach obchodów 700-lecia miasta przypadających na rok 2017.

Oznacza to, że po 2016 roku Lublin dysponował będzie rozbudowanym i nowoczesnym warsztatem dla pracy kulturalnej, umocowanym gwarancjami finansowymi, partnerstwem europejskim oraz doświadczeniem realizacji wielkiego przedsięwzięcia artystycznego i społecznego. Zdajemy sobie jednocześnie sprawę z problemów i zagrożeń związanych z tą nową sytuacją. Dotyczą one przede wszystkim efektywnego zarządzania i dobrze wypracowanych synergii z innymi dziedzinami życia, tak aby rozbudowana infrastruktura i zwiększone środki na kulturę nie stanowiły obciążenia, lecz były stymulatorem rozwoju miasta i regionu.

Nie jesteśmy bogatym miastem, biorąc pod uwagę standardy zachodnioeuropejskie. Musimy zatem sprawić, by posiadane i wypracowane przez nas zasoby generowały możliwie najlepsze i regularne korzyści. Dlatego już w Pierwszej Aplikacji pisaliśmy o stworzeniu lubelskiego modelu zarządzania kulturą, przełamującego nawyki skostniałych instytucji, otwartego na innowacyjne metody i narzędzia organizacji pracy, skutecznego w pozyskiwaniu również zewnętrznych funduszy na działalność, odpowiadającego najwyższym wymogom europejskiej współpracy kulturalnej. I dlatego podkreślamy, że Lublin przyszłości to miasto, które postawiło na Pracownię „Kultura wiedzy”, czyli takie dalekosiężne przedsięwzięcia, jak Europejskie Centrum Studiów Kulturowych czy Obserwatorium Kultury, dostarczające nowoczesnego *know-how*, dobrze wykształconej kadry liderów i menadżerów kultury oraz narzędzi badawczych dla monitorowania i generowania rozwoju sektora kultury.

DOBRE ŻYCIE

Kiedys Józef Czechowicz, jeden z najwybitniejszych poetów polskich XX wieku, zobaczył przyszłość Lublina jako miasta dobrego życia, które „odłącza wodę od suszy”. We wstępie do antologii lubelskich poetów pisał: „Widzenie miasta – ach, niekoniecznie prawdziwe, niekoniecznie realne – udziela łaski spokoju, odłącza wody od suszy”. Przywołując wizję Czechowicza w ostatnim akcie naszej opowieści o Lublinie jako potencjalnej Europejskiej Stolicy Kultury, podobnie jak on mamy świadomość, że to, co tu teraz napiszemy o mieście dobrego życia, będzie „niekoniecznie realne”, to znaczy zawierające w sobie pierwiastek utopijności. Ale czyż bez odwagi utopii mogłyby się zrodzić te wizje twórców kultury i społeczników, które dokonują rzeczywistej zmiany w naszym życiu, wyzwalać nas z kompleksu niemożności i pchają świat do przodu?

Światowe badania socjologiczne (m.in. raport wykonany na zlecenie brytyjskiego rządu: „Foresight Mental Capital and Wellbeing”, UK Government Office for Science 2008) w zakresie zdrowia publicznego dowodzą, że osoby, które systematycznie realizują w życiu zasady określone jako „Pięć dróg do pomyślności”, czują się lepiej i żyją dłużej. Zasady te są bardzo proste, ale w ocenie środowiskowej okazują się mieć zasadniczy wpływ na jakość życia ludzi: Bądź aktywny – Szukaj kontaktu – Zwracaj uwagę – Nie przestawaj się uczyć – Obdarowuj.

Istnieje niepodważalna synergia między zasadami dobrego życia sformułowanymi na podstawie współczesnych badań naukowych, a tymi, które stały się częścią wizji programowej Lublina 2016 oraz strategii rozwoju miasta poprzez kulturę. Przywołać tutaj można choćby nacisk, jaki kładliśmy na samokształcenie i permanentną edukację, budowanie kapitałów społecznego i kreatywnego, eko-

logię kultury oraz empatię, efektywność i eksperyment. Ta synergia stała się podstawą działalności Zespołu roboczego ds. strategii rozwoju kultury, pracującego pod kierunkiem François Matarasso, której rezultat na tym etapie w postaci raportu „Lublin 2020 – Strategia rozwoju kultury” przedstawiamy w Aneksie. Praca zespołu będzie kontynuowana w kolejnych latach.

FRANÇOIS MATARASSO

niezależny pisarz, badacz społecznych praktyk kulturowych i uczestnictwa w kulturze. Honorowy profesor Gray’s School of Art, Robert Gordon University w Aberdeen (Szkocja) oraz International Fellow of the Centre for Public Culture and Ideas na Griffith University w Brisbane (Australia).

Skupiając się na życiu kulturalnym, które zachęca do społecznej bliskości, twórczej aktywności, wrażliwości na otoczenie, uczenia się oraz hojności, stawiamy kulturę u podstaw ambicji miasta do bycia miejscem bardziej zamożnym, zdrowym i szczęśliwym, krótko mówiąc, lepszym miejscem do życia.

Lublin nie jest miastem wielkim i nie szuka dla siebie wzorów życia w wielomilionowych metropoliach. I to właśnie czyni go miastem przyszłości. Jeżeli kulturze lubelskiej udało się zrealizować i utrzymać kierunek wypracowywany w procesie budowania programu ESK 2016, to w przyszłości byłoby to miasto „na ludzką skalę”, które można w całości ogarnąć wspólnym wielkim przedsięwzięciem, angażującym i integrującym „auktorów” życia publicznego, dającym mieszkańcom poczucie przynależności do wspólnoty obywateli.

Miasto dobrego życia to także wysokie standardy bezpieczeństwa, czystości środowiska, zdrowej żywności i rekreacji. Lublin dysponuje w tym względzie olbrzymim potencjałem, wyjątkowym w skali europejskiej. Najnowszy raport PricewaterhouseCoopers o jedenastu największych miastach polskich, za najważniejsze mocne strony Lublina, wyróżniające go na tle innych, uznaje – obok silnego zaplecza akademickiego (najwyższy w Polsce po Warszawie odsetek ludności z wyższym wykształceniem – 21,3%) i sprawnych instytucji – wysoką jakość życia, wyrażającą się czystym środowiskiem i wysokim poziomem bezpieczeństwa.

Tego rodzaju raporty często są zaskoczeniem dla samych mieszkańców, gdyż „mierzą” jakość życia inaczej niż tylko wysokością zarobków i przyrostem dóbr materialnych. Problemem jest więc to, że czasami nie potrafimy docenić tego, co mamy. W tym sensie Lublin przyszłości to miasto, które świadome jest własnego bogactwa i potrafi coraz lepiej wykorzystywać posiadany potencjał dla cywilizacyjnego rozwoju, przed którym otwierają się dzisiaj inne perspektywy niż w początkach rewolucji przemysłowej. Dlatego do spełnienia marzenia o Lublinie dobrego życia potrzebna jest głęboka integracja z regionem lubelskim. Nie będzie to możliwe bez udziału twórców i animatorów kultury, czyli bez nowoczesnej Pracowni „Miasto i region”, której działalność nie zakończy się wraz z końcem roku 2016.

NOWA KULTURA

Na początku 2011 roku Prezydent Miasta powołał Radę Rozwoju Lublina. W jej pierwszym raporcie o „mieście przyjaznym, tworzącym znakomite warunki do rozwoju kreatywności mieszkańców oraz partycypacyjnego modelu ich uczestnictwa we współzarządzaniu miastem”, kultura wymieniana jest jako jeden z głównych obszarów aktywności, na których opierać się będzie lubelska strategia rozwoju. Na koniec przychodzi czas na postawienie pytania nurtującego zarówno radnych miejskich, mieszkańców zaangażowanych w przygotowania programu 2016, jak i samych artystów: j a k a k u l t u r a ?

Dla Lublina przyszłości – miasta, które „postawiło na kulturę” – decydujący będzie kierunek rozwoju kultury. Wszyscy uczestniczący w procesie budowania programu Lublin 2016 mają świadomość, że Europejska Stolica Kultury, jako największe przedsięwzięcie kulturalne miasta, otwiera niepowtarzalną szansę kształtowania kultury jutra, tej, o której nie tylko zainteresowani profesjonaliści, ale też samoświadomi obywatele powiedzą: warto w nią inwestować. Program 2016 roku to mapa drogowa dla rozmaitych ścieżek poszukiwań twórczych przecinających się z oczekiwaniem społecznym i rozwojem miasta, które w przyszłości znajdą dla siebie formy wyrazu artystycznego, a także miejsce we wspólnocie i nowe rozumienie kultury jako takiej. Ta swoista rewolucja, odczuwalna już dzisiaj w procesie przygotowań do ESK, stanie się z pewnością jednym z najważniejszych długoterminowych skutków niezwykle roku 2016 w Lublinie.

Życie kulturalne przejawia się na wiele znanych nam sposobów: poprzez spektakle, koncerty, festiwale, wystawy i dostępną infrastrukturę umożliwiającą nam odbiór kultury; przejawia się także w tkance historycznej, która czyni Lublin tak atrakcyjnym miastem, oraz w twórczej działalności artystów i pisarzy. Ale reszta tej góry lodowej, ukryta pod powierzchnią, to ogromna i różnorodna kultura rozmaitych grup i społeczności miasta, a także kultura życia codziennego, która sprawia, że ulica, dzielnica i całe miasto stają się miejscem, gdzie człowiek czuje się jak w domu.

Dzisiaj w Lublinie mówimy o „kulturze szerokiej”, przełamującej podział na wysoką i niską; o „auktorach” i życiu społecznym, które staje się oryginalną kreacją artystyczną; o „artystach miasta”, których pracownia to już nie odizolowane zacisze, lecz miejska agora i potencjał twórczy różnorodnych kulturowo mieszkańców; o przemianie Sztukmistrza w animatora społeczeństwa obywatelskiego. Wszystko to są symptomy nowego w kulturze, które w naszym głębokim przekonaniu spotykają się z koncepcją i praktykami upowszechnianymi przez projekt Europejskiej Stolicy Kultury.

Pisząc o nowej kulturze, dajemy świadectwo pewnej bliskiej nam wizji i antycypowania kierunków rozwoju zmian w kulturze. Wszak pragniemy być „Lublinem widzącym”, w którym nieprzerwanie działa Pracownia „Pamiętania i antycypacji”. Któż zaprzeczy, że ta wizja, jak każda, niesie w sobie ryzyko „niekoniecznej realności”. Rozmawialiśmy o niej z wieloma wybitnymi artystami i myślicielami zarówno w Polsce, jak i w Europie, zarówno starszego, jak i młodego pokolenia, którzy na wieść o tym, jaką kulturę mamy na myśli, zapraszając ich do współtworzenia programu 2016, nigdy nam nie odmówili. Dodaje to nam wiary i sił w dążeniu do realizacji tej wizji, podobnie jak determinacja mieszkańców Lublina i Lubelszczyzny, by z życia w ciągu całego 2016 roku uczynić wspólne dzieło sztuki.

ZESPÓŁ KULTURA2020

Pełnomocnik Prezydenta Miasta Lublina
ds. Europejskiej Stolicy Kultury
Włodzimierz Wysocki – Zastępca Prezydenta Lublina

Dyrektor Artystyczny Projektu Lublin 2016
Krzysztof Czyżewski

Asystenci Dyrektora Artystycznego
– „Aplikarnia”
Grzegorz Kondrasiuk, Rafał Koziński,
Karolina Rozwód, Marcin Skrzypek,
Michał Miłosz Zieliński

Dyrektorka Wydziału Kultury
Anna Pajdosz

Biuro projektu Lublin 2016
Michał Karapuda – koordynator, Zastępca
Dyrektora Wydziału Kultury
Roman Jaborkhel, Jarosław Jaworski, Marcin
Kamola, Ewa Kipta, Barbara Kostecka,
Magdalena Linkowska, Anna Machocka,
Mateusz Wawruch, Magdalena Zielińska
(Urząd Marszałkowski)

Eksperci
Dragan Klaic (Amsterdam, NL)
François Matarasso (Nottingham, UK)
Rose de Wend Fenton (London, UK)

PRACOWNIE
Pamiętanie i Antycypacja: Łukasz Kowalski,
Tomasz Pietrasiewicz (lider), Aleksandra
Zińczuk
Miasto i Region: Jan Bernad, Mirosław
Haponiuk (lider), Barbara Wybacz
Kultura Wiedzy: Piotr Celiński (lider),
Jan Hudzik (lider), Magdalena Kawa
Wobec Wschodu: Maria Artemiuk, Ewelina
Graban, Grzegorz Rzepecki (lider)

SPOKO – Społeczny Komitet Organizacyjny
Marta Kurowska (koordynatorka)

ZESPOŁY
ds. Finansowych: Dorota Karwowska,
Eliańska Kisińska, Anna Nakonieczna
ds. Infrastruktury: Ewa Kipta
ds. Monitoringu i Ewaluacji:
Joanna Bielecka-Prus, Cezary Hunkiewicz,
Aneta Pepaś
ds. Niepełnosprawnych:
Maria Pietrusza-Budzyńska, Michał Stanowski
ds. Seniorów: Renata Kielbińska
ds. Turystyki: Dorota Lachowska, Emil Majuk
CyberLublin: Piotr Celiński
Dzielnicowe Stolicy Kultury:
Sławomir Księżniak, Mateusz Nowak
Edukacja Kulturalna: Urszula Bylica,
Darek Figura, Jacek Warda
ESKdesign: Karol Grzywaczewski,
Idalia Smyczyńska, Zbigniew Sobczuk,
Robert Zajac
Green Connection: Jan Kamiński
Hiszpański most: Ewa Molik,
Karolina Rozwód, Agata Will
Komunikacja Społeczna i Promocja:
Piotr Choroś, Agnieszka Wojciechowska,
Piotr Zieniuk
Kultura Szeroka: Boniek Falicki,
Cezary Hunkiewicz, Krzysztof Ksiński,
Rafał Sadownik
Otwarty Lwów: Roman Hankevych,
Irina Magdysz
Program 2017: Rafał Koziński
Przemysły Kreatywne: Agnieszka
Wojciechowska
Rozwój Zrównoważony: Justyna Choroś
Strategia Kultury Lublina: Ewa Kipta,
Marcin Skrzypek
Sztuki performatywne: Grzegorz Reske
Sztuki wizualne: Marcin Lachowski, Piotr
Majewski, Waldemar Tatarczuk
Wolontariat ESK: Agata Will, Agnieszka
Jarmuż, Anna Welik
Wschodnia Oś Współpracy: Michał
Karapuda, Sławomir Mojsiuszko

ZESPÓŁ REDAKCYJNY APLIKACJI FINAŁOWEJ

Idea
Krzysztof Czyżewski

Współpraca
Michał Karapuda, Grzegorz Kondrasiuk,
Rafał Koziński, Karolina Rozwód,
Marcin Skrzypek, Michał Miłosz Zieliński

Redakcja
Grzegorz Kondrasiuk, Michał Miłosz Zieliński

Edycja
Jarosław Cymerman – wersja polska,
Robert Looby – wersja angielska

Korekta
Monika Adamczyk-Garbowska,
Adam Głaz – wersja angielska,
Agnieszka Zajdel – wersja polska

Tłumaczenie
Paweł Frelik, Adam Janiszewski

Projekt layoutu, infografik i skład
Karol Grzywaczewski, Idalia Smyczyńska,
Zbigniew Sobczuk (koordynator), Robert Zajac

Projekt okładki
Jarosław Koziara, Piotr Wysocki

Opracowanie map – Paweł Basak,
Waldemar Rudnicki, Zbigniew Sobczuk

Fotografie
Iwona Burdzanowska, Maciej Kaczanowski,
Wojciech Kornet, Rafał Michałowski, Mirosław
Olszówka, Wojciech Pacewicz (researcher),
Stelmach i Partnerzy, Bartłomiej Żurawski

Druk
Petit Skład – Druk – Oprawa

ISBN 978-83-62997-01-5

Kontakt
Urząd Miasta Lublin
Plac Wł. Łokietka 1
20-109 Lublin

+48 81 466 37 22
2016@lublin.eu
www.lublin2016.eu

© Miasto Lublin 2011

